

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРАВА
В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ У СВІТЛІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції курсантів, студентів, слухачів, ад'юнктів
(аспірантів) та докторантів*

*(16 травня 2018 року, Дніпропетровський
державний університет внутрішніх справ)*

Дніпро
2018

УДК 34 + 351
А 43

*Рекомендовано до друку
та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 8 від 12.04.2018)*

А 43 Актуальні проблеми вітчизняного права в дослідженнях молодих вчених у світлі євроінтеграційних процесів: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. курсантів, студентів, слухачів, ад'юнктів (аспірантів) та докторантів, присвячна Дню науки (м. Дніпро, 16 трав. 2018 р.). – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 196 с.

ISBN 978-617-7665-15-0

У авторській редакції

Збірник містить матеріали Всеукраїнської курсантсько-студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми вітчизняного права в дослідженнях молодих вчених», в якій взяли участь ад'юнкти (аспіранти, здобувачі), слухачі магістратури, курсанти та студенти вищих навчальних закладів України. Тематика публікацій охоплює найбільш актуальні проблеми юридичної науки.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та навчальному процесі спеціалізованих ВНЗ, зокрема слугувати підґрунтям для подальших наукових розвідок у сфері юридичної науки.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д-р юрид. наук, проф. **Л.Р. Наливайко** (голова); д-р філос. наук **О.В. Марченко**; д-р юрид. наук, доц. **В.М. Савіщенко**; канд. юрид. наук **А.В. Жбанчик**; канд. юрид. наук, доц. **С.В. Обшалов**; канд. юрид. наук **М.М. Почтовий**, канд. юрид. наук **С.М. Балабан**.

ISBN 978-617-7665-15-0

УДК 34 + 351

© ДДУВС, 2018
© Автори, 2018

Ададуров Андрій Володимирович
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – викладач кафедри
кримінального процесу **Бойко О.П.***

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПОНЯТИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Відповідно до п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК України поняті є учасниками кримінального провадження. Але якщо поняті є учасниками кримінального провадження їх права та обов'язки повинні бути закріплені в чинному кримінальному процесуальному законодавстві. На сьогодні чинний КПК України не визначає повноважень понять, що призводить до порушень реалізації їх прав та зумовлює необхідність більш поглибленого дослідження та висунення науково обґрунтованих ідей.

Означеною проблемою займалися такі вчені як Ю.П. Алєнін, В.П. Бахін, Р.С. Белкін, А.Ф. Волобуєв, Є.Д. Лук'янчиков, Б.Є. Лук'янчиков.

Так, вчені Є.Д. Лук'янчиков, Б.Є. Лук'янчиков досліджуючи в науковій статті законодавче регулювання інституту понять зазначають що чинний КПК України має прогалини оскільки в 3 главі §5 «Інші учасники кримінального провадження» закріплені права: заявника (ст. 60), цивільного позивача, цивільного відповідача та їх представників (ст. 61, ст. 62, ст. 63, ст. 64), свідка(ст. 65), перекладача (ст. 68), експерта (ст. 69), спеціаліста (ст. 71), секретар судового засідання (ст. 73) та судового розпорядника (ст. 74) Серед інших учасників кримінального провадження не згадується про понятю, що, на їхню думку, є прогалиною законодавства [1].

З вказаною думкою вчених ми також погоджуємося.

Про поняті в чинному КПК України згадується лише у ст. 223 де зазначено, що слідчий, прокурор зобов'язаний запросити не менше двох незаінтересованих осіб (понять) для пред'явлення особи, трупа чи речі для впізнання, огляду трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією, слідчого експерименту, освідування особи. Винятками є випадки застосування безперервного відеозапису ходу проведення відповідної слідчої (розшукової) дії. Поняті можуть бути запрошені для участі в інших процесуальних діях, якщо слідчий, прокурор вважатиме це за доцільне.

Що стосується окремих слідчих (розшукових) дій, то у зазначеній нормі говориться, що обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук

особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії.

Також у вказаній статті КПК України зазначено, що понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження. Зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії [2].

Отже, ч.7 ст. 223 КПК України визначає випадки залучення понятих, кількість понятих, та хто не має право бути понятим, не зазначивши при цьому їх прав та обов'язків. На нашу думку слід звернути увагу на ч.7 ст.223 КПК України, а саме: «Зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії» Тобто, законодавець нам вказує на те, що під час судового розгляду поняті можуть залучатися в якості свідків проведення відповідної слідчої (розшукової дії).

Тому ми вважаємо, що поняті в подальшому при судовому розгляді справи, якщо їх залучать в якості свідка можуть користуватися правами та обов'язками свідка визначеними у ст. 66 КПК України.

На нашу думку така прогалина в КПК України є недопустимою та потребує нагального вирішення. Адже учасники кримінального процесу повинні чітко знати свої права та обов'язки.

Так, для усунення вказаної проблеми необхідно у відповідних статтях 65¹, 65² та в 3 главі §5 «Інші учасники кримінального провадження» необхідно закріпити права та обов'язки понятих. Також в КПК України необхідно визначити вік осіб які залучаються в якості понятих та вимоги, які висуваються до вказаних учасників кримінального провадження.

1. Лук'янчиков Є.Д., Лук'янчиков Б. Є. Законодавче регулювання інституту понятих // Вісник кримінального судочинства. - 2015. - № 2. - С. 57-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2015_2_9.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 із змін., внес. згідно із Законами України: за станом на 24.04.2018 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Ададуrow Андрій Володимирович
курсант навчальної групи КП-644
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції

ВИНЕСЕННЯ ПОСТАНОВИ ЗА СПРОЩЕНИМ ПРОВАДЖЕННЯМ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Винесення постанови за спрощеним провадженням працівниками Національної поліції є дуже актуальною тематикою і породжує багато питань при практичному застосуванні. Тому при розгляді справи про адміністративне правопорушення поліцейські допускають суттєвих помилок. Які в подальшому дають змогу правопорушнику уникнути адміністративної відповідальності.

Отже на початку визначимо нормативно правову базу яка регулює дану проблему: «Кодекс України про адміністративні правопорушення» від 29.04.2018., «Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції № 1376 Закон України «Про Національну поліцію від 06.02.2018.» від 29.09.2017.

Відповідно до п. 1. 2. ст.21 Закону України «Про Національну поліцію» від 06.02.2018., заданням поліції є здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень, та виявлення причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення[1]. Відповідно до ч.1 ст.222 Органи Національної поліції уповноважені розглядають справи про такі адміністративні правопорушення у сферах , правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті[2]. Відповідно до ч.2 Від імені органів Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень, та ч.3 уповноваженими працівниками підрозділів Національної поліції штраф може стягуватися на місці вчинення адміністративного правопорушення незалежно від розміру виключно за допомогою безготівкових платіжних пристроїв[2]. От же згідно ст.222 КУпАП поліція може розглядати справи про адміністративні правопорушення, та накладати адміністративні стягнення. Спрощене провадження зазначено в ст. 258 КУпАП. Тобто випадки коли протокол не складається, а працівник органу поліції уповноважений винести постанову відповідно до вимог ст.283 КУпАП. Ч 2. ст.258. нам прямо

говорить що: протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі. Ч.4 цієї статті зазначає що у випадках, передбачених частинами першою та другою цієї статті, уповноваженими органами (посадовими особами) на місці вчинення правопорушення виноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 283 цього Кодексу[2]. Отже аналізуючи вищеперерахований матеріал можна дійти висновки що перелік статей за якими складається постанова визначений у ч. 1 ст.222, та ч.2 ст. 258, КУпАП.

Ч.5 ст.258 нам прямо говорить що якщо особа під час складання постанови про адміністративне правопорушення осперить допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається, то уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 256 цього Кодексу, крім випадків притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, у сфері забезпечення дорожнього руху, у тому числі зафіксованих в автоматичному режимі. Поліцейський відповідно до вимог ч.1 ст.284 виносить наступні види постанов 1) про накладення адміністративного стягнення;2) про застосування заходів впливу, передбачених статтею 24-1 цього Кодексу;3) про закриття справи. Далі поліцейський на підставі ч.5. ст.285, вручає копію постанови про адміністративне правопорушення.

Хочу наголосити на тому що працівники поліції при розгляді справ про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення дорожнього руху повинні дотримуватись вимог ст.268. КУпАП.Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Перелік прав є наступний знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Поліцейський дуже часто нехтують донними правами що призводить до скасування постанов по справам про адміністративне правопорушення при оскарженні їх у судах. Адже як зазначено в ч.2 ст. 7 КУпАП Провадження в справах про адміністративні правопорушення здійснюється на основі суворого додержання законності.

Як висновок я хочу зазначити проблему, щодо практичного застосування спрощеного провадження ст.258 КУпАП працівниками ВП в сільській місцевості. Працівники ВП в практичній діяльності не застосовують норми ст.258, а лише складають протоколи. Хоча винесення постанов згідно ст.258, та ст.222 КУпАП прямо передбачені законодавцем. Тому вважаю треба приділити більше уваги кваліфікації працівникам ВП у сільській місцевості.

1. Закон України «Про Національну поліцію» [Електронний ресурс]. – 602.– Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс] // 29.04.2018 – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/page6>.

Аксьонова Дар'я Валеріївна
курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МОЖЛИВОСТІ ПРОФАЙЛІНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Сучасна криміналістика знаходиться на рівні активного і всебічного розвитку, дослідженні нових методів розслідувань, а також впровадженні сучасних криміналістичних прийомів. Метод профайлінгу звертає увагу на те, як стався той чи інший злочин, бере до уваги деталі, що розкривають поведінку людини, яка вчинила протиправну дію, і на підставі цього визначає особистісні характеристики злочинця, в результаті чого стає відомий тип злочинця. Слід підкреслити, що цей метод перевірений досвідом зарубіжних країн. Ряд проведених досліджень таких вчених, як А.Ф. Коні, В.М Бехтерев, С.В. Познишев відзначають, що він спрямований на розкриття злочинів за більш короткі терміни і робити це більш точно.

Одним з основоположників методу складання психопрофіля невідомого злочинця був спеціальний агент ФБР Джон Дуглас. Саме завдяки його успіхам і ряду інших спеціальних агентів ФБР (Р. Ресслера, Р. Хейзелвуд) метод психопрофілювання став офіційно застосовуватися в ФБР і в 1984 році в ФБР були створені Національний центр аналізу насильницьких злочинів і єдина національна база даних (VICAP).[1]

Спочатку термін «профайлінг» (профілювання) вживався в контексті складання пошукового психологічного портрета (профілю) невідомої особи за слідами на місці злочину. В даний час профілювання особистості застосовується в двох контекстах в діяльності правоохоронних органів іноземних держав. Перший - функціонування програми запобігання насильницьких злочинців, розробленої в 1985 р в ФБР під керівництвом П. Брукса і Р. Ресслера з метою сприяння розкриттю серійних злочинів насильницького характеру. Поняття «профайлінг» в іншому контексті слугує для позначення технології спостереження і опитування пасажирів в ході перед польотного огляду з метою виявлення потенційно небезпечних осіб при авіа перельотах.[2]

Питаннями портретизації злочинця в практичній діяльності правоохоронних органів займалися фахівці ряду зарубіжних країн: США, Великобри-

танії, Канади. В результаті були створені кілька самостійних моделей (профілів): географічна модель Д. Россмо (Канада), модель Д. Кантера (Великобританія), модель ФБР (США). Співробітниками відділу поведінкових наук Академії ФБР в США (Квантіко, штат Вірджинія) в кінці 1970-х рр. була розроблена програма психологічного профілювання.

Визначення даного методу було дано Р. Ресслер: «процес ідентифікації всіх психологічних характеристик індивідуума, що становлять загальний опис особистості, заснований на аналізі скоєних ним злочинів»[2]

Також, про схожий метод згадується в історичному аспекті розвитку окремої галузі судової психології, в кінці ХІХ – на початку ХХ сторіччя у Західній Європі починають розробляти і застосовувати методи психологічної діагностики (асоціативний експеримент), за допомоги якого з'ясовувалась причетність випробовуваних осіб до конкретного злочину. (Вертгеймер, Юнг) [3, с.11].

Метод психологічного діагностування розглядався і російськими юристами, які, однак, негативно ставилися до можливості застосування такого методу [4,с.44]. В цей період часу набуває розповсюдження перекладна література. Про можливість використання в цілях правосуддя і інших новітніх течій у психології і психофізіології, де широко пропагандувалися різні способи пізнання особистості людини через її зовнішність, фізіологічні і анатомічні особливості. З'являється література з графології – наука пізнання людини за почерком, з фізіогноміки- пізнання людини за зморшками на обличчі, тощо [с.11, 3].

Сучасний профайлінг базується на:

1. Оперативному психодіагностуванню;
2. Розпізнанню неправдивої інформації.

В основі цього методу лежать такі науки як: біологія, психологія, психолінгвістика. Сутність методики полягає в тому, що за візуальними ознаками особи (статура, зовнішній вигляд, оформлення індивідуального простору, рухова активність) визначити характер і прогнозувати поведінку людини. Вона заснована на розпізнанні характеру однокореневих за походженням груп психологічних якостей (психотипів) та виявленні їх послідовності. З метою розпізнання характеру в методиці використовуються шість психотипів: істероїдний, епілептоїдний, паранойяльний, емотивний, гіпертимний, шизоїдний.

Часто проблемою при прогнозуванні поведінки особи і вибором відповідних психологічних прийомів для контакту з особою стає те, що слідчий зосереджений на середньостатистичну норму: поведінку, типову для більшості людей. Слід додати, що сучасно-розроблений метод відрізняється від класичної характерології. Класики характерології співвідносили особливості людини обов'язково з одним з психотипів, проте це занадто спрощений підхід. Методика шести психотипів відрізняється тим, що характер людини розуміється як комплекс психотипів, один з яких переважає. У кожної люди-

ни різна кількість і різна послідовність психотипів. Ведучий психотип визначає основний мотив, головну мету поведінки, а другий – інструменти досягнення цієї мети.[1] Тобто поведінка конкретного індивідуума може значно ухилятися від стандартної моделі, тому важливо звертати увагу на базову лінію поведінки і контекст при інтерпретації невербальних сигналів.

Отже, первинна інформація про вчинений злочин завжди надходить від місця вчинення злочину і спілкування з людьми (часто різних процесуальних статусів). І в тому, і в іншому випадку у своїй діяльності слідчий повинен користуватися методом профайлінгу для подальшого успішного встановлення психологічного контакту з особами, які будуть допитані на етапі досудового розслідування шляхом аналізу їх поведінки, характеру і особливості вчиненого злочину, попередньо визначивши психотип особи, який дасть змогу обрати ефективні криміналістичні прийоми.

На практиці оволодіння методом профайлінгу буде дуже доречним для співробітників правоохоронних органів, адже часто не вистачає часу для глибокого вивчення особистості і діяти потрібно швидко за ситуацією, яка склалася. За методом профайлінгу сама людина є джерелом інформації, її дії, рухи, емоції, навіть письмо, можуть розповісти про її мотиви спілкування, цілі і неправду. При проведенні огляду місця події, обшуку і інших слідчих (розшукових) дій цей метод дає підґрунтя в формуванні портрету злочинця, спрогнозувати його поведінку. Це, сприятиме звуженню кола підозрюваних та дає можливість пришвидшити процес досудового слідства.

1. [Електронний ресурс] : - <http://yurpsy.com/files/xrest/2/160.htm>
2. [Електронний ресурс] : - <http://anna-kulik.ru/3093>
3. А.В. Дулов, Введение в судебную психологию, М., «Юридическая литература», 1969, с.160
4. Л.Е. Владимиров, Учения об уголовных доказательствах, СПб., 1910, с.294

Байдуж Юлія Ігорівна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри
економічної та інформаційної безпеки,
к.т.н., доц. Косиченко О.О.*

ПРОБЛЕМИ ЛАТЕНТНОСТІ КІБЕРЗЛОЧИНІВ

На сьогодні комп'ютерні злочини є однією з найдинамічніших груп суспільно небезпечних посягань. Швидко збільшуються показники поширення

цих злочинів, а також постійно зростає їх суспільна небезпечність. Однак, дана група злочинів також характеризується певною латентністю. Дана проблема зумовлена прискореним розвитком науки й технологій у сфері комп'ютеризації, а також постійним і стрімким розширенням сфери застосування комп'ютерної техніки.

Так, вітчизняне законодавство також намагається пристосуватися до реалій сьогодення, приділяючи даному питанню значну увагу у Кримінальному кодексі України, де передбачено самостійний розділ XVI «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж». Однак, на протязі певного проміжку часу, даний розділ змінювався та доповнювався, що свідчить про певну актуальність даного питання та те, що законодавство України динамічно розвивається і не стоїть на місці.

Так, чітко визначено поняття латентності у кримінології, де зазначається, що латентність це частина злочинності, яка складається зі злочинів, що фактично були вчинені, але не отримали відображення у офіційній загальнонаціональній кримінально-правовій статистиці.

Існування латентної злочинності сприяє формуванню невірному уявлення про реальну суспільну небезпечність і масштаби злочинності та призводить до похибок у прогнозуванні злочинності, плануванні заходів з протидії їй, до невірному розрахунку матеріального й кадрового забезпечення правоохоронних органів та інших негативних наслідків.

Ми повністю погоджуємося із даним визначенням, адже ніщо інше не ставить в оману суспільство як невірне уявлення про реальну суспільну небезпеку певних злочинів.

Важливим залишається розкриття змісту поняття кіберзлочинності. Так, кіберзлочинність - це злочинність у так званому «віртуальному просторі». Віртуальний простір можна визначити як простір, що моделюється за допомогою комп'ютера інформаційний, у якому перебувають відомості про особи, предмети, факти, подіях, явищах і процесах, представлені в математичному, символічному або будь-якому іншому виді й рухи, що перебувають у процесі, по локальних і глобальних комп'ютерних мережах, або відомості, що зберігаються в пам'яті будь-якого фізичного або віртуального устрою, а також іншого носія, спеціально призначеного для їхнього зберігання, обробки й передачі.

Так, загалом більшість кіберзлочинів, на нашу думку, є латентними. Адже для того щоб попереджати та розкривати даний вид злочинів потрібно не тільки бути досвідченим у цій справі, але й мати певні технологічні можливості, які на даний час правоохоронним органам не доступні.

Окрім того, з'ясовано, що цей вид злочинів у нашій країні має дуже високий рівень латентності: вони приховані від офіційної статистики. Показники стосовно злочинів, які вчиняються з використанням комп'ютерних технологій, розпорошені у відомчих обліках. За експертними оцінками, рівень ла-

тентності кіберзлочинності становить 90–95 %.

Перш за все, слід виділити наступні чинники, які зумовлюють латентність кіберзлочинів: низький рівень спеціального технічного оснащення правоохоронних органів сучасними засобами комп'ютерної техніки та комп'ютерними технологіями; відсутність знань та навичок виявлення, розкриття та розслідування кіберзлочинів через обмеження доступу до відповідних методик, тактики та техніки; низький рівень інформаційної культури, підготовленості широкого кола кадрів правоохоронних органів та суддів щодо притягнення винних до кримінальної відповідальності; недовіра потерпілих до правоохоронних органів (пов'язане з вищезазначеними чинниками) і т. ін.

Однак, органи державної влади в межах своїх повноважень намагаються не тільки розкрити дані злочини, але й попередити їх виникнення.

Так, серед заходів державно-правового характеру, які застосовують для попередження та виявлення латентних кіберзлочинів, можна виділити такі як:

- створення Урядом України спеціальних організаційних структур з питань координації напрацювання державної політики у сфері організаційно-правового забезпечення входження нашої держави у світове інформаційне суспільство.

- ініціація ряду нормативно-правових актів: Концепції національної інформаційної політики та інформаційної безпеки України; а також Стратегії впровадження національної інформаційної політики на розгляд Верховної Ради України (Відповідно до Указу Президента України від 6 грудня 2001 р. № 1193 Уряду доручено).

Однак, даних превентивних заходів вже не достатньо, з кожним роком шкода збільшується, а злочини стають все більш «вишуканими». Найпоширенішими кіберзлочинами є злом баз даних компаній та урядових організацій, виведення з ладу промислових об'єктів. До цього, наприклад, призвела атака вірусу на іранську АЕС у Бушері. Також широко відомі крадіжки інновацій або технологій і, нарешті, банальна крадіжка грошей.

Для забезпечення кібербезпеки існують різноманітні міжнародні договори (угоди), так у 2002 році Організація Об'єднаних Націй видала резолюцію Генеральної Асамблеї, де були прийняті «Елементи для створення глобальної культури кібербезпеки». В документі зазначається 9 основних взаємодоповнюючих елементів, які держави-учасники повинні дотримуватися, серед них: обізнаність, відповідальність, реагування, етика, демократія, оцінка ризику, проектування та впровадження засобів забезпечення безпеки, управління забезпеченням безпеки та переоцінка.

Отже, вважаємо, що кіберзлочинність - це проблема, з якою зіштовхнулася планета у 21 столітті, і яка обіцяє рости та поглинати все більше ресурсів. Загалом майже вся кіберзлочинність має латентний характер, що відрізняє її від більшості злочинів та у той же час робить однією з найнебезпечніших у світі. На наш погляд, вже не достатньо існуючих заходів для виявлення та попере-

дження кіберзлочинів, зараз вітчизняне законодавство потребує ґрунтовної реформації у частині виявлення кіберзлочинів, що у майбутньому має на меті не тільки зменшення, але й повне винищення такого явища як латентна кіберзлочинність. Проблема профілактики і стимулювання кіберзлочинності в Україні – це комплексна проблема. Сьогодні закони повинні відповідати вимогам, що пред'являються сучасним рівнем розвитку технологій. Вважаємо, що пріоритетним напрямком має бути організація взаємодії і координація зусиль правоохоронних органів, спецслужб, судової системи, забезпечення їх необхідною матеріально-технічною базою, адже на даний час, дана проблема потребує координації не тільки у середині країни, але й об'єднання країн для досягнення спільної мети – знищення кіберзлочинності як явища.

1. Довбиш Н. Кіберзлочинність в Україні [Електронний ресурс]: - [Режим доступу]: <https://www.science-community.org/ru/node/16132>
2. Гавловський В.Д. Кіберзлочинність як чинник державної інформаційної політики України [Електронний ресурс]: - [Режим доступу]: <http://www.crime-research.ru/library/Gavlovsk.htm>
3. Голіна В.В. Поняття та кримінологічна характеристика кіберзлочинності [Електронний ресурс]: - [Режим доступу]: http://libnet.com/book/105_Kriminologiya_Zagalna_ta_Osobлива_chastini.html
4. Комасюк І.С. Кіберзлочинність і сьогодення [Електронний ресурс]: - [Режим доступу]: http://ukrainepravo.com/legal_publications/essay-on-it-law/it_law_komasyuk_cybercrime/

Бакало Вікторія Олександрівна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач
кафедри кримінального права та кримінології,
к.ю.н., с.н.с. Березняк В.С.*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ВІДНОСНО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ

За статистичними даними, Україна належить до «демографічно старих» країн світу, перед державою першочерговим є питання захисту осіб похилого віку від протиправних посягань та проведення профілактики щодо використання кримінальних та адміністративних правопорушень стосовно осіб похилого віку. Досліджуючи статистичні дані, виявлено, що станом на червень 2017 року, по відношенню до осіб похилого віку, які стали жертвами внаслід-

док злочинів перелічених вище, становить 223.7 тис. осіб, серед яких – це особи похилого віку та з інвалідністю 1 та 2 груп [3].

Як свідчить практична більшість злочинів стосовно людей похилого віку вчиняються молодими особами. Це можна пояснити тим, що для осіб віком до 30 років характерні спонтанність злочинного посягання (особливо при вчиненні злочинів проти життя, здоров'я та проти власності), підвищена агресивність, жорстокість, жадібність, зневажливість до старшого покоління, а особи старшої вікової групи вчиняють заздалегідь сплановані злочини, які потребують спеціальних знань і навичок або особливого соціального стану.

Згідно Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» зазначено поняття, яке повною мірою дає нам розуміння, щодо даної категорії осіб. Зокрема, у ньому зазначено, що такими особами визнаються чоловіки віком від 60 та жінки віком 55 років і старше, а також особи, яким до досягнення загального пенсійного віку залишилося не більше 1,5 року [1].

Досить таки часто літні люди попри свою соціальну незахищеність, незалежно від своєї спрямованості, устрою та панівної ідеології держави, залишаються однією з найуразливіших категорій населення, а отже найчастіше стають об'єктом дискримінаційних процесів та злочинних посягань з боку молодого покоління. Особи похилого віку нерідко стають жертвами проявів неповаги, нешанобливого, пренизливого ставлення, у тому числі жорстокого поводження, яке переростає згодом у злочинні наміри.

Слід зазначити, що важливим чинником, який має досить такий великий вплив на вчинення даного злочину до осіб похилого віку, відіграють фонові явища, які розповсюджені у всіх прошарках населення, а саме бідність, алкоголізм, наркоманія, заняття гральним бізнесом, які змушують деяких осіб, до вчинення протиправних дій, з метою легкого заволодіння будь-яким майном. У даному випадку майном особи похилого віку, так як злочинець усвідомлює, що особа перебуває в безпорадному стані та виключає можливість вжити заходів до самозахисту. Майже всі злочинці характеризуються такими рисами, як безмежна жорстокість, цинізм, вражаюча холонокровність, виключаючи навіть натяк на милосердя по відношенню до жертви.

Також, низький рівень освіти ускладнює працевлаштування на високооплачувану роботу та отримання коштів для задоволення матеріально-побутових потреб та мотивує вчинення протиправних дій. Часто безробіття є основною передумовою злочинності.

Виходячи з цього, виділяють чотири узагальнені види насильства, які набули найбільшого поширення:

1. Економічне (у побутовому контексті) насильство в сім'ї – умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

2. Сексуальне насильство, що є протиправним посяганням на статеву недоторканість члена сім'ї, у тому числі сексуальні дії стосовно власної дитини.

3. Фізичне насильство, яке полягає в умисному нанесенні члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, спаплюження його честі й гідності.

4. Психологічне насильство, яке пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого словесними образами або погрозами, переслідуванням, залякуваннями, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдатися або завдається шкода психічному здоров'ю [2].

У зв'язку із чим досить часто літні люди стають об'єктами злочинів, а саме умисне вбивство (ст. 115 КК України); крадіжка (ст. 185); грабіж (ст. 186); розбій (ст. 187); шахрайство (ст. 190); умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121); умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122); умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125); побої та мордування (ст. 126); необережне або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128); порушення недоторканості житла (ст. 162); невивплата пенсії чи інших установлених законом виплат (ст. 175); привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191); умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194); порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286); незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289); хуліганство (ст. 296); наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297); самоправство (ст. 356); викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357); підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358); зловживання владою або службовим становищем (ст. 364); перевищення влади або службовим повноважень ст. 365 КК України; службова недбалість (ст. 367) [1].

В той же час відсутня національна законодавча база щодо запобігання злочинам відносно осіб похилого віку. Так, наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейське піклування може здійснюватися щодо: 1) неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду; 2) особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення; 3) особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі; 4) особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі [4].

Як можна побачити в даному переліку відсутнє поліцейське піклування

щодо осіб похилого віку, хоча на сьогодні це є необхідним. Відсутні також державні та регіональні програми щодо запобігання злочинам відносно осіб похилого віку. Хоча, наприклад, в Указі Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, громадського порядку та посилення боротьби зі злочинністю» від 28.03.2008 р. № 276/2008 акцентовано увагу на необхідності вжиття додаткових заходів, спрямованих на забезпечення протидії злочинності та посилення боротьби з нею, зокрема, щодо захисту житлових та майнових прав осіб похилого віку, самотніх громадян, осіб з обмеженими фізичними можливостями, в тому числі їх прав як власників земельних ділянок» [1; 5].

Виходячи з вказаного можна зробити висновок, що це досить серйозна проблема, яка викликає багато незадоволень серед суспільства та потребує значної уваги з боку законодавчого врегулювання, а саме внесення змін до ч. 1 ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію», де станом на сьогодні зазначається, що право на поліцейське піклування мають всі, окрім осіб похилого віку, які на сьогодні залишаються однією із незахищених верств населення. Пропонується доповнити ч. 1 ст. 41 наступним реченням: «Особи похилого віку, які перебувають в безпорадному стані або звернулися за допомогою до поліцейського».

Також існує необхідність в розробці концептуальних програм, які будуть у першу чергу стосуватися виключно даної проблеми, та будуть спрямовані на запобігання злочинам, щодо осіб похилого віку на регіональному та державному рівні.

1. Профілактика кримінальних та адміністративних правопорушень, які вчиняються стосовно осіб похилого віку : методичні рекомендації / [В.С. Березняк, Ю.В. Грицай, В.І. Кіян, В.М. Коробка]. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 24 с.

2. Мірошниченко І.С. Запобігання злочинам стосовно літніх людей у сім'ї // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 3. С. 223-229. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvvs_2013_3_31.

3. Злочинність в Україні: опублікована шокуюча статистика за 2017 рік. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/crime/zlochinnist-v-ukraini-opublikovana-shokuyucha-statistika-za-2017-rik.htm>.

4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

5. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, громадського порядку та посилення боротьби зі злочинністю» від 28.03.2008 № 276/2008. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/276/2008>.

Балюра Аліна Олександрівна
курсант
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач
кафедри кримінального процесу ФПФODP
к.ю.н. Гаркуша А.Г.*

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ ПЕРЕД СУДОМ І ЗАКОНОМ

Суспільство, як об'єднана сукупність людей на певному історичному етапі має свої, характерні лише їй особливості. З суспільно політичними, державотворчими та демократичними процесами все більше і більше уваги приділялося людині - найвищій соціальній цінності. Дані процеси не оминули увагою і кримінальний процес, основним із завдань якого є охорона прав, свобод та законних інтересів його учасників. Враховуючи сьогоденні реалії, звернемо свою увагу на такий принцип, як рівність перед законом і судом, та охарактеризувати його за допомогою чинного законодавства та наукових праць вчених-працівників.

В Основному Законі України - Конституції України [1] зазначено, що:

1) усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (ст.21);

2) громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками(ст.24);

3) іноземці та особи без громадянства. Що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, - за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України (ст.26);

4) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом (ст. 129).

З вище зазначеного похідним є ч. 1 ст. 10 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України), в якій закріплено засаду рівності перед законом і судом, а саме: «Не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених КПК України, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознакам.

Також, в ч.2 ст.10 зазначено, що у випадках і порядку, передбачених КПК України, певні категорії осіб(неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями[2]

На нашу думку наявність даної засади в КПК України є позитивним свідченням того, що законодавець не поділяє людей на певні категорії, класи, стани та касти, тим самим наголошуючи на рівності всіх осіб. Наприклад, в останній час широкого суспільного резонансу набувають кримінальні правопорушення, вчинені так званими «мажорами» - розмовна назва дітей із багатих родин, які витрачають гроші своїх батьків на розваги, часто виходячи за межі дозволеного. У випадку порушення закону, діти звертаються за допомогою до своїх батьків, які за допомогою матеріальних коштів та зв'язків у різних сферах «вирішують» всі негаразди. Тому, суспільство так прискіпливо ставиться до будь-яких подій за участю даної категорії молодих людей та вимагає їх рівності перед законом та судом.

Необхідно розмежовувати рівність перед законом і рівність перед судом – дані положення пов'язані між собою, проте це не позбавляє кожного з них самостійного, змістовного наповнення. Рівність перед законом означає, що існує єдиний закон України про кримінальну відповідальність, який не створює яких-небудь перешкод, або навпаки, обмежень.

Рівність перед судом означає, що судовий розгляд здійснюється судами і по відношенню до громадян в одному і тому самому порядку, незалежно від індивідуальних ознак. Крім того, рівність перед судом означає те, що не існує кланових, станових чи виключних судів, на діяльність яких впливали би будь-які фактори[3].

Хоча в сучасному українському суспільстві і є різниця між його членами, іноді дуже суттєва, але законодавство не зважає на будь-які ознаки під час виконання поставлених перед собою завдань. Кримінальний процес являє собою саае ту галузь права, в якій дискримінація не лише є недопустимою, а й не має місця для існування.

Отже, рівність громадян перед законом і судом – це положення, які невід'ємно пов'язані одне з одним. Але вони мають незалежний зміст. Рівність громадян перед законом необхідно вивчати як наявність тотожних матеріальних і процесуальних законів, які не створюють їм переваг чи обмежень залежно від тих обставин, які передбачені ст. 24 Конституції. Що ж стосується іншої вимоги – рівності усіх учасників процесу перед судом, то вона є похідною від вимоги доступності судового захисту й наявності права на нього, тому що громадяни мають право звертатися до суду, юрисдикція якого є необмеженою і поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

1. Конституція України: Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. – Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 №4651-VI[Електронний ресурс]:// Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651a-17>

3. Загурський // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2014. – Вип. 34. – С. 303-314. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2014_34_35.

Біденчук Тетяна Миколаївна
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри
цивільного права та процесу
к.ю.н. Юніна М.П.*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Економіка нашої держави наразі перебуває у стані розвитку, наслідком чого є існування нагальної потреби у вдосконаленні правових норм, які регулюють господарську діяльність суб'єктів господарювання. Особливою мірою це стосується правових норм, що регулюють механізм та порядок здійснення припинення діяльності суб'єктів господарювання, який наразі, на нашу думку, потребує удосконалення.

Механізм державної реєстрації припинення діяльності суб'єкта господарювання регулюється Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців».

Відповідно до ст. 33 вказаного Закону юридична особа припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам- правонаступникам у результаті злиття, приєднання, поділу, перетворення (реорганізації) або в результаті ліквідації за рішенням, прийнятим засновниками (учасниками) юридичної особи або уповноваженим ними органом, за судовим рішенням або за рішенням органу державної влади, прийнятим у випадках, передбачених законом [2].

Юридична особа вважається такою, що припинилася, з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи.

Юридична особа повинна подати наступні документи, що є підставою виконання державним реєстратором певного запису:

1) оригінал або нотаріально засвідчена копія рішення засновників (учасників) або уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи;

2) документ, що підтверджує внесення плати за публікацію повідомлення про прийняття засновниками (учасниками) або уповноваженим ними органом рішення щодо припинення юридичної особи у спеціалізованому друкованому засобі масової інформації;

3) документ, який підтверджує одержання згоди відповідних органів

державної влади на припинення юридичної особи (у деяких випадках встановлених Законом);

4) рішення щодо припинення юридичної особи підписане уповноваженими особами юридичної особи або юридичних осіб, що припиняються, та юридичної особи- правонаступника у разі припинення юридичної особи шляхом злиття або приєднання. Додатково державному реєстратору пред'являється паспорт громадянина України або паспортний документ особи, яка згідно з відомостями, внесеними до Єдиного державного реєстру, має право вчиняти юридичні дії від імені юридичної особи без довіреності [7].

При цьому державний реєстратор не має права вимагати додаткові документи для внесення до Єдиного державного реєстру запису про рішення засновників юридичної особи або уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи. Проте якщо документи подані за неналежним місцем проведення державної реєстрації припинення юридичної особи за рішенням засновників юридичної особи або уповноваженого ними органу або документи не відповідають вимогам, які встановлені частиною першою статті 8 «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», якщо рішення щодо припинення юридичної особи не підписане уповноваженими особами юридичної особи та юридичної особи- правонаступника, або документи подані не у повному обсязі, реєстратор має право залишити без розгляду подані документи

Визначення місця проведення державної реєстрації припинення юридичної особи при цьому повинно проводитись з урахуванням вимог постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок припинення підприємницької діяльності та незалежної професійної діяльності особами, які переселилися з тимчасово окупованої території, за їх рішенням». У відповідності з вказаною Постановою реєстрація припинення юридичних осіб, які переселилися з тимчасово окупованої території, місцем проживання яких (за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців) є тимчасово окупована територія, за рішенням таких осіб здійснюється за місцем їх перебування, зареєстрованим відповідно до законодавства [4].

Наразі у законодавстві, що регулює механізм та порядок припинення державної реєстрації суб'єктів господарювання, відбулися певні зміни, зокрема, був прийнятий Закон України від 13.05.2014 № 1258-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців за заявницьким принципом». Вказані зміни спрямовані на спрощення та вдосконалення вказаної процедури. Так, сьогодні для реєстрації припинення підприємницької діяльності фізична особа-підприємець (або уповноважена особа) зобов'язана лише заповнити реєстраційну картку та подати (надіслати) її державному реєстратору; при цьому державна реєстрація припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця проводиться реєстратором не пізніше наступного робочого дня з дати надходження

реєстраційної картки [5].

Тобто зараз підприємцям, які бажають припинити свою діяльність, не потрібно подавати довідки органів Державної фіскальної служби про відсутність заборгованості із сплати податків, зборів та єдиного соціального внеску, не потрібно чекати на проведення та результати ліквідаційних перевірок. Для зняття з податкового обліку необхідно лише повідомлення від державного реєстратора про проведення державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця із зазначенням номера та дати внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру та відсутність заборгованості перед бюджетом щодо сплати обов'язкових платежів та зборів.

Однак при цьому між нормами досліджуваного Закону та нормами Податкового кодексу існують суперечності в частині порядку проведення перевірок контролюючими органами суб'єктів господарювання, що припиняють свою діяльність.

У відповідності до п. 78.1.7. ч. 78.1. ст. 78 Податкового кодексу України підставою для проведення документальної позапланової перевірки, є початок процедури реорганізації юридичної особи (крім перетворення), припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця [1]. Однак на даний час провести перевірку контролюючим органам на підставі вказаної норми Кодексу фактично не можливо, оскільки сама процедура припинення підприємницької діяльності триває не більше одного-двох днів. Більше того органи Міністерства доходів і зборів України інформацію щодо процедури припинення отримують вже після її завершення. Також ч. 78.1. ст. 78 Податкового кодексу така підстава для проведення позапланової перевірки фізичної особи-підприємця як отримання інформації про проведення державної реєстрації припинення його підприємницької діяльності не передбачена [1]. Отже, після внесення державним реєстратором в Єдиний реєстр запису про припинення діяльності фізичної особи-підприємця контролюючі органи не мають права проводити позапланові перевірки такого підприємця.

Однак на практиці непоодинокими є випадки, коли контролюючі органи, зважаючи на відсутність в законодавстві підстав для проведення перевірки, вимагають від фізичної особи-підприємця подання заяви для ініціювання такої перевірки, мотивуючи це тим, що проведення такої перевірки за ініціативою підприємця значно скоротить процедуру припинення його діяльності. Також досить часто підприємці продовжують отримувати повідомлення про заборгованість перед бюджетом, незважаючи на виконання всіх необхідних умов для припинення своєї діяльності. І з цього видно, що процедура перевірки на практиці затягується на невизначений строк.

Таким чином, можна дійти висновку, що незважаючи на зміни, що відбулися у чинному законодавстві щодо спрощення процедури припинення діяльності суб'єктів господарювання, на жаль, таке спрощення існує лише в теорії. Зважаючи на вказані недоліки, досліджуваний механізм потребує вдо-

сконалення та доопрацювання, що, сподіваємось, буде зроблено найближчим часом.

1. Податковий кодекс України: закон України від 02.12.2010 р. № 2755-17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.04.2018).
2. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення: 20.04.2018).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців за заявницьким принципом: закон України від 13.05.2014 р. №1258-VII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1258-18> (дата звернення: 20.04.2018)
4. Про порядок припинення підприємницької діяльності та незалежної професійної діяльності особами, які переселилися з тимчасово окупованої території, за їх рішенням: постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 541. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/541-2014-п> (дата звернення: 20.04.2018).
5. Роз'яснення Міністерства доходів і зборів України від 10 липня 2014 року «Основні зміни у порядку проведення державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців» URL: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/gna/4871-1007.html> (дата звернення: 20.04.2018).
6. Державна реєстрація припинення юридичної особи. URL: https://vuzlit.ru/1371739/derzhavna_reyestratsiya_pripinennya_yuridichnoyi_osobi (дата звернення: 20.04.2018).
7. Документи, що подаються для внесення до Єдиного державного реєстру запису про рішення засновників щодо припинення юридичної особи. URL: http://radekhivreestr.at.ua/news/dokumenty_shho_podajutsja_dlja_vnesennja_do_edinogo_derzhavnogo_reestru_zapisu_pro_rishennja_zasnovnikiv_uchasnik/2015-01-16-68 (дата звернення: 20.04.2018).

Бобик Марина Василівна
курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОДНОЧАСНОГО ДОПИТУ ДВОХ ЧИ БІЛЬШЕ ВЖЕ ДОПИТАНИХ ОСІБ

За своєю особливістю допит - дія багатопланова, яка має криміналістичний, процесуальний, психологічний, організаційний та етичний аспект. Вміле його проведення потребує не тільки знання законів, психології допитуваного, а й творчого їх застосування. Для отримання більш детальної інформації, до кожного допитуваного необхідно знаходити індивідуальний підхід і враховувати конкретні особливості даної людини.

Допит двох чи більше вже допитаних осіб є особливим різновидом допиту, якому притаманні, окрім загальних, спеціальні завдання, особлива організація і тактика. Проведення одночасного допиту двох чи більше вже до-

питаних осіб регламентується ч. 9 ст. 224 Кримінального процесуального кодексу України. Одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб - це слідча (розшукова) дія, що полягає у допиті по черзі в присутності одного двох чи більше вже допитаних за єдиними обставинами кримінального провадження осіб з числа свідків, потерпілих, підозрюваних, аналізі й безперервному порівнянні (співставленні) показань для з'ясування причин розбіжностей у них та спрямована на перевірку отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні[1].

Допит може виступати як самостійна процесуальна дія, яка є засобом збирання та перевірки вже раніше отриманих свідчень, які в подальшому будуть слугувати як доказ в кримінальному провадженні.

Допит двох раніше допитаних осіб є найбільш розповсюдженою та ефективною слідчою дією, за допомогою якої збирається інформація про кримінальне правопорушення і злочинну діяльність певних осіб[4].

Тактичну основу спілкування на одночасному допиті утворюють пізнавальні прийоми: розповідь, розпитування, міміка і жести, а також логічні прийоми порівняння і зіставлення. Особливість спілкування полягає в тому, що воно розвивається одночасно між декількома особами[5]

Залежно від комунікативної ситуації розрізняють допит в конфліктній (із суворим і не суворими суперництвом) і безконфліктній ситуації. З цієї точки зору всіх допитуваних незалежно від їх процесуального становища умовно можна розділити на три основні категорії осіб: а) зацікавлених у позитивних результатах розслідування і внаслідок цього надають своїми показаннями допомогу правоохоронним органам; б) тих, які байдуже ставляться до діяльності правоохоронних органів, до самої можливості давати показання; в) незацікавлених в тому, щоб злочин було розкрито, і внаслідок цього активно протидіють зусиллям правоохоронних органів[2].

Досить важливу роль відіграє розташування допитуваних. Просторові форми спілкування залежать від характеру відносин, поведінки особи і тактичного задуму під час допиту.

Об'єктивно просторова зона спілкування слідчого з будь-яким відвідувачем задається обстановкою кабінету, в якому проходить допит. Однак зустрічаються різні варіанти, в яких в тій чи іншій мірі проявляються закономірності сприймання людьми один одного з урахуванням характеру діалогу: від підкреслено формалізованого до психологічно зближеного. У будь-якому варіанті розташування слідчий зберігає за собою статусно-домінуюче становище, ініціативу зміни просторової організації спілкування, пов'язуючи її зі своїм тактичним задумом [2].

Слідчий повинен врахувати можливість розвитку неприязних стосунків між допитуваними й виключити (з урахуванням розміру кабінету, наявність в ньому відповідних меблів, сторонніх предметів) можливість контакту між учасниками одночасного допиту. Разом з тим, сторони, що повідомляють су-

перечливу інформацію, під час допиту повинні знаходитися навпроти один одного: задля зорового контакту та застосування засобів тактико-психологічного впливу. Оснащеність кімнати апаратурою відео та звукозапису буде сприяти спостереженню за допитуваними, запобіганню змови між ними й подальшому аналізу отриманих результатів слідчої (розшукової) дії. Добре організований одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб в даній ситуації повинен проводитися активно, наступально, в максимально короткий проміжок часу, а керуючий вплив має бути спрямований на вирішення тактичних завдань[3].

Саме тому одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб посідає одне з ключових місць серед засобів усунення протидії розслідуванню у формі давання неправдивих показань й суперечностей у показаннях раніше допитаних осіб, що виникли внаслідок надання неправдивої інформації, або помилок у сприйнятті та розумінні подій допитаною особою[1].

З усього вище викладеного можна зробити висновок, що основною метою одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб є процесом порівняння показань допитуваних, що одночасно допитуються з негайним використанням слідчим результатів такого порівняння для усунення протиріч в інформації, що виходить з цих джерел.

1.[Електронний ресурс] - Режим доступу:
http://pidruchniki.com/2015060965346/pravo/taktika_odnochasnogo_dopitu_dvoh_bilshe_vzhe_dopitanih_osib

2.[Електронний ресурс] - Режим доступу:
https://studme.com.ua/153412205391/psihologiya/psihologicheskie_osobennosti_doprosa.htm

3. [Електронний ресурс] - Режим доступу:
http://pidruchniki.com/2015060965348/pravo/pidgotovka_provedennya_odnochasnogo_dopitu_dvoh_bilshe_vzhe_dopitanih_osib

4. Чаплинська Ю. А., Одночасний допит двох раніше допитаних осіб (організаційний аспект) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2013_1_78

5.Салтевський М.В. криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К. : Кондор, 2008.- 370с.

Бурлаку Ольга Георгіївна
слухач магістратури факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ АГЕНТІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

При підготовці тез доповіді автор поставив за мету з'ясувати особливості адміністративно-правової та цивільно-правової відповідальності дипломатичних агентів.

Зважаючи на доволі поширений в сучасній правничій науці підхід до розуміння юридичної відповідальності, як закріпленого у законодавстві та забезпеченого державою юридичного обов'язку правопорушника зазнати примусового позбавлення певних цінностей, що йому належали заслуговує на увагу в контексті предмета дослідження припис ст. 26 Конституції України, в якому зазначено: «Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України».

Принагідно відзначити, що питання адміністративної та цивільної відповідальності дипломатичних агентів визначені в основному міжнародними договорами. Приписи норм національного законодавства також фактично відсилають нас до дипломатичного шляху вирішення правових конфліктів учасниками яких є дипломатичні представники, свідченням цього є приписи ст. 16 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Відповідно до ст. 31 Віденської конвенції про дипломатичні зносини дипломатичний агент користується імунітетом від кримінальної юрисдикції держави перебування. Він також користується імунітетом від цивільної та адміністративної юрисдикції, крім таких випадків:

- 1) речових позовів, які стосуються приватного нерухомого майна, що знаходиться на території держави перебування, якщо тільки він не володіє ним від імені акредитуючої держави для цілей представництва;
- 2) позовів, що стосуються спадкування, стосовно яких дипломатичний агент виступає як виконавець заповіту, опікун над спадковим майном, спадкоємця або відказоодержувач як приватна особа, а не від імені акредитуючої держави;
- 3) позовів, що відносяться до будь-якої професійної або комерційної діяльності, здійснюваної дипломатичним агентом в державі перебування за межами своїх офіційних функцій.

Крім того, дипломатичний агент не зобов'язаний давати показань як свідок.

Ніякі виконавчі заходи не можуть уживатися щодо дипломатичного агента, за винятком тих випадків, які підпадають під вищевказані пункти цієї статті, і інакше як за умови, що відповідні заходи можуть вживатися без порушення недоторканності його особи або його резиденції.

Відповідно до ст. 32 Віденської конвенції про дипломатичні зносини й відповідне питання вирішується за такими правилами:

1) від імунітету від юрисдикції дипломатичних агентів і осіб, які користуються імунітетом згідно зі ст. 37, може відмовитися акредитуюча держава;

2) відмова повинна бути завжди ясно виражена;

3) порушення справи дипломатичним агентом або особою, яка користуються імунітетом від юрисдикції згідно зі ст. 37, позбавляє його права посилатися на імунітет від юрисдикції щодо зустрічних позовів, безпосередньо пов'язаних з основним позовом;

4) відмова від імунітету від юрисдикції по відношенню цивільної або адміністративної справи не означає відмову від імунітету щодо виконання рішення, для чого потрібна особлива відмова (наказ).

Дипломатичний агент звільняється від усіх податків, зборів і мит, особистих і майнових, державних, районних і муніципальних, за винятком:

1) непрямих податків, які звичайно включаються в ціну товарів або обслуговування;

2) зборів і податків на приватне нерухоме майно, що знаходиться на території держави перебування, якщо він не володіє ним від імені акредитуючої держави для цілей представництва;

3) податків на спадщину і мит на спадкоємство, що стягуються державою перебування, з винятками, передбаченими в п. 4 ст. 39;

4) зборів і податків на приватний дохід, джерело якого знаходиться в державі перебування та податків на капіталовкладення в комерційні підприємства в державі перебування;

5) зборів, що стягуються за конкретні види обслуговування;

б) реєстраційних, судових і реєстрових мит, іпотечних зборів та гербового збору щодо нерухомого майна, з вилученнями[1].

Відповідно до ст. 31 Конвенції про спеціальні місії 1969 року представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу користуються також імунітетом від цивільної та адміністративної юрисдикції приймаючої держави, крім випадків:

а) майнових позовів, які стосуються приватного нерухомого майна, що перебуває на території приймаючої держави, якщо тільки дана особа не володіє ним від імені посилаючої держави для цілей місії;

б) позовів, які стосуються спадкування, по відношенню до яких дана особа виступає як виконавець заповіту, опікун над спадковим майном, спадкоємець або відмовник від спадкоємства як приватна особа, а не від імені посилаючої держави;

с) позовів, що стосуються будь-якої професійної або комерційної дія-

льності, яка здійснюється даною особою в приймаючій державі за межами її офіційних функцій;

d) позовів про відшкодування збитків, завданих внаслідок нещасного випадку, спричиненого транспортним засобом, що використовується за межами офіційних функцій даної особи;

Вони також не зобов'язані давати свідчення як свідки. Ніякі виконавчі заходи не можуть вживатися щодо дипломатичного представника посилаючої держави в спеціальній місії або члена її дипломатичного персоналу, за умови, що підпадають під підпункти a), b), c) і d), пункту 2 цієї Статті, й інакше як за умови, що відповідні заходи можуть вживатися без порушення недоторканності її особи або її приміщення.

Імунітет від юрисдикції представників посилаючої держави в спеціальній місії і членів дипломатичного персоналу не звільняє їх від юрисдикції посилаючої держави[2].

Вищевикладене дозволяє виокремити такі особливості адміністративно- правової та цивільно-правової відповідальності дипломатичних агентів:

1) питання притягнення дипломатичних агентів до адміністративної та цивільної відповідальності вирішується на основі норми міжнародного права закріплених у міждержавних угодах, як двосторонніх, так і багатосторонніх;

2) норми міжнародного права передбачають можливість позбавлення дипломатичного агента імунітету від юрисдикції держави перебування або добровільної відмови дипломатичного представника від такого імунітету. Водночас, вказану можливість має акредитуюча держава, щоправда така відмова повинна бути ясно вираженою;

3) натомість норми міжнародного права наділяють дипломатичних агентів правом порушення справи в одній із юрисдикцій держави перебування, в подальшому позбавляючи їх права посилатися на імунітет від юрисдикції щодо зустрічних позовів, безпосередньо пов'язаних з основним позовом;

4) важливою процесуальною гарантією прав дипломатичних агентів є їх можливість відмовитись від дачі показань як свідок .

Зважаючи на доволі вузьке коло фахівців у галузі міжнародного права, для зручності суб'єктів правозастосування вважаємо за необхідне деталізувати положення ст. 16 КУпАП та пропонуємо викласти її в такій редакції: «Іноземці й особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом».

1. Венская Конвенция о консульских сношениях от 24 апреля 1963 года. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_047 [2] с.

2. Конвенция про спеціальні місії від 8 грудня 1969 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_092. [2] с.

Водоп'ян Денис Володимирович
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії та політології
факультету економіко-правової безпеки,
к.психол.н., доц. Шинкаренко І.О.*

КОНЦЕПЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Ж.-Ж. РУССО, ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОСЛУХНЯНОЇ ПОВЕДІНКИ В СУСПІЛЬСТВІ

Правослухняна поведінка є одною із найголовніших складових такої частини юридичної психології, як правова психологія основними завданнями якої, є: вивчення психологічних умов ефективності правових норм, асоціальних стереотипів поведінки, психології правової соціалізації особистості та психологічних аспектів ефективної правотворчості. Однак, дана робота буде присвячена вивченню ефективності правових норм, адже це одне з серйозних завдань правової науки, тому що соціальні норми є важливим засобом впливу на людину. Розуміння законів соціального розвитку, ролі права у формуванні особистості, знання тих шляхів і способів, якими право виконує завдання розвитку правосвідомості громадян, дозволяє краще виявити соціально-психологічні і психологічні причини, які приводять особистість до здійснення правопорушень. Кожна особистість включена в залежності від видів діяльності і спілкування в різноманітні соціальні групи, в яких вона виконує певні соціальні ролі. Соціальна роль не зводиться лише до правового статусу індивіда, вона характеризується як його певними правами і обов'язками, так і комплексом нормативних вимог до поведінки. У навчальному, трудовому, спортивно-військовому та іншому колективі, а також в дворовій компанії чи іншій неформальній групі людей, окрім вказаних вище спрацьовує такий соціально-психологічний механізм соціалізації як конформність. За своєю суттю конформність — це прагнення пристосувати свою поведінку до вимог решти членів колективу чи групи людей. Від інших механізмів правової соціалізації конформність відрізняється тим, що виникає конфлікт між тим, що думає людина, і тим, як поводить себе насправді, між тим, що вона говорить, і тим, як діє реально. Іншими словами, конформність фіксується там, де є конфлікт між власною думкою індивіда і думкою групи, до якої він належить, якщо подолання цього конфлікту здійснюється шляхом згоди з думкою групи.

Та конформність, на мою думку, є однією із найголовніших проблем реалізації такої концепції суспільства, як громадянського згідно Жан-Жака Руссо. Його концепція є практичною реалізацією для правослухняної поведінки-

нки, адже однією з головних проблем його концепції було питання нерівності людей. Він наголошував на тому, що первісний природний стан людей справедливий стан. Це була доба рівності, свободи, братерства, не було майнового розшарування, державного апарату насильства та приватної власності. Хоча нерівність у природному стані і була, але зумовлювалася виключно фізичними і природними властивостями людей. Із «природного» стану люди поступово перейшли у «суспільний» стан. Сім'ї об'єднувалися у роди, а ті у племена. З нагромадженням багатства домінуючою стала приватна власність, а відтак виникли соціально-майнова нерівність і гноблення одних індивідуумів іншими. Надлишки продуктів нагромаджувалися, з'явився обмін, торгівля, зростала цивілізація. Організованість суспільства, робить висновок Ж.-Ж. Руссо, основна причина нерівності. Та перша людина, пише він, яка огородила ділянку землі і промовила: «Це моє!», а також знайшла людей, які їй повірили, і була засновником громадянського суспільства. В умовах пригноблення багатими бідних природний стан суспільства розпався. Багаті запропонували бідним укласти, так званий, суспільний договір про створення державної влади і законів, яким підкорятимуться всі члени суспільства. Отже, держава, на думку Ж.-Ж. Руссо, стала результатом своєрідної загальнолюдської угоди на засадах розуму. Її мета забезпечити право кожному індивідууму користуватися належною йому власністю. Тобто в своїй концепції Жан-Жак Руссо хотів усунути конформність, яка, на мою думку, і не дала її реалізувати тому, що навряд чи колись буде такий високий рівень правосвідомості громадян в якійсь державі. Також, хотілось би наголосити на тому, що Жан-Жак Руссо розглядав характеристику громадянського стану людства. У фазу громадянського стану люди вступили, на думку філософа, з виникненням держави. Вона характеризується як доба несправедливості і гноблення. Тому ідеал майбутнього Ж.Ж. Руссо вбачає у відновленні природного стану, але за умови збереження всіх позитивних досягнень суспільства. Таке справедливе суспільство мислитель уявляв як організоване співіснування незалежних, вільних, рівноправних людей, які мають спільну волю, що реалізується як народний суверенітет. Іншими словами, влада належить народові як корпоративному органу — учасникові суспільного договору.

Отже, для реалізації в суспільстві правослухняної поведінки потрібно, по-перше, усунути проблему конформності, яка є головною перешкодою для формування правосвідомості, однак, на прикладі нашої держави можна побачити, що існує ще одна проблема реалізації даної поведінки, а саме те, що влада не перебуває в руках у суспільства. Це призводить до того, що в Законі не реалізуються основні проблематичні питання суспільства, що призводить до формування негативного мікроклімату в психологічній поведінці суспільства та спотворення макроклімату в державі.

1. Дробишевский З.А. Класичні теоретичні уявлення про державу, право і політиці. Красноярськ : вид-во КДУ, 1998. 467с.

2. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних

спеціальностей вищих навчальних закладів // М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Рогачова та ін., за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченко, О.В. Петришина. Харків : Право, 2002. – 432 с.

3. Васильев В.Л. Юридическая психология. С.-Пб., 1997.

4. Жалинский А.Э. Основы профессиональной деятельности юриста. Смоленск, 1995.

Гапіч Ігор Олегович

курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ

Пред'явлення для впізнання, як засіб збирання криміналістичної інформації у практиці виявлення злочинів, має важливе значення. Не випадково формуванню криміналістичних знань щодо тактики проведення пред'явлення для впізнання присвячено наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, цим проблемам на дисертаційному рівні приділили свою увагу Н.Г. Бритвіч, Т.А. Вольська, А.Я. Гінзбург, М.О. Головецький та інші науковці.

Пред'явлення для впізнання має відповідну процесуальну урегульованість в чинному Кримінальному процесуальному кодексі України (далі КПК), а саме в ст. 228–232, 355 КПК і є досить розповсюдженою в практиці досудового розслідування слідчою (розшуковою) дією. Але в науковій літературі вчені до визначення поняття та розуміння сутності пред'явлення для впізнання, тлумачення процесуальних вимог і правил, тактичних прийомів його підготовки й проведення та фіксування отриманих результатів і їх оцінки все ще підходять по-різному.

Пред'явлення для впізнання проводиться у разі необхідності надати особі можливість впізнати серед людей чи речей, які їй пред'являються, ті, що вона бачила раніше, і які стосуються вчиненого злочину. Процес вчинення злочину супроводжується утворенням різних слідів на предметах матеріального світу та у пам'яті людей. Завданням слідчого є виявити такі відображені сліди і використати їх для ідентифікації об'єктів, які брали участь у слідоутворенні. Пізнання події, що розслідується, здійснюється за матеріально зафіксованими відображеннями на предметах і за слідами пам'яті людини. А тому в ході пред'явлення для впізнання здійснюється криміналістична ідентифікація за ідеальними відображеннями. Таким чином, пред'явлення для впізнання - це один із способів ототожнення об'єктів за ідеальними відображеннями (слідами пам'яті) у кримінальному провадженні [1, с.7].

Так на думку деяких вчених, пред'явлення для впізнання – це самостійна слідча (процесуальна) дія, яка проводиться з метою встановлення то-

тожності, подібності або відмінності наданих для ознайомлення декількох предметів або окремих осіб з тими, які очевидець (свідок, потерпілий, підозрюваний) сприймав за певних обставин розслідуваної події [2, с.48; 3, с.447; 4, с.450; 5, с.171].

Чинне законодавство виділяє проведення такої слідчої дії, як пред'явлення для впізнання речей, особи та трупа. Також можна виділяє пред'явлення для впізнання в натурі (ст. 228, 229, 230 КПК України), в умовах поза візуального та аудіо спостереження (п.4,5 ст. 228 КПК України), в режимі відео конференції при трансляції з іншого приміщення (ст. 232 КПК України) та впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису (п.6,7 ст. 228 КПК України);

Пред'явлення особи для впізнання може проводитись за анатомічними (зовнішній вигляд і прикмети особи) та функціональними (голос, хода) ознаками (ч. 1, 9 ст. 228 КПК). Впізнання за голосом у будь-якому випадку повинно здійснюватися поза візуальним контактом між особою, що впізнає, та особами, які пред'явлені для впізнання (ч. 9 ст. 228 КПК).

Дана слідча (розшукова) дія як процесуальна форма криміналістичної ідентифікації характеризується такими ознаками:

1) для проведення пред'явлення для впізнання необхідними є юридичні підстави (наявність особи, яка буде впізнавати, протоколу її допиту, в якому зафіксовано показання про прикмети та особливості об'єкта, та про обставини, за яких вона його сприймала; об'єкта, який підлягає впізнанню, і зовнішньо схожих об'єктів, які будуть пред'являтися разом з об'єктом впізнання) і фактичні підстави (наявність у слідчого даних, які дозволяють зробити висновок про необхідність, (доцільність) та можливість проведення цієї слідчої (розшукової) дії)

2) метою цієї слідчої (розшукової) дії є вирішення питання про тожність або групову належність об'єкта, що пред'являється для впізнання, з тим, який особа сприймала в минулому. Досягнення зазначеної мети здійснюється через вирішення таких завдань, як: встановлення факту, чи бачила раніше особа, яка впізнає, об'єкт, який пред'являється для впізнання; якщо бачила, то коли і в яких умовах це відбувалося; які особливі ознаки об'єкта, який підлягає впізнанню, запам'ятала особа, яка впізнає і чому саме ці ознаки вона запам'ятала тощо [6, с. 333-334].

3) суб'єктний склад цієї слідчої (розшукової) дії включає в себе декілька груп учасників:

– перша група - це уповноважені законом суб'єкти, які її проводять (слідчий, прокурор) і долучаються до її проведення (адвокати, спеціалісти для фіксування впізнання технічними засобами, психологи, педагоги та інші спеціалісти);

– друга група – особи, яким пред'являють інших осіб, речі та трупів для впізнання (потерпілий, свідки, підозрюваний);

4) об'єкти, що пред'являються для впізнання, їх кількість та зовнішній

вигляд. Перелік об'єктів, які пред'являються для впізнання, визначений статтями 228-230 КПК України. Кількість таких об'єктів повинна бути не меншою, ніж три (крім випадків, коли для впізнання пред'являються трупи), і вони повинні бути максимально подібними до того об'єкта, що підлягає впізнанню;

5) знаряддям узнавання є органи чуття особи, яка впізнає, і в подальшому вона за допомогою своєї пам'яті встановлює наявність або відсутність відповідних тотожних ознак в об'єктів, який безпосередньо пред'являється для впізнання [7, с.5].

б) результатом проведення цієї слідчої (розшукової) дії є наявність чи відсутність упізнання, тобто ототожнення того, що сприймається у конкретний момент, з тим, що особа бачила раніше. Якщо особа не ідентифікує об'єкт, що їй пред'являється, упізнання не відбудеться.

Пред'явленню для впізнання повинно передувати виконання процесуальних і деяких допоміжних дій:

- а) попередній допит особи, яка впізнає;
- б) підбір об'єктів, серед яких необхідно провести впізнання;
- в) визначення місця і умов пред'явлення;
- г) визначення необхідного комплексу науково-технічних засобів.

Застосування переліченої низки тактичних прийомів дозволить слідчому більш якісно та ефективно провести впізнання.

У результаті проведення пред'явлення для впізнання у кримінальному провадженні одержується доказ. Однак останній, як й усі інші докази, підлягають оцінці.

Доказове значення результатів пред'явлення для впізнання залежить переважно від використання слідчим оперативно-розшукових даних. За період дослідчої перевірки оперативні підрозділи отримують не процесуальну інформацію про прикмети підозрюваного, знаряддя злочину, ознаки викраденого майна, предмети і документи, тобто тих об'єктів, які будуть пред'являтися для пізнання в разі їх установлення або відшукання [5, с. 54-55].

Впізнання не належить до слідчих (розшукових) дій, проведення яких, відповідно до кримінального процесуального закону, є обов'язковим. Необхідність у проведенні цієї слідчої (розшукової) дії кожного разу визначається особою, яка проводить досудове слідство, відповідно до слідчої ситуації, що склалася на певному етапі. Загальна мета пред'явлення для впізнання полягає в отриманні доказів, які являють собою висновки одного з учасників процесу, про результати проведеної ним ідентифікації - тотожність, схожість або відмінність осіб чи речей, представлених для ознайомлення з ознаками, що збереглися в його пам'яті.

1. Лукьянчиков Е.Д. Криминалистическая идентификация объектов по следам памяти / Е.Д. Лукьянчиков. – Донецк: Академия, 1998. – 112 с.

2. Криминалистика : краткая энциклопедия / Автор-составитель Р.С.Белкин. – М. :

БольшаяРоссийскаяэнциклопедия, 1993. – 111 с.

3. Ищенко Е.П. Криміналістика : учебник / Е.П.Ищенко, А.А.Топорков; под ред. Е.П.Ищенко. – М. : Юр. фирма "КОНТРАКТ": ИНФРА-М, 2005. – 748 с.

4. Когутич І.І. Криміналістика : курс лекцій / І.І.Когутич. – К. : Атіка, 2008. – 888с.

5. Гора І.В. Криміналістика : посіб. для підготовки до іспитів / І.В.Гора, А.В.Ищенко, В.А.Колесник. – 3 вид. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 236 с.

6. Чаплинський К.О. Тактичні основи забезпечення досудового розслідування: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.09 / Чаплинський Костянтин Олександрович; Дніпропетр. держ. ун-т. внутр. справ. – Д., 2011. – 570 с.

7. Басиста І.В. Пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним спостереженням: дис.. кандидата юрид. наук: 12.00.09/ Басиста Ірина Володимирівна; Київськ. нац. ун-т внутр.. справ. – К., 2006. – 231 с.

Горелік Дар`я Сергіївна

курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник – доцент кафедри, к.ю.н.

Кононець Віта Петрівна

АНАЛІЗ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Велике значення для профілактики злочинності серед неповнолітніх має процесуальна діяльність судів, що здійснюють провадження у кримінальних справах. Ефективні правові заходи, які суди застосовують щодо неповнолітніх, можуть реально сприяти попередженню вчинення ними нових злочинів та виправленню підлітків.

Здійснюючи правосуддя, суди повинні забезпечити захист гарантованих Конституцією України прав і свобод як підсудного неповнолітнього, так й інших учасників процесу [1].

Правосуддя щодо неповнолітніх має бути складовою процесу національного розвитку кожної країни.

Відповідно до ст. 9 Конституції чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Тому суди повинні враховувати вимоги міжнародних правових актів, зокрема тих, які стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх [1].

У міжнародно-правових актах наголошується на необхідності особливого захисту дітей та підлітків. Україною було підписано міжнародний договір від 29 листопада 1985 р., за яким вона взяла на себе зобов'язання вико-

нувати Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»). У пр. 2.1 зазначених Правил підкреслюється необхідність неупередженого їх застосування.

Відповідно до п.6 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами примусових заходів виховного характеру», «передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, допускається лише за наявності даних про їх здатність забезпечити виховний вплив на нього та постійний контроль за його поведінкою» [3].

Бажання і згода неповнолітнього при цьому не враховуються.

Передання неповнолітнього правопорушника під нагляд педагогічному або трудовому колективу означає накладення органом адміністративної юрисдикції на відповідний колектив (школи, підприємства тощо) з його згоди зобов'язання здійснювати на неповнолітнього виховний вплив і контролювати його поведінку.

При цьому орган адміністративної юрисдикції, який розглядає справу про правопорушення неповнолітнього, повинен бути впевнений у можливостях позитивного впливу такого колективу на неповнолітнього правопорушника, що передається під нагляд.

Передання неповнолітнього правопорушника під нагляд окремим громадянам полягає в накладенні на них обов'язків з виховання піднаглядного і контролю за його поведінкою. Цей захід накладається тільки за згодою громадян, яким передається неповнолітній і які добре зарекомендували себе на педагогічній роботі або в іншій сфері суспільно корисної діяльності.

Недопустиме передання неповнолітнього правопорушника батьку або матері, що позбавлені батьківських прав, а також батькам або іншим особам, що за рівнем культури і характером своєї поведінки не здатні позитивно впливати на нього.

За окремі види адміністративних правопорушень законодавством передбачено притягнення неповнолітніх до відповідальності на загальних підставах. Вичерпний перелік таких проступків подано в ч. 2 ст. 13 КУпАП. При цьому, з урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника, до неповнолітніх (за винятком осіб, які вчинили проступок, передбачений ст. 185 КУпАП) можуть бути застосовані заходи впливу, зазначені в ст. 24-1 КУпАП [4].

Враховуючи вищевикладене, можна виокремити деякі особливості, притаманні заходам впливу, що застосовуються до неповнолітніх правопорушників, а саме: вжиття заходів впливу щодо неповнолітніх має насамперед морально-виховну мету, оскільки виправлення і перевиховання неповнолітнього правопорушника можливе і без застосування загальних адміністративних стягнень (крім випадків, передбачених ст. 13 КУпАП); наявність обмеженої деліктоздатності, тобто за окремі правопорушення неповнолітні не можуть притягатися до відповідальності; неповнолітній вік є обставиною, що пом'якшує відповідальність; можливість перекладення

відповідальності неповнолітніх правопорушників на інших осіб; застосування заходів впливу щодо неповнолітніх тільки судами (ст. 221 КУПАП); наявність додаткових гарантій при притягненні неповнолітніх до відповідальності за вчинення правопорушення у формі присутності батьків або осіб, які їх замінюють, чи захисника при проведенні певних процесуальних дій тощо.

Як приклад, 17.04.2016 громадянин перебуваючи у м. Волочиськ нецензурно облаяв жінку, порушивши цих громадський порядок і спокій. Даний громадян 08.01.2016 вчинив правопорушення за ч.1.ст.178 КУПАП, біля залізничного вокзалу розпивав напій «Рево» у забороненому законом місті. Судом в усіх випадках розгляду цих справ було застосована ст..24-1 КУПАП та попереджено неповнолітніх правопорушників.

Отже, сутність заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх, полягає в системі відносин, які виникають між державними органами (уповноваженими ними особами) та неповнолітніми внаслідок вчинення останніми правопорушень, що виявляється у формі застосування до неповнолітніх санкцій у порядку, передбаченому чинним законодавством, з метою виховання особи, а також запобігання вчиненню нових проступків. Водночас чинне законодавство в галузі адміністративної відповідальності не містить норм, які б регламентували правові наслідки застосування заходів впливу (в окремому чи загальному порядку) щодо неповнолітніх правопорушників.

Ця правова прогалина сприяє сприйняттю заходів впливу як «разових» заходів, які не призводять до інших несприятливих юридичних наслідків. А це в свою чергу сприяє зниженню рівня ефективності таких заходів впливу. У чинному законодавстві України, яке встановлює систему і порядок застосування заходів впливу на неповнолітніх, наявні численні прогалини та недоліки, які не дозволяють їх якісно реалізовувати на практиці.

Зокрема, відсутня вказівка на те, що ці заходи впливу застосовуються як заміна адміністративним стягненням і, що запропонований у ст. 24-1 КУПАП перелік заходів впливу є вичерпним [4]; немає положень, які б пояснювали, скільки заходів впливу можна застосувати до неповнолітнього: один чи декілька; не вказані строки застосування заходів впливу на неповнолітніх тощо

26.05.2017 року в місті Києві громадянин палив тютюнові вироби перебуваючи у громадському місці, тобто вчинив правопорушення за ч.1.ст.175 КУПАП. Вина особи повністю доведена. Суд встановив застосувати до даного громадянина захід впливу у вигляді попередження.

Тому задля підвищення ефективності виховного впливу на неповнолітніх правопорушників, всі ці питання мають бути вирішені в найкоротші строки, адже на сьогоднішній день спостерігається зростання рівня антисупільної поведінки серед неповнолітніх.

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-ст.141.(із змінами і доповненнями)

2. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] - Режим перегляду: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Page/1>
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами примусових заходів виховного характеру» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-06>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс] - Режим перегляду: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] - Режим перегляду: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Горобець Максим Ігорович
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри теорії та історії держави
і права, к.ю.н., доцент **Перепьолкін С.М.***

УКРАЇНА ТА ІНТЕРПОЛ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА

Серед міжнародних організацій, яким належить вагома роль у сфері протидії злочинності, необхідно відзначити ІНТЕРПОЛ, членами якого в даний час є 190 держав [1].

ІНТЕРПОЛ – міжнародна правоохоронна організація кримінальної поліції, яка координує міжнародне співробітництво поліцейських органів (установ) різних країн у боротьбі з загальнокримінальними злочинами. Правову основу діяльності ІНТЕРПОЛ складають його Статут і Регламент, які набрали чинності 13 червня 1956 року.

Діяльність ІНТЕРПОЛ націлена на координацію співробітництва держав в розшуку злочинців та осіб, зниклих безвісти, боротьбі з організованими злочинними співтовариствами, злочинністю неповнолітніх, тероризмом, торгівлею людьми, злочинами у сфері економіки і високих технологій, фальшивомонетництвом, підробкою цінних паперів, незаконним обігом наркотиків і психотропних речовин та ряді інших. В рамках ІНТЕРПОЛ формується база даних, що містить інформацію про осіб, причетних до злочинної діяльності, осіб, зниклих безвісти, а також дані про об'єкти, оголошених у міжнародний розшук [2]. Діяльність ІНТЕРПОЛ спрямована на координацію співпраці поліцейських органів і в тому випадку, якщо між конкретними державами не встановлені дипломатичні відносини.

До структури ІНТЕРПОЛ входять: Генеральна Асамблея, Виконавчий

комітет, Генеральний секретаріат, Національні центральні бюро (НЦБ), радники з наукових питань. Найвищим пленарним органом ІНТЕРПОЛ є Генеральна Асамблея, у період між її сесіями вищим адміністративним органом з більш вузькими повноваженнями та складом є Виконавчий комітет на чолі з президентом. Постійно діючим робочим органом є Генеральний секретаріат, на чолі якого стоїть Генеральний секретар. Виконавчий комітет складається із Президента (строком на 4 роки), трьох Віце-президентів (строком на 3 роки), які повинні представляти різні країни та континенти (Азію, Америку, Африку, Австралію та Європу) та дев'яти делегатів, які обираються Генеральною Асамблеєю. Генеральний секретаріат є постійно діючою службою усієї організації, включає до себе Генерального секретаря, спеціалістів та адміністративний персонал. Він виконує рішення Генеральної Асамблеї та Виконавчого комітету, діє як міжнародний центр по боротьбі із загальною злочинністю, а також як спеціалізований та інформаційний центр, забезпечує ефективне адміністративне керівництво ІНТЕРПОЛ, підтримує зв'язки з НЦБ та міжнародними організаціями, готує необхідні публікації, виконує обов'язки робочого секретаріату на сесіях Генеральної Асамблеї та засіданнях Виконавчого комітету, підтримує зв'язок із Президентом тощо. Національні центральні бюро (НЦБ) створюються у структурі поліцейської служби кожної держави-члена ІНТЕРПОЛ. Вони є центрами міжнародного співробітництва держав по боротьбі із злочинністю, опорними пунктами ІНТЕРПОЛ на місцях. Як вже було відмічено, у конкретній державі НЦБ є постійно діючим органом ІНТЕРПОЛ. Одночасно воно є поліцейським органом цієї держави, яка наділена великими повноваженнями по боротьбі із злочинністю. Подібних органів немає в жодній міжнародній організації. Будучи опорними пунктами міжнародного поліцейського співробітництва НЦБ у своїх країнах підтримує ділові зв'язки із судом, прокуратурою, прикордонною та митною службами, а на міжнародному рівні – з ЦНБ інших країн та Генеральним секретаріатом.

Перші можливості контактів українських правоохоронних органів із зарубіжними колегами в рамках ІНТЕРПОЛ з'явилися в 1990 році, але не безпосередньо, а через відповідні структури колишнього СРСР. Саме тоді – Постановою Ради Міністрів СРСР № 338 від 7 квітня 1990 року створено Національне Центральне Бюро Інтерполу в СРСР. На початку 1991 року вже вивчалася і обговорювалася можливість самостійного членства України в ІНТЕРПОЛ, але за браком власної валюти, а також через вертикальну залежність від МВС СРСР, яке відносило будь-які міжнародні контакти до своєї виключної компетенції втілити ці ідеї в життя тоді не вдалося.[3]

Прийняття України до ІНТЕРПОЛ відбулося 4 листопада 1992 року на 61-й сесії Генеральної асамблеї ІНТЕРПОЛ (м. Дакар, Сенегал). Від України у сесії брала участь делегація, до складу якої входили перший Заступник Міністра внутрішніх справ України Володимир Михайлович Корнійчук та на-

чальник Штабу МВС – Олександр Михайлович Іщенко.

Після набуття членства в ІНТЕРПОЛІ виникла нагальна необхідність створення підрозділу, який би безпосередньо забезпечив функцію Національного центрального бюро ІНТЕРПОЛ в Україні. З цією метою в МВС було створено тимчасову робочу групу для взаємодії з ІНТЕРПОЛ, керівником якої був призначений Петро Захарович Мельник.

До складу робочої групи увійшли працівники Міністерства Григорій Іванович Стельмах, Ігор Степанович Лимарченко, Олег Олександрович Каплін, Зінаїда Володимирівна Вербенко та інші. Ці люди провели колосальну роботу і по суті створили фундамент для подальшого розвитку українського бюро ІНТЕРПОЛ.[4]

25 березня 1993 року Кабінет Міністрів України своєю постановою № 220 затвердив "Положення про Національне центральне бюро Інтерполу". Постановою визначено, що взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер, або виходить за межі країни, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу, яке визначається центром координації такої взаємодії. Повноваження бюро покладені на Міністерство внутрішніх справ, в рамках якого сформовано робочий апарат НЦБ штатною чисельністю на сьогодні 45 співробітників. Наказом Міністра у лютому 1995 року створені групи Укрбюро Інтерполу в ГУУМВС України в Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі.

На НЦБ Інтерполу покладаються такі основні завдання:

- координація діяльності правоохоронних органів держави в боротьбі із злочинністю, що має транснаціональний характер, або виходить за межі країни;
- забезпечення взаємодії з Генеральним секретаріатом та відповідними органами держав – членів Інтерполу в боротьбі із злочинністю;
- оцінка рівня поширення в Україні злочинності, що має транснаціональний характер і загрози злочинної діяльності громадян України за кордоном.

Взаємодія Укрбюро Інтерполу з Генеральним секретаріатом організації розвивається досить успішно. Крім повсякденних контактів з конкретних питань, співробітництво здійснювалося і в таких напрямках, як участь представників правоохоронних органів України в конференціях, нарадах, симпозіумах з різних проблем боротьби із злочинністю, методична і технічна допомога Генсекретаріату в становленні НЦБ Інтерполу в Україні. Найбільш значним кроком Генсекретаріату в технічному переозброєнні Укрбюро було встановлення в жовтні 1995 року системи електронної пошти Х.400, комплекс обладнання якої Генсекретаріатом було надано на безоплатній основі. Монтаж обладнання здійснений спеціалістами Генсекретаріату в режимі МТА.[5]

На сьогодні Укрбюро є потужним самостійним структурним підрозді-

лом апарату Національної поліції України, який забезпечує представництво України в ІНТЕРПОЛ та з 2010 року і в ЄВРОПОЛ.

Впродовж 20 років пройдено непростий шлях кропіткої роботи щодо формування високопрофесійного колективу, запровадження правових основ роботи, покращення технічної складової діяльності підрозділу, налагодження дієвої взаємодії з правоохоронними органами України та іноземних держав.

На сьогодні Укрбюро Інтерполу – це добре організований, сучасно оснащений підрозділ, який спроможний надати ефективну допомогу правоохоронним органам України у проведенні за кордоном оперативно-розшукових та інших заходів у справах про транснаціональні злочини загальнокримінальної та економічної спрямованості.

1. Дані станом на червень 2015 (див. : INTERPOL: Member countries: World. URL: interpol.int/Member-countries/World (дата звернення: 11.06.2015)).

2. Міжнародна організація кримінальної поліції: [офіц. сайт]. URL: interpol.int (дата звернення: 31.03.2015).

3. Український Інтерпол: шляхом розвитку. - Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/tasko/017.htm>

4. Департамент міжнародного поліцейського співробітництва - Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://interpol.np.gov.ua>

Грисенко П.О

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковій керівник –
доцент кафедри, к.ю.н. Кононець В.П.*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ТИШІ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ

Необхідною умовою побудови демократичного суспільства є належний рівень організації боротьби держави та її компетентних органів з протиправними проявами. Серед великої кількості заходів державного примусу адміністративна відповідальність посідає чільне місце серед них. Це викликано, насамперед, значною кількістю правопорушень, які тягнуть за собою накладення адміністративних стягнень. Досить велику увагу приділяють адміністративним правопорушенням, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку, зокрема: за куріння тютюнових виробів у заборонених місцях; розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді; дрібне хуліганство; вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису

або не проходження корекційної програми, однак майже не дослідженим залишається питання щодо притягнення винних осіб до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення передбаченого ст. 182 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі- КУпАП) «Порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях», хоча, даним правопорушення завдається не менша шкода охоронюваним правам і свободам громадянина.

Дослідження проблематики відповідальності за адміністративні правопорушення зокрема тих, посягають на громадський порядок і громадську безпеку займалися такі представники правової школи, як: В. Б. Аверьянов, І. Л. Бородін, Ю. П. Битяк, Р. А. Калюжний, А. М. Колодій, О. В. Негодченко, В. К. Шкарупа, Ю. С. Шемшученко, А. Т. Камзюк, В. К. Колпаков, В. В. Копейчиков та інші. Однак незважаючи на вагомий внесок науковців у дослідження даного напрямку, питання притягнення осіб до відповідальності за порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях залишається малодослідженим.

Відповідно до ст. 179 Житлового кодексу Української РСР користування будинками (квартирами) державного і громадського житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів, а також приватного житлового фонду та їх утримання здійснюється з обов'язковим додержанням вимог Правил користування приміщеннями жилих будинків і прибудинковими територіями (далі - Правила), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 1992 р. N 572, зі змінами і доповненнями.

Відповідно до ч. 2 пункту 9 Правил визначає, щоголосноспівати і кричати, користуватися звуковідтворювальною апаратурою та іншими джерелами побутового шуму заборонено з 22:00 до 8:00.

До того ж, ч. 3 пункту 9 Правил забороняється проводити у робочі дні з 21:00 до 8:00, а у святкові та неробочі дні цілодобові ремонтні роботи, що супроводжуються шумом, а якщо й ремонтні роботи проводяться у визначений час, то все одно власник, наймач (орендар) приміщення, в якому передбачається проведення робіт, зобов'язаний повідомити мешканців прилеглих квартир, житлових приміщень у гуртожитку про початок зазначених робіт.

Згідно ч.1 ст.24 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», рівень шуму не може перевищувати показники, встановлені санітарними нормами, на захищених об'єктах. Такими об'єктами є:

1. житлові будинки і прибудинкові території;
2. лікувальні, санаторно-курортні заклади, будинки-інтернати, заклади освіти, культури;
3. готелі і гуртожитки;
4. розташованих у межах населених пунктів закладів громадського-

харчування, торгівлі, побутового обслуговування, розважального та грально-гобїзнесу;

5. інші будівлі і споруди, у яких постійно читим часом перебувають люди;

6. парки, сквери, зони відпочинку, розташовані на території мікрорайонів і груп житлових будинків.

Санітарні норми встановлені у таблиці 1 «Санітарних норм допустимого шуму в приміщеннях житлових і громадських будинків і на території житлової застройки» затверджених «Главным государственным санитарным врачом СССР П.Н. Бургасов от 03.08.1984 № 3077-84».

Відповідно до вищевказаних норм, встановлені наступні максимально допустимі рівні шуму:

1. житлові кімнати квартир, житлові приміщення будинків відпочинку, пансіонатів, будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів, спальні приміщення в дитячих дошкільних установах і школах-інтернатах – в день до 55 децибел (далі – дБ), в ночі (з 22:00 до 8:00) – до 45 дБ.

2. прилеглі до житлових будинків території – в день до 70 дБ, в ночі – до 60 дБ.

3. майданчики відпочинку на території мікрорайонів і груп житлових будинків, будинків відпочинку, пансіонатів, будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів, майданчики дитячих дошкільних закладів, шкіл та інших навчальних закладів - до 60 дБ.

Отже, як ми бачимо із вищевикладеного, законодавцем встановлені норми та правила дотримання яких є обов'язковим громадянами для нормального забезпечення прав і свобод інших осіб, однак, трапляються випадки коли мешканці житлових приміщень не дотримуються встановлених норм і правил, що ж робити у цьому випадку?

Відповідно до ст. 182 КУпАП «Порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях» законодавцем встановлена міра відповідальності за вчинення даного адміністративного правопорушення, що тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від п'яти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і накладення штрафу на посадових осіб та громадян - суб'єктів господарської діяльності - від п'ятнадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Однак, на сьогоднішній день, виникають проблеми питання з приводу притягнення осіб до відповідальності, насамперед, щодо доведеності вини особи у скоєнні адміністративного правопорушення.

Відповідно до ст. 251 КУпАП доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та

інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюється:

1. Протоколом про адміністративне правопорушення.
2. Поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків.
3. Висновком експерта.
4. Речовими доказами.
5. Показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до відповідальності.

Варто зауважити, що обов'язок щодо збирання доказів покладається на осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення. Однак, трапляються непоодинокі випадки, коли працівники поліції склали протокол про адміністративне правопорушення на основі якогобула винесена постанова про притягнення до адміністративної відповідальності, а у подальшому її було скасовано на тій підставі, що вона винесена із порушення порядку встановленого законом, зокрема щодо оцінки доказів.

Відповідно ст. 252 КУпАП орган (посадова особа) оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом. Тобто для винесення постанови про притягнення до адміністративної відповідальності повинна бути сукупність доказів, якими підтверджується протиправність діяння та причетність конкретної особи до вчинення даного протиправного діяння. Однак, для даного правопорушення доволі важко зібрати сукупність доказів.

У зв'язку з цим, на нашу думку, по даному виду правопорушення доцільно щоб законодавець спростив процедуру оцінки доказів.

Грищенко Наталія Михайлівна
ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДЕРЖАВ – ЧЛЕНІВ СНД ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА РЕЙДЕРСТВО

Застосування порівняльно-правового аналізу розширює можливості розуміння й опису законодавчих процесів у будь-якій країні відповідно до наявних реальності, концепцій й цілей, що стоять перед будь-якою політичною системою. Цей метод також стимулює створення загальних законодавчих теорій, що, у свою чергу, дозволяє перевіряти будь-які теорії законотворення, зіставляючи їх зі слідчо-судовою практикою різних країн.

При визначенні порівнюваності правових об'єктів слід керуватися такими методологічними правилами: порівнюваність є можливою лише внаслідок дотримання відповідності між видом порівняння та масштабами дослідження; порівнюваними визнаються об'єкти, що належать до одного рівня та виду (правило однопорядковості); порівнюваними визнаються об'єкти, що знаходяться в одній сфері (правовій, соціальній, культурній, економічній); при визначенні порівнюваності правових об'єктів слід враховувати регіональні особливості утворення та функціонування даного об'єкта у різних країнах тощо.

Порівняльно-правовий аналіз ст. 206² КК України, що встановлює відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації, зі схожими за конструкцією нормами кримінального законодавства деяких зарубіжних країн дозволить визначити спільні та відмінні риси такого законодавства, що сприятиме виявленню та усуненню проблемних моментів у встановленні кримінальної відповідальності за це діяння в Україні.

Як об'єкт порівняльно-правового дослідження нами обране кримінальне законодавство окремих держав – членів Співдружності Незалежних Держав (СНД), оскільки система права України має спільні витoki з системами права цих країн.

КК України не містить у своєму складі норми, яка б мала назву «Рейдерство». Стаття 206² КК України передбачає відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації у тому числі частками, акціями, паями їх засновників, учасників, акціонерів, членів, шляхом вчинення правочинів з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації. Карається це діяння за відсутності обтяжуючих обставин виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням

волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до двох років (ч. 1). Обтяжуючими обставинами виступають повторність, попередня змова групи осіб, погроза вбивства чи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, насильство, що не є небезпечним для життя і здоров'я, пошкодження чи знищення майна. За наявності цих обставин це діяння карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до двох років (ч. 2). У разі ж вчинення таких дій службовою особою з використанням службового становища або якщо вони заподіяли велику шкоду чи спричинили інші тяжкі наслідки, передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна (ч. 3). Фактично, ця норма встановлює кримінальну відповідальність за рейдерство в Україні.

Підходи законодавців держав – членів СНД щодо криміналізації та пеналізації досліджуваного діяння мають як спільні, так і відмінні риси. Так, кримінально-правову норму з назвою «Рейдерство» містить у главі 8 «Кримінальні правопорушення у сфері економічної діяльності» Особливої частини лише КК Республіки Казахстан (ст. 249). Ця норма передбачає відповідальність за незаконне придбання права власності на долю участі у юридичній особі, аборайна та цінних паперів юридичної особи чи встановлення контролю над юридичною особою у результаті умисного викривлення результатів голосування або перешкоджання вільній реалізації права при прийнятті рішення вищим органом шляхом внесення до протоколів зборів, засідання, до виписок з них завідомо неправдивих відомостей про кількість осіб, які голосували, кворум чи результати голосування або складання завідомо неправдивого підрахунку голосів чи обліку бюлетенів для голосування, блокування чи обмеження фактичного доступу акціонера, учасника, члена органу управління або члена виконавчого органу до голосування, неповідомлення відомостей про проведення зборів, засідання чи повідомлення неправдивих відомостей про час та місце проведення зборів, засідання, голосування від імені акціонера, учасника чи члена органу управління за завідомо підробленою довіреністю, шляхом порушення, обмеження чи ущемлення права переваги при купівлі цінних паперів, або умисне створення перешкод при реалізації права переваги при купівлі цінних паперів або інші незаконні способи, що спричинили істотну шкоду правам чи охоронюваним законом інтересам громадян чи організацій або охоронюваним законом інтересам суспільства чи держави. Карається це діяння за відсутності обтяжуючих обставин штрафом у розмірі до п'яти тисяч місячних розрахункових показників або виправними роботами у тому ж розмірі, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на той же строк, з конфіскацією майна, з позбавленням права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю на строк до двох років (ч. 1). Обтяжуючими це діяння обставина-

ми виступають: група осіб за попередньою змовою, неодноразовість, з використанням свого службового становища, що карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією майна (ч. 2). У випадку вчинення цього діяння 1) злочинною групою, 2) особою, уповноваженою на виконання державних функцій, або прирівняної до неї особою, або посадовою особою, або особою, яка обіймає відповідальну державну посаду, якщо це пов'язане з використанням свого службового становища, воно карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років з конфіскацією майна, а у випадках, передбачених пунктом 2, довічним позбавленням права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю (ч. 3).

Отже, законодавець Казахстану, як і законодавець України, при встановленні відповідальності за рейдерство, використав у відповідній нормі описову диспозицію. Проте перелік можливих діянь, за які ст. 249 КК РК передбачає відповідальність, значно ширший, ніж у відповідній нормі КК України. Санкції ст. 249 КК РК, як і санкції 206² КК України, альтернативні, але при цьому загалом є суворішими.

У кримінальному законодавстві Республіки Білорусь не передбачено окремої норми про відповідальність за рейдерство. Відповідальність за нього настає як за вчинення злочину проти власності. Разом з тим, ст. 226/1 КК РБ, яка міститься у главі 25 «Злочини проти порядку здійснення економічної діяльності» Особливої частини, передбачає відповідальність за незаконне використання чи розголошення відомостей, внесених до реєстру власників цінних паперів, або інформації про результати фінансово-господарської діяльності емітента цінних паперів до її оприлюднення у засобах масової інформації чи доведення іншим чином до відома необмеженого кола осіб, вчинене особою, якій такі відомості чи інформація відомі у зв'язку з її професійною чи службовою діяльністю, що спричинило шкоду у великому розмірі. Карається це діяння штрафом, або позбавленням права займати певні посади чи займатись певною діяльністю, або арештом, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той же строк (ч. 1). За наявності обтяжуючої обставини – вчинення з корисної чи іншої особистої зацікавленості, це діяння карається штрафом, або обмеженням волі на строк до чотирьох років, або позбавленням волі на строк до п'яти років (ч. 2). При вчиненні протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації діяння, передбачене ст. 226/1 КК РБ, може виступати як один зі способів останнього і кваліфікуватись за сукупністю з відповідним злочином проти власності.

Кримінальне законодавство Російської Федерації також не містить окремої норми з назвою «Рейдерство». Разом з тим глава 22 «Злочини у сфері економічної діяльності» розділу VIII «Злочини у сфері економіки» Особливої частини КК РФ містить ряд норм, пов'язаних з рейдерством. До них, зокрема, слід віднести ст. 183 «Незаконне одержання та розголошення відомостей, що становлять комерційну, податкову чи банківську таємницю», ст. 185² «Порушення порядку обліку прав на цінні папери», ст. 185⁴ «Перешкоджання здій-

сненню або незаконне обмеження прав володільців цінних паперів» КК РФ.

Однак нормою, яка містить склад злочину з ознаками діяння, яке у більшості країн ототожнюють з поняттям «рейдерство», слід визнати ст. 185⁵ «Фальсифікація рішення загальних зборів акціонерів (учасників) господарського товариства чи рішення ради директорів (наглядової ради) господарського товариства» КК РФ, яка передбачає відповідальність за умисне викривлення результатів голосування чи перешкоджання вільній реалізації права при прийнятті рішення на загальних зборах акціонерів, тощо(ч. 1). Карається це діяння штрафом у розмірі до трьохсот тисяч карбованців або у розмірі заробітної платні чи іншого доходу засудженого за період від одного до двох років з позбавленням права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю на строк від шести місяців до трьох років, або примусовими роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до двох років зі штрафом до трьохсот тисяч карбованців або у розмірі заробітної платні чи іншого доходу засудженого за період від двох до трьох років чи без такого. Частина друга цієї статті передбачає відповідальність за ті ж діяння, вчинені шляхом примушування акціонера товариства, учасника товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю, члена ради директорів (наглядової ради) господарського товариства до голосування певним чином чи відмови від голосування, поєднаних з шантажем, а також з погрозою застосування насильства чи знищення або пошкодження чужого майна, що карається штрафом у розмірі від ста до п'ятисот тисяч карбованців або у розмірі заробітної платні чи іншого доходу засудженого за період від одного до трьох років, або примусовими роботами на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до п'яти років зі штрафом у розмірі від ста до трьохсот тисяч карбованців, або у розмірі заробітної платні чи іншого доходу засудженого за період від одного до трьох років.

Кримінальне законодавство інших держав – членів СНД не містить окремих норм, які б встановлювали відповідальність за рейдерство, або пов'язані з ним діяння. Такі випадки кваліфікуються за загальними нормами про злочини проти власності та незаконні дії з документами.

Узагальнюючи наведене, можна виділити наступні підходи законодавців держав – членів СНД до криміналізації рейдерства: 1) передбачення у кримінальному законодавстві норми з назвою «Рейдерство» (Республіка Казахстан); 2) наявність такої норми, проте з іншою назвою (Україна, Російська Федерація); 3) відсутність норми про відповідальність за рейдерство, але наявність пов'язаних з цим діянням норм (Республіка Білорусь, Республіка Молдова); 4) відсутність спеціальних норм про відповідальність за рейдерство та пов'язані з ним діяння.

Законодавці тих держав – членів СНД, які криміналізували рейдерство в окремих нормах, відносять це діяння до злочинів у сфері економічної (господарської) діяльності.

За способом опису ознак рейдерства у диспозиції норми можна виділи-

ти наступні підходи: 1) детальний опис (перелік) способів вчинення рейдерства (Республіка Казахстан, Російська Федерація); 2) загальний опис способів вчинення рейдерства (Україна).

Вважаємо, що підхід законодавця України до опису способів вчинення рейдерства у диспозиції норми є більш виправданим, оскільки надмірна деталізація цього діяння не здатна врахувати всі можливі способи його вчинення.

Разом з тим, позиція законодавців щодо віднесення рейдерства до злочинів у сфері економічної (господарської) діяльності вбачається спірною, оскільки об'єктивні та суб'єктивні ознаки цього діяння свідчать про його подібність за способом заволодіння чужим майном до злочинів проти власності, зокрема, до відкритого заволодіння, заволодіння майном шляхом нападу або шахрайства, а за суб'єктивними ознаками вчиняється з корисливих мотивів. Тому вважаємо, що ця правова норма повинна бути включена до розділу VI «Злочини проти власності» Особливої частини КК України.

1. Баранова Ю. Методологічні правила визначення порівнюваності правових об'єктів / Ю. Баранова // Юридичний вісник. – № 2. – 2013. – С. 15-20.
2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page7>.
3. Уголовный кодекс Республики Казахстан [Електронний ресурс] – Режим доступу :<https://zakon.uchet.kz/rus/docs/K1400000226#z921>.
4. Уголовный кодекс Республики Беларусь [Електронний ресурс] – Режим доступу :https://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=1977.
5. Уголовный кодекс Республики Молдова [Електронний ресурс] – Режим доступу :https://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=3835.
6. Уголовный кодекс Российской Федерации [Електронний ресурс] – Режим доступу :https://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=1747.

**Давидюк Віталій Олександрович,
Чорний Микола Олександрович**
курсанти факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – к.ю.н, доцент, т.в.о. завідувача кафедри
цивільного права та процесу **Круглова О.О.***

ПРАВО АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ

Забезпечення захисту правового статусу особи є фундаментальним принципом будь-якої демократичної держави. Загальна декларація прав людини 1948 року передбачає, що кожна людина має право на ефективне поно-

влення в правах компетентними національними судами у випадках порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом (стаття 8).

Право особи на ефективний судовий захист закріплено також у статті 2 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року та в статті 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікованої Законом України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року».

Відповідно до пункту 1 статті 6 вищезгаданої Конвенції кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, визначеним законом.

Європейський суд з прав людини, розглядаючи справи щодо порушення права на справедливий судовий розгляд, тлумачить вказану статтю як таку, що не лише містить детальний опис гарантій, надаваних сторонам у цивільних справах, а й захищає у першу чергу те, що дає можливість практично користуватися такими гарантіями, – доступ до суду.

Отже, право на справедливий судовий розгляд, закріплене в пункті 1 статті 6 Конвенції, необхідно розглядати як право на доступ до правосуддя [1].

Таким чином, Україна, як учасниця Конвенції повинна забезпечити оптимальні умови щодо доступності правосуддя як загальновизнаного міжнародного стандарту справедливого судочинства.

В Україні право на оскарження судових рішень у судах апеляційної інстанції є складовою конституційного права особи на судовий захист. Воно гарантується визначеними Конституцією України основними засадами судочинства, які є обов'язковими для всіх форм судочинства та судових інстанцій, зокрема забезпеченням апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом (пункт 8 частини третьої статті 129) (пункт 3.2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 25 квітня 2012 року № 11 – рп/2012).

Конституційний принцип забезпечення апеляційного рішення суду гарантує право звернення до суду зі скаргою в апеляційному порядку, яке має бути реалізоване, за винятком встановленої законом заборони на таке оскарження.

Процесуальний порядок провадження у цивільних справах визначається ЦПК України та іншими законами України, якими встановлюється зміст, форма, умови виконання процесуальних дій, сукупність цивільних процесуальних прав і обов'язків суб'єктів цивільно-процесуальних правовідносин та гарантій їх реалізації.

Статистичні дані Верховного Суду України свідчать, що упродовж 2016 р. до апеляційних загальних судів усього надійшло на розгляд 99,4 тис. цивільних справ і матеріалів за апеляційними скаргами на рішення місцевих загальних судів.

За апеляційними скаргами на рішення та ухвали місцевих загальних судів усього розглянуто 80,5 тис. справ і матеріалів. Із них в апеляційному порядку розглянуто 54,9 тис. цивільних справ. Апеляційні скарги на рішення місцевих загальних судів задоволено у 24,3 тис. справ, або 44,3 % від кількості розглянутих.

За апеляційними скаргами **скасовано і змінено** 38,1 тис. судових рішень у цивільних справах (рішень, ухвал).

Апеляційні загальні суди постановили 144 **окремі ухвали**. У тому числі щодо порушення норм права та помилок, допущених судом першої інстанції, – 79 [3].

Як свідчить практика судів апеляційної інстанції, при залишенні апеляційної скарги без руху суд має надати особі належний та розумний строк для виправлення недоліків скарги. Наприклад, ухвалою суду відповідачеві був наданий строк для усунення недоліків скарги до 1 грудня 2017 р. 27 листопада 2017 р. копія цієї ухвали була направлена відповідачу й отримана ним 1 грудня 2017 р., тобто в день, коли закінчується строк на виправлення недоліків апеляційної скарги. Вказані обставини свідчать про те, що відповідач фактично був позбавлений можливості виправити недоліки апеляційної скарги у встановлені судом строки, про що суд був повідомлений відповідним клопотанням про продовження цього строку.

Належність і розумність при встановленні строків виправлення недоліків апеляційної скарги у випадку залишення останньої без руху слід вирішувати виходячи з необхідності своєчасного повідомлення апелянта про необхідність виправлення недоліків з урахуванням необхідного часу як для виправлення, так і для направлення належно оформленої апеляційної скарги до апеляційного суду. Таким чином суд апеляційної інстанції має встановлювати строк виправлення недоліків апеляційної скарги з урахуванням надання апелянту щонайменше десяти днів для усунення вказаних недоліків. За даними Верховного Суду України впродовж 2016 року із порушенням строків, встановлених положеннями ч. 2 ст. 302 ЦПК, за апеляційними скаргами на судові рішення призначено до розгляду 8 тис. справ [3].

Стаття 302 ЦПК передбачає порядок призначення цивільної справи до розгляду в суді апеляційної інстанції. Справа має бути призначена до розгляду в розумний строк, але не пізніше семи днів після закінчення дій підготовки справи до розгляду. Таке положення процесуального законодавства справедливо критикується Д. Луспеником, оскільки встановлений законодавцем семиденний строк для призначення справи до розгляду в апеляційній інстанції є об'єктивно нереальним. А намагання законодавця забезпечити якомога скоріше вирішення справи насправді призводить до зворотного результату - невиправданого затягування строків розгляду справи, вимушеного порушення строків призначення справи до розгляд[2]. Так, статистика Верховного Суду України свідчить, що станом на 1 січня 2017 р. апеляційні загальні суди не розглянули 15,7 тис. справ і матеріалів, або 13,7 % від кількості тих, що

перебували на розгляді; із них справ за апеляціями на рішення місцевих загальних судів – 11,8 тис., або 15,8 % [3].

У зв'язку з цим слід погодитися з О.В. Рожновим про те, що дотримання процесуальних строків при розгляді цивільних справ можна вважати однією з обов'язкових передумов ефективності цивільного судочинства, оскільки соціальні та юридичні результати правозастосовної діяльності безпосередньо залежать від часу її здійснення. Крім того, процесуальні строки дисциплінують учасників процесу, орієнтуючи їх на своєчасну реалізацію суб'єктивних прав, якими вони наділені як суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин [2].

Ефективність апеляційного провадження залежить і від належної процедури розгляду. Справа розглядається апеляційним судом за правилами, встановленими для розгляду справи судом першої інстанції, з винятками і доповненнями, встановленими главою ЦПК, яка передбачає апеляційне провадження. Це правило визначає порядок розгляду справи апеляційним судом. Розгляд справи є основним елементом апеляційного провадження та здійснюється у формі перевірки законності й обґрунтованості судового рішення фактично через повторний розгляд справи. Розгляд справи в суді апеляційної інстанції здійснюється у відповідній процесуальній формі в судовому засіданні, яке складається з чотирьох частин: підготовча, з'ясування обставин і перевірка їх доказами, судових дебатів, ухвалення та оголошення рішення чи ухвали.

Таким чином, враховуючи вищевказані результати судової практики, апеляційне оскарження є досить вагомою та ефективною процедурою розгляду цивільних справ, тому цей інститут потребує вдосконалення та подальшого дослідження.

1. Поновлення строку на апеляційне оскарження рішення суду URL: <http://blog.liga.net/user/emorozov/article/27563> (дата звернення 25.04.2018)

2. Проблеми ефективності апеляційного провадження URL: <http://meگو.info/матеріал/проблеми-ефективності-апеляційного-провадження?page=4> (дата звернення 25.04.2018)

3. Аналіз стану здійснення судочинства у 2016 році (за даними судової статистики) URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576) (дата звернення 25.04.2018)

Дегтяр Вікторія Андріївна
курсант факультету економіко-правової безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ДЕКОМУНІЗАЦІЯ: ПОВЕРНЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ
ЧЕРЕЗ ТОПОНІМІКУ МІСТА
(НА ПРИКЛАДІ М. МИКОЛАЄВА)**

Наша Україна – молода держава, якій всього 27 років. Зараз вона перебуває на шляху радикальних політичних, соціальних та економічних перетворень, зумовлених подіями сучасної історії, та обрала шлях переходу від тоталітарних ідеологій до свободи й демократії, національного відродження, цивілізованої, соціально зорієнтованої економіки, побудови нового громадянського суспільства. Ці, на мій погляд, основні зміни з'являються у переломні для суспільства часи, коли визначаються орієнтири, відбувається переоцінка цінностей і формуються підвалини майбутнього розвитку.

Вважаю, що суверенній Україні, особливо сьогодні, потрібні громадяни, які мають глибоко усвідомлену життєву позицію. Відродження країни неможливе без пробудження національної свідомості українського народу, насамперед, молоді. «Хто має молодь – той має майбутнє», - говорили в давнину мудреці.

У зв'язку з радикальними змінами, що відбуваються в суспільстві, проведенням реформ та, так званого, «процесу декомунізації», можна казати про актуальність та необхідність докладного вивчення та розгляду цієї проблеми. Актуальність обраної теми полягає в наступному: кожна країна, як і кожна людина, має свою біографію. Сьогодні, коли йде мова про повернення історичної пам'яті після Революції Гідності, де пріоритетами стали морально-етичні засади життя, та в умовах процесу декомунізації, який є одним з інструментів вищезазначеного, важливо знати про безпосередніх осіб, котрі зробили значний внесок у розвиток краю та держави зокрема.

Вважаю, що історична пам'ять є складовою історичної свідомості: це тонка матерія, і вона закріплюється в передачі культури етносу не тільки через релігію, міфи, легенди й писемність, але й через родову географічну топоніміку, яку знищити нелегко і яку, при цьому, усіляко намагаються коригувати тоталітарні та, подекуди, і авторитарні режими. На жаль, пам'ять не завжди зберегла імена відомих людей, а більшість з них не мали чільного місця в історичній топоніміці. Тому слід звернути увагу на неї, як на важливе джерело інформації про нашу історію, особливості походження окремих географічних назв, що пов'язані з долею кожної людини – це і господарська діяльність людей, духовне життя наших пращурів, героїка, тощо. Не менш актуальним значущим видається і формування підвалин для подальшого формування світогляду молодого покоління і їхньої само ідентифікації в межах відновлення історичної справедливості та пам'яті.[3]

Сьогодні процес відмови від радянських символів – цілеспрямована державна політика [4]. У межах виконання Указу Президента України Петра Порошенка «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки» від 23 серпня 2014 р. № 667/2014 Інститутом національної пам'яті України розроблено список осіб, причетних до злочинних дій проти незалежної України, організації голодоморів та політичних репресій, чиїми іменами названі вулиці та інші топоніми в Україні. Згідно з українським законодавством та світовою практикою, питання щодо зміни топонімів мають вирішувати місцеві громади. Вони можуть повернути історичну (докомуністичну) назву чи присвятити її якомусь з місцевих або загальнонаціональних героїв.

21 листопада 2015 року в Україні мав би завершитися перший етап декомунізації. Цього вимагає норма вищезгаданого Закон від 23 серпня 2014 р. Іншими словами, місцеві органи влади до цього часу повинні були перейменувати вулиці, площі та сквери своїх міст і сіл, які містять комуністичну символіку.

Складність процесу полягала в тому, що за підсумками кількох засідань комісії з питань найменування (перейменування) вулиць, провулків, проспектів, площ, парків, скверів та інших споруд, розташованих на території м. Миколаєва, було відкинуто більшість найменувань, пов'язаних з українською історією та з патріотами, які боролися за незалежність країни в ХХ столітті [4]. Таку лінію поведінки керівництво комісії пояснило нібито прагненням відійти від назв, пов'язаних з особистостями. Формально це виправдовується тим, що ще при першому присвоєнні назв вулицям Миколаєва (1835 рік), не використовувалися імена людей [2].

Однак, по-перше, абсолютно незрозуміло, навіщо сучасній Україні використовувати практику Російської імперії. А, по-друге, і це, мабуть, головне - при цьому буде порушений баланс. Адже тоді у місті залишиться досить багато назв, пов'язаних із російськими діячами, а українських імен, навпаки, буде дуже мало. З'являється таке відчуття, що хтось не хоче, щоби за назвами вулиць Миколаїв можна було б ідентифікувати, як українське місто.

Підтверджує це і проведене нами анкетування і інтерв'ювання серед учнів Миколаївської загальноосвітньої школи №53, результати демонструють наступні показники, що з опитуваних 160 учнів, з яких учнів 5-х класів 70 чоловік, 9-х класів 50 чоловік, а 11-х 40 чоловік, мають приблизно однаковий рівень знань про засновників та розбудовників Миколаєва (Потьомкіна Г.О., Фалєєва М.В.), учні 9-х класів більш обізнані про особистості, що внесли свій вклад в розвиток міста (Аркас М.М., Грейг О.С.). Таким чином, результати якого вказують на пряму необхідність краще знати імена видатних особистостей краю, які, як і їхню діяльність, безпосередньо слід популяризувати через телебачення, мережу Інтернет, оголошення дикторів в транспорті (якою вулицею ми рухаємося, та чим вона відома).

На основі опрацьованих джерел та спираючись на дані отримані в результаті анкетування і інтерв'ювання ми дійшли до висновку, що на теперішній момент, процес декомунізації є нагальною потребою сьогодення і інакше як рішенням

«згори», він успішним бути не може. Завдяки штучності попереднього процесу, а саме комунізації/радянзації, топоніміка притерпіла істотних змін, які, у свою чергу, неодмінно відображаються і на свідомості зростаючого покоління.

Безперечно, радянський період у житті України – то наша історія, але її не мають права представляти вожді та функціонери КПРС, каральні органи СРСР, які прирікали українців на голодомори, терор та переслідування. Переважній більшості населених пунктів, назви яких до цього часу пов'язані із комуністично-радянською символікою, необхідно повернути історичні назви, адже відновлення первинних топонімів сприятиме поверненню народної пам'яті, історичної справедливості, що є важливим чинником українського державотворення. Назви населених пунктів також мають репрезентувати імена «великих і малих» українців, наших батьків та дідів, одні з яких боролися з тоталітаризмом, а інші повсякденною працею утверджували загальнолюдські цінності [1].

Звичайно, що цей процес проходить повільно. Можемо спостерігати, як місті в назві вулиці зі старою табличкою «сусідує» нова. Розуміємо, що шлях до одужання через декомунізацію топоніміки буде не швидким, можливо, люди старшого покоління будуть певний час використовувати старі назви. Перейменування населених пунктів хоч і повільно, але все-таки відбувається.

Підсумовуючи ж вищезазначене, можемо сказати, що для себе особисто усвідомили одне: даючи згоду на те, щоб наша територія була позначена чужими іменами, ми тим самим визнаємо владу чужинців і свою меншовартісність. Ось чому топонімія України має позбутися символіки, яка пропагує минулу бездержавність і колоніальну залежність.

1. Бойчук С. Древниетопонимынашейкарты/ С. Бойчук//Южная правда. № 30 (19 марта). С. 4.

2. Збірник матеріалів науково-практичної конференції. Вони прославили наш край своїми діяннями, працею та розумом: збірник матеріалів науково-практичної конференції 10 вересня 2009 року м. Миколаїв. Миколаїв : ПП Шамрай, 2009. С. 68–70.

3. Конарева Л. Переосмислення минулого - через зміну символів / Л. Конарева // Урядовий кур'єр. 2015. 24 жовтня. С. 5.

4. Режим доступу:<http://www.memory.gov.ua/sites/default/files/perejmenuvannjavylyc.pdf> (15.10.2015)

Жихарева Анастасія Андріївна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – завідувач кафедри теорії та історії
держави і права, д.ю.н., доцент **Боняк В.О.***

СУБ'ЄКТИ, ЯКІ НАДІЛЕНІ ПРАВОМ УХВАЛЮВАТИ РІШЕННЯ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ ДЕРЖАВ)

У конституційному правотворчому процесі важливого значення набуває питання внесення змін до Основного Закону держави. З огляду на це, у конституційно-правовій доктрині суттєвим є з'ясування питання про суб'єктів, котрі наділяються таким правом.

При підготовці тез цієї доповіді нами визначено за мету з'ясувати спільні та відмінні риси в конституційно-правовому регулюванні процесу внесення змін до конституцій окремих зарубіжних постсоціалістичних держав, зокрема, в аспекті закріплення на рівні Основного Закону органів, що уповноважені ухвалювати рішення про внесення змін до конституцій.

При цьому нами буде акцентована увага на таких постсоціалістичних зарубіжних державах як Польща, Чехія, Угорщина, Румунія, Болгарія. Ознайомлення з текстами Основних Законів цих країн дає підстави стверджувати, що таким правом ухвалювати рішення про внесення змін до Конституції держави наділені: 1) народ шляхом референдуму; 2) представницький орган державної влади, що скликається для вирішення питань, які мають важливе державне та суспільне значення; 3) парламент держави; 4) верхня і нижня палати парламенту (або ж шляхом проведення їх спільного засідання).

Підтвердженням цього слугують положення конституцій вищевказаних держав.

Так, зокрема, правом ухвалювати рішення про внесення змін до Основного Закону Республіки Польщі наділені:

а) Сейм (нижня палата парламенту – Національних Зборів Польщі) – більшістю щонайменше 2/3 голосів у присутності не менше половини законного числа депутатів;

б) Сенат (верхня палата парламенту держави) – абсолютною більшістю голосів у присутності не менше половини законного числа senatorів [1].

За Конституцією Чехії таким правом наділений парламент, а саме, зміни до Основного Закону вносяться за рішенням цього органу – для цього не-

обхідна згода трьох п'ятих депутатів і трьох п'ятих присутніх сенаторів (ч. 4 ст. 39) [2].

Згідно з положеннями Конституції Угорщини тільки Парламент приймає Конституцію (п. а ч. 2 ст. 1) та приймає інші закони (п. б ч. 2 ст. 1 Основного Закону); прийняті вони повинні бути більшістю – більше ніж половиною голосів присутніх членів (п. 6 ст. 5) [3].

За Основним Законом Румунії правом ухвалювати рішення щодо внесення змін до Конституції цієї держави наділені палати парламенту – Палата Депутатів і Сенат. Такі зміни повинні бути схвалені більшістю, а саме, за них повинні проголосувати не менше двох третин від числа членів кожної Палати. У випадку, якщо ж шляхом узгоджувальної процедури така згода не буде досягнута, то вищезазначені палати приймають рішення на спільному засіданні більшістю не менше трьох четвертей голосів від числа депутатів і сенаторів. Перегляд Конституції вважається остаточним після його схвалення на референдумі, організованому в строк до 30 днів після дати прийняття проекту чи пропозиції про перегляд (ст.147 Конституції Румунії) [4].

Згідно зі ст.153 Конституції Болгарії, Народні Збори (парламент) може змінювати і доповнювати всі її положення за винятком тих, зміна яких віднесена до повноважень Великих Народних зборів.

Тобто, за Основним Законом цієї держави зміни до нього мають право вносити: а) Народні збори – парламент держави – більшістю в три чверті всіх народних представників трьома голосуваннями в різні дні; б) Великі Народні Збори – представницький орган державної влади Республіки Болгарії, який скликається для вирішення особливо важливих державних та суспільних справ (ст.161 Основного Закону) більшістю в дві третини всіх народних представників трьома голосуваннями в різні дні [5].

Таким чином, не претендуючи на вичерпне висвітлення питання, що розглядається нами, вищенаведене дає уявлення про загальні риси та відмінності у конституційно-правовому регулюванні процесу внесення змін до досліджуваних нами конституцій постсоціалістичних держав, а саме в аспекті закріплення на рівні Основного Закону органів, уповноважених ухвалювати рішення про внесення змін до конституцій, котрі стали предметом такого порівняльного аналізу.

1. Конституція Польщі // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.vladey.com.ua/konstituciya-polsko%D1%97-respublikiukra%D1%97nskoyu-movoyu/>

2. Конституція Чехії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://legalns.com/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%>

3. Конституція Венгрії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=298>

4. Конституція Румунії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=748>

5. Конституція Болгарії // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.krugosvet.ru/node/42735>

Журавель Валерія Віталіївна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – к.філос.н., доц.,
доцент кафедри філософії і політології Підлісний М.М.*

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ

Середній клас в є головною рушійною силою економіки. У розвинених країнах світу він складає близько 60% всього населення (напр. Німеччина).

Основними ознаками середнього класу є: рівень освіти, професійно-кваліфікаційний статус, мотивації праці (як економічні, так і соціальні), дохід, спосіб та стиль життя, здатність до самоорганізації, вплив на прийняття рішень у сфер соціальної політики та економіки.

У Німеччині на початок 2012 року близько 70% зайнятих заробляли розумовою працею, а це означає, що характерною рисою середнього класу в розвинутих країнах є високий рівень освітньої підготовки (тобто, середній клас різниться своєю освітою, а це може означати лише одне: що держава надає можливість отримувати добру освіту).

В Україні зовсім інша ситуація. Наприклад, на жаль, більшість населення працює не за своєю професією. Це факт, що вказує на проблему середнього класу в Україні – недостатньо добра освіта, а також незабезпечення робочими місцями.

Також середній клас в Україні позбавлений ознак громадянської активності, хоча у населення поступово з'являється мотивація, тому за останнє десятиліття рівень громадянської свідомості зріс і продовжує зростати.

Ще одною причиною, що стримує формування та розвиток середнього класу в Україні є трудова еміграція. Представників цього класу не влаштовує заробітна плата, яку вони отримують в Україні, тому вони їдуть на заробітки до більш розвинених країн або ж переїжджають туди назавжди.

Середній клас є одним із основних платників податків. Ця особливість має чималий вплив на внутрішню політику держави та внутрішній ринок, створює потужний інвестиційний курс. За рахунок середнього класу поповнюється державний бюджет, тому, якщо розвиток середнього класу загальмований, то і коштів до державного бюджету буде надходити менше, а тому економіка країни буде занепадати.

Отже, серед проблем формування та розвитку середнього класу в Україні є проблема працевлаштування, якість робочої сили, рівень безробіття, незадоволення населення у заробітній платні, рівень освітньої підготовки, адже

основою середнього класу є люди з вищою освітою. позбавлення ознак громадянської активності, високі ціни на споживчі товари, відсутність підтримки з боку держави. Саме це проблеми є причиною відсталості середнього класу в Україні в порівнянні з середнім класом у розвинених країнах.

Британський соціолог Ентоні Гіденс поділяв середній клас на дві категорії – стару і нову. Старий середній клас – власники і малого і середнього бізнесу. Новий середній клас, високооплачувані наймані робітники. Гіденс вважає новий середній клас – неоднорідне середовище, яке подібне робочому класу.

Вчений у своїх дослідженнях поділив середній і робочий клас, вважаючи, що людина з високим доходом не працює фізично. Але треба пам'ятати, що Гіденс британець, тому застосувати таку модель в Україні неможливо. Для зрозумілої класифікації соціолог поділив новий середній клас на два прошарки – вищий та нижчий. Вищий прошарок – це топ менеджери, інженери, програмісти. Нижчий прошарок – вчителі, лікарі, клерки з вузькою сферою повноважень.

Соціологи виділяють наступні соціальні функції середнього класу – стабілізація класового строю, розвиток культури і мистецтва, активна взаємодія з політиками.

В Україні переважає старий середній клас. Що стосується робітників інтелектуальної праці, то масив професій зміщений у бік нижчого класу: вчителі, лікарі, вчені й інженери, які працюють в державних структурах.

Яким буде середній клас в Україні у наступні 10 років вирішувати тільки нам. Шляхом голосування, шляхом особистісної участі у виборах шляхом розвитку власної справи, участі в суспільних і культурних рухах. Очевидно одне, що зміни можливі тільки при старанній роботі критичної маси людей, які готові впливати на діючу владу і приводити до влади політиків, які здатні створювати умови для розвитку підприємництва і середнього класу.

Можна виділити наступні критерії середнього класу:

- наявність приватної власності;
- наявність засобів виробництва;
- наявність високих професійних навичок;
- наявність стабільного заробітку середнього рівня чи вище середнього;
- наявність освіти «середньої» і «вищої».

До додаткових критеріїв можна віднести:

- можливість користуватися послугами платної медицини, освіти тощо;
- активна участь у політичному житті країни;
- можливість придбати майно вторинної необхідності: автомобіль, техніку тощо;
- можливість поїздок на відпочинок за кордон.

Можемо зробити такий висновок: середній клас займає важливе місце у

житті держави, та й самого світу. Він є основним платником податків, займає більшу частину населення України. Держава може посприяти розвитку середнього класу завдяки правильній фіскальній, інвестиційній, освітній та іншим політикам, забезпеченням громадян достойної заробітної платні. Вирішення державою проблеми становлення та розвитку середнього класу дасть можливість забезпечити державу податками, що надходять до державної скарбниці, приростом населення, стабільністю.

1. Близнюк В., Яценко Л. Інтелектуальний потенціал середнього класу в контексті європейської інтеграції України // Україна – НАТО. 2009. № 3. С. 58-67.
2. Соколик М. Підвищення заробітної плати як фактор формування середнього класу в Україні // Економіст. 2005. №7. С. 30.
3. Центр Разумкова. Середній клас – передумова демократичної перспективи України. – Національна безпека і оборона. 2008. №7. С. 2-4.

Земелько Данило Олександрович
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Як розвиток будь-якого мистецтва, так і розвиток нашого менталітету (як певний психотип етносу/народу/нації) та правової обізнаності формувалися не одразу, а через тернистий шлях довжиною в роки. Мистецтво ми маємо берегти та примножувати, так має бути і з правовою обізнаністю. І, в першу чергу, ми маємо знати через які перепони на шляху нам довелося пройти у процесі отримання власної державності і які ми долатимемо далі для побудови демократичного суспільства, а також правової держави, оскільки, це і буде запорукою вдалої модернізації і розвитку вже існуючих надбань.

Проблема розвитку та формування громадського суспільства фактично є вічною, як кінцева мета цивілізаційного розвитку. Проте в нашому випадку, на ньому є і дуже спірні негативні проміжки, найтрагічнішим з яких є період Радянського Союзу, коли Україна входила до цього об'єднання упродовж 1923 – 1991 років. За цей значний час зросло не одне покоління українців, вихованих в межах радянської ідеології з відповідним набором соціально-психологічних штампів, які проявляються не лише у мисленні, а навіть у політичній дії/активності (наприклад: «вибір без вибору») [1]. На мою думку, саме перебування у Радянському союзі головним чином негативно вплинуло на

менталітет українців щодо формування саме громадянського, а не «комуно-соціалістичного» суспільства. А саме можна виділити такі основні критерії:

- Нав'язування «сталінської ідеології» (майже тотальна ізоляція Радянського Союзу від інших держав, що викликало дефіцити продукції та уповільнений громадянський розвиток);
- Конституція, яка діяло лише формально (як може розвиватися громадське суспільство без демократії);
- Політика розвитку країни через важку промисловість (необхідність кадрів на заводах, популярніша технічна освіта ніж юридична);
- Тотальні репресії по відношенню до «інакомислячих» (прикладами можуть бути Шестидесятники, велика кількість української інтелігенції яка була репресована) .
- Тотальний контроль та ідеологізація над сферами культури, освіти і, навіть, релігії (відсутність альтернативних джерел інформування/отримання знань для населення).

У результаті вищезазначеного, вже у незалежній Україні, є велика кількість юридично не обізнаних людей, які навіть не усвідомлюють у цьому власну потребу. Вони або не знають своїх прав та не можуть їх, відповідно, захистити/відстояти, або (що гірше) знають лише їх, забуваючи про наявність обов'язків, що, у свою чергу, створює напруженість у суспільстві та конфліктність між громадянами та державною владою. У політичній сфері суспільства, це ускладнює можливість аналізу та прийняття вірне рішення щодо реалізації власного права обирати та бути обраним. Звертаючи увагу лише на передвиборну агітацію та гучні обіцянки, а не на політичні програми партій і, тим більше, на можливості їх реалізації, громадянин перетворюється на об'єкт для легкої маніпуляції збоку політичних гравців.

Це підтверджується, нещодавно проведеним опитуванням Київським Міжнародним інститутом соціології, яке встановило, що 37% опитаних не визначилися, за кого голосувати на парламентських виборах, 38,3% – за кого на президентських виборах. При цьому в опитуванні щодо виборів до парламенту 5% українців викреслили б усі партії, чи зіпсували б бюлетень, а 16,7% – не брали б участь у голосуванні. Водночас, під час опитування щодо виборів президента 5,5% українців заявили, що викреслили б усіх кандидатів чи зіпсували б бюлетень, а 15,2% – вирішили, що не брали б участь у голосуванні [2]. Тобто близько половини громадян, не готові реалізовувати право голосу доцільно, або і взагалі.

Виходячи з вищезазначеного, а також враховуючи інші об'єктивні фактори (економічна ситуація, збройний конфлікт, геополітичні протистояння та ін.) можемо відмітити, що ключовою проблемою є саме соціально – психологічний аспект формування громадянського суспільства, який полягає у:

- Нездатності українців на рівні свідомості до закріплення думки, що ми дійсно здатні до інсталяції громадянського суспільства в нашій державі;
- Неусвідомленість українським народом тієї соціальної цінності, яку

несе громадянське суспільство для подальшого розвитку держави;

- Проблеми з само ідентифікацією українського суспільства і політикуму зокрема;

- Відсутність в межах держави умов, що є необхідними для формування громадянського суспільства [3].

Проте ситуація не є безнадійною, хоча і не вирішується у короткостроковій перспективі. Так, для покращення політичного клімату і рівня політичної культури в Україні необхідно покращити рівень юридичної обізнаності громадян, агітувати та створювати умови для отримання вищої освіти молоддю в Україні, створення умов для подолання трудової міграції, інноваційний розвиток освіти і сфери послуг, а також стимулювання у суспільстві розуміння ролі науки та політологічних знань зокрема. Все це має відбуватися у тісному взаємозв'язку з вагою цінності власного голосу, власної думки та політичної участі.

Доки саме суспільство не буде прагнути до освіти та науки, ним будуть лише вдало маніпулювати.

1. Утвердження сталінського тоталітарного режиму в Україні. Масові репресії [Електронний ресурс] – Режим доступу - http://pidruchniki.com/1582082744776/istoriya/utverdzhennya_stalinskogo_totalitarnogo_rezhimu_ukrayini_masovi_represiyi

2. Соціологічний аналіз виборців [Електронний ресурс] – Режим доступу - <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=730&page=2>

3. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні у період незалежності. Соціально – психологічний аспект [Електронний ресурс] – Режим доступу - http://mainarovich.blogspot.com/2011/10/blog-post_10.html

Золотухіна Аліна Сергіївна
курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник – кандидат юридичних наук
Кононець Віта Петрівна

ВИЛУЧЕННЯ ЗБРОЇ У ОСОБИ, ЩО ВЧИНИЛА НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», прийнятого на початку грудня 2017 року, за вчинення насильства в сім'ї передбачено позбавлення волі на строк до шести місяців.

Упродовж 2017 року до Національної поліції надійшло понад 110 тисяч заяв, повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з

наси́льством в сім'ї.

Нові закони передбачають, що поліцейські, які прибули на виклик, пов'язаний з застосуванням домашнього насильства, повинні будуть оцінити ризики повторного насильства і, у разі потреби, застосувати терміновий заборонний припис.

Важливо, що поліція зможе виносити цей припис на свій розсуд, навіть без заяви потерпілих осіб.

Порушника обмежують у певних правах. відповідно до змін до Кримінального процесуального кодексу, представники поліції отримали повноваження анулювати дозволи на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення в них цих речей через використання їх не для захисту, а для агресії. А ще закон передбачає винесення термінових заборонних приписів поліцією та обмежувальних — судами.

Відновити дозвіл він уже не зможе.

Після анулювання дозволу на зберігання і носіння зброї та пристрою власник зобов'язаний здати зброю (за наявності основні частини зброї) чи пристрій, патрони і бойові припаси до них до органу поліції та прийняти рішення щодо подальшого її переоформлення чи реалізації (пункт 12.21 глави 12 розділу II Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів).

У разі незгоди власника з рішенням органу поліції про анулювання зазначеного дозволу матеріали передаються до суду для вирішення питання щодо примусового вилучення зброї, основних частин зброї, пристроїв, патронів і бойових припасів до них.

Корекційні програми були і в попередньому законі, але вони довго не впроваджувались, було багато питань, які установи будуть ці програми проводити, хто буде транспортувати кривдника, хто буде відслідковувати пройшов він повністю ці програми, чи потребує повторного направлення.

Тепер за умисне невиконання обмежувальних заходів, ухилення від програм передбачене покарання - арешт на півроку або обмеження волі до 2 років.

Тобто кривдник не матиме альтернативи проходження цієї корекційної програми, якщо вона буде призначена не просто направленням від поліції, а рішенням суду.

Також поліцейським надано право проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи. І знову ж таки, спосіб, у який

поліцейським має бути оцінено ступінь загрози життю та здоров'ю постраждалим як такий, що має ознаки невідкладного випадку, не визначено.

Анулювання дозволів є ефективним превентивним заходом, який дозволяє попередити тяжкі злочини з використанням зброї. Своєчасне анулювання дозволу та вилучення вогнепальної зброї працівниками поліції на законних підставах – це запорука безпеки людей.

Необхідно вжити комплекс заходів з виявлення власників, які систематично зловживають спиртними напоями, наркотичними засобами, порушують громадський порядок, схильні до скоєння злочинів та насильства у сім'ї або конфліктують з сусідами, іншими особами.

1. Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству 2017.

2. Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної зброї [...] від 21.08.1998 № 622

Іотов Євгеній Олегович
курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач кафедри
кримінального процесу ФПФОДР, к.ю.н. Гаркуша А.Г.*

РІВНІСТЬ ОСІБ ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ ЯК ОДНА З ОСНОВОПОЛОЖНИХ ЗАСАД КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Конституція України статтею 24 закріплює положення про те, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. [3].

Рівність осіб перед законом і судом як одна з основоположних засад кримінального судочинства є актуальною темою як на будь-якому історичному етапі розвитку держави взагалі, так і на сьогодні зокрема.

Згідно зі статтею 10 Кримінального Процесуального Кодексу України закріплено рівність перед законом і судом :

1. Не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених цим Кодексом, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, світи, роду занять, а та-

кож за мовними або іншими ознаками.

2. У випадках і порядку, передбачених цим Кодексом, певні категорії осіб (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями [4].

Міжнародним законодавством принцип рівності визначений наступним чином :

1. ст.7 Загальної Декларації прав людини: «Усі люди є рівними перед законом і мають право без усяких відмінностей на рівний захист закону» [1];

2. ст.26 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: «Всі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону»[6];

3. ст. 20 Конвенції СНД : «Усі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону. Користування правами, викладеними у цій Конвенції, гарантується без дискримінації за будь-якою ознакою» [2].

Звідси випливає природній обов'язок держави поважати і забезпечувати всім особам, які перебувають у межах її території та під її юрисдикцією, закріплені як чинним національним законодавством, так і міжнародним, право рівності.

Безумовно, дане положення поширюється й на сферу кримінальної процесуальної діяльності як принцип процесуальної рівності - відсутність будь-яких обмежень (дискримінації) у процесуальних правах. Тобто для кримінального провадження вагу має сам суб'єкт провадження, який наділений відповідним процесуальним статусом (правами, обов'язками, відповідальністю за їх порушення) незважаючи на те, громадянин він, чи іноземець, чи апатрид, якої він статі, кольору шкіри, раси тощо.

У судовій практиці принцип рівності як одної з засад кримінального провадження досить часто знаходить своє відображення у вироках та ухвалах. Так, у справі № 494/1763/15-к Березівського районного суду Одеської області в Ухвалі «Про відкриття провадження» 04 січня 2016 р. зазначено: «розгляд скарги Березівським районним судом Одеської області буде з дотриманням безсторонності судового розгляду та складових засад кримінального провадження, передбачених ст.10 КПК України «Рівність перед законом і судом» [5].

Таким чином, зважаючи на національне та міжнародне законодавство, судову практику порушення канону рівності суб'єктів кримінального провадження перед законом є недотриманням прав суб'єктів провадження і виступає підставою для притягнення винних у цьому до юридичної відповідальності.

1. Загальна декларація прав людини (рос/укр) ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конвенція Співдружності Незалежних Держав про права та основні свободи людини СНД; Конвенція, Міжнародний документ від 26.05.1995. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_070
3. Конституція України Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
5. Кримінальні справи; Злочини проти життя та здоров'я особи (крім справ, що порушуються не інакше, як за скаргою потерпілого) (усього), з них; Погроза вбивством. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54809065>
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16.12.1966. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043

Карпенко Роман Валерійович
викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЗВИТОК ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Розвиток сучасної вітчизняної науки зумовлює підвищення інтересу до проблематики генезису правової системи, інститутів та галузей права України. Зокрема, останнім часом зріс інтерес до історії ролі та значення впливу римського приватного права для розвитку правового регулювання цивільних відносин на українських землях (IX–XX ст.). Сьогодні відбувається трансформація українського права, зумовлена відтворенням традицій романо-германської правової сім'ї, яка сформована на рецепції римського приватного права. У процесі історичного розвитку українське право зазнавало сприятливого впливу римського приватного права, хоча при цьому збереглися його національні особливості. Історичне походження і розвиток українського права традиційно пов'язані з римською правовою доктриною, що, зокрема, виявилось у Руській правді, Литовських статутах, «Правах, за якими судиться малоросійський народ» та інших пам'ятках українського права. Українська правова система належить до романо-германського типу правової системи, яка сформувалася під впливом саме римського права. Цінність

римського права полягає в тому, що понятійний та категоріальний апарат, термінологія сучасного права України, ґрунтується на ідеях, засадах та визначеннях, які були розроблені римською класичною юриспрудентцією. Наприклад, такі поняття як договір, зобов'язання, правила, інтерес, збитки, компенсація були досконало опрацьовані ще в Стародавньому Римі. Римське приватне право є своєрідною історико-правовою пам'яткою, вивчення якої дає можливість зрозуміти походження і сутність більшості правових засад та інститутів України та інших сучасних правових систем тих держав, які зазнавали впливу римського права. Історичне значення римського права для України зумовлено тим, що протягом тривалого часу воно у класичному та греко-римському (візантійському) варіанті впливало на формування і розвиток українського права і продовжує впливати на формування концепції приватного права України у сучасних умовах. На думку О.А. Підпригори та Є.О. Харитонова, «довершеність системи римського права, що ґрунтувалася на ідеях природного права, засадах справедливості, порядності, добросовісності, зумовила періодично повторювані спроби відродити дух римського права, використати його найбільш вдалі знахідки та рішення» [2, с. 3]. Як відомо, рецепція римського приватного права розпочалася у XI–XII ст. й охопила практично всю тогочасну Європу. У науці римського приватного права вчені-правознавці визначають два види рецепції римського права: пряму та опосередковану (похідну). Пряма рецепція римського права передбачає запозичення римських правових ідей і правових рішень із першоджерел; опосередкована (похідна) здійснюється не лише через запозичення римських першоджерел, а й через ті системи права, де рецепція відбулася раніше. Опосередкована рецепція характерна для колишніх європейських країн, котрі в зв'язку з певними обставинами виявилися на узбіччі загальних тенденцій розвитку європейського законодавства, що творилося внаслідок поєднання засад римських та національних. Цілком слушно зауважив професор Е. Харитонов, що для визнання можливості рецепції римського приватного права в Україні, її типу і наслідків необхідно з'ясувати, до якого виду цивілізації належить українська культура. На українські землі римське право поширювалося двома шляхами: східним і західним. Східний шлях визначався через візантійське (канонічне) право («Номоканон») і через переробки світського (державного) права («Еклога», «Прохірон»), а західний – через магдебурзьке (німецьке) право. Рецепція римського права на українських землях відбувалася опосередковано і виключати або абсолютизувати той чи інший шлях його поширення не можна. Це був синтез правових положень, які позитивно впливали на розвиток руського (староукраїнського) права.

У період раннього Середньовіччя Україна упродовж декількох століть була самостійною державою (Київська Русь), її загальна і правова культура були зорієнтовані на східноєвропейську цивілізацію, тобто візантійську. У IX ст. Київська Русь мала розвинуті відносини з Візантією, коли було укладено кілька русько-візантійських договорів, що мали за мету поповнення та регла-

ментацію порушеної війною 860 р. русько-візантійської торгівлі [1, с. 36–71]. У «Повісті минулих літ» збереглися тексти чотирьох русько-візантійських договорів 907–971 рр., які містять норми міжнародного, кримінального та міжнародного приватного права, що регулювали спадкування після смерті русів, котрі знаходилися на службі у візантійського імператора. Українські землі, які були складовою частиною і Польського королівства, і Великого князівства Литовського, безсумнівно, зазнавали європейського впливу. Проте існували відмінності. На українських землях в складі Польського королівства, зокрема, вплив західної традиції права був відчутнішим, аніж на українських землях у складі Великого князівства Литовського. Це пояснюється тим, що політична і правова системи Польського королівства безпосередньо формувалися під впливом західної політичної традиції та традиції права. Наголошено, що галицькі українці в умовах перебування у складі Польського королівства, завдяки дотриманню власних історичних, культурних, державно-правових традицій та етнічних інтересів, зуміли зберегти себе від знищення. Галицькі українці, особливо в селах, керувалися українським звичаєвим правом, їм вдалося вирішити складну проблему поєднання своїх і запозичених правових елементів, що вберегло тогочасну українську правову культуру. Інша ситуація виникла на українських землях у складі Великого князівства Литовського, в яких сформувалася своєрідна правова культура, відмінна від західної. Приєднання Галичини до Польського королівства змушувало українців призвичаюватися до системи управління, що існувала на Заході Європи. Польське королівство часто було посередником у культурних зв'язках руського (українського) народу з народами західноєвропейських країн, відіграло роль моста між Україною і «справжнім Заходом» – територією, через яку в Україну поширювалися ідеї гуманізму та реформації. Вплив цих зв'язків зумовлювався тими прогресивними гуманістичними й освітніми тенденціями, які знаменували розквіт епохи Відродження в тогочасній Європі. Галичина стала одним з перших регіонів України, що зазнала впливу європейських традицій в умовах Середньовіччя.

Вплив римського приватного права на розвиток цивільного права простежується упродовж X–XIX ст. У першому писаному і основному джерелі права Київської Русь «Руській Правді» є чимало положень, які мають безсумнівну подібність до положень римського приватного права у його візантійській інтерпретації, а це засвідчує факт запозичення певної кількості норм та інститутів візантійського законодавства. Так, наприклад, ст. XXI «Руської Правди» передбачає: «Якщо кредитор буде вимагати своїх грошей з боржника, а останній заперече, то позивач-кредитор закликає свідків. Якщо вони заприсягнуть у справедливості його вимог, хто дав позику, бере свої гроші і ще три гривні на додачу». Порівнюючи речове та зобов'язальне право за «Руської Правдою» з римським (візантійським) правом, варто звернути увагу на подібність деяких рішень. Насамперед, необхідно зазначити наявність норм, що регулюють як громадську (публічну), так і приватну влас-

ність. Причому головним об'єктом і в тому, й іншому випадку є земля. Разом з тим, в «Руській Правді» відносини власності урегульовано не так детально. Захищаються вони не настільки всебічно, до того ж часто за допомогою штрафів. Ще більш цікавим, на думку Є. Харитонова і О. Харитонової, є порівняння концепції регулювання спадкування, де помітним є вплив ідей «права Юстиніана» стосовно визначення видів спадкування за законом тощо [2, с. 22].

На початку 90-х років ХХ ст. відбувся поступовий поворот у ставленні вітчизняних цивілістів до римського права – від негативного до позитивного, тобто більш виваженого, аналітичного. З'являються публікації, присвячені іншим системам права власності, нові підходи до оцінки відносин власності. А Празький 1989 р. колоквиум «Загальноєвропейський дім – уявлення і перспективи» започаткував дослідження у галузі міжнародного приватного права й публічного права в СРСР та ін. Нові дослідження і підходи вимагали сучасної методології досліджень, модерного мислення, що зумовило звернення до теоретичних надбань європейської цивілізації в галузі права. Виникла потреба методологічного розроблення ідеї про необхідність звернення до загальнолюдських цінностей, і це засвідчило про початок орієнтації на рецепцію надбань попередніх цивілізацій, зокрема на рецепцію римського приватного права. Відчувається, що авторів Цивільного кодексу України привабила романо-германська правова система, до якої наближена українська сучасна правова система, хоч вона має певні особливості. Творці Цивільного кодексу України вивчали й інші діючі цивільні кодекси західноєвропейських держав і використали все цінне, що увійшло до скарбниці світової цивілістики. Зрозуміла також доцільність використання ідей та модернізованих положень римського приватного права, що є першоджерелом більшості західних кодифікацій.

1. Карышковский П.О. Балканские войны Святослава в византийской исторической литературе / П.О. Карышковский // Византийский временник. – 2013. – Т. 6. – С. 36–71.

2. Підпригора О.А. Римське право / О.А. Підпригора, Є.О. Харитонов. – К.: Юрінком Інтер, 2017. – 812 с.

Кінаш Ярослав Андрійович
студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДВОДУ (САМОВІДВОДУ) СУДДІ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Кожна особа, яка стає учасником кримінального провадження, неодмінно бажає, щоб судовий розгляд був здійснений справедливим, чесним і неупередженим судом, щоб незалежно від тяжкості пред'явленого обвинувачення суд не піддавався якомусь сторонньому впливу і залишався самостійним у прийнятті своїх процесуальних рішень. Адже необ'єктивне ставлення до будь-якого учасника кримінального провадження істотно погіршує якість роботи не лише окремо взятого органу чи посадової особи, але і правоохоронної, і судової систем в цілому, викликає в громадян негативне ставлення до органів державної влади.

Аналіз положень Кримінального процесуального кодексу України [1] (далі – КПК), які стосуються інституту відводу (самовідводу) в кримінальному провадженні, свідчить про намагання законодавця забезпечити таке застосування норм кримінально-процесуального права, при якому законні інтереси учасників процесу були б реально гарантовані та надійно захищені від необґрунтованих обмежень. При цьому слід зауважити, що процесуальне значення інституту відводу (самовідводу) полягає в тому, що право прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, захисника, а також потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача та інших заінтересованих осіб заявити відвід судді, присяжному, слідчому судді, прокурору, слідчому, перекладачу, експерту, спеціалісту, представнику персоналу органу пробації і секретарю судового засідання виступає своєрідним методом захисту прав і законних інтересів учасників провадження, котрий сприяє об'єктивному досудовому розслідуванню та судовому розгляду і, тим самим, виконанню завдань кримінального судочинства.

Виходячи з вищевикладеного, є зрозумілим, що даний інститут відноситься до числа важливих елементів механізму кримінального процесуального регулювання.

Згідно зі ст. 75 КПК слідчий суддя, суддя або присяжний не може брати участь у кримінальному провадженні:

1) якщо він є заявником, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, близьким родичем чи членом сім'ї слідчого, прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, заявника, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача;

2) якщо він брав участь у цьому провадженні як свідок, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу апробації, перекладач, слідчий, прокурор, захисник або представник;

3) якщо він особисто, його близькі родичі чи члени його сім'ї заінтересовані в результатах провадження;

4) за наявності інших обставин, які викликають сумнів у його неупередженості;

5) у випадку порушення встановленого частиною третьою статті 35 КПК порядку визначення слідчого судді, судді для розгляду справи.

У складі суду, що здійснює судове провадження, не можуть бути особи, які є родичами між собою.

Наявність хоча б однієї із зазначених обставин виключає участь слідчого судді або судді у судовому провадженні.

Необхідно звернути увагу на те, що за наявності підстав, передбачених ст. 75 КПК, заявлення самовідводу, суддею є не їх правом, а обов'язком, про що судді часто забувають. Так, у п. 2.5 «Бангалорських принципів поведінки судді» (схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року) зазначається, що суддя заявляє самовідвід від участі в розгляді справи в тому випадку, якщо для нього не є можливим винесення об'єктивного рішення у справі, або в тому випадку, коли у стороннього спостерігача могли б виникнути сумніви в неупередженості судді [2].

Аналізуючи теоретичні й практичні положення інституту відводу (самовідводу) судді, можна відділити в ньому такі основні проблемні моменти.

1. Першою й, напевно, найголовнішою проблемою є те, що відсутня юридична відповідальність за невиконання учасником кримінального судочинства обов'язку заявити самовідвід за наявності до того відповідних підстав, а також належним рівнем правосвідомості цієї категорії учасників, що особливо впливає на стан об'єктивності та неупередженості провадження. Формально така відповідальність є, адже відповідно до підпункту «д» п. 1 ч. 1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» порушення правил щодо відводу (самовідводу) може бути підставою для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження [3]. Але дане положення в більшості випадків практично не застосовується.

2. Порядок вирішення питання про відвід передбачено ст. 81 КПК, в якій зазначається, що в разі заявлення відводу слідчому судді або судді, який здійснює судове провадження одноособово, його розглядає інший суддя цього ж суду. Стверджувати про те, що суддя, на якого покладено обов'язок вирішувати питання про відвід іншого судді, буде при цьому неупередженим, дуже складно. Так само не варто чекати належної об'єктивності від складу суду при вирішенні питання про відвід судді із цього суду, коли такий відвід заявлено одному, кільком або всім суддям, які здійснюють судове провадження колегіально.

3. «Інші обставини, які викликають сумнів у його неупередженості»,

передбачені п. 4 ч. 1 ст. 75 КПК, як підстава для відводу судді є оціночними поняттями. Застосування цих обставин при прийнятті рішень про відвід судді залежить від правосвідомості особи, яка з'ясовує їх сутність і використовує, виходячи зі свого внутрішнього переконання. Тут теж має місце суб'єктивізм, який залежить від рівня підготовки судді.

4. Згідно з частиною 4 ст. 81 КПК якщо повторно заявлений відвід має ознаки зловживання правом на відвід з метою затягування кримінального провадження, суд, який здійснює провадження, має право залишити таку заяву без розгляду. Як свідчить практика, досить часто судді в своїй правосудній діяльності зловживають даним положенням й в такий спосіб позбавляють заінтересованих учасників провадження неупередженого розгляду справи.

Мабуть, це не повний перелік проблемних питань інституту відводу (самовідводу) судді у кримінальному судочинстві України. Але він дає нам можливість побачити прогалини даного інституту й вирішувати питання про шляхи його вдосконалення. Адже прагнення українського суспільства стати врівень з розвиненими європейськими державами є безумовною підставою для того, щоб правові спори, які виникають у тих чи інших сферах життєдіяльності, розв'язувались чесними, справедливими, незалежними й неупередженими суддями.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 16 берез. 2018 р.: (ОФЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В. 2018. – 408 с.

2. Бангалорські принципи поведінки суддів від 19 травня 2006 року, схвалені Резолюцією Економічної та Соціальної ради ООН 27.07.2006 № 2006/23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_j67 (дата звернення 07.05.2018)

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. База даних Законодавство України / ВР України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/page5> (дата звернення 07.05.2018)

Кононець Віта Петрівна
старишій викладач кафедри АПП та АД,
кандидат юридичних наук

Біденчук Тетяна Миколаївна
курсант ФПКП ДДУВС

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО УХИЛЕННЯ ВІД ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ, ДЕРЖАВНИМ ВИКОНАЦЕМ

Однією із найгостріших проблем українського судочинства була і зараз є реальне виконання судових рішень. Конституція України встановлює, що судові рішення ухвалюються судами іменем України і є

обов'язковими до виконання на всій території України. Ці положення також відображені у ст.1, 11 Закону України «Про судоустрій України», із уточненням по колу осіб, а саме: судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання усіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян та іншими організаціями, громадянами та юридичними особами на всій території України [5].

Реальне виконання рішення суду сприяє втіленню законів у життя та зміцненню їх авторитету, судові рішення за своєю суттю охороняє права, свободи та законні інтереси громадян, а також є завершальною стадією судового провадження.

Однак практика свідчить, що існуюча система виконання рішень суду не відповідає потребам часу та часто є малоефективною.

Невиконання рішення суду, яке має силу закону, дискредитує орган державної влади в очах суспільства, а, отже, і порушує охоронюваний законом інтерес, та тягне за собою відповідальність [1].

Стаття 5 Закону України «Про державну службу» передбачає, що державний службовець повинен сумлінно виконувати свої службові обов'язки та не допускати дій і вчинків, які можуть зашкодити інтересам державної служби чи негативно вплинути на репутацію державного службовця.

Крім того, державна служба ґрунтується на принципах служіння народу, законності, персональної відповідальності за виконання службових обов'язків, закріплених Законом України «Про державну службу».

Виходячи з наведеного, витікає один єдиний висновок: виконання судового рішення є прямим обов'язком державного службовця [5].

Таким чином, невиконання рішення суду, яке має силу закону, дискредитує орган державної влади в очах суспільства, а, отже, й порушує охоронюваний законом інтерес, та повинно тягнути за собою відповідальність.

В Україні примусове виконання рішень покладено на Державну виконавчу службу і безпосередньо здійснюється державними виконавцями, які є державними службовцями й одночасно суб'єктами владних повноважень. Для з'ясування призначення державного виконавця необхідно звернутись до Закону України «Про виконавче провадження». З положень статті другої наведеного закону вбачається, що правова природа діяльності органів ДВС (державно-виконавча служба) та її основне призначення полягає саме у примусовому виконанні рішень суду. Добровільне виконання рішення суду боржником – суб'єктом владних повноважень – це його законодавчо-встановлений обов'язок [4].

Стаття 4 цього ж Закону наділяє державного виконавця відповідним інструментарем для застосування заходів примусового виконання. Закон також чітко визначає сторін виконавчого провадження, якими є стягувач і боржник, що вказує на наявність у цих правовідносинах наявність боргу або певного його еквіваленту [1]. На жаль, сьогодні Закон України «Про виконавче

провадження» не є достатнім механізмом, за існування якого можна досягнути достатнього рівня виконання судових рішень [2].

У розрізі наведеного слід підкреслити невиконання рішень судів немайнового характеру, виконання яких більшою мірою залежить від самого суб'єкта, на якого покладено відповідне зобов'язання.

Як свідчить практика, далеко не всі державні службовці погоджуються із приписами законодавства та ігноруючи їх, свідомо не виконують рішення суду.

Зрозуміло, що нормативно-правовими актами передбачена відповідальність за невиконання рішення суду.

Але, як свідчить практика, ні порядок виконання судового рішення, ні відповідальність, передбачена за його невиконання, не є ефективними.

На сучасному етапі розвитку та зміцнення авторитету судової гілки влади України гостро постає питання виконання судового рішення.

Отже, судовий контроль за виконанням рішення суду є вагомим важелем впливу на боржників які не виконують рішення суду. Оскільки, основним пріоритетом держави є людина її здоров'я, честь та гідність, виходячи з положень ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства, де визначено, що завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ, роль суду не повинна завершуватись на етапі ухвалення рішення та видачі виконавчого документу [3]. Тобто, запровадження при адміністративних судах служби судових виконавців, яка б організаційно не залежала від органів виконавчої влади в першу чергу, покращило б судовий контроль за виконанням рішень суду, а також пришвидшило б саму процедуру виконання рішення суду, що є неодмінною складовою у побудові правової держави та зміцненні довіри суспільства до суду.

1. Інтернет-доступ <http://id-legalgroup.com/ua/blog/pobyjdenie-gosydarstvennih-organov-k-ispolneniu-sydebnih-reshenii>
2. Інтернет-доступ http://galslovo.if.ua/index_old.php?st=1232
3. Інтернет-доступ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
4. Інтернет-доступ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
5. Інтернет-доступ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

Коржик Дмитрій Григорович
студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ У СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми полягає в тому, що у сучасному житті конфліктні ситуації зустрічаються досить часто і тому, до конфлікту як процесу зіткнення двох сторін на рівні індивідуальних переживань і потягів, проявляють інтерес вчені різних галузей: юристи, психологи, педагоги, соціологи, медики. Виникнення конфлікту на рівні міжособистісних чи групових відносин різного рівня і складності, як правило, розглядається з позиції соціальної його природи.

Велика кількість соціальних конфліктів спостерігається в країнах, де виникають кризові явища, пов'язані з суперечностями в соціально-політичній та економічній сферах, що характерно для сьогодення українського суспільства. У сучасному світі кількість конфліктів не зменшується, а зростає. Отже, проблема конфлікту і її розв'язання, становить інтерес для розуміння поведінки як окремого індивідуума, так і забезпечення ефективного управління процесами на будь-якому соціальному рівні.

Поняття «конфлікт», Примуш М розглядає, як стосунки між суб'єктами соціальної взаємодії, які характеризуються протидорством за наявності протилежних мотивів (потреб, інтересів, цілей, ідеалів, переконань) чи суджень (думок, поглядів, оцінок і т. п.) [4, с. 24]. Конфлікт завжди виникає на основі протилежно спрямованих мотивів і суджень, які можна вважати необхідною умовою виникнення конфлікту.

Соціальний конфлікт - це зіткнення інтересів двох чи більшої кількості індивідів, соціальних груп. За своєю природою конфлікт є соціальним явищем, породженим особливостями суспільного життя, соціальних систем, зіткненням, протидорством суб'єктів соціуму.

Соціологія конфлікту найчастіше послуговується такими категоріями, як «конфлікт», «соціальний конфлікт», «гострота конфлікту», «тривалість конфлікту», «конфліктанти», «межі конфлікту». Найуживанішою є категорія «конфлікт». Він є складною взаємодією, спрямованою на розвиток і вирішення протиріч, суперечностей, які неможливо вирішити без зміни чинників цієї взаємодії. Найчастіше конфлікт виявляє себе в соціальному середовищі, постаючи як соціальний конфлікт.

Конфлікт як соціальне явище є породженням певних соціально-психологічних чинників, втілених в інтересах конкретних соціальних суб'єктів — учасників конфліктної ситуації. Він є сукупністю об'єктивних і суб'єктивних передумов, наслідком взаємодії різноспрямованих прагнень, що

постають у найрізноманітніших комбінаціях.

Тією чи іншою мірою, в той чи інший час він властивий кожному соціальному суб'єкту на певних фазах його розвитку. З огляду на це, конфлікт часто розглядають як привід для розв'язання суперечностей. Це стимулювало увагу науковців до проблеми прогнозування та управління конфліктом, наслідки яких здебільшого відчутно залежать від гостроти зіткнення учасників конфліктної взаємодії. Гострота конфлікту — ступінь зіткнення інтересів, глибина суперечностей учасників конфліктної взаємодії. Як правило, цю гостроту засвідчує рівень інтенсивності конфліктних дій, що ставить у пряму залежність можливість вирішення конфлікту. Гострота конфлікту дає підстави спрогнозувати час, який потрібно буде затратити на подолання конфліктної ситуації, тобто спрогнозувати тривалість конфлікту. Тривалість конфлікту — часові виміри існування конфлікту. Конфлікт може бути коротко-, середньо- та довготривалим, що залежить від цілей протиборствующих сторін, гостроти проблеми, соціальної культури, ресурсів управління конфліктом.

Для конфлікту завжди характерно протиборство суб'єктів соціальної взаємодії, що виявляється через нанесення взаємного збитку (морального, матеріального, фізичного, психологічного і т.п.).

Характерними рисами конфлікту, за Михальчук У., є невизначеність результату, розходження цілей і поведінки кожної зі сторін [2, с. 16].

За формами прояву визначають соціально-економічні, етнічні, міжнаціональні, політичні, ідеологічні, релігійні, сімейні, військові, юридичні, побутові та інші типи конфліктів. Щодо функцій розрізняють позитивні (конструктивні) та негативні (деструктивні). За принципом доцільності-недоцільності — закономірні (неминучі), необхідні, вимушені, функціонально невиправдані.

Конфліктна поведінка має певні принципи, стратегії, тактики. Серед головних принципів визначають концентрацію, координацію сил, нанесення удару по найвразливіших зонах суперника, економію сил та часу тощо. Тактика поведінки у конфліктній ситуації може бути жорсткою, нейтральною, м'якою.

Необхідними й достатніми умовами виникнення конфлікту, на думку Примуш М., є наявність у суб'єктів соціальної взаємодії протилежно спрямованих мотивів і суджень, а також стан протиборства між ними [4, с.25].

Позиції та інтереси учасників відносяться до важливих психологічних обставин конфлікту. Невідповідність позицій є необхідною (але не достатньою) умовою виникнення конфлікту. Причини поводження учасників конфлікту зводяться до бажання задовольнити свої інтереси. Інтереси являють собою усвідомлені потреби, що забезпечують спрямованість на об'єкт конфлікту і сприяють реалізації конфліктної поведінки опонента. У перелік інтересів можуть входити: постійна робота, що приносить задоволення, повагу з боку колег; зручне робоче місце та ін. Соціальний деструктивний вплив кон-

флікту виявляється на різних рівнях соціальної системи і у конкретних наслідках [6, с. 9].

При розв'язанні конфлікту можуть бути використані насильницькі методи, у результаті чого, можливі великі людські жертви й матеріальні втрати. Крім безпосередніх учасників, у конфлікті можуть постраждати й ті, хто їх оточує.

Конфлікт може привести сторони протиборства (суспільство, соціальну групу, індивіда) у стан дестабілізації і дезорганізації.

Конфлікт може призвести до уповільнення темпів соціального, економічного, політичного й духовного розвитку суспільства. Більше того, він може викликати стагнацію та кризу суспільного розвитку, зародження диктаторських і тоталітарних режимів.

Будь-який конфлікт науковці розглядають у статичі (як систему взаємозалежних структурних елементів) і в динаміці (як процес).

Серед основних структурних елементів конфлікту виділяють:

- сторони конфлікту;
- предмет конфлікту;
- образ конфліктної ситуації;
- мотиви конфлікту;
- позиції сторін-конфліктерів.

Сторонами конфлікту вважають суб'єкти соціальної взаємодії, інтереси яких порушено безпосередньо, або суб'єкти, які явно (неявно) підтримують конфліктерів.

Предмет конфлікту - об'єктивно наявна чи уявна проблема, що служить причиною протиборства між сторонами (проблема влади, взаємин, першості співробітників, їхньої сумісності). Це саме та суперечність, яка є причиною виникання конфлікту, вважає Михальчук У. [2, с.35].

Мотиви конфлікту, як внутрішні спонукальні сили, підштовхують суб'єктів соціальної взаємодії до конфлікту. Мотиви виявляються у формі потреб, інтересів, цілей, переконань.

Початок конфлікту визначається об'єктивними (зовнішніми) ознаками поведінки, спрямованими проти іншого учасника. Якщо інший учасник усвідомлює, що ці акти спрямовано проти нього, і протидіє їм, то конфлікт починається; якщо дії не починаються, то виникає конфліктна ситуація.

Розвиток конфлікту, як правило, відбувається з поступовим розширенням складу його учасників, іноді й предмета конфлікту: виникнення невеликої конфліктної ситуації втягує у взаємодію двох суб'єктів, ті залучають своїх захисників, свідків, адвокатів; зачіпаються інтереси свідків, розростається предмет конфлікту та склад його учасників.

Поведінка учасників конфлікту визначається їхніми цілями — уявленням про конкретний кінцевий результат конфліктної взаємодії. У конфлікті виділяють стратегічні (оволодіння об'єктом конфлікту) і тактичні (тимчасові — компромісні) цілі. У деяких випадках основна стратегічна мета може де-

формуватися чи замінитися метою на зразок нанесення максимального збитку супротивникові, вказує Дуткевич Т. [5, с. 129-130].

Закінчення конфлікту - це припинення дій усіх сторін-конфліктерів, незалежно від причин, з яких почався конфлікт [3, с. 13].

Висновок. Отже, конфлікт є складним багатомірним явищем, як соціальний феномен, він зберігає тенденцію до ускладнення, оновлення структури, чинників, що його породжують. Різні типи конфліктів, взаємодіючи, доповнюють один одного, набуваючи нових рис. Це зумовлено динамізацією та ускладненням системи соціальних відносин. Конфлікти розрізняються масштабом, типом, причинами, наслідками, складом учасників, тривалістю, засобами урегулювання тощо.

Можливість виникнення конфлікту існує у всіх сферах. Конфлікти народжуються на ґрунті щоденних розбіжностей у поглядах, протиборстві різних суджень, потреб, бажань, стилів життя, інтересів та особистісних особливостей. Конфлікт – це невід’ємна особливість всякого процесу соціального розвитку.

Зростання конфліктності у суспільстві є природним наслідком загострення боротьби за панування тих чи інших цінностей, претензій на певний статус, владу, інші засоби висхідних соціальних і політичних угруповань. Від того, наскільки вдається збалансувати конфліктну ситуацію, досягти консенсусу, залежить роль соціального конфлікту в соціальному розвитку, який або стає джерелом прискореного розвитку суспільства, або породжує соціальний хаос. За сучасних умов важливими є пошуки компромісів у міждержавних, регіональних, міжнаціональних і міжрегіональних конфліктах.

Розв’язання конфлікту сприяє стабілізації соціальної системи, тому що при цьому ліквідуються джерела незадоволення. Сторони конфлікту, навчені «гірким досвідом», у майбутньому будуть більше налаштованими на співробітництво, ніж до конфлікту. Крім цього, розв’язання конфлікту може запобігти виникненню більш серйозних конфліктів, що могли б виникнути, якби не було цього.

1. Вінник О. Корпоративні конфлікти: поняття, види, правові механізми попередження і розв’язання //Українське комерційне право. - 2006. - № 7. - С. 60-77

2. Конфлікти та причини їх виникнення //Психологічна газета. - 2007. - № 14. - С. 16-17

3. Москаленко В. В. Конфлікт //Практична психологія та соціальна робота. - 2005. - № 5. - С. 13-16

4. Примуш М. Конфліктологія: Навч. посібник для вузів/ Микола Примуш,; Мін-во освіти і науки України. - Київ: Видавничий дім "Професіонал", 2006. - 282 с.

5. Дуткевич Т. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник/ Тетяна Дуткевич,; Мін-во освіти і науки України, Кам’янець-Подільський державний ун-т, Ін-т соціальної реабілітації та розвитку дитини . - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 455 с.

6. Шустик О. Корпоративні конфлікти: удосконалення процедури вирішення //Юридичний Вісник України. - 2007. - № 1. - С. 9.

Курганова Діана Романівна
курсант 2-го курсу ФПФПКП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – к.ю.н., доц.,
професор кафедри кримінального процесу **Федченко В.М.***

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ

Ст. 63 Конституції України зазначено, що підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист[1]. Право на захист - це сукупність процесуальних прав, які надані підозрюваному, обвинуваченому чи засудженому, виправданому та завдяки яким вони отримують можливість захищатися від обвинувачення чи підозри, відстоювати свою непричетність, домагатися пом'якшення відповідальності всіма передбаченими законом способами[2]. Тобто вони мають право на законному рівні на самозахист та захист від обвинувачення чи підозри їх, та щодо їх винуватості.

Як слушно зазначав В.В. Солдатський, особиста недоторканність є одним із найважливіших прав людини, тому проблематика його захисту є пріоритетною та актуальною [3, с. 524]. У зв'язку із тим, що суттєві обмеження прав особи на свободу та особисту недоторканність в кримінальному процесі відбуваються якраз при застосуванні ізоляційних запобіжних заходів, то підвищення рівня захисту при затриманні є важливою проблемою вдосконалення механізму захисту прав та законних інтересів особи у кримінальному процесі.

Проблеми забезпечення права особи на захист у кримінальному провадженні досліджувалися у працях Т.В. Варфоломеевої, Є.І. Виборнова, Ю.О. Гурджі, Я.П. Зейкана, Ю.М. Грошевого, О.П. Кучинською, Т.В. Маляренко, Є.І. Макаренко, А.М. Мельник, В.В. Назаровим, В. П. Шибіко, В.М. Тertiшником, В.М. Федченком та ін.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених, як дослідженню діяльності захисника так і кримінально-процесуальному затриманню, своєї актуальності питання забезпечення права на захист у кримінальному процесі не втрачають.

Нормативне закріплення права на захист включає в себе декілька аспектів, а саме: 1) перелік прав, які підозрюваний (обвинувачений) може реалізувати особисто шляхом: а) надання усних або письмових пояснень із приводу підозри або обвинувачення; б) прийняття безпосередньої участі у проведенні слідчих (розшукових) дій чи інших процесуальних дій щодо збирання та надання доказів, у тому числі за участі інших учасників кримінального процесу; в) здійснення дослідження наданих суду доказів, у тому числі має можли-

вість у суді задавати питання потерпілим, свідкам та експертам; г) подання скарг на дії й рішення слідчого, прокурора, слідчого судді й суду (див. коментар до ст. 42 КПК).

2) аспект, це перелік прав, які підозрюваний, обвинувачений для забезпечення права на захист може реалізовувати за допомогою захисника та законного представника, що передбачені положеннями статей 44-54 КПК;

3) аспект впливає з обов'язку слідчого, прокурора, слідчого судді й суду сприяти підозрюваному (обвинуваченому) в реалізації його права на захист, шляхом роз'яснення його прав (зокрема, запрошення та участі захисника, права на конфіденційне побачення з ним, права на ознайомлення у встановлених законом випадках з документами й матеріалами кримінального провадження, та можливості зняття з них копій, у тому числі права на подання клопотань та скарг і т. ін.)[4].

У кримінальному провадженні на підставі угод право на захист забезпечено обов'язковим виконанням судом вимог ч. 4 або ч. 5 ст. 474 КПК для роз'яснення права мати захисника, у тому числі права на отримання правової допомоги безоплатно у порядку та випадках, передбачених законом, або захищатися самостійно. Крім цього, у випадках, передбачених ст. 52 КПК (із тих підстав, по яких угоду може бути укладено), обвинуваченому має бути забезпечено захист за призначенням[5]. Тож суд зобов'язаний роз'яснити обвинуваченому про його законне право мати захисника. Проте, в деяких випадках він має право відмовитися від отримання правової допомоги і захищатися самостійно, окрім окремих винятків обов'язкової участі захисника в кримінальному провадженні.

Відповідно до ч. 1 ст. 52 КПК участь захисника є обов'язковою у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою процесуального статусу підозрюваного. Згідно з ч. 2 ст. 52 КПК в інших випадках обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні: 1) щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою; 2) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою; 3) щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, – з моменту встановлення цих вад; 4) щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, – з моменту встановлення цього факту; 5) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування, – з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності; 6) щодо реабілітації померлої

особи – з моменту виникнення права на реабілітацію померлої особи;7) щодо осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування або спеціальне судове провадження, – з моменту прийняття відповідного процесуального рішення;8) у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості – з моменту ініціювання укладення такої угоди[4].

Ст.59 Конституції України передбачено право кожної особи у вільному у виборі захисника своїх прав [1].

Між тим, згідно ч.1 ст.45 КПК України реалізувати таке право за чинним кримінальним процесуальним законодавством можливо лише за участі професійного адвоката, який має свідоцтво на право адвокатської діяльності та внесений до Єдиного реєстру адвокатів. Відповідно до положень частини 2 вказаної статті захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію)[2].

Відповідно до чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у ст.6 визначено, адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю[6].

Таким чином, реалізація конституційного права кожної особи у вільному у виборі свого захисника, а відповідно і права на захист, положеннями чинного КПК України суттєво обмежується.

Підводячи підсумок слід зазначити, що гарантіями права підозрюваного (обвинуваченого) на захист є, зокрема: презумпція його невинуватості. Покладання тягаря доказування на сторону обвинувачення, а наявність сумнівів у його вині на користь підозрюваного (обвинуваченого). Крім того, суттєве значення має і правове положення недопустимості доказів та права на оскарження в апеляційному й касаційному порядку вироку та інших судових рішень.

Водночас обмеження підозрюваного (обвинуваченого) у реалізації конституційного права щодо можливості вільного ним вибору захисника своїх прав, як на нашу думку, суттєво обмежує реалізацію засади забезпечення права на захист.

1. Україна Конституція (1996). У45 Конституція України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 5 січ. 2017р.:(ОФЦ.ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В.,2017. – 76 С. – (Закон України)

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар /

Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко - Х.: Одіссей, 2013. - 1104 с.

3. Солдатський В.В. Фактичне затримання як засіб обчислення моменту затримання у кримінальному процесі / В.В. Солдатський // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 64. - С. 524–531.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар - Тацій В.Я. - Стаття 20. Забезпечення права на захист Реж. доступу [електронний ресурс] <http://westudents.com.ua/glavy/63425-stattya-20-zabezpechennya-prava-na-zahist.html>

5. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (ВССУ) Про судову практику забезпечення права на захист у кримінальному провадженні 25 вересня 2015 року

6. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282) Редакція від 05.01.2017, підстава 1798-19Реж. доступу [електронний ресурс] <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

Лисенко Сергій Станіславович

студент Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ПОРЯДКУ ЗБЕРІГАННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Одним із фундаментальних понять доказового права й теорії кримінального процесуального доказування є поняття речових доказів, яке, незважаючи на значну кількість наукових публікацій, сьогодні залишається дискусійним. До того ж, у зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України [1] (далі – КПК) є необхідність аналізу та подальшого дослідження новел і змін, що в ньому закріплені. Одним з таких питань є джерело доказів – речові докази, що мають важливе значення в кримінальному провадженні.

Комплексне дослідження доказів у кримінальному процесі та в їх різних аспектах здійснювалося багатьма процесуалістами-науковцями як радянського часу, так і сучасних. Істотний внесок у дослідження інституту доказів і речових доказів, зокрема, здійснили Ю. Азаров, М. Видря, Ю. Грошевий, В. Дорохов, Л. Карнеєва, Є. Коваленко, В. Крючков, В. Нор, М. Погорецький, Д. Савицький, С. Стахівський, М. Строгович, М. Якуб та інші.

Речові докази мають процесуальне значення для визначення характеру й обставин злочину та виявлення осіб, які його вчинили. Важливим у цьому зв'язку є й питання зберігання речових доказів. Адже формування речових доказів і їх використання в кримінальному провадженні неможливе без здійснення допоміжної, забезпечувальної діяльності, орієнтованої на збереження самого матеріального носія та його доказових ознак. Крім того, зберігання речових доказів є не лише гарантією реалізації завдань кримінального провадження, закріплених у ст. 2 КПК, а й необхідною умовою дотримання майно-

вих прав осіб, речі яких були вилучені як речові докази в кримінальному провадженні.

Так, за чинним законодавством питання про долю речових доказів, які були надані суду, вирішується судом при ухваленні судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження (ч. 9 ст. 100 КПК). Такі докази і документи повинні зберігатися до набрання рішенням законної сили.

У цьому аспекті слід звернути увагу на способи зберігання речових доказів. Так, на підставі ст. 100 КПК, а також приписів, закріплених у Порядку зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження можна виокремити такі способи, як: 1) зберігання разом із матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, який здійснює кримінальне провадження; 2) зберігання у спеціальних приміщеннях органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ; 3) зберігання в режимно-секретному підрозділі органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ; 4) зберігання у спеціальних установах і підприємствах; 5) зберігання у власника (законного володільця) відповідного матеріального об'єкта [2].

Так, щодо такого способу, як зберігання у власника (законного володільця) відповідного матеріального об'єкта, то слід звернути увагу, що за загальним правилом, передбаченим ч. 2 ст. 100 КПК, речовий доказ або документ, наданий добровільно або на підставі судового рішення, зберігається у сторони кримінального провадження, якій він наданий. Водночас, відповідно до п. 1 ч. 6 ст. 100 КПК, передбачена можливість передачі речових доказів на відповідальне зберігання власника (законного володільця).

Слід наголосити, що така передача можлива лише щодо обмеженого кола матеріальних об'єктів, зокрема йдеться про речові докази, що не містять слідів кримінального правопорушення, у вигляді предметів, великих партій товарів, зберігання яких через громіздкість або з інших причин неможливе без зайвих труднощів або витрат щодо забезпечення спеціальних умов, зберігання яких спільномірне з їх вартістю, а також речові докази у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню, та за умови, що це можливо без шкоди для кримінального провадження.

Однак, як слушно зауважує С.О. Ковальчук, повернення речових доказів власнику (законному володільцю) зумовлює поновлення в нього відповідних правомочностей, що впливають із належного йому права власності, у зв'язку з чим є одним зі способів вирішення долі речових доказів [3, с. 211–212].

Отже, повернення означає, що матеріальний об'єкт переходить у повне користування та розпорядження відповідної особи з правом його відчуження або навіть знищення. Зрозуміло, що такі дії стосовно речових доказів не можуть бути вчинені, оскільки в такому разі не буде забезпечено дотримання

засади безпосередності дослідження показань, речей і документів.

Тобто повернення власнику (законному володільцю) можливо лише у випадку, коли сторона обвинувачення дійде висновку, що немає підстав використовувати матеріальний об'єкт як речовий доказ у кримінальному провадженні, наприклад, якщо в ході досудового розслідування не підтвердилася його належність. За таких умов повернення має супроводжуватися скасуванням арешту майна. Ураховуючи вказане, неправильно видається практика судів, які не розмежовують повернення та передачу на відповідальне зберігання, зазначаючи в резолютивній частині «повернути власнику на відповідальне зберігання» й не встановлюючи жодних обов'язків щодо такого зберігання [4, с. 46-48].

Зауважимо, що хоча КПК й передбачений такий спосіб зберігання, як передача на відповідальне зберігання власнику (законному володільцю), ані самим КПК, ані Порядком, ані Інструкцією про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду, не врегульовано процесуальний порядок здійснення такої передачі.

Відсутність регламентованого порядку передачі речових доказів на відповідальне зберігання власнику (законному володільцю) спричиняє невизначеність у правозастосовній практиці. Зокрема, досить часто суди взагалі не розглядають клопотання особи про передачу їй речових доказів на відповідальне зберігання, мотивуючи своє рішення тим, що визначення місця зберігання речових доказів не входить до компетенції слідчого судді [5, с. 178-182].

Таким чином, з метою забезпечення процесуальних гарантій зберігання речових доказів слід більш докладно врегулювати порядок повернення речових доказів власнику (законному володільцю). При цьому умови зберігання речових доказів, незалежно від стадії процесу, мають відповідати вимогам, що сприяють їх збереженню, незмінності й недоступності для сторонніх осіб.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 16 берез. 2018 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В. 2018. – 408 с.

2. Про порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України № 1104 від 19 листопада 2012 р. Урядовий кур'єр від 08.12.2012.

3. Ковальчук С.О. Умови передачі доказів на відповідальне зберігання власнику (законному володільцю) під час кримінального провадження. Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2015. № 5.

4. Хахуцяк О.Ю. Речові докази у новому Кримінальному процесуальному кодексі України. Адвокат. 2013. № 6.

5. Крицька І.О. Зберігання речових доказів у кримінальному провадженні: мета, способи, умови й суб'єкти. Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 6.

Манік Юлія Анатоліївна
курсант ФПФОДР
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки Логвиненко М.Л.*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ ЯК КОМПОНЕНТА ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Поліція як центральний орган виконавчої влади згідно із законом України «Про Національну Поліцію» виконує комплекс специфічних завдань щодо забезпечення громадської безпеки та публічного порядку; охорони та захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги тощо [1]. Згідно зі ст. 43 вказаного закону для виконання покладених на неї завдань поліція має передбачена право на застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї [1]. Як свідчить статистика та практика роботи органів національної поліції (далі – ОНП) у нашому суспільстві, на жаль, непоодинокими є випадки злочинних посягань на громадян, правоохоронців, явища групової злочинності тощо. Так, за узагальненою статистикою МВС України, станом на липень 2017 року від злочинів потерпіли близько 700 поліцейських, які були поранені і 18 поліцейських, які загинули [2]. Тому проблема забезпечення особистої безпеки працівників поліції в сучасних умовах залишається одним з актуальних завдань МВС України.

Задля протидії таким правопорушенням, ефективного виконання зазначених та інших завдань майбутні правоохоронці повинні бути серйозно підготовлені до різних екстремальних професійних та життєвих ситуацій як з точки зору загальної фізичної підготовки, психологічної та тактичної підготовки, так і щодо застосування конкретних заходів фізичного впливу, спецзасобів чи зброї. У вищих навчальних закладах МВС України (далі – ВНЗ) дані функції щодо формування готовності працівника поліції забезпечують насамперед такі навчальні дисципліни, як спеціальна фізична підготовка, тактико-спеціальна підготовка, які курсанти опановують протягом всього періоду навчання.

Служба в підрозділах ОНП передбачає участь її працівників в екстремальних ситуаціях щодо затримання правопорушників, у боротьбі із злочин-

ністю- тобто це вид діяльності, який здійснюється в умовах реальної загрози і потребує високого рівня бойової (спеціальної фізичної, психологічної тощо) підготовки [3, 4]. Професійна готовність поліцейського до ефективних дій тісно пов'язана з його особистісними характеристиками. Проблема їх впливу на ефективність діяльності в екстремальних умовах вивчалася В.Г. Андросюком, О.М. Бандуркою, І.Ю. Гореловим, Л.І. Казміренко, В.І. Лебедевим, М.Г. Логачовим, В.Н. Смирновим, О.В. Тімченком, Ю.В. Чуфаровським і багатьма іншими вченими. Проте особливості професійної готовності до застосування силового впливу на сьогодні досліджено недостатньо, що вимагає розроблення та впровадження інноваційних ефективних програм і педагогічних форм і методів спеціальної фізичної підготовки працівників ОНП до дій в екстремальних умовах.

Застосування індивідуалізації навчання та виховання у професійній підготовці курсантів як одного із принципів сучасної освіти обумовлює створення рівності педагогічних умов для всебічного розвитку і формування особистості кожного курсанта, для повної реалізації його здібностей. В.М. Володько та С.У. Гончаренко дають визначення індивідуалізації як «організації такої системи взаємодії між учасниками процесу навчання, при якій найбільш повно використовується індивідуальні особливості кожного, визначаються перспективи подальшого розумового розвитку і гармонійного вдосконалення особистості, відбувається пошук засобів, які б компенсували наявні недоліки і сприяли б формуванню спеціаліста [5, с.68].

Принцип індивідуалізації полягає в тому, що процес навчання і тренування будується при повному врахуванні особливостей кожного курсанта. Одне і те саме навантаження може бути під силу одному курсанту і непосильним для іншого. Будь-яке завдання повинно бути важким, але в той же час і доступним. При визначенні викладачем ступеня навантаження чи проблемності завдання необхідно керуватися індивідуальними особливостями курсанта, його самопочуттям ц даний момент, станом тренуваності і поставленим перед ним завданнями. Найбільшого ефекту у процесі навчання вдається досягти в тому випадку, коли не тільки завдання, навантаження, але й різні засоби, методи і форми заняття підбираються у строгій відповідності індивідуальним особливостям курсантів [6, с. 63-64]. Індивідуальний підхід до курсантів можливий лише при доброму знанні викладачем особливостей курсанта, даних лікарського контролю тощо. Врахування індивідуальних особливостей курсантів здійснюється перш за все при удосконаленні різноманітних сторін їх фізичної підготовки. При цьому слід враховувати, що всі дидактичні принципи (принцип свідомості і активності, систематичності, доступності, міцності, наочності, багатосторонності) взаємопов'язані і взаємообумовлені. Вони не можуть реалізовуватись окремо один від одного.

Саме при індивідуальному підході є можливість якнайповніше реалізувати комплекс психолого-педагогічних умов для удосконалення професійної підготовки курсантів: 1) враховуються особливості психологічної готовності

курсанта до засвоєння конкретного прийому; 2) покращується мотивація мести занять як у цілому, так і окремих тем; 3) успішніше засвоюються тактико-технічні дії при захисті чи затриманні правопорушника; 4) відбувається комплексний вплив на формування спеціальної фізичної підготовки майбутнього правоохоронця; 5) підбирається індивідуальна методика навчання та виконання курсантом прийомів [7].

Серед основних форм індивідуалізації можна виділити наступні:

1) робота в малих групах (до 6 осіб): необхідно враховувати психологічну і функціональну сумісність між особами при формуванні такої групи, пов'язувати оцінку діяльності кожного курсанта з оцінкою діяльності всієї групи; диференційований відбір курсантів залежно від рівня їх підготовки, при цьому необхідно більше уваги приділяти слабшим групам; покращується мотивація ситуаційної гри, місця кожного при виконанні технічних дій;

2) робота в мікрогрупах (2-3 особи): розвиває і удосконалює навички виконання конкретних прийомів; формує оперативне мислення, почуття взаємодопомоги; є можливість детальніше здійснювати аналіз індивідуальних помилок; реалізація принципу змагальності;

3) робота у парах: відбувається швидке практичне засвоєння теоретичного навчального матеріалу, реалізація принципу доступності;

4) індивідуальна робота в системі «викладач – курсант»: можливість показу прийому чи його елементів на особистому прикладі, краща аргументація запропонованого завдання [7, 8].

При використанні вищезазначених видів роботи варто враховувати рівень спеціальної підготовленості курсантів, які входять до цієї групи, що обумовлюватиме застосування домінуючого методу навчання.

Вказані підходи навчання дадуть змогу підвищити якість не тільки навчального процесу, а й головне – ефективність підготовки майбутнього працівника поліції, сприятимуть розвитку і формуванню кращих якостей особистості поліцейського.

1. Закон України «Про Національну поліцію»: від 02.07.2015 р. // Голос України. – 06.08.2015. – № 141–142 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page>

2. Поліцейські будні за два роки. Загиблі та поранені: сумна статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.media/ukrain/316289/>

3. Логачов М.Г. Психологічна підготовка особового складу спеціальних підрозділів ОВС до дій в екстремальних ситуаціях: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.06 «Юридична психологія» / Логачов Микола Георгійович. – Х., 2001. – 17 с.

4. Горелов І.Ю. психологічна готовність працівників ОВС до застосування вогнепально-силового впливу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах» / Горелов Ігор Юрійович. – Х., 2008. – 19 с.

5. Гончаренко С.У. Проблеми індивідуалізації процесу навчання / С.У. Гончаренко, В.М. Володько // Педагогіка і психологія. – 1995. - № 1 (6). с. 63-71

6. Заярін Г.О. Загальна та спеціальна фізична підготовка працівників міліції: підруч. для курсантів вищ. навч. закл. МВС України / Г.О. Заярін, С.О. Матюхін, О.М. Несін: за ред. Заяріна Г.О. – Донецьк: ДІВС, 2002. – 304 с.
7. Плиско В.И. Защитніе действия при нападении преступника, вооруженного ножом / В.И. Плиско. – К.: РИО МВД УССР, 1989. – 64 с.
8. Ануфрієв М.І. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників ОВС: навч. посіб. / М.І. Ануфрієв, С.Є. Бутов, О.Ф. Гіда, С.М. Решко: заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва та Є.М. Мойсеєва. – К.: Нац. акад внутр. справ України, 2003. – 338 с.

Манік Юлія Анатоліївна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: старший викладач
кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії,
к.ю.н. Павлова Н.В.*

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ НА БАНКІВСЬКІ УСТАНОВИ ТА ІНКАСАТОРСЬКІ АВТОМОБІЛІ

Проблемні питання, пов'язані з визначенням поняття та змісту криміналістичної характеристики були і залишаються дискусійними. Поняття «характеристика» в тлумачних словниках трактується як опис, визначення істотних, характерних, особливостей, ознак кого, чого-небудь [1].

Слід зауважити, що ряд вчених поділяють точку зору українських вчених О.Н. Колесніченка та В.Е. Коновалової, котрі запропонували визначення криміналістичної характеристики як системи інформації про ознаки злочинів даного виду, що мають криміналістичне значення, відзначають закономірні зв'язки між ними і слугують побудові та перевірці слідчих версій для вирішення конкретних завдань розслідування [2, с. 16].

Таку інформацію можна отримати внаслідок вивчення особливостей способу вчинення злочину, слідів, предмету злочинного посягання, особи потерпілого та особи злочинця.

Отримання інформації про наведені елементи криміналістичної характеристики дозволить виявити та з'ясувати зв'язки між різними обставинами вчинення розбійних нападів на банківські установи та інкасаторські автомобілі і, за відсутності достатньої первинної інформації, побудувати обґрунтовані версії.

Розглянемо основні елементи криміналістичної характеристики такого

виду злочину.

1. Спосіб підготовки та вчинення злочину. Вчиненню розбійних нападів на банківські установи та інкасаторські автомобілі передують ретельна підготовка та має свою специфіку, чим відрізняється від інших видів розбійних нападів, яка містить: розробку плану нападу, попереднє визначення об'єкта злочинного посягання, вивчення місця вчинення злочину, режиму роботи банківської установи, працівників банку, охоронців, визначення приблизної суми грошей, підбір учасників і розподіл ролей, проведення тренування і детальне відпрацювання своїх дій, підбір необхідної зброї, яка буде необхідна для здійснення злочинного наміру, визначення часу нападу, підбір транспортних засобів, найбільш безпечні шляхи підходу та відходу, тактики поведінки у разі затримання тощо.

На вибір способу вчинення злочину і його підготовку суттєвий вплив мають обставини, що характеризують предмет посягання, зокрема, стан охорони грошових коштів; час, місце та режим роботи банківських установ; кількість осіб, що обслуговують операції з грошовими коштами; спроможність цих осіб чинити опір злочинцям [3, с. 8].

Часто напади вчиняються за «наведенням» осіб (дійсних та колишніх працівників банку), яким відома певна інформація наприклад: щодо проведення грошової операції; сума каси, та інші данні, що можуть використати злочинці.

Нападники намагаються якомога ретельніше спланувати напад і захопити грошові кошти. Вже на етапі підготовки плануються дії щодо зникнення з місця події.

Спосіб вчинення злочину – дозволяє зорієнтуватись оперативним працівникам та слідчому в події злочину, та визначити оптимальні методи розслідування злочину. Саме через спосіб передусім відображаються дії злочинця у навколишньому середовищі. До того ж, спосіб вчинення злочину породжує лише йому подібні зміни в навколишній обстановці [3, с. 22].

Безпосередньо інформація про спосіб вчинення злочину використовується для встановлення кола осіб, причетних до злочину, виявлення конкретного суб'єкта правопорушення і визначення шляхів та засобів розшуку злочинців [4, с.125]. Злочинці в процесі злочинної діяльності набувають певних навичок, умінь, звичок та схильностей, тобто «почерку злочинця». Причиною виникнення «почерку злочинця», на наш погляд, є те, що злочинець, залишившись не викритим у скоєнні злочину, набуває впевненості у невразливості обраного ним способу вчинення злочину.

Отже, спосіб вчинення розбійних нападів на банківські установи та інкасаторські автомобілі як процес взаємодії і слідоутворення, показує, де і які повинні лишатися сліди, на що слід звертати увагу при огляді місця події, вогнепальних поранень, колото-різаних ран, де шукати сліди боротьби на тілі потерпілого і злочинця.

Предмет злочинну. Відповідно до інформації з місць розбійних нападів

на банківські установи та інкасаторські автомобілі, злочинці, вчиняючи злочини, захоплюють грошові кошти, які зберігалися у касі чи банківських сховищах. Ці кошти можуть бути як у національних грошових знаках, так і у іноземній грошовій валюті. Суми захоплених під час нападу грошей залежать як від сум, які зберігалися на касі чи в місці зберігання, так і від обставин нападу, оскільки не завжди у злочинців є можливість забрати всі гроші. *Слідова картина* розбійних нападів на банківські установи та інкасаторські автомобілі у різних випадках буде різною, що залежить зокрема від того, наскільки напад відбувся згідно з планом злочинців. У цілому ж на місці злочину залишаються сліди злочинців, потерпілих, транспортних засобів, стріляні гільзи, кулі, кров, можливо скло, сліди на тілі та одязі потерпілих, злочинців, загиблих, предмети, речі, в окремих випадках зброя, викрадені гроші, транспортні засоби тощо.

Слід враховувати й те, що ці злочини вчиняються у закритому приміщенні, але шляхи підходу та відходу треба теж досліджувати, тому територія розташування слідів може бути значною і на місці вчинення нападу, і в інших місцях, якщо, наприклад, відбулося переслідування з використанням транспортних засобів. Тому необхідно враховувати, що сліди можуть знаходитися на шляху злочинців до місця нападу; на місці нападу; на ділянці місцевості, де відбувалося переслідування, подальший напад і захоплення грошей; на шляху втечі злочинців, зупинення транспортного засобу тощо [4, с.164-170].

Відомості про особу злочинця. Цей елемент криміналістичної характеристики розбійних нападів на банківські установи та інкасаторські автомобілі також належить до основних. Інформація про осіб, які вчинили розбійні напади на банківські установи та інкасаторські автомобілі, має важливе значення для встановлення механізму вчинення даних злочинів, їх запобігання і припинення.

З точки зору криміналістики становлять інтерес ті типові особливості особи злочинця, знання яких сприяє встановленню суб'єкта, винного у вчиненні певного злочину. Вони дають можливість розкрити властивості особи уявного злочинця, що безпосередньо виразилися у конкретній події злочину [3, с.13].

Тому, при встановленні відомостей про учасників розбійного нападу на банківські установи та інкасаторські автомобілі, слід з'ясувати широке коло даних, що стосуються цих осіб. Зокрема це дані про поведінку, досвід, діяльність, злочинний досвід, наявність судимостей, ставлення до оточуючих, вчиненого, взаємовідносини у злочинній групі тощо.

Щодо потерпілих від розбійного нападу на банківські установи та інкасаторські автомобілі, то, відповідно, ними є особи, які входять до складу працівників банку, що здійснюють свої обов'язки з грошових операцій. Це ті особи, які безпосередньо, у зв'язку з виконанням ними дій що до інкасації грошових коштів, потерпають від розбійного нападу [5, с.162]. Під час такого нападу

ці особи можуть зазнати різного ступеня тяжкості тілесних ушкоджень або навіть загинути, оскільки, як зазначалося, злочинці вчиняють напади з використанням вогнепальної зброї.

Окрім перерахованих осіб, серед потерпілих можуть опинитися особи, які випадково були на місці події при вчиненні нападу або ж у місці, де відбулася перестрілка між нарядом інкасації та нападниками. Також потерпілими можуть бути особи-власники транспортних засобів, оскільки трапляються випадки, коли злочинці під час вчинення злочину захоплюють автотранспорт, при цьому завдаючи його власникам певних ушкоджень. Окрім цього, потерпілими можуть бути й власники транспортних засобів, які у них викрали у зв'язку з підготовкою та вчиненням розбійного нападу [4, с.169].

Отже, підсумовуючи, можна сказати висновок, що з'ясування відомостей, які входять до структури криміналістичної характеристики розбійних нападів на банківські установи та інкасаторські автомобілі надає змогу виявити особливості цих злочинів, інформацію, що має значення для їх розкриття, та на підставі цього найбільш ефективно провести розслідування.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Г. Бусел. – К.; Ірпінь : Перун, 2002. – 1778 с.
2. Колесниченко А.Н. Криминалистическая характеристика преступлений: учебное пособие / А.Н. Колесниченко В.Е. Коновалова. - . Х.: Юрид. институт, 1985. – 92 с.
3. Яблоков М.П. / Криминалистика: Учебник для вузов. – М., 2001. – 718 с.
4. Костира А.М. Криміналістична характеристика розбійних нападів на інкасаторів / А.М.Костира //Право і суспільство. – 2010. – № 6. – С.164-170.
5. Антонян Ю.М. Личность корыстного преступника / Ю.М. Антонян, В.П. Голубев, Ю.Н. Кудряков. – Томск : Изд-во Томского ун-та, 1989. – 160 с.

Матвійчук Ігор Васильович
курсант
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МОЖЛИВОСТІ ТРАСОЛОГІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

У практичній роботі кожен працівник поліції повинен володіти навичками виявлення, роботи зі слідами, які залишилися після вчинення злочину на місці події. Зокрема знати, як зберегти їх від пошкодження, погодних та інших несприятливих умов, вміти визначати за слідами час та спосіб скоєння кримінального правопорушення, обставини, умови, кількість учасників, та інші обставини суспільно небезпечного діяння.

Вивчення слідів, які залишаються після злочину, дає змогу не тільки швидко розкрити злочин, виявити злочинця та встановити істину але й встановити знаряддя злочину, отримати відомості про злочинця, визначити механізм злочинної події. Вивчення матеріально-фіксованих слідів (слідів-відображень) здійснює трасологія – криміналістичне вчення про сліди [1, с. 237].

Термін «трасологія» походить від французького – *trase* – слід і грецького *logos* – учення і розуміється як учення (наука) про сліди. Вперше в 1936 році його вжив російський учений у галузі кримінально-виконавчого права М.М. Гернет, а для найменування галузі криміналістичної техніки радянський учений-криміналіст М. Л. Якимов (1938 р.) [2, с. 341].

Як вважає А.Ф. Волобуєв, криміналістична трасологія – це галузь криміналістичної техніки, що вивчає теоретичні засади слідоутворення, закономірності виникнення різних видів слідів, які відбивають механізм злочину, вивчає і розробляє техніко-криміналістичні засоби, прийоми, методи збирання і дослідження слідів із метою їх використання для розкриття, розслідування і профілактики злочинів [3, с. 362].

На думку Є. В. Пряхіна трасологія або криміналістичне дослідження слідів, як розділ криміналістики, де вивчаються сліди, види слідів, що їх виявляють на місці події в різних їхніх видах, станах і формах. Оцінювання і дослідження слідів у подальшому дозволяє ефективно встановлювати причини та умови скоєння злочину, встановлювати винних осіб, будувати версії, визначати тактику й методику проведення розслідування і попередження злочинів [4, с. 87].

Враховуючи вищезазначене, предмет трасології становлять закономірності відображення в слідах доказової інформації, розроблення методів і засобів їх збирання, дослідження і використання під час розслідування правопорушень і це дасть позитивний ефект у роботі правоохоронних органів.

Для правоохоронних органів найголовніше – це захищати права і сво-

боди громадян, що в даному випадку дає змогу доказати або спростувати винуватість особи, яка начебто вчинила правопорушення.

Безперечно, криміналістичне значення слідів визначається існуванням причинного зв'язку з подією злочину, у трасології за слідами можна встановити:

- індивідуальну totoжність об'єкта, яким утворений слід (ідентифікувати об'єкт);
- групову належність об'єктів (тип, клас, рід, вид, різновид);
- механізм і умови виникнення слідів, слідоутворення (вид сліду, напрямок і кут взаємодії об'єктів тощо);
- окремі обставини злочинної події (спосіб проникнення у житло, кількість учасників події, їхні анатомо-фізіологічні особливості, напрямок пересування злочинців, використання транспортних засобів, орієнтовно час вчинення злочину та інше) [4, с. 90].

Як висновок, можна стверджувати, що трасологія, яка вивчає фіксування сліду, методи та умови їх утворення, розробляє способи їх дослідження та фіксування, чим саме дає можливість зробити правильний аналіз щодо їх утворення, висунути певні версії, механізм утворення, умови і причини злочину, що дозволяє швидко встановити особу злочинця та довести її винуватість, а в кінцевому результаті повно, всебічно та об'єктивно провести розслідування злочину. Важливу роль трасологічних слідів відіграє інформаційно-доказовий потенціал, що сприяє встановленню окремих складових механізму злочину під час розслідування у справі.

1.Скригонюк М. І. Криміналістика: Підручник. - К., 2005.- 496 с [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://culonline.com.ua/Books/kryminalistyka.pdf>

2. Юридична енциклопедія в 6 томах. Т. 6. // За ред Ю. Шемшученко. – 2004. – с. 341, [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk788735.pdf>

3. Волобуєв А. Ф. Криміналістика: навчальний посібник. – К., 2011. – 672 с., [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/424-krimnalstika-volobuvaf.html>

4. Криміналістика: навчальний посібник. / За ред. Є.В. Пряхіна. – К., 2012. – с. 340, [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/kryminalistyka_udavenko.pdf

Матвійчук Ігор Васильович
курсант ФПФОДР
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач кафедри
криміналістики, судової медицини та психіатрії **Бідняк Г.С.***

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ

Допит, як один з різновидів слідчо-розшукової дії, має вагоме значення для кримінального провадження. Як відомо будь-яке спілкування передбачає не лише отримання інформації, але і її передачу. Проте із самого початку процесу виникає нерівність у спілкуванні. Дуже часто допитуваний, в основному підозрюваний, бере ініціативу в свої руки та намагається контролювати процес обміну інформацією. Неповнолітні особи замикаються і не дають ніяких відомостей. Саме тому слідчий повинен постійно контролювати всю процедуру.

Як у кримінальному процесі так і у слідчій діяльності є ряд проблемних аспектів, що стосуються допиту неповнолітніх.

Особливості проведення допиту неповнолітніх регламентує стаття 226 КПК України, зокрема:

1. допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності - лікаря.

2. допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом - понад дві години на день.

3. особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, роз'яснюється обов'язок про необхідність давання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання.

4. до початку допиту особам, зазначеним у частині першій цієї статті, роз'яснюється їхній обов'язок бути присутніми при допиті, а також право заперечувати проти запитань та ставити запитання [1].

Складність та багатоманітність допиту неповнолітніх полягає в тому, що він як процесуальна діяльність по встановленню обставин, що підлягають доказуванню, включає процесуальний, тактичний, організаційний, психологічний, педагогічний, етичний аспекти [2, с. 334].

Виходячи з цього багатьма вченими був проведений аналіз. Наприклад, О.М. Обушенко пропонує застосовувати такі тактичні прийоми до неповнолітніх як: наведення прикладів із життя осіб, які стали на злочинний шлях у ранньому віці, а саме - перспективу все життя провести у в'язниці, виклика-

ти почуття аморальності вчинених дій, та запевнити, що ще не пізно стати на шлях виправлення і що ви, як слідчий намагаєтесь допомогти, змусити розповісти всі обставини справи, пояснити, що допомога слідству пом'якшить покарання або взагалі у деяких випадках допоможе його уникнути [3, с.397].

Вивчення слідчої практики та думок вчених-криміналістів дозволяє виокремити такі несприятливі моделі поведінки неповнолітніх, які потребують застосування відповідних тактичних прийомів під час допиту:

А) Неповнолітній підозрюваний заперечує свою причетність до злочину та відмовляється давати показання. У даному випадку доречно використовувати такі прийоми як:

– встановити з неповнолітнім психологічний контакт, тобто найбільш сприятливу психологічну атмосферу, налаштувати на спілкування. З цією метою слідчий повинен провести первинне оцінювання підлітка: візуальне оцінювання (зовнішні ознаки) та біографічне оцінювання. Особливу увагу треба звернути на :

– переконання;

– демонстрацію обізнаності слідчого;

– часткове повідомлення неповнолітньому інформації щодо ходу розслідування, а також дезінформація, тобто психологічний вплив на свідомість людини;

– демонстрацію готовності надати неповнолітньому психологічну та іншу підтримку в подальшому або за відсутності близьких.

Б) Особа дає неправдиві показання. У контексті цього треба розрізняти завідомо неправдиві показання та показання, що є неправдивими в результаті помилки. Причинами завідомо неправдивих показань є: особиста заінтересованість, вплив інших осіб, характер взаємовідносин з іншими учасниками процесу, психологічний стан. Причинами помилки під час дачі показань є: особливості сприйняття та пам'яті, обмежений словниковий запас, вплив зовнішніх факторів (ЗМІ, інші свідки, чутки).

В) Неповнолітній підозрюваний дає неповні показання. Причинами як правило є:

– психологічний стрес отриманий неповнолітнім;

– фізіологічні особливості, які не дозволяють повністю ті чітко відповідати на запитання слідчого [4].

Аналізуючи викладене можна зазначити, що різнобічність проблемних аспектів під час допиту неповнолітніх не дає нам вичерпних критеріїв розслідування, адже людина, особливо на стадії дорослішання, потребує особистої уваги до кожної окремої ситуації та окремої організаційно-тактичної особливості проведення допиту.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 17 серпня 2015 року: (офіц. текст). – К.: Паливода А.В. 2015.- 328с.

2. Рогатинська Н. З. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи / Н.З. Рогатинська, Р.М. Мудрак // Право і суспільство. - 2014. - № 5.2. - С. 333-338.

3. Обушенко О.М. Криміналістичне забезпечення проведення допиту неповнолітніх / О.М.Обушенко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2015. - №1. - С.395-400

4. Калімбет І. Л. Організаційно-тактичні допити неповнолітніх підозрюваних під час розслідування корисливо-насильницьких злочинів / І. Л. Калімбет // Південноукраїнський правничий часопис. - 2016. - № 2. - С. 59-62.

Мацак Максим Дмитрович
студент Криворізького факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Стан забезпечення надання безоплатної правової допомоги в Україні знаходиться в центрі уваги вітчизняних спеціалістів у цій галузі, ця проблема вже розглядалася: Омельченко Т. В., Титикайло Р. С., Удод М.В., Стаматіної М. В., Чебаненко А., Гнатів О. М., Оверчук С.В. та ін.

Правова захищеність особи визначається не тільки ефективністю діяльності органів що ведуть боротьбу зі злочинністю, забезпечують суспільну безпеку, нагляд за дотриманням законів та правосуддя, але й рівнем розвитку правового виховання, можливості отримати у необхідних випадках правові поради або допомогу. Ефективність регламентації інституту правової допомоги залежить перш за все від досконалості термінів, які складають понятійний апарат інституту правової допомоги. Цікавим з цього прикладу є питання про законодавче закріплення терміну «правова допомога».

Право кожного на правову допомогу, закріплено у ст. 59 Конституції України, є правовою гарантією забезпечення реалізації закріплених прав і свобод людини і означає гарантовану Конституційну можливість фізичної особи одержати юридичні (правові) послуги.[3]

Соціально-економічні зміни в українському суспільстві, процеси глобалізації та інформатизації, наміри України щодо інтеграції в європейську спільноту зумовили нові вимоги до формування системи безоплатної правової допомоги та безпосередньої участі у цьому процесі органів публічної влади.

Ефективне функціонування системи безоплатної правової допомоги в Україні має забезпечуватись шляхом створення моделі управління, в якій виконавча влада несе відповідальність за організацію та ефективну роботу системи, а відтак, відсутність будь якої передбаченої чинним законодавством України відповідності за ненадання, несвоєчасне або неякісне надання безоплатної правової допомоги, а також відсутність механізму притягнення порушників до відповідальності, не гарантує ефективного функціонування сис-

теми безоплатної правової допомоги. Безоплатна правова допомога в Україні надається органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в межах їх владних та делегованих повноважень; юридичними особами публічного права, утвореними органами місцевого самоврядування; правоохоронними органами; юридичними особами приватного права; недержавними правозахисними організаціями, юридичними клініками, фондами тощо; нотаріусами та адвокатами, адвокатськими об'єднаннями. Захист прав і свобод людини здійснюється у вигляді надання їй кваліфікованої безоплатної правової допомоги вище зазначеними суб'єктами.

Завдання, які покладені на суб'єктів з надання безоплатної правової допомоги вбачається у наступному:

- роз'яснення особі її правового становища у межах правовідносин, учасником яких вона виступає (права і обов'язки особи, та юридичні наслідки її дій чи бездіяльності), а також правового становища інших учасників правовідносин;

- надання юридичної консультації і роз'яснень з юридичних питань, усних і письмових довідок щодо законодавства (тлумачення суті норм права, які необхідно застосовувати в тій чи іншій ситуації);

- роз'яснення можливих способів і засобів захисту, забезпечення і відновлення прав та законних інтересів особи;

- надання кваліфікованої поради, щодо вибору найбільш сприятливої поведінки особи, в обставинах, що склалися, для отримання нею бажаного результату;

- складання скарг, заяв, клопотань, звернень та інших документів юридичного характеру;

- здійснення представництва інтересів особи у конституційних, цивільних, адміністративних, кримінальних правовідносинах»

- захист прав та інтересів особи шляхом застосування юридичних знань і здійснення, у встановленому законом порядку, процесуальних повноважень.[2]

На території України діє один координаційний центр з надання ПД, створений при Міністерстві Юстиції у місті Києві. Положення про Координаційний центр затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 06.06.2012 № 504 «Про утворення Координаційного центру з надання правової допомоги та ліквідацію Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції».[1]

Відповідно до вказаного положення Координаційний центр з надання правової допомоги метою діяльності центру є формування в Україні ефективною системою безоплатної правової допомоги, забезпечення її доступності та якості.

Регіональних центрів з надання БВПД є в кожній області України, яких налічуємо 24. Проаналізувавши динаміку звернень громадян за 2016 рік, найбільше звернень було зафіксовано саме в Дніпропетровській області 28 206

звернень, на другому місці Вінницька область 20 836, на третьому Одеська область 18 664 звернення.

На жаль, в Україні ситуація з наданням безоплатної вторинної правової допомоги до 2012 р. була вельми невтішною. Це призводило до прийняття численних рішень Європейського суду з прав людини проти України щодо порушення вимог Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у частині права на справедливий суд, призначення захисника та забезпечення людей безоплатною правовою допомогою.[5]

Актуальність питання про створення дієвої системи безоплатної правової допомоги сьогодні не викликає сумніву. В Україні діє значна кількість нормативно-правових актів, які визначають правовий статус особи у різних сферах суспільного життя. Але у багатьох випадках громадяни, навіть знаючи, що їх певне право чи обов'язок регламентовані в законі, не обізнані з процедурою їх реалізації. Загальновідомим фактом є те, що для пересічного громадянина надання безкоштовної правової допомоги є нагальною потребою, оскільки правова допомога, яка надається адвокатами, юридичними фірмами, на жаль, сьогодні є доступною не для всіх категорій населення.

Виходячи з цього слід зазначити, що безоплатна первинна правова допомога включає в себе такі види надання правових послуг, зокрема:

- надання правової інформації;
- надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Слід відмітити, що основні напрями розвитку системи безоплатної правової допомоги й механізми її державного регулювання мають бути конкретизовані розвинутою законодавчою базою, достатнім та ефективним бюджетним фінансуванням, досконало продуманою та виваженою концепцією, з урахуванням передового досвіду інших країн, адже саме на державу покладено обов'язок щодо забезпечення особи правовою допомогою належного рівня. Такі обов'язки обумовлюють необхідність визначення в законах України, інших правових актах порядку, умов і способів надання цієї допомоги.

Дивлячись на досвід зарубіжних країн, підставно твердити, що значним кроком на шляху до вирішення проблеми безоплатної правової допомоги в Україні, стало впровадження юридичних клінік, які створюються як структурні підрозділи вищого навчального закладу і займаються наданням юридичної допомоги соціально незахищеним верствам населення на безоплатній основі.

Завдяки своєму функціонуванню юридична клініка створює умови для залучення студентів-правників до практики та надання безкоштовної правової допомоги тим, хто її потребує. Тобто така діяльність містить в собі два компоненти: соціальний (безкоштовна правова допомога) та навчальний (вдосконалення практичних знань та умінь студентів).

Юридична клініка — це структурний підрозділ юридичного факультету або вищого навчального закладу, у рамках якого студенти надають безкоштовні юридичні консультації особам, що не мають можливості звернутися за платною юридичною допомогою.[4]

Юридична клініка керується у своїй діяльності такими основними принципами:

- 1) законності;
- 2) об'єктивності;
- 3) безвідплатності надання правової допомоги;
- 4) повного інформування клієнта про правила роботи юридичної клініки;
- 5) прозорості;
- 6) компетентності та добросовісності.

Висновки. Отже, головною метою цього правового інституту є поєднання інтересів громадян, що потребують правової допомоги і неспроможних оплатити послуги юриста, та студентів, зацікавлених в отриманні практичних знань та набутті навичок процесуальної діяльності, які сприятимуть їх майбутньому працевлаштуванню і кар'єрі.

Європейський підхід у питанні надання безоплатної правової допомоги залишається незмінним і полягає у невід'ємності реального права на правову допомогу та права на реальний доступ до суду, яке, у свою чергу, є ключовою складовою права на справедливий і відкритий розгляд продовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, питання щодо цивільних прав та обов'язків особи або встановлення кримінального обвинувачення, висунутого проти неї, гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в інтерпретації цього права в прецедентній практиці Європейського суду з прав людини. Якщо звернути увагу на зовнішню оцінку лідерів провідних країн світу то можемо стверджувати, що Україна – серед лідерів надання безоплатної правової допомоги.

1. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 51, ст. 577

2. Стаматіна М. В. Принципи і завдання діяльності щодо реалізації права громадян на безоплатну правову допомогу / М. В. Стаматіна // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 856 – 867 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journal/FP/2012-4/12cmvbpd.pdf>.

3. Концепція Державної цільової програми формування системи безоплатної правової допомоги на 2013-2017 роки : Закон України від 4 липня 2012 р. № 435-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://legalaid.gov.ua>.

4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України; наказом Міністерства юстиції України від 21.09.2011 р. № 3047/5 «Порядок роботи громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги» // Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2006 р. № 592.

5. Юшкевич Г. Надання правової допомоги як вид соціальних послуг [Текст] / Г. Юшкевич // Право і безпека. – 2012. – № 1. – С. 89–91

**Машковський Петро Ігорович,
Радіонов Богдан Олегович**
курсанти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач кафедри
кримінального процесу ФПФОДР, к.ю.н. Гаркуша А.Г.*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК) визначається, що головуєчий у судовому засіданні керує ходом судового засідання, забезпечує додержання послідовності та порядку вчинення процесуальних дій, спрямовує судовий розгляд на забезпечення з'ясування всіх обставин кримінального провадження, усуваючи з судового розгляду все, що не має значення для кримінального провадження (ст. 321 КПК).

Важливою складовою процесу управління будь-якою діяльністю є прийняття керуючим суб'єктом ефективного рішення, суть якого полягає у виборі із кількох можливих такого оптимального варіанту дій, який дозволить досягти намічених цілей з найменшими втратами часу, сил і засобів. Тактичне рішення охоплює інформаційну, організаційну та операційну складові [4, с.536].

Аналіз ситуації під час судового процесу, одержання і обробка відповідної інформації про неї призводять до вибору мети, для досягнення якої приймається тактичне рішення. Вибір мети дозволяє визначити прийоми й засоби вирішення завдання. При цьому метою будь-якого тактичного рішення є забезпечення поступального руху процесу доказування у напрямі з'ясування всіх обставин кримінального провадження.

Цілком очевидно, що автори КПК з метою максимального розширення засад змагальності використовували елементи інститутів цивільного процесуального права, де цей принцип дістав найбільшого розвитку в силу приватноправової природи предмета цивільного процесу. Така рецепція заслуговує на схвалення, тим більш, що уніфікація судових процедур у кримінальному провадженні з цивільним та адміністративним судочинством настільки, наскільки це дозволяють особливості, обумовлені предметом і завданням кримінального процесу, визначена державою як один з напрямів реформування кримінальної юстиції[3, с.838]. І якби законодавець був послідовним, то разом з іншими запозиченнями сприйняв би успішно використовуваний у цивільному судочинстві механізм правового регулювання провадження у справі до судового розгляду, завданнями якого в цивільному процесі є: правова кваліфікація спірного правовідношення (визначення характеру спірного правовідношення, матеріальної норми права, яка підлягає застосуван-

ню); визначення предмета доказування, тобто фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи; визначення кола доказів, необхідних для вирішення справи та забезпечення їх своєчасного надання; визначення складу учасників процесу, їх процесуального становища та забезпечення своєчасної явки цих суб'єктів до суду; сприяння урегулюванню спору до судового розгляду (в т.ч. шляхом примирення), а метою – забезпечення умов для правильного та своєчасного розгляду і вирішення справи по суті [2, с.21].

Таким чином, керування судовим процесом може бути ефективним лише за умови його належної підготовки шляхом прийняття організаційно-тактичних рішень, планування судового розгляду, інформаційною базою якого є матеріали досудового розслідування. І чим раніше ці матеріали опиняться в розпорядженні суду, тим продуктивнішою буде підготовча діяльність судді, адже досягненню мети кримінального провадження – забезпечення достовірного встановлення обставин правопорушення – значною мірою сприяє планування та організація судового провадження, починаючи вже зі стадії підготовчого судового засідання, досягнення мети якого неможливе без попередніх аналітичних заходів.

1. Белкин Р.С. Курс криминалистики: В 3 т. – М., 1997. – Т. 3: Криминалистические средства, приемы и рекомендации. – С. 164.

2. Бондаренко-Зелінська Н.Л. Підготовка цивільних справ до судового розгляду як стадія цивільного процесу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. – К., 2007. – С. 21.

3. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, схвалена Указом Президента України від 10 травня 2006 р. № 311/2006 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 19. – Ст. 1376; Концепція реформування кримінальної юстиції України, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 27. – Ст. 838.] 4/ 4.

4. Криминалистика: Учебн. для вузов / Под ред. Р.С. Белкина. – М., 1999. – С. 536

5. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Особлива частина) / О.Ю. Хабло, О.С. Степанов, М.П. Климчук та ін. – К., 2012. – С. 146–158 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vashadvokat.com/uploads/Chastyna%202.pdf>

Михайлова Олена Юріївна
слухач магістратури
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – завідувач кафедри економічної
та інформаційної безпеки **Рижков Е.В.***

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

На даному етапі, в Україні існує потреба в удосконаленні інформаційного супроводу сучасного досудового розслідування, а також подальшого розвитку практичних можливостей використання інформаційних технологій з метою ефективної реалізації завдань слідчим Національної поліції.

Процес інформативного розвитку необхідний в діяльності органів досудового розслідування, адже він впливає на організацію розслідування кримінальних правопорушень, методичне забезпечення працівників Національної поліції України, а також здійснення автоматизованого пошуку відомостей щодо будь-яких об'єктів (осіб, предметів, подій) оптимізує збирання, зберігання, систематизацію та аналіз доказової інформації.

У сучасних вимогах слідчим потрібні інформаційні технології для оптимізації управління процесами інформаційного забезпечення, здійснення автоматизованого пошуку відомостей щодо будь-яких об'єктів (осіб, предметів, подій), одержання формалізованих знань з усіх видів баз даних, що існують у світі, статистичного і географічного аналізу подій, пошуку окремих об'єктів, осіб та ін. Інформаційні технології надають можливість оперативного збирання, зіставлення та аналізу відомостей з різних джерел (повідомлень, результатів оперативно-розшукових заходів, допитів, адресної бази даних тощо), установа хронологічної послідовності подій за часом та відповідності окремих фактів, дозволяють здійснювати складання планів та схем місця події, моделювання події злочину за допомогою комп'ютерної техніки та ін. [1].

Заявники, потерпілі та інші особи які приходять до відділу поліції сподіваються на те, що співробітники такого відділу зможуть за 5 хвилин спілкування та натисканням декількох клавіш на комп'ютері встановити особу злочинця, його місце знаходження та групу крові. Проте громадяни, які знаходяться під враженням від всіма відомих кінострічок про розслідування злочинів за декілька днів та проведення експертного дослідження за декілька годин дуже дивуються, коли слідчий розповідає, що все це вигадки режисерів.

Незважаючи на те, що інформаційні технології становлять майже 90% нашого сьогодення, в структурних підрозділах Національної поліції процес втілення інформаційного прогресу стоїть на місці.

Однією з перших перепон, з якою зустрічається слідчий на початку досудового розслідування це відсутність елементарної інформації про особу, яку посадова особа за своїм внутрішнім переконанням вважає причетною до вчинення злочину. Для того, щоб повідомити особі про підозру, паралельно з доказову інформацію слідчому необхідно зібрати характеризуючий матеріал на особу. І вже тут виникає проблема, адже безпосередньо слідчий не має доступу до жодної з електронних баз даних, які наявні в Україні. Тому, мова про швидкість досудового розслідування вже не йде, адже для отримання інформації про особу, слідчому необхідно звертатися з запитом до уповноваженого органу, відповідь від якого слідчий отримає, в кращому випадку, через три дні.

На нашу думку, кожен слідчий Національної поліції для ефективної реалізації покладених на нього завдань кримінальним процесуальним законодавством України та з метою швидкого, повного та неупередженого розслідування безпосередньо на робочому місці за допомогою службового комп'ютера має мати безперешкодний доступ до електронних баз даних як загальнодержавного рівня, так і на рівні окремих відомств.

Наприклад, у слідчого має бути доступ до мінімуму електронних баз даних, таких як: 1) системи паспортного обліку (особливо зараз, коли в Україні функціонує система електронних внутрішніх та закордонних паспортів з відбитками пальців); 2) системи з обліку автотранспорту; 3) системи з обліку зброї; 4) системи дактилоскопічного обліку, 5) системи зареєстрованих правопорушень та осіб, які їх учинили; 6) системи прикордонного контролю; 7) системи податкового обліку (дані про реєстрацію юридичних осіб, суб'єктів підприємництва, доходи фізичних осіб, відкриті банківські рахунки); 8) реєстру обтяжень рухомого та нерухомого майна; 9) системи осіб, які перебувають на обліку, у зв'язку з психічними захворюваннями, захворюванням на туберкульоз, зловживанням алкоголем чи наркотиками; 10) учиненням насильства в сім'ї; 11) системи обліку учасників бойових дій, тощо.

Отже, враховуючи вищевикладене можемо зробити висновок, що на даний час в органах досудового розслідування Національної поліції України розвиток інформаційних технологій та їх запровадження знаходиться на мінімальному рівні. Проте, на даний момент в Україні ще триває процес реформації органів поліції, тому є надія на те, що через декілька років слідчий зможе виконувати процесуальні дії завдяки електронним базам даних на своєму робочому місці, завдяки чому і буде організоване швидке, повне та неупереджене досудове розслідування.

1. Шепітько В. Ю. Інформаційні технології в криміналістиці та слідчій діяльності / В. Ю. Шепітько, Г. К. Авдєєва // Питання боротьби зі злочинністю. – 2010. – № 19. – С. 194–202.

Мороз Юлія Григорівна
викладач кафедри теорії та історії держави і права;

Юзефович Дмитро Владиславович
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

РАСОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ ЯК МІЖНАРОДНИЙ ЗЛОЧИН: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

Несправедливе ставлення людей, що відрізняються за ознаками раси є одним із найбільш поширених видів поділу та несправедливого ставлення до особи, що має назву расова дискримінація. Цією проблемою займаються на протязі довгого періоду часу, але, нажаль, вона залишається не повністю вирішеною і в наш час. Міжнародне право визначає, що одним з найбільш жорстоких міжнародних злочинів є саме расова дискримінація.

Цьому питанню присвячені праці таких науковців як А. Абашидзе, С. Беляев, О. Гузь, В. Колісниченко, В. Нерсесянц, М. Новікова, О. Луньова, О. Осіпов, П. Рабінович, Ю. Решетов, Ю. Тодика та ін.

Заборона расової дискримінації набула імперативного статусу саме через визнання міжнародною спільнотою дискримінації явищем, що суперечить основним засадам людяності. Зобов'язання дотримуватись цієї норми, відповідно, набули універсального характеру *erga omnes* (лат. – «зобов'язання по відношенню до усіх»). Расова дискримінація своїми витокami сягає ще епохи відкриття нових континентів, коли місцеве населення не зустрілось з корінним населенням Африки, тобто не бачили людей, які відрізняються від них за такою візуальною ознакою, як колір шкіри. Початок саме расової дискримінації розпочинається з відкриттям та колонізацією таких нових земель, як Америка та Індія. Ідеологія расової дискримінації саме встановлювала політику панування та підкорення. Вперше термін «раса» було використано у таксономічному значенні у труді Ф. Берньє «Новий поділ Землі за різними людськими видами або расами, що її населяють» [1, с. 210].

У 1738 р. шведський вчений К. Лінней опублікував наукову працю «Система природи» («System a nature»), в якій розділив людство на чотири раси, описавши їх фізичні і моральні риси. Тож перші спроби диференціації носили лише антропологічне навантаження та були лише свідченням прагнення вчених поділити людство на видові групи за антропологічними якісними характеристиками та носили нейтральний характер. Так, за класифікацією І. Канта людство поділяється на чотири раси: білу, негритьянську, монгольську (вона ж – хунну, вона ж – калмицька) і індійську або індостанську [3]. Згідно з поглядами французького анатома Ж. Кувьє, людських рас три –

біла (кавказька), чорна (ефіопська) і жовта (монгольська) [2, с. 70]. І. Блюменбах налічував п'ять рас – кавказьку, ефіопську, американську, монгольську і малайську [1, с. 223].

Норми міжнародного права, що встановлюють заборону міжнародної категорії злочинів, вчинених на ґрунті ненависті, таких як расова дискримінація, геноцид, апартеїд і рабство, мають відносно нещодавню історію прийняття і визнання суб'єктами міжнародного права. Тільки після шокуючих наслідків Другої світової війни та Голокосту, міжнародна спільнота вирішила змінити ставлення до теорії класичного міжнародного права щодо абсолютності державного суверенітету. Прийняття Статуту Організації Об'єднаних Націй у 1945 р. стало моментом народження сучасного міжнародно-правового механізму реагування та протидії дискримінаційним злочинам і нової концепції пріоритету загальної поваги до фундаментальних прав людини, без будь-якої дискримінації, над правом реалізовувати внутрішньодержавний суверенітет шляхом агресії та зневаги до загальнолюдських цінностей.

Право більшості країн так як і міжнародне право, намагається криміналізувати, підтримані державною політикою або індивідуальні прояви насильницької нетерпимості. Найголовнішими ознаками виступають саме вираження відкритої неприязні, ненависті щодо етнічного походження, релігії, раси. Дискримінація як ідеологічна основа та прояв відкрито порушують права та норми, в яких прописано фундаментальні основи рівності, справедливості, поваги, честі та гідності природних прав людини.

Зі створенням ООН починається повномасштабна боротьба з расовою дискримінацією. Після створення ООН та прийняття його статуту, можна побачити, що в статтях з'явилися строки «для всіх, без розрізнення раси», які зазивають до рівності усіх рас. І надалі всі документи, які приймалися ООН, мали примітки щодо рівності усіх рас, як одного з принципів міжнародного співробітництва. Наприклад, Декларація про надання незалежності колоніальним країнам та народам (від 14.12.1960 р.), яка закріплює принцип «рівноправ'я... для усіх, без відмінностей за расою...»; Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості і дискримінації на підставах релігії або переконань (від 25.11.1981 р.), Декларація про права людини щодо осіб, які не є громадянами країни, в якій вони мешкають (від 13.12.1985 р.) та Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (від 18.12.1992 р.), які також встановлюють «сприяння і заохочення загальної поваги і дотримання прав людини та основних свобод для всіх, без відмінності за расою» у якості принципу міжнародного співробітництва [3–6]. Слід окремо акцентувати увагу на Загальній декларації прав людини (від 10.12.1948 р.), у ст. 2 якої проголошується, що «кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри...» [7].

Також ООН було прийнято ряд багатосторонніх міжнародних договорів, в яких прописаний великий перелік норм та заходів, які забезпечують

права та свободи людини. Дані договори повинні врегулювати усі питання щодо расової дискримінації. Перші договори, які були підписані, були спрямовані на забезпечення поваги та захисту прав людини на будь-якій території незалежно від її раси, кольору шкіри, а також будь-яких інших дискримінуючих дій. Такими є Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права й Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (від 16.12.1966 р.) [8].

Іншим видом універсальних міжнародних договорів, укладених в рамках ООН є такі, що спрямовані на визнання окремих крайніх форм проявів дискримінації за расовою ознакою, які вважаються міжнародними злочинами. До них, зокрема, можна віднести Конвенцію про попередження злочину геноциду і покарання за нього (від 09.12.1948 р.), Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (від 21.12.1965 р.), Конвенцію про припинення злочину апартеїду і покарання за нього (від 30.11.1973 р.) та ін. Так, геноцидом визнавались злочинні дії, які здійснювались із наміром знищити, цілком чи частково, яку-небудь національну, етнічну, расову чи релігійну групу та покладался обов'язок на держави-учасниці приймати міри попередження та карати осіб, винних у цьому злочині [9].

Держави-учасниці Конвенції засудили расову дискримінацію, апартеїд та расову сегрегацію та оголосили злочином всяке поширення ідей, заснованих на расовій перевазі або ненависті та всяке підбурювання до расової дискримінації. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього (від 30.11.1973 р.) визначає у якості злочину сам апартеїд та нелюдські акти, які є наслідком політики і практики апартеїду і подібної до нього політики і практики расової сегрегації і дискримінації. Ст. 2 містить перелік таких актів, які вчиняються з метою встановлення і підтримки панування однієї расової групи людей над якоюсь іншою расовою групою людей і її систематичного гноблення [10].

Значний внесок у розвиток та поглиблення міжнародного співробітництва по боротьбі з расизмом та ксенофобією, яке здійснювалось під егідою Організації Об'єднаних Націй додали й міжнародні конференції, присвячені досліджуванню питань. Загалом було проведено дві Всесвітні конференції з прав людини (1968 р. та 1993 р.) та три спеціалізовані Конференції з боротьби проти расизму та расової дискримінації (1978 р., 1983 р. та 2001 р.). Всесвітня конференція з боротьби проти расизму і расової дискримінації, що відбулася в 1978 р. в Женеві, у своїй програмі визначила расизм в якості міжнародного злочину, що загрожує міжнародному миру і безпеці. На Конференції 2001 р. було прийнято Декларацію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (Дурбанська декларація) та Програму дій, які стали найбільш повними та деталізованими документами у сфері протидії расовій дискримінації. Расова дискримінація і пов'язана з нею нетерпимість відповідно до положень Декларації, проявляється за ознаками раси, кольору шкіри, родового,

національного чи етнічного походження, тобто остаточно закріплює розширене тлумачення терміну [11].

Отже, враховуючи вищезазначене, можна зазначити, що расова дискримінація має велику історію розвитку та боротьби з її ліквідацією. Але, нажаль, з процесами глобалізації, які сьогодні відбуваються в нашому світі, з його розвитком і трансформацією в кращій бік, нажаль, трансформуються та вдосконалюються злочини проти людства. Так, расову дискримінацію хоч і намагаються викоринити, як стару проблему, але вона набирає нових форм розвитку в суспільстві, що ускладнює боротьбу з нею. Міжнародне співробітництво намагається вчасно реагувати на будь-які прояви зазначеної дискримінації, а також досліджувати та нейтралізувати нововиявлені проблеми щодо дискримінації. В наш час питання расової дискримінації стоїть не так гостро, як раніше, але все одно залишається одним із найактуальніших питань сьогодення.

1. Nouvelle division de la terre par les différentes espèces ou races d'hommes qu'il habite // Journal des Sçavans, 1684. – Vol. 6. – P. 133–140: Cité par: Dorlin E., Lamatrice de la race – Généralogies exuelle et coloniale de l'annation française / Elsa Dorlin. – Paris, La Découverte, 2006. – 307 p.

2. Ловецкий А. Л. Краткое руководство к познанию племен человеческого рода / Ловецкий А. Л. // Русская расовая теория до 1917 года. Выпуск № 2. – М.: ФЭРИ-В, 2004. – С. 70–71.

3. Декларація про надання незалежності колоніальним країнам та народам : від 14.12.1960 р. A/RES/1514(XV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_280.

4. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості і дискримінації на підставах релігії або переконань : від 25.11.1981 р. A/RES/36/55 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_284.

5. Декларація про права людини щодо осіб, які не є громадянами країни : від 13.12.1985 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_227.

6. Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин : від 18.12.1992 р. A/RES/47/135 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_318.

7. Загальна декларація прав людини : від 10.12.1948 р. 217 A(III) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права й Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права : від 16.12.1966 р. A/RES/2200(XXI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NL6/600/01/IMG/NL660001.pdf?OpenElement>.

9. Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього : від 09.12.1948 р. A/RES/260(III) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155.

10. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього : від 30.11.1973 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/A/CONF.189/12>

11. Дурбанская декларация о ликвидации всех форм расовой дискриминации 2001 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/2002decl.shtml.

Нагорна Катерина Григорівна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – к.ю.н., доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін **Новосад А.С.***

ПРАВНИЧА ДОПОМОГА (ст. 15 ЦПК УКРАЇНИ)

Проведення судової реформи в Україні ознаменувалося суттєвим оновленням чинного законодавства України, яке регулює професійну адвокатську діяльність. Одним з основних чинників цього стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» (2016 р.), яким було запроваджено новий вид надання правової допомоги – професійну правничу допомогу.

Беручи до уваги вищенаведені зміни до законодавства України, слід підкреслити, що за чинною редакцією статті 131-2 Конституції України передбачено, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура. Специфіка нового поняття «професійна правнича допомога» знаходить своє відображення і в іншому нормативному акті – у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (2016 р.) [3], ст. 10 якого регламентує особливості професійної правничої допомоги при реалізації права на справедливий суд.

ЦПК України, містить прямі норми щодо здійснення представництва в суді як виду правничої допомоги виключно адвокатом (крім установлених законом випадків).

У статті 15 ЦПК уточнили термін – «правнича допомога». Представництво у суді як вид правничої допомоги здійснюється виключно адвокатом крім випадків встановлених законом. У такий спосіб реалізована адвокатська «монополія».

1. Учасники справи мають право користуватися правничою допомогою.

2. Представництво у суді як вид правничої допомоги здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім випадків, встановлених законом.

3. Безоплатна правнича допомога надається в порядку, встановленому законом, що регулює надання безоплатної правничої допомоги.

Згідно зі ст. 60 ЦПК України представником у суді може бути адвокат або законний представник, за винятком представництва у спорах, що виникають з трудових відносин, а також справ у малозначних спорах, де представником може бути особа з 18 років, яка має цивільну процесуальну дієздатність, а також представництва законним представником для малолітніх чи

неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [2].

Таким чином, у Кодексі знайшли відображення норми Конституції України щодо здійснення представництва іншої особи в суді виключно адвокатом (ч. 3 ст. 131² Конституції).

Водночас згідно з ч. 4 цієї ж статті законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.

Але звертаємо увагу, що норма нового ЦПК України щодо здійснення представництва виключно адвокатом, на нашу думку, має застосовуватися судами з урахуванням норм п. 16¹ Розділу XV Перехідних положень Конституції України [1], згідно з якими представництво виключно адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції – з 1 січня 2018 року.

Як зауважує В. В. Заборовський Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року. У провадженнях, розпочатих до набрання чинності Законом України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” (до 2 червня 2016 року), представництво у суді здійснюється за правилами, які діяли до набрання ним чинності, – до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню [4].

Саме Конституція України, як зазначено у ст. 8, має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй, а її норми мають застосовуватися як норми прямої дії.

Крім того, згідно з ч. 4 ст. 3 ЦПК України в новій редакції закон, який встановлює нові обов’язки, скасовує чи звужує права, належні учасникам судового брати, чи обмежує їх використання, не має зворотної дії в часі [2].

Відтак, представництво у судах першої інстанції виключно адвокатами здійснюється з 1 січня 2019 року. При цьому необхідно враховувати також дію норм у часі та дату відкриття відповідного провадження в аспекті того, що нові норми не мають обмежувати права учасників справи, які вони мали на момент відкриття провадження (зокрема 10братии участь у справі через представника, який не є адвокатом).

Окремо зазначає Бичкова С. С., що для громадян, які не можуть / не хочуть скористатися правничою допомогою адвоката (з будь-яких причин) або хочуть самі брати участь, навіть маючи представника, передбачена можливість самопредставництва стороною, третьою особою – брати участь у судовому засіданні особисто. Самопредставництво для юридичної особи – це можливість участі у справі через свого керівника або члена виконавчого ор-

гану, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення [5].

Фактичне передбачення на конституційному рівні виключного представництва адвокатами потребує також і деталізованого відображення в процесуальних кодексах України – цивільний процесуальний кодекс, кодекс адміністративного судочинства, господарський процесуальний кодекс. Разом з цим, беручи до уваги діяльність органу законодавчої влади, наслідком якої стало прийняття

Закону України «Про безоплатну правову допомогу», вважаємо, що з огляду на запровадження фактично нового виду правової допомоги (професійно правничої), доцільною є розробка та прийняття нового Закону України «Про професійну правничу допомогу в Україні». Вважаємо, що у пропонованому нами Законі слід передбачити наступну структуру:

Розділ 1 Вступні положення; Розділ 2 Визначення термінів; Розділ 3 Професійна правнича допомога у цивільному судочинстві; Розділ 4 Професійна правнича допомога в адміністративному судочинстві; Розділ 5 Професійна правнича допомога у господарському судочинстві; Розділ 6 Прикінцеві та перехідні положення.

1. Конституція України: закон України від 30 вересня 2016 р. № 254к/96// Відомості Верховної Ради України. 2016. № 30. Ст. 141. С. 34, 45

2. Цивільно – процесуальний кодекс України від 7 січня 2018 року С. 211, 344

3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII С. 67

4. Професійна діяльність адвоката – це правова, юридична чи професійна правнича допомога / В. В. Заборовський //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2016. Вип. 38(2). С. 140-145.

5. Бичкова С. С. Представництво в цивільному процесі України: законодавчі зміни / Бичкова С. С. // Цивільний процес на зламі століть: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 50-річчю заснування каф. цив. процесу (м. Харків, 20–21 жовт. 2016 р.). Харків.: Право / за заг. ред. К. В. Гусарова, 2016. С. 13-15.

Назаров Володимир Ігорович
курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач кафедри
кримінального процесу ФПФОДР, к.ю.н. Гаркуша А.Г.*

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У КОНТЕКСТІ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД З УРАХУВАННЯМ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

У статті 1 Конституції Україна проголошується правовою державою, і як будь-яка правова держава, Україна гарантує захист прав і законних інтересів людини і громадянина в суді шляхом здійснення правосуддя. Зобов'язання держави забезпечувати право кожної людини на доступ до ефективних і справедливих послуг у сфері правосуддя закріплені як основоположні принципи у Конституції України, національному законодавстві та її міжнародних зобов'язаннях, у тому числі міжнародних договорах, стороною яких є Україна.

Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – це головний обов'язок кожної держави, закріплений на конституційному рівні. Так само Конституція України гарантує судовий захист прав і свобод людини і громадянина. У Конституції зазначено, що кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод нормативно закріплює, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або - тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, - коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

Стаття 6 містить також положення про те що Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше право захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або - за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника - одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя.

Право людини на справедливий суд, гарантоване статтею 6 Конвенції, – це фундаментальне право; і без його гарантій не може йтися про правову державу. Таке право повинно бути не примарним, декларативним, а ефективним, тобто дієво застосовуватися на практиці.

Однак, нажаль, практика Європейського суду з прав людини свідчить про порушення гарантованих на найвищому конституційному рівні прав людини. Так, у справі «Чопенко проти України» за заявою № 17735/06 заявник стверджував, зокрема, що кримінальне провадження щодо нього було несправедливим у зв'язку з порушенням його прав на захист та особисту участь у розгляді його справи судом апеляційної інстанції. Заявник скаржився, що йому не було забезпечено правову допомогу під час допитів на початкових етапах розслідування, і що його було несправедливо позбавлено можливості брати участь у розгляді справи судом касаційної інстанції. Він посилався на пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6 Конвенції, у відповідних частинах. За цих підстав суд одногосно постановив, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у поєднанні з підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю доступу до захисника на початку розслідування. А також вказує на порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у поєднанні з підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю у заявника можливості брати участь у засіданні суду касаційної інстанції.

Таким чином, правосуддя немислиме без справедливості, а кримінальний процес є тією сферою, де сподівання справедливості є особливо великим. Від кримінального процесуального права очікується гарантування справедливого кримінального провадження, що матиме наслідком ухвалення справедливого судового рішення.

1. Конституція України Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Справа «Чопенко проти України» (Заява № 17735/06) Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди; Рішення, Справа, Заява від 15.01.2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a59

Найда Віталій Олегович
курсант факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін факультету № 4 ХНУВС, к.ю.н., доц. Євко В.Ю.*

ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО

В умовах сучасного розвитку медичної науки особи, які позбавлені з тих чи інших причин можливості мати дітей набувають таку можливість шляхом застосування до них лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій. Розвиток вказаних технологій є важливою гарантією для реалізації жінкою та чоловіком особистих немайнових прав на материнство та батьківство та важливим засобом спрямованим на охорону сім'ї.

На сучасному етапі правове регулювання сурогатного материнства в Україні в тій чи іншій мірі здійснюється на основі наступних нормативно-правових актів, серед яких: ЦК України (ст. 280 та ін.), СК України (ч. 2 ст. 123 СК України, згідно з якою в разі перенесення в організм іншої жінки ембріона людини, зачатого подружжям (чоловіком і жінкою) в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, батьками дитини є подружжя), Порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні, затверджений наказом МОЗ № 787 від 9.09.2013 (встановлює медичні показання до застосування методу сурогатного материнства і алгоритм лікування), Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992. На жаль, комплексне регулювання відносин щодо сурогатного материнства відсутнє.

З правової точки зору під сурогатним материнством необхідно розуміти запліднення жінки, шляхом імплантації ембріона з використанням генетичного матеріалу подружжя, з метою виношування і народження дитини, яка в подальшому буде визнана такою, що походить від подружжя, як правило, на комерційній основі на підставі відповідного договору між подружжям та сурогатною матір'ю.

Отже, підставою виникнення правовідносин щодо сурогатного материнства є Договір про сурогатне материнство. Правова природа вказаного договору є нез'ясованою.

Звичайно Договір про сурогатне материнство регулює два види відносин, які виникають між сурогатною матір'ю, та подружжям, яке надає свій генетичний матеріал: особисті немайнові та майнові.

На нашу думку, майнові відносини, які виникають з цього Договору,

мають регулюватися нормами ЦК України про договір про надання послуг. Так, відповідно до ч. 1 ст. 901 ЦК за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу. Крім того, ч. 2 ст. 628 ЦК України надає сторонам договору право укласти договір, в якому містяться елементи різних договорів (змішаний договір).

Таким чином, при укладенні договору між подружжям та сурогатною матір'ю, предметом договору є виношування дитини та її народження і подальше передання її подружжю, яке надало генетичний матеріал, тобто надання своєрідної послуги за яку сурогатна мати одержує винагороду.

Елементами Договору крім його предмету є його ціна, строк, сторони, їх права та обов'язки. Крім того, істотне значення для будь-якого договору мають умови його розірвання, припинення, а також відповідальність сторін за його невиконання або неналежне виконання. Вказані елементи Договору про сурогатне материнство будуть розглянуті нижче.

Таким чином, договір про сурогатне материнство можна вважати договором про надання послуг, хоча і досить своєрідних. А отже до регулювання відносин між сурогатною матір'ю та подружжям-замовниками можуть застосовуватися норми ЦК України про договір про надання послуг, а також загальні положення про договори і відповідно про зобов'язання. Вказаний договір має стати важливою гарантією прав як сурогатної матері, так і подружжя, чий генетичний матеріал імплантується сурогатній матері.

**Пархоменко Анастасія Олегівна,
Бойко Ольга Василівна**
курсанти факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – к.ю.н, доцент, т.в.о. завідувача кафедри
цивільного права та процесу **Круглова О.О.***

СПАДКУВАННЯ ЗА СЕКРЕТНИМ ЗАПОВІТОМ

Актуальність досліджуваної мною теми полягає в тому, що на сьогоднішній день в нашій країні питання складання заповіту для розподілу майна між спадкоємцями після смерті власника турбує не тільки пересічних громадян та юристів-практиків, а також і багатьох науковців. Це, насамперед, пов'язано з тим, що із здобуттям Україною незалежності з'явилося таке по-

няття як приватна власність. Більшість громадян має у власності цінне майно, яке вони хотіли б передати своїм нащадкам. Але ж існують випадки, коли спадкодавці не бажають, щоб їхнє майно перейшло спадкоємцям за законом, бо так часто трапляється, що після смерті фізичної особи її майно переходить у власність зовсім не тім особам, яким би вона хотіла заповісти. В такому разі складання заповіту є просто необхідною складовою у передачі майна. І питання спадкування має бути чітко врегульованим на законодавчому рівні.

Варто зазначити, що важливою умовою для визнання заповіту дійсним є його форма. Особливої уваги заслуговує така форма договору спадкування як секретний заповіт. Відповідно до ст. 1249 Цивільного кодексу України особа, яка складає секретний заповіт подає нотаріусу в заклеєному конверті, на якому має бути підпис заповідача. Нотаріус лише ставить на конверті свій посвідчувальний напис, та в присутності заповідача поміщає його в інший конверт, який повинен бути вкінці опечатаним[1]. Варто також додати, що зберігаються заповіти в спеціальному пакеті в залізних шафах чи сейфах. З цього випливає, що зміст такого заповіту може бути відомий лише спадкодавцю, що забезпечує реалізацію права на таємницю заповіту.

Звісно така форма заповіту має свої недоліки, насамперед, те, що під час складання заповіту спадкодавцем можуть бути допущені ряд неточностей, які нотаріус невзможі перевірити, що в подальшому можуть призвести до ускладнення процесу успадкування майна спадкоємцями.

Також одним із недоліків секретного заповіту є те, що його «секретність» на практиці носить лише декларативний характер, тому що нотаріус повинен зберігати таємницю вчинення нотаріальної дії незалежно був він ознайомлений зі змістом заповіту чи ні [2].

Щодо процедури оголошення змісту секретного заповіту з моменту відкриття спадщини, то в ній теж є деяка особливість. Нотаріус повинен призначити день оголошення та повідомити членів та родичів сім'ї, у разі якщо місце проживання та перебування спадкоємців невідоме, то він робить оголошення у пресі. Сам процес оголошення заповіту відбувається в присутності зацікавлених осіб та двох свідків. Після оголошення нотаріус складає протокол, в якому зазначається зміст заповіту, та який підписується самим нотаріусом та свідками [3].

Не менш важливу роль під час складання заповіту відіграє нотаріус. Саме нотаріус зобов'язаний роз'яснити заповідачу, що текст договору спадкування повинен бути викладений таким чином, щоб після відкриття спадщини у спадкоємців не виникло непорозумінь щодо змісту заповіту. Але якщо все-таки після смерті фізичної особи неможливо визначити справжню волю заповідача, нотаріус складає протокол, в якому зазначається витлумачений зміст заповіту та відомості щодо досягнення або недосягнення згоди між спадкоємцями. В гіршому випадку такий заповіт вважається нікчемним.

Враховуючи низьку правову освіченість громадян, ще одним недоліком складання секретного заповіту є те, що інформація, що міститься в тексті за-

повіді може містити зміст, який буде суперечить законодавству та моральним засадам суспільства, що є підставою для визнання такого заповіту недійсним [1].

Отже, питання щодо укладення секретного заповіту, не дивлячись на дотримання реалізації права на таємницю заповіту має ряд недоліків, які потребують подальшого вивчення та удосконалення. Одним із шляхів вирішення проблем є внесення змін в законодавство, а саме в термінологію, щодо «секретного» та «таємного».

На відміну від секретного, який не повинен бути відомим нікому, таємний навмисно приховують від інших, який відомий лише небагатьом або тільки одному [4]. Тому, було б доцільним, якщо зміст секретного заповіту був би відомий лише нотаріусу, а нотаріус в свою чергу не повинен нікому його розголошувати, бо це являється нотаріальною таємницею.

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р.: станом на 07 березня 2018 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40 – 44. ст. 356.

2. Леськів С.Р. Спадкування за зповітом: цивільно-правові аспекти / С.Р. Леськів, Т.Б. Процюк // Порівняльно-аналітичне право. 2014. №4 URL: http://www.pap.in.ua/4_2014/22.pdf (дата звернення: 28.04.2018).

3. Заїка Ю.О. Становлення і розвиток спадкового права в Україні: монографія / Ю.О. Заїка. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 280 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (із допов. і додат.) / авт. уклад. В.Т. Бусел. Київ: Ірпінь; Перун, 2016р. 1728 с.

Патріман Марина Віталіївна
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ДЛЯ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ ТА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Принагідно відзначити, що в державі діє система суб'єктів, які здійснюють правозастосовну діяльність, кінцевим результатом якої є прийняття актів застосування норм права. Одним із основних суб'єктів такої діяльності-беззаперечно є суди загальної юрисдикції, які відповідно до статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» мають застосовувати при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права [1].

Аналіз норми даної статті Закону фактично вказує на зобов'язання судів

застосовувати практику ЄСПЛ при розгляді кожної справи по суті. При цьому поняття «джерело права», виходячи з логіки побудови норми статті, розуміється законодавцем з точки зору формально-юридичного підходу, згідно з яким під джерелом права розуміють різні формузовнішнього виразу норм.

Однак, аналіз постанов пленумів та листів вищих судів України вказує на певну неоднозначність в питанні розуміння значення практики ЄСПЛ для судів.

Так, в п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України 2009 року зазначається, що у разі необхідності мають бути посилення на Конвенцію та рішення Європейського суду з прав людини, які згідно із Законом України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» є джерелом права та підлягають застосуванню в даній справі [2]. Виходячи з таких положень постанови пленуму ВСУ, судам загальної юрисдикції достатньо лише зробити посилення на якесь рішення Європейського суду з прав людини.

В свою чергу в п. 12 постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ 2014 року № 13 зазначається: «враховуючи, що Україна визнає юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції, то застосування судами цієї Конвенції має здійснюватись зобов'язковим урахуванням практики Європейського суду з прав людини не тільки щодо України, а й щодо інших держав» [3]. Аналіз правової позиції Вищого спеціалізованого суду дає підстави зробити висновок про те, що вищий суд фактично вказує на обов'язок судів врахувати правові позиції ЄСПЛ.

Слід зазначити, що незважаючи на існуючі пленуми вищих судів України, судді часто відносяться до них як до положень рекомендаційного характеру і традиційно керуються принципом верховенства закону. При цьому Конвенція та практика ЄСПЛ якщо і є певним орієнтиром у сфері захисту прав людини, то її незастосування не має жодних юридичних наслідків для суддів.

Актуальною з цього приводу є позиція Л.М. Москвич, який зазначає, що норма позитивного права не завжди містить справедливий варіант розв'язання конкретного суспільного конфлікту, що став предметом розгляду у суді. Причина може бути в тому, що позитивне право створюється політичною елітою і не завжди враховує інтереси звичайних громадян [4, с. 334].

Зважаючи на вище викладене можна зробити висновок, що значення практики ЄСПЛ для судової діяльності часто обумовлюється внутрішнім ставленням судді до неї, що часто обмежується лише отриманням інформації про неї, чому сприяє інформаційна політика Міністерства юстиції як органа представництва та підготовлені видання під егідою ОБСЄ. Також слід зазначити, що на офіційній Інтернет сторінці Верховного Суду України можна споглядати окрему рубрику «Міжнародні стандарти у сфері судочинства», де викладено рішення ЄСПЛ як проти України так інших держав, посібники

ЄСПЛ щодо застосування окремих статей Конвенції, посібники Ради Європи, звіти ЄСПЛ тощо [5].

Таким чином, лише частина суддівського корпусу на сьогодні дійсно усвідомлює значення практики ЄСПЛ як джерела права, що дозволяє лише мінімально забезпечити недопущення порушень конвенційних прав і свобод людини та їх захист на національному рівні. В судовій практиці України поки що не відбувається сприйняття правових позицій ЄСПЛ у якості правових стандартів Ради Європи у сфері захисту прав людини.

Актуальним також залишається питання про значення практики ЄСПЛ в діяльності Конституційного Суду України.

З позиції А.А. Чубенко, однією з проблем використання практики Європейського суду з прав людини органами конституційної юрисдикції пов'язана, в першу чергу, з визначенням обсягу, в якому вона має враховуватись. В деяких своїх рішеннях, як наприклад, у справах від 11 березня 2010 року, від 20 жовтня 2011 року, Конституційний Суд України, відзначив, що бере до уваги практику Європейського суду з прав людини, який у своїх рішеннях встановлював наявність порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Тим самим, національний орган конституційної юрисдикції показав суто ілюстративний характер міжнародно-правової аргументації у своїх рішеннях, що використовується головним чином для підтвердження застосування внутрішньодержавних норм, не розділяючи при цьому думки про основоположне значення міжнародних правил як критеріїв оцінки внутрішнього регулювання[6, с. 1010].

У справі про заміну смертної кари довічним позбавленням волі від 26 січня 2011 року Конституційний Суд України вже більш ґрунтовно підійшов до використання практики Європейського суду з прав людини, посилаючись на конкретні положення рішення у справі «Скоппола проти Італії» від 17 вересня 2009 року та відзначивши, що складовим елементом принципу верховенства права є очікування від суду застосування до кожного злочинця такого покарання, яке законодавець вважає пропорційним[7].

В зарубіжних країнах існує два основних підходи до застосування рішень Європейського суду з прав людини органами конституційною юрисдикції: 1) імперативний, відповідно до якого застосування практики Європейського суду з прав людини під час розгляду справ є обов'язковим; 2) диспозитивний, відповідно до якого суди застосовують рішення Європейського суду з прав людини з метою додаткового обґрунтування своїх рішень.

В Україні, враховуючі ці підходи, домінує диспозитивний.

Так, наприклад, Конституційний Суд України в одному із своїх рішень від 13 грудня 2011 року, посилаючись на рішення Європейського суду з прав людини в таких справах, як «Добертен проти Франції», «Гінчо проти Португалії», «Юніон Аліментаріа Сандерс С.А. проти Іспанії», «Класс та інші проти Німеччини», наголошує на різних аспектах права на справедливий і відкри-

тий розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, визначеному статтею 6 Конвенції тим самим орієнтується на використання міжнародних норм при обґрунтуванні власних рішень[8].

Використана Конституційним Судом аргументація сприяє єдиному розумінню європейських стандартів прав і свобод людини, що вироблені Європейським Судом з прав людини в результаті своєї діяльності. Тож діяльність органів конституційної юрисдикції є одним з інструментів впровадження практики Європейського суду з прав людини в правову систему України та сприяє ефективному впливу норм Конвенції на правосвідомість суб'єктів, наділених державно-владними повноваженнями.

Підводячи підсумки нашого дослідження, слід наголосити, що вочевидь, необхідним є запровадження ефективних способів реагування на рішення Європейського Суду з прав людини, що прийняті як проти України так і інших держав. Постійне врахування правових позицій Європейського Суду з прав людини в правозастосовній діяльності судів загальної юрисдикції та правоінтерпетаційній діяльності Конституційного Суду України сприятиме створенню дієвого механізму імплементації рішень міжнародного суду в національну правову систему та недопущенню порушень конвенційних прав людини.

1. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2006. № 30. Ст.260

2. Про судові рішення у цивільній справі : постанова Верховного Суду України від 18.12.2009 № 14. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09>

3. Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя : постанова Вищого спеціалізованого суду від 19.12.2014 № 13. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-1>

4. Москвич Л.М. Вплив практики Європейського Суду з прав людини на судову практику національних судів. *Наукове життя*. Київ, 2014. Випуск 27. С.327-335.

5. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. URL: <http://www.scourt.gov.ua>

6. Чубенко А.А. Вплив практики Європейського суду з прав людини на конституційне судочинство в Україні. *Правова доктрина – основа формування правової системи держави* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України». м. Харків, 20–21 листоп. 2013 р. Харків, 2013. С. 1009–1011.

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України від 26.01.2011 № 1-рп/2011 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-11>.

8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України від 13.12.2011 № 17-рп/2011. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-11>

Паукова Анастасія Миколаївна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Основу адміністративної реформи становить упорядкування державної служби в Україні, побудова такої системи державних органів, за якої кожен з них найбільш ефективно виконуватиме покладені на нього функції, при цьому має бути відсутнім дублювання повноважень та завдань таких органів. На сьогодні виділяють проблеми публічної служби, серед яких відсутність не тільки законодавчо визначених, але теоретично комплексно розроблених положень щодо основних ознак, принципів, завдань, функцій, видів та інших теоретичних питань публічної служби, вирішення яких у рамках реформування правового інституту державної служби як складової частини публічної служби, є вкрай необхідним.

Серед теоретичних розробок проблеми публічної та державної служби заслуговують на увагу роботи таких учених-адміністративістів як В.Авер'янов, О.Андрійко, О. Бандурка, Ю. Битяк, В. Завгородня, М. Карпа, С. Ківалов, І. Коліушко, Т. Коломонець, В. Колпаков, Л. Наливайко, С. Нечаєнко, С. Нечипоренко, О. Оболенський, В. Погорілко, Н. Рунова, О.Рябченко, Ю. Старілов, В. Тимошук, М. Цуркан, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, А. Школик, Н. Янюк та інші.

Саме визначення, яке закріплено на законодавчому рівні в нині чинному Законі України, і зумовлює відповідні ознаки державної служби: це особливий *вид професійної діяльності*; здійснюється на професійній основі особами, які займають посади в державних органах та їх апараті; спрямована на практичне виконання завдань і функцій держави; за виконану роботу особи одержують заробітну плату за рахунок державних коштів.

Про відсутність єдиного наукового підходу до визначення сутності поняття „публічна служба” свідчить різноманітність поглядів вітчизняних і зарубіжних учених-юристів. Вивчення результатів наукових досліджень учених-юристів дозволяє виділити низку основних положень, які є усталеними в адміністративно-правовій науці, а також окреслити проблемні питання у цій сфері. Так, С. Нечипоренко звертає увагу на неоднозначність тлумачення терміна „публічна служба” у науково-практичних коментарях КАС України. Вченим розглянуті науково-практичні коментарі за редакцією Р. Куйбіди (два видання) та за редакцією М. Пасенюка. Узагальнюючи ці роботи, С. Нечипоренко вказує на існування двох підходів до тлумачення поняття „публічна служба”. З одного боку, у вузькому розумінні, науковці пропонують від-

носити до публічної державну службу та службу в органах місцевого самоврядування; з іншого (у широкому розумінні) - відсутня однотайність тлумачення терміна: вчені досі не визначили єдиного критерію віднесення органів і службовців до публічних.[1]

Разом із тим П. Вовк вважає, що слід відмінити термін „публічна служба” і застосовувати історично, доктринально та законодавчо сформовані терміни „державна служба” та „служба в органах місцевого самоврядування”, які використовувалися раніше і продовжують використовуватися зараз.[2]

Досі немає єдності у поглядах науковців в окресленні меж публічної служби. Так, В. Тимошук та А. Школик на прикладі досвіду практики зарубіжних країн виділяють інституційний і функціональний підходи до розуміння суті публічної служби, та визначають інституційний підхід, що обмежує сферу публічної служби рамками публічної адміністрації, як найбільш раціональний для України. Вони вважають, що, визначивши межі публічної служби можна встановити коло осіб, які перебувають на публічній службі, тобто публічних службовців, і пропонують визначати публічну службу як особливий вид діяльності осіб, які працюють в органах публічної адміністрації й основним завданням яких є забезпечення реалізації публічних інтересів. У поєднанні цих двох блоків фактично можна з'ясувати реальний потенціал публічної служби.[3]

Логічним є розуміння державної служби як складової частини, виду публічної служби. В науці адміністративного права вироблені різні підходи до поняття державної служби. Традиційно розглядають її у трьох аспектах - соціальному (здійснення завдань та функцій держави в суспільстві), політичному (формування державної влади) та правовому (передбачає її правове регулювання).

Державна служба в Україні ґрунтується на таких основних принципах: служіння народу України; демократизму і законності; гуманізму і соціальної справедливості; пріоритету прав людини і громадянина; професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі; персональної відповідальності за виконання службових обов'язків і дисципліни; дотримання прав та законних інтересів органів місцевого і регіонального самоврядування; дотримання прав підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян.

У світлі євроінтеграції державних та правотворчих процесів в Україні увага вчених-юристів, нормотворців приділяється європейським принципам державної служби: верховенству права, законності, патріотизму, добросовісності, професіоналізму, публічній нейтральності, лояльності, публічності, прозорості, стабільності, відповідальності; рівному доступу до державної служби.

На сучасному етапі заходи незалежної Української держави в цілому спрямовуються на створення оптимальної структури державної служби та забезпечення її ефективної роботи шляхом реформування адміністративної системи, впровадження нової кадрової політики, підтримання та розвитку про-

фесійності державних службовців. Як зазначає Іншин М. „Інститут державної служби підлягає реформуванню в контексті більш загальних завдань адміністративної та державно-правової реформи в Україні. Метою такого реформування є становлення високоефективного і авторитетного інституту державної служби на основі визначення і правового регламентування специфічних особливостей державно-службової діяльності”.[4]

Отже, державна служба є необхідним і важливим елементом структури держави. Головний критерій виокремлення сутності державної служби полягає в її основному призначенні - професійно і компетентно реалізовувати функції державного управління у сфері організації та регулювання суспільних відносин. Реалізація завдань та функцій держави - це функціональне призначення державної служби. Сутність державної служби обумовлюється соціальними цілями та завданнями, оскільки перед нею стоїть головне завдання - служити народним інтересам. У такий спосіб державна служба виконує функції забезпечення та задоволення суспільних інтересів. Україна у процесі її становлення як правової, демократичної та соціальної держави потребує поміркованої політики щодо здійснюваних реформ, особливо в частині роздержавлення певних державних структур та інститутів, оскільки деякі функції найкращим чином з урахуванням необхідності забезпечувати права фізичних та юридичних осіб можуть бути реалізовані тільки в межах державної служби.

1. Нечипоренко С.І. Зміст служби в органах прокуратури: деякі проблемні питання правового регулювання /С.І. Нечипоренко //Право і безпека. – 2010. - №2.
2. Вовк П.В. Захист прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному суді першої інстанції: автореферат...к.ю.н. /П.В. Вовк. - Одеса, 2009.
3. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України /ред. В.П. Тимошук, А.М. Школик. – К.: Конус-Ю, 2007.
4. Іншин М. Значення державної служби для розвитку сучасної України /М. Іншин, О. Серeda //Публічне право. – 2012.

Пекарчук Альона Володимирівна
студентка Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ШТУЧНЕ ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ ДИСКУРС

Уже протягом останніх десяти років Україна посідає одне з перших місць серед держав Європи за кількістю абортів та показниками народжуваності. Небагато хто буде заперечувати те, що в Україні географічно доволі

сприятливі умови для розвитку людини як біологічної істоти. Однак, статистичні дані дозволяють стверджувати, що демографічна проблема є актуальною для українського суспільства. Кожна держава підходить до її розв'язання по-різному, застосовуючи різні заходи, одним із яких є криміналізація /декриміналізація абортів. І тут враховуються національні особливості: релігійні погляди, права людини та ін.

У цій роботі буде розкрито позитивні і негативні сторони абортів, а також висвітлено це явище з погляду права.

Передусім слід зауважити, що згідно зі ст. 3 Конституції України «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю...» [1], а відповідно до ст. 27 Конституції – «кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя» [1], відповідно держава повинна охороняти життя людей. У міжнародному праві виокремлюють позитивні та негативні зобов'язання держави щодо забезпечення цього права. Так, наприклад, держава зобов'язана передбачити кримінальну відповідальність за убивство. Але, якщо жінка в нашій державі зробить аборт, то вона не буде нести ніякої кримінальної відповідальності. Отже, на сучасному етапі правового розвитку України, аборт не визнається злочином. Хоча, були спроби це змінити. Так, наприклад, подання до парламенту народним депутатом України Андрієм Шкілем законопроекту №10170 щодо заборони штучного переривання вагітності. У пояснювальній записці до проекту закону зазначається: «За останніх 12 років населення України зменшилося на 5 млн. осіб (з 52 млн. до 47 млн.). Якщо така демографічна динаміка триватиме, то через кілька десяти років народ України складатиметься переважно з іммігрантів – вихідців з Азії. І основною причиною таких невтішних демографічних тенденцій є легальні аборти. З позиції економічної теорії та національної безпеки довготривалий та стабільний ріст економічних показників можливий лише там, де є додатній демографічний приріст: ріст виробництва і добробут залежать від народження дітей.» [2].

Однак, питання абортів є доволі дискусійним питанням, зважаючи на плюралізм підходів до вирішення суті питання. Для прикладу можна розпочати розгляд цієї проблеми з релігійного аспекту. «За 20 років незалежної України ми свідомо і добровільно вбили 40 мільйонів дітей. Тобто за цей час перестала існувати така нація, як українці. На тлі цієї цифри ті діти, які народилися за 20 років, – це вцілілі, це ті, яких випадково минула вбивча рука батьків» [3]. Це були слова глави УГКЦ Святослава Шевчука. Хоча кожна людина має право на свободу власних поглядів, але ми можемо критично оцінювати висловлене. І розглядаючи аборт з погляду права не можна віддавати перевагу релігійним переконанням, бо згідно зі ст. 35 Конституції України: «...Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державною як обов'язкова...» [1].

Відтак, кожна жінка, яка зробила аборт, вчинила вбивство. Саме так вважає більшість людей, але щоб точно впевнитися в цьому потрібно конкретно розуміти коли ж саме розпочинається життя, коли людина стає людиною?

Сучасні біологічні і генетичні дослідники дійшли до думки, що життя починається з моменту запліднення. Беручи за основу це ствердження можна з абсолютною впевненістю заявити про аборт, як про кримінальний злочин, за який відповідно, повинна наступати юридична відповідальність. Але на противагу цьому аргументу в суспільстві має місце й інша думка, нібито жінка повинна мати повне і абсолютне право розпоряджатися своїм тілом. І цей факт також можна спростувати, якщо навести доволі поширений приклад. Руки – частина вашого тіла, тобто ви маєте повне право розпоряджатися ними як заманеться, законом це не забороняється, але якщо цими руками ви почнете душити і позбавляти життя іншу людину, то даний вчинок буде розглядатися як кримінальний злочин. Відповідно зазначений аргумент є доволі неоднозначним.

Продовжуючи розглядати тему абортів з біологічної сторони, можемо зазначити, що кожна зачата дитина має свій унікальний генетичний код, який саме і містить інформацію про колір очей, шкіри, волосся, зріст. І цей процес відбувається майже одразу.

Таким чином, можемо бути точно впевненими в тому, що при здійсненні абортів в будь-якому випадку мова йде про вбивство певного живого організму.

Далі можна спробувати визначити, чи має бути виправдане це вбивство. Я вважаю, що будь-який вчинок людини має певну мету, ціль. Кожна дія має причину. Отже, коли жінка зважується на такий крок, є абсолютно зрозумілим той факт, що вона таким чином переслідує певну мету. А вона може бути різною. Наприклад, відома велика кількість випадків, за яких жінка прагне позбутися дитини через згвалтування. І тут є неприпустимим піддавати її вчинки критиці. Далі, розглянемо ситуацію, коли завагітніла неповнолітня. По-перше, хочеться запитати найголовніше, а чи спроможна вона народити, виховати і забезпечити майбутню дитину? Напевно, що це риторичне питання. Вона сама в деякому аспекті є дитиною. До того ж, чому вона зможе навчити дитину, якщо сама ще не вивчилася? Звичайно, що аборти поширені й серед більш старших дівчат віку двадцяти років. Але я дотримуюся думки, що їх також засуджувати не варто. Адже, можна все ж таки народити в такому віці, але дитина буде небажаною. Хтось вважає це позитивним? Жінка, яка народжує небажану дитину, не зможе забезпечити її найголовнішим – материнською любов'ю. Здавалося б даний аргумент є проявом звичайної сентиментальності, але була проведена велика кількість різних експериментів, опублікована значна кількість наукових статей передових психологів і психіатрів. Всі вони стверджують, що дитина, яка була позбавлена материнської любові більш схильна до проявів агресії. Наступним аргу-

ментом багатьох є те, що майбутні батьки просто не можуть матеріально забезпечити дитину. Деякі говорять нібито це не привід, все одно потрібно народжувати, держава буде допомагати. Психологічно деякі родини такого не витримують і відправляють дітей у дитячий будинок. Існують думки, що краще нехай дитина буде виховуватися там, ніж її просто вбиватимуть. Навіть, приводять аргументи, що існує багато відомих і успішних людей, які є вихованцями дитячого будинку. Звичайно, що є такі представники. Більшість таких дітей в майбутньому не мають змоги отримати якісну освіту і виховання.

Підводячи підсумки, хочеться зауважити, що аборт все ж таки є вбивством. Для когось – це вбивство людини, для когось певного індивіда, але все одно це є вбивством живого організму. Також слід зробити наголос на тому, що це є небезпечним явищем для жінки також. Водночас, це і право кожної жінки, проте не будемо забувати, що батько також має право впливати на вибір.

Ми живемо в ХХІ столітті, пріоритети, звички, хід думок – все змінюється. Люди в наш час звикли цінувати свободу і не дуже добре ставляться до її обмеження. Це дуже неоднозначне і спірне питання. Тож давайте з толерантністю відноситися до вибору оточуючих.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони штучного переривання вагітності (абортів). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42765.

3. «В Україні вбили 40 мільйонів людей», – Патріарх Святослав [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://risu.org.ua/article_print.php?id=47137&name=religion_and_society&_lang=ua&.

Повстін Іван Віталійович
курсант факультету економіко-правової безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник –
доцент кафедри філософії та політології
факультету економіко-правової безпеки, к.і.н. Головіна О.В.*

ПРИЙОМИ МАНІПУЛЮВАННЯ У ПРОПАГАНДІ ЯК РІЗНОВИДІ АРГУМЕНТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

З виникненням та розвитком суспільства та появою перших протодержав, з'являється якісно нова система управління державою, яка передбачає нові моделі суджень щодо правильного управління державою. Правлячі

верхівки багатьох держав вбачали корисним застосування так званого методу “Нав’язування” власної думки, тобто думки яка вигідна для їхнього правління, для збагачення певної особи, або групи осіб.

Кажучи про пропаганду не всі люди розуміють її визначення та значення, використовуючи такі вставні слова як: “Як ми всі знаємо що таке пропаганда...” та ін. Давайте зробимо визначення терміну “Пропаганда”, яке б найбільш влучно підходило до значення цього слова, отже пропаганда – це форма комунікації, спрямована на поширення в суспільстві світогляду, теорії, твердження, фактів, аргументів, чуток та інших відомостей для впливу на суспільну думку на користь певної спільної справи чи громадської позиції. Таким чином пропаганда, як інструмент та засіб часто використовувався та використовується певними особами або групами осіб задля втілення певних особистих інтересів.

Для здійснення пропаганди використовують чимало методів, які базуються на дослідженнях соціальної психології. Багато з цих методів базуються на логічних помилках, оскільки пропагандисти використовують аргументи, які хоча деколи переконливі, але не завжди достовірні.

Багато часу витрачено на аналіз способів, якими передаються повідомлення пропаганди. Ця праця важлива, але зрозуміло, що стратегії розповсюдження інформації стають стратегіями пропаганди, коли заряджені пропагандистськими повідомленнями. Виявлення цих повідомлень є обов'язковою передумовою для вивчення методів, якими ці повідомлення розповсюджуються. Приведемо та розтлумачимо декілька видів маніпуляції використані в пропаганді:

1) Перехід на особистості - Полягає в тому, щоб атакувати опонента, а не його аргументи, тобто «переходити на особистості». Це метод ще називають отруєння джерела.

2) Багатократне повторення - Цей підхід до аргументації використовує невтомне повторення ідеї. Ідея, особливо простий слоган, який повторюється достатню кількість разів, може сприйнятися як правда. Цей підхід діє, коли кількість медійних джерел обмежена або контролюється пропагандистом.

3) Апелювання до авторитету - Це спосіб використання публічних висловлень відомих або шанованих людей на користь або проти позиції, ідеї аргументу або порядку дій. Інакше називається спосіб підтвердження.

4) Апелювання до страху - Особа, що використовує цей аргумент, намагається отримати підтримку своїм ідеям/поглядам, граючи на наявних страхах та упередженнях аудиторії, наприклад, Йозеф Гебельс використовував працю Теодора Кауфмана «*Німеччина повинна зникнути!*» щоб заявляти, ніби Союзники прагнуть знищити німецький народ.

5) Використання упереджень - Використання вагомих або емоційних термінів, щоб надати вагомості або моральної добродетності, аби тільки повірили висловленому. Використовується для фанатичного чи обманного способу.

6) Апеляція до народу – Метод, що полягає у отриманні підтримки пе-

вному висновку/твердженню з боку більшості стимулюванням почуттів та ентузіазму мас.

7) Дезінформування – Створення або видалення інформації з публічних документів з метою створення неправильного документування події або дій особи чи організації, включаючи повну фальсифікацію фотографій, кінокартин, трансляцій та звукозаписів, подібно до друкованих документів.

8) Ейфорія - Використовується подія, яка викликає ейфорію чи щастя або використовується відповідна подія для підняття бойового духу. Ейфорію можуть створювати оголошенням вихідного, роблячи доступними предмети розкоші, або проводячи парад з парадними оркестрами та патріотичними посланнями.

Існують також багато інших методів, які впливають на думку людей, ми привели найпоширеніші з них у сучасному суспільстві. Приведені вище методи часто використовують саме не демократичні країни (тоталітарні, авторитарні), але їх використання також спостерігається і в демократичних.

Отже таким чином, ми робимо висновок, що існує багато пропагандистських маніпуляцій, які полягають у «перекручуванні» аргументації, або ж у повній її відсутності, які здатні нав'язати свої ідеї особі, чи групі осіб. Також деяка пропаганда є позитивна, а деяка негативна.

1. Бойко О. Пропаганда // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — 610 с.

2. Шведа Ю. Політичні партії. Енциклопедичний словник. — Львів: Астролябія, 2005. — 488 с.

3. Пропаганда як інформаційно-психологічний складник політичних процесів: Моногр. / Л. Є. Леонтьєва; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — К.; Л., 2004. — 298 с.

Рец Віолетта Володимирівна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії та політології,
к.філос.н., доц. Підлісний М.М.*

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми. Сьогодні модернізоване суспільство знаходиться на роздоріжжі, перш за все, ідеологічному, тому що прогрес розширив межі, які концептуально може досягнути людський розум, але, на жаль, не надав зрозу-

мілу інструкцію з користування такими благами. Саме тому дуже важливо кожному свідомому громадянину докладати зусиль для удосконалення того простору, де він живе, і робити його таким, яким він хотів би його бачити.

Завданням даної тези є поглиблення знань теорії громадянського суспільства. Крім того, важливо розуміти взаємозв'язок такого суспільства з кожним громадянином. Але найголовніше було встановити роль толерантності у становленні і розкритті сутності громадянського суспільства.

Мета: популяризація ідеї громадянського суспільства; наголошення на побудові ідеальної моделі громадянського суспільства за допомогою ряду необхідних категорій, таких як терпимість і толерантність.

Поняття «громадянське суспільство» з'являється в XVII столітті. Вважається, що вперше у сучасному значенні його використав видатний мислитель, філософ і вчений Г. Лейбніц (1646-1716 рр). Потім ідею громадянського суспільства невпинно розвивали Т. Гоббс і Дж. Локк – видатні англійські філософи; Ш. Монтеск'є – видатний французький правознавець і мислитель; Ф. Гегель – один із найвпливовіших філософів в історії людства тощо.

Громадянське суспільство, неначе багатогранник, можна розглядати із різних боків:

- як неполітичну, недержавну частину суспільства, систему незалежних від держави суспільних інститутів, автономно сформованих;
- з іншого боку, громадянське суспільство можна представити системою неполітичних відносин, які мають місце в суспільстві тощо.

Безперечно, відносини у громадянському суспільстві досить різноманітні та неоднорідні. До них належать господарчі, сімейні, етичні, естетичні тощо, які виникають між суб'єктами громадянського суспільства.

Я погоджуюся із думкою деяких вчених, що громадянське суспільство – це система взаємодії в межах права вільних і рівноправних громадян держави, їх об'єднань, що добровільно сформувалися та перебувають у відносинах конкуренції та солідарності, поза безпосереднім втручанням держави, покликаної створювати умови для їх вільного розвитку. Громадянське суспільство, на думку багатьох, особиста сфера життєдіяльності людей, які мають рівні права і обов'язки. Це вільне, демократичне, правове і цивілізоване суспільство, де немає місця режиму влади, класовій ненависті, тоталітаризму, насильства над людьми, де поважають закон і мораль, принципи гуманізму і справедливості. Це неповний перелік категорій індексу ідеалу цього суспільства. І якщо справді будувати спільноту на таких засадах, то вийде дієве суспільне об'єднання.

Не секрет, що подібне суспільство має тільки йому притаманні риси, і характерною є толерантність. Що собою взагалі являє толерантність і чому так важливо зафіксувати її в переліку характеристик громадянського суспільства?

Проблема толерантності охоплює усі сфери суспільного життя нації: соціальну, релігійно-конфесійну, політичну, особистісну, міжетнічну. Понят-

тя толерантності являє собою протилежність ворожості, антипатії, ненависті.

Організація Об'єднаних Націй оголосила 1995 рік роком толерантності. В рамках його проведення державами-членами ЮНЕСКО була прийнята Декларація принципів толерантності, що містить такі визначення цього поняття:

- повага, прийняття та правильне розуміння багатого різноманіття культур, форм самовираження та самовиявлення людської індивідуальності;
- політична й правова потреба; активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини.

На початку XXI століття проблема толерантності набула особливої актуальності у зв'язку із процесом глобалізації, що зіштовхує релігійні, національні і етнічні ідентичності різних культур і народів. Формування громадянського суспільства неможливе без відповідного усвідомлення фундаментальних цінностей демократії. Однією з основних таких цінностей є цінність толерантності. Проблема толерантності сьогодні - одна з центральних проблем як глобального, так і національного порядку.

Толерантність — це терпимість до чужих думок, вірувань, поведінки. Це повага або визнання рівності інших, відмова від домінування чи насильства. Інакше кажучи, постійні, цілеспрямовані зусилля для створення такого інформаційного поля, яке б культивувало в людині і суспільстві настанову на самообмеження, злагоду та співробітництво, на емоційну мобілізацію на злагоду культур. Це також визнання легітимності законних інтересів іншого, що не розходяться з мораллю, і відвертість по відношенню до його досвіду, готовність до діалогу і до розширення власного досвіду у цьому випадку.

Сучасне громадянське суспільство настільки багатогранне, що навіть толерантність має свої різновиди: гендерна (неупереджене ставлення до представників іншого полу), расова, релігійна, географічна (неупередженість до жителів невеликих або провінційних міст), міжкласова, фізіологічна, сексуально орієнтована, маргінальна толерантності тощо.

Щодо України, то тут державна політика сприяння високому рівню толерантності спирається на достатньо широку політико-правову основу. Проте, в українському суспільстві на жаль ще залишається рівень психологічної відокремленості, національної ізоляції певних етнокультурних груп, ксенофобії, через інформаційні ресурси Інтернету тиражуються етнічні стереотипи.

Зниження рівня толерантності може негативно вплинути на міжнародний імідж України, як європейської правової демократичної держави. Можливе створення потенційної загрози мирному співіснуванню численних етнічних груп та національних меншин, що перешкоджає національній консолідації та єдності країни, становленню громадянського суспільства та розвитку української політичної нації.

Таким чином, толерантність є базовою цінністю відкритого суспільства. Відкритість суспільства своїм власним змінам та інноваціям означає одночасно і відкритість його назовні, іншим культурним нормам і принципам. Тому

толерантність, критичне мислення, свобода і відповідальність особистості у відкритому суспільстві пов'язані один з одним, становлять фундамент демократії і створюють умови розвитку, руху суспільства вперед.

1. Політологія: підручник / Ред. О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко. - К. : ВЦ "Академія", 2003. - 528 с. - (Альма-матер)
2. Стаття «Толерантність як основа консолідації громадянського суспільства в Україні»: <http://n-sirog.gov.ua>.
3. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти: Монографія. – Луганськ: Вид-во «Елтон-2», 2009. – 308 с.
4. Держава і громадянське суспільство в Україні: проблеми взаємодії: Монографія / Кресіна І. О., Скрипнюк О. В., Коваленко А. А., Перечуда Є. В., Стойко О. М., Баллан С. А.: за редакцією І. О. Кресіної. К.: Логос, 2007. – С. 89.

Савела Єлізавета Андріївна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник – т.в.о. завідувача кафедри цивільного права
та процесу, к.ю.н., доцент **Круглова О.О.**

ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ ОСОБИ ПОМЕРЛОЮ

Для прийняття рішення про оголошення фізичної особи померлою, суд спирається на факти, які підтверджують високу ймовірність смерті учасника цивільних правовідносин, покликано для забезпечення права й законних інтересів цієї особи, спадкоємців цієї особи, а також інших заінтересованих осіб які перебували у правовідносинах з цією особою, оскільки, її відсутність створює обмеження і взагалі унеможлиблює реалізацію особистих немайнових та майнових прав [1].

У ст. 46 Цивільного кодексу України визначений перелік можливих ситуацій, фактів, що дають підстави для звернення до суду з позовом про визнання особи померлою. До таких підстав і фактів належать: 1) у місці постійного проживання немає відомостей про місце перебування фізичної особи протягом трьох років; 2) якщо вона пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підставу припускати її загибель від певного нещасного випадку протягом шести місяців); 3) якщо особа пропала безвісти, у зв'язку з воєнними діями, вона може бути оголошена судом померлою після спливу двох років від дня закінчення воєнних дій (з урахуванням конкретних

обставин справи суд може оголосити фізичну особу померлою і до спливу цього строку, але не раніше спливу шести місяців) [3, ст.46].

Необхідно зазначити, що фізична особа оголошується померлою від дня набрання законної сили рішенням суду. Справи про оголошення померлої розглядаються судом відповідно до порядку встановленому в ЦПК України, а саме через написання заяви про визнання особи померлою. Заява подається: 1) за місцем проживання заявника; 2) за останнім місцем проживання (перебування) такої особи, місцезнаходження якої невідоме; 3) за місцезнаходженням майна особи, місцеперебування якої невідоме [2].

З такою заявою може звертатися до суду будь-яка зацікавлена особа: будь-який громадянин, прокурор, юридичні особи, органи державного управління. Прикладом юридичної особи є банк або інші кредитні установи, у разі тривалої відсутності позичальника. Заявник це особа в чий інтерес порушено процес, для захисту своїх прав та інтересів. У такій заяві необхідно зазначити для якої мети необхідно заявнику визнати таку особу померлою, докази, що підтверджують обставини, що загрожували смерті фізичній особі, яка пропала безвісти, або обставини, що дають підставу припускати її загибель від нещасного випадку. Якщо в зазначеній заяві не вказана мета визнання фізичної особи померлою, то така справа залишається без розгляду, допоки заявник не усунить вказаний недолік у визначений строк. Під час підготовки справи до судового розгляду суддя здійснює певні дії: 1) з'ясовує коло осіб, які зможуть надати певні відомості про відсутнього; 2) витребує від житлово-експлуатаційних організацій, за останнім місцем проживання особи відомості, щодо неї, за останнім місцем роботи, а також від правоохоронних органів і військових частин; 3) витребує відомості від податкових органів про сплату податків такою особою; 4) витребує документи, які підтверджують можливість обставин, що загрожували смерті, або дають підставу припускати загибель такої особи через нещасний випадок; 5) перевіряє можливість такої особи умисного переховування з метою уникнення покарання, сплати аліментів, боргу або в інших випадках, шляхом надсилання запиту до відповідних органів; 6) здійснює заходи щодо опіки над майном фізичної особи через органи опіки та піклування.

Розгляд справи закінчується винесенням рішення. У рішенні зазначаються відомості про особу – прізвище, ім'я, по-батькові, рік і місце народження, останнє місце проживання, дату початку безвісної відсутності, якщо вона відома. Судове рішення, яке підтверджує смерть особи шляхом оголошення її померлою, яке набрало законної сили припиняє правосуб'єктність такої особи [4, с. 228]. Якщо стане відомо місце знаходження такої фізичної особи суд відмовляє в задоволенні такої заяви. Після того як рішення суду набере законної сили про оголошення фізичної особи померлою, суд надсилає рішення органу який здійснює реєстрацію смерті фізичної особи, з подальшим повідомленням нотаріуса за місцем відкриття спадщини, або в населеному пункті, де не має нотаріуса, таке рішення надсилається до відповідного

органу місцевого самоврядування, для здійснення охорони спадкового майна. Якщо в населеному пункті знаходяться декілька нотаріусів, або якщо місце відкриття спадщини невідоме, таке рішення надсилається до державного нотаріального архіву для передачі його уповноваженому нотаріусу, щоб той у свою чергу здійснив заходи для охорони спадкового майна. У разі оголошення громадянина померлим наступають такі ж наслідки, як ті, що спричиняє смерть людини [5].

Майно особи, яка була визнана померлою, буде невідчуженим протягом п'яти років, а спадкоємці цієї особи отримують від нотаріуса свідоцтво про право на отримання спадщини, лише після п'яти років

Отже, визнання особи померлою покладається на факти які підтверджують високу ймовірність смерті учасника цивільних правовідносин. З такою заявою може звертатися до суду будь-яка зацікавлена особа (будь-який громадянин, прокурор, юридичні особи, органи державного управління). Розгляд справи закінчується винесенням рішення, яке припиняє правосуб'єктність даної особи, але законодавець залишає право за даною особою право, строком на 5 років, на відновлення своїх прав, у випадку можливості знаходження такої особи, шляхом подання позову до суду і у відповідному порядку поновлення своєї правосуб'єктності.

1. Корчак Т. В. Цивільно-правові наслідки оголошення фізичної особи померлою за законодавством України: дис. канд. юр. наук: Харків, 2017. 23 с.

2. Цивільний кодекс України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 15.04.2018)

3. Цивільний процесуальний кодекс України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/page> (дата звернення 15.04.2018)

4. Корчак Т. В. Оголошення фізичної особи померлою як цивільно-правова конструкція. Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Х. С. 226–228.

5. Порядок та правові наслідки оголошення фізичної особи померлою URL: brm.lv.court.gov.ua (дата звернення 17.04.2018)

Сароян Ріпсіме Мгерівна
курсант Криворізького факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МОТИВАЦІЯ РЕКРУТИНГУ ДО ЛАВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

З давніх-давен, українки поставали незалежними особистостями, що мали з чоловіками майже однакові права і свободи.

Присутність жінок у суспільному житті суттєво підвищує рівень довіри людей як до державних установ, так і до системи влади в цілому. Вони також

позитивно впливають на традиційно чоловічі сфери діяльності. Особливо відчутно це в поліції.

В середині 70-х років ХХ ст. жінки в поліції склали не більше двох відсотків. На сьогодні, як і раніше, співробітниками поліції в будь-якій країні світу є переважно чоловіки, проте представниці прекрасної статі також встигли зміцнити свої позиції в даній справі.[1]

Актуальність проблеми дослідження. На сучасному етапі жінки - працівники органів внутрішніх справ успішно несуть службу в оперативних підрозділах, обіймають керівні посади, беруть участь у бойових діях. Тема служби жінок в органах внутрішніх справ та вплив цієї діяльності на особистість жінки є надзвичайно актуальною.

Метою нашого дослідження є з'ясування мотивів, що спонукають жінок до вступу на службу до Національної поліції України.

Гіпотеза нашого дослідження полягає в припущенні, що мотивація жінок при вступі в поліцію є відмінною від мотивації чоловіків.

На шляху до досягнення мети виникла потреба у вирішенні наступних **завдань**: використовуючи метод анкетування, з'ясувати і порівняти склад та ієрархію мотивів чоловіків та жінок для вступу в поліцію, самооцінку власних якостей жінок і чоловіків.

Об'єктом нашого дослідження стали курсанти першого курсу Криворізького факультету ДДУВС, а **предметом** – особливості мотивації до вступу до лав Національної поліції за гендерною ознакою.

Огляд наукової літератури з даної проблеми. Серед існуючих на сьогодні досліджень особистості жінки як працівника правоохоронної діяльності найбільш показовими можна назвати роботи О. М. Мірошниченко (вивчення професійної діяльності жінок, їх особистісних та ділових якостей); В.Л. Лапиної (вивчення проблем професійної мотивації, реалізації жінок у правоохоронній сфері) [2, с 173]; М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, Н.П. Матюхіної (проходження служби жінками в поліції і необхідність збільшення їх кількості серед особового складу) [3, с 42]; І.В. Головнінова (проблема тендерної ідентичності у професійній сфері жінки, ситуація на ринку праці - проблема розділення жіночих та чоловічих професій (стереотипне сприйняття суспільством чоловіків та жінок), особливості поєднання жінками професійної та сімейної сфер тощо) [4, с 175]; Ю. Івченко (особливості професійної правоохоронної діяльності жінок та основні проблеми, пов'язані з цією діяльністю - кадрова політика, гендерні стереотипи, конкурентна спроможність на ринку праці, професійні проблеми) [5, с 59].

Було встановлено, що при меншій фізичній силі, жінки частіше за чоловіків вирішують конфліктні ситуації, які потребують втручання поліції, а також краще ведуть службову документацію. Дещо пізніше, низкою досліджень було підтверджено, що найбільш ефективно жінки проявляють себе в роботі із підлітками, з потерпілими дітьми та жінками, при вирішенні конфліктних ситуацій, що виникають на побутовому ґрунті та у сфері групових

спорів. Причиною цього є стиль роботи жінок-правоохоронців, якому більшою мірою притаманні співчуття, терпимість, вміння вислухати, значно нижчий рівень агресивності [6, С. 41].

Доведено, що жінки-поліцейські підвищують довіру до правоохоронної системи, а також дозволяють зробити її менш корумпованою. Так, наприклад, в 2001 році в Афганістані після формального падіння режиму Талібан, інвестиції в розвиток правоохоронної системи стали головним пріоритетом для міжнародної спільноти.

Афганські жінки і дівчата, які часто стикалися з високим рівнем насильства, боялися відкрито говорити про свої проблеми з чоловіками-поліцейськими. Потім виявилось, що більшість жінок - поліцейських позитивно впливають на загальний рівень безпеки населення в цілому.

Присутність жінок в системі МВС є цілком логічним та природним явищем.

Однак, є думка, що одним з ключових факторів, який сприяв різкому зростанню кількості жінок в поліцейській системі України на 2014 р (з 5% до 22%), став особистий приклад **екс-заступниці Міністра Внутрішніх Справ України А.Авакова Еки Згуладзе** і глави Національної Поліції **Хатїї Деканоїдзе**.

Вони завжди відкрито та впевнено говорили, що поліція – це не просто професія, це майбутнє, яке і чоловік, і жінка можуть будувати власноруч, і для цього потрібно якісно виконувати свою роботу. [7].

Порушуючи питання щодо негативних наслідків для здоров'я жінок, які поєднують функції материнства з безперервною виробничою працею, пропонується внести окремі розділи, присвячені питанням прийняття на службу до органів внутрішніх справ жінок та проходження ними служби в тих чи інших структурних підрозділах, а також розробити спеціальні норми, котрі б забезпечували охорону праці жінок-правоохоронців [8, С. 283-287].

Багато вітчизняних напрацювань стосувалися вивчення проблем управлінського та соціально-психологічного плану, що дозволило визначити основні напрямки подальшої розбудови гендерних засад в діяльності ОВС.

Окремо було досліджено особистісні зміни жінок, які працюють під впливом таких специфічних факторів правоохоронної діяльності, як висока стресогенність, суворе регламентація індивідуальної поведінки та чітка субординація стосунків.

Як недолік існуючої системи професійної підготовки, вітчизняними джерелами відзначено відсутність спеціалізованих адаптаційних програм, спрямованих на допомогу жінкам з числа молодих фахівців в усвідомленні свого статусу та формальних обов'язків, засвоєння необхідних рольових позицій при вирішенні конфліктних питань. Перший прототип такої програми, розроблений у 1997 р. фахівцями Харківського університету внутрішніх справ, складався з дванадцяти занять та передбачав подальшу розробку відповідних корекційних програм різного ступеню інтенсивності та напрямку

[10, С. 205-213].

В ході дослідження нами було проведено опитування 48 курсантів (серед них 29 хлопців, 19 дівчат) Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Звичайно, ми не вважаємо даний обсяг опитаних достатньо репрезентативним для формування узагальнюючих висновків, разом з тим одержані результати можуть певною мірою послугуватись визначенню окремих тенденцій у проблематиці дослідження.

Опитування показало, що чоловіки значно вище оцінюють свої позитивні якості, особливо такі як: дисциплінованість, відповідальність та самоконтроль.

Стосовно мотивів вибору професії правоохоронця дівчата в першу чергу вказали на такі чинники як можливість зробити кар'єру, стабільність та втілення справедливості, тоді як хлопці вказали престиж і матеріальне забезпечення.

Висновок. Наше припущення про те, що мотиви вибору майбутньої професійної діяльності у хлопців та дівчат помітно відрізняються в цілому підтвердилося. Також було з'ясовано, що хлопці мають значно вищу самооцінку стосовно запропонованих якостей.

Як і очікувалося, дівчата можливість жінками вибору професії правоохоронця не ставлять під сумнів взагалі, аргументуючи тим, що жінки нічим не поступаються чоловікам і повинні мати з ними рівні права.

Тільки п'ята частина хлопців заперечують можливість для жінок служити в правоохоронних органах через те, що вони, на їхню думку, фізично слабкі і взагалі це «не жіноча справа». Разом з тим переважна більшість хлопців ідею служби жінок в органах правопорядку підтримують, вказують, що жінки більш відповідальні, краще знаходять спільну мову і не поступаються чоловікам інтелектом.

1. Жінки-поліцейські різних країн світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://novyny.online.ua/724470/zhinki-politseyski-riznih-krayin-svitu-21-foto/>

2. Лапшина В. Л. Соціально-психологічні проблеми професійної самореалізації жінок-співробітників ОВС / В. Л. Лапшина // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 1999. - № 8. - С. 173-176.

3. Максименко Н. В. Гендерное равенство полицейской деятельности через призму международного опыта / Н. В. Максименко // Вестник Белгородского юридического института МВД России. – 2009. -№ 1 (13). -С. 40-46.

4. Головніва І. В. Гендерная идентичность: тенденции изменений : монография / И. В. Головніва; НУА. - Х. : Изд-во НУА, 2006. - 312 с.

5. Івченко Ю. Професійне зростання жінок в правоохоронній сфері: проблемні питання / Ю. Івченко // Право України. - 2006. - № 5. С 57-61.

6. Wormer K. van. Are Males suited to police work?//Police studies, 1981, №3(4), P. 41-44.

7. Анастасія Дєєва «Якість чи кількість: що насправді гендерна рівність дає суспільству» (<https://life.pravda.com.ua/columns/2017/05/11/224134/>)

8. Мартиненко О.А. Права жінок-правоохоронців та політика гендерної рівності: досвід інших країн у вітчизняному контексті.

9. Львова П.М. Особливості правового регулювання служби жінок-працівників органів внутрішніх справ // Вісник УВС, 2000, №11, С. 283-287.

10. Мартиненко О.А. Проблеми професійної адаптації жінок у системі правоохоронних органів // Вісник Луганського ін-ту внутр.справ, № 4. – Луганськ: Луганський ін-т вн.справ, 1998, С. 205-213.

Семенкова Наталія Ігорівна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: к.ю.д., доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін Новосад А.С.*

ПРОБЛЕМАТИКА МАЛОЗНАЧНОСТІ СПРАВИ ЗА НОВИМ ЦПК УКРАЇНИ

Українська держава перебуває у стані реформувань. На сьогоднішній день набули чинності зміни до процесуальних кодексів України, які кардинально змінили процедуру розгляду справ судами. Істотні зміни торкнулись і Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), а саме були введені нові поняття, такі як: «малозначні спори», «малозначність позову», «справи швидкого вирішення», все це є видами спрощеного провадження.

ЦПК України у ч.2 ст.19 визначає, що цивільне судочинство здійснюється за правилами, передбаченими цим Кодексом, у порядку: 1) наказного провадження; 2) позовного провадження (загального або спрощеного); 3) окремого провадження. Тобто спрощене провадження є окремим видом позовного провадження [2].

Розглядаючи спрощене провадження ч.4 ст. 19 ЦПК України визначає, що воно слугує для малозначних справ, тобто для швидкого розгляду справ у судах. До таких справ відносяться: 1) справи, які не перевищують 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, тобто норма є банкетною і в кожному окремому випадку відсилає до Податкового кодексу України та ЗУ «Про державний бюджет» на 1 січня конкретного року; 2) справи, які є незначні у складності, однак у яких ціна позову не перевищує 500 розмірів прожиткового мінімуму на працездатну особу; 3) значення справи для сторін; 4) обраний позивачем спосіб захисту; 5) обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо; 6) кількість сторін та інших учасників справи; 7) чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес; 8) думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження [1].

Розглядаючи кожну складову, яку враховує суд, вбачаємо наступне: по-перше ціна позову, повинна не перевищувати 100 та не бути меншою 500 прожиткового мінімуму на працездатну особу. Враховуючи це зауважимо, що на 1 січня 2018 року 1 прожитковий мінімум для працездатних осіб згідно ЗУ «Про державний бюджет» становить 1700 гривень, отже позов буде вважатися малозначним, якщо він не перевищує 170 000 гривень. По – друге значення справи для сторін. На нашу думку це є одним із найважливіших аспектів. Конституція України гарантує кожній особі її права та свободи, а також гарантує засіб захисту та відновлення втраченого права. Особа, яка подає позовну заяву до суду, вже передбачила те, що не зможе свою справу врегулювати мирним шляхом, а отже для неї є ця справа важливою, і точно ніяк не малозначною. Тому вбачаємо у даному положенні проблему, та пропонуємо внести зміни до ч.3 ст. 274 ЦПК України, виключивши це положення, яке суперечить Конституційним засадам та ЦПК України. По – третє, вбачаємо суперечливий момент, в тому, що за новим ЦПК України представляти інтереси особи в суді може лише адвокат. Дійсно, особа самотійно обирає спосіб захисту у малозначній справі, тобто інтереси таких осіб можуть представляти особи, які досягли 18 річного віку та мають юридичну дієздатність. Дане питання дуже сильно обговорювалось Національною радою адвокатів України, які зупинили свою увагу на тому, що одним із головних завдань адвоката, на сьогоднішній день із внесенням змін до НПА, є досить чітко та ґрунтовно трактувати норму закону, для якісного захисту особи з боку держави. Це є одним із найголовніших аспектів які лягли в основу рішення про представництво інтересів особи у суді адвокатами [3]. Тому, на наш погляд, варто змінити дане положення та викласти його у наступній редакції: представляти інтереси особи можуть лише адвокати; По – четверте, кількість учасників у справі та суспільна зацікавленість у результаті справи. Дійсно, на сьогоднішній день ЦПК та ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» визначає, що судові засідання відбуваються гласно та відкрито. Тому на нашу думку, це є цілком гарним аспектом для малозначності справи. По – п'яте це думка сторін. Слід зауважити, що суд обов'язково повинен враховувати думку сторін, однак не плутати її з питанням малозначності справи. Тому що, як вже було зазначено не буває малозначної справи для особи, яка прагне відновити, захистити свої права. Однак, позитивним моментом є думка сторін, щодо провадження по справі.

Слід зауважити ще на тому, що досить звузили права особи на оскарження такої справи. Для малозначних позовів не існує касаційного оскарження, це означає, що апеляційна інстанція є останньою. В даному аспекті порушуються як конституційна права людини і громадянина на касаційне оскарження, так і діяльність касаційної палати у Верховному Суді [1].

Отже, враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що новели ЦПК України, вбачають як позитивні так і негативні моменти, однак малозначність справи, як один із видів спрощеного провадження є досить склад-

ним у процесуальному співвідношенні із старим ЦПК України. Цей інститут у більшій мірі порушує права і свободи людини і громадянина на судовий захист, а з іншого боку знімає навантаження з судів справ, які не мають важливості для влади, на їх погляд.

1. Лесько А.О. Малозначність справ цивільної юрисдикції, як критерій для їх розгляду у спрощеному позовному провадженні та відмови у відкритті касаційного провадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу https://censor.net.ua/blogs/1106926/maloznachnst_sprav_tsivlno_yurisdikts_yak_krityeri_dlya_h_rozglyadu_u_sproschennomu_pozovnomu_provadzhenn

2. Швердін М.М. Спрощене провадження, як новела ЦПК України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://sud.ua/ru/news/blog/114146-sproschene-provadzhennya-yak-novela-tsivilnogo-protsesualnogo-kodeksu-ukrayini>

3. Зейкан Я.П. Оновлений ЦПК України очима адвоката /Науковий вісник «Адвокат»// Я.П. Зейкан [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/onovlenyj-tspk-ochyma-advokata/>

Скорик Тарас Миколайович
курсант ФПФODP
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕРЕЖА ЕЛЕКТРОННОГО КОНТРОЛЮ ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕНЬ НА ЗАЛІЗНИЦІ

Україна як суверенна держава, оголосивши істотні перетворення і реформи в усіх сферах громадського життя, стала на шлях створення дійсно демократичної держави. Підсумки останніх років свідчать про продовження певних позитивних тенденцій в економіці України. Залізничний транспорт, як одна з головних галузей економіки, призначена задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезенні вантажів. Сьогодні на долю “Укрзалізниці” випадає біля двох третин усього вантажообігу в країні. Величезні матеріальні цінності, зосереджені на транспорті, вимагають надійної охорони їх від злочинних посягань.

Разом з тим в оперативній обстановці, що склалася за останні роки на залізничному транспорті відмічається тенденція зростання злочинності, у тому числі, і найбільш небезпечних злочинів – розкрадань вантажів. При цьому, значному розкраденню на залізницях піддаються потяги з металобрухтом, прокатом чорних металів, чавуном, вугіллям, паливо-мастильними матеріалами, сільгосппродуктами.

Викладене свідчить про те, що боротьба з цим видом злочинів є одним з найважливіших завдань Національної поліції України.

Разом з тим рівень ефективності боротьби зі злочинними посяганнями

на вантажі на залізницях сьогодні не можна вважати задовільним. На Придніпровській залізниці за останній рік у сфері вантажних перевезень було розкрито лише 71% злочинів цієї спрямованості. Аналогічним визначається стан і на інших залізницях [1].

Багато в чому це пояснюється тим, що розкриття та розслідування розкрадень вантажів з потягів мають свої особливості, рух потягу дозволяє відстрочити момент виявлення факту розкрадання, що ускладнює встановлення часу і місця злочину.

Для поліпшення реалізації функцій, які покладають правоохоронними органами на вагоконтрольні пункти, мною запропоновано розробити мережу технічного контролю й супроводу вантажів, що транспортуються. У рамках викладеної концепції пропонується обладнати на вузлових, стикових і більших залізничних станціях вагоконтрольні пункти, які б здійснювали зважування вагонів з вантажем, у русі, без розчеплення вагонів, а також всі ці пункти необхідно об'єднати в єдину електронну мережу контролю вантажоперевезень Національної поліції України.

Тобто мережа повинна включати електронні вагоконтрольні пункти (ВКП), об'єднані між собою й обчислювальними центрами залізниць засобами електронної пошти. По цій мережі, у напрямку руху потягу з вантажами, від одного вагоконтрольного пункту до іншого повинна передаватися інформація натурального аркуша на потяг, а саме, порядковий номер розміщення вагона з високоліквідним вантажем у його складі, вага вантажу й вагона, станція відвантаження й призначення, номер вагона. У випадку розбіжності показань ваговимірювального устрою на ВКП й супровідній інформації на вантаж фіксується нестача вантажу у вагоні й відповідній інформації про це пересилається в лінійний підрозділ поліції й керівництву залізниці. Тобто, маємо приклад оперативного реагування на факт здійснення злочину, що дозволить по "свіжим" слідах більш ефективно його розкривати й розслідувати злочин, приймати правильні управлінські й організаційні рішення [2].

Впровадження мережі електронного супроводження вантажоперевезень дозволить оперативно виявляти на вагоконтрольних пунктах, через які слідує потяг, факт розкрадання вантажу. Тобто, основним видом повідомлень про розкрадання вантажу буде інформація ВКП. Це не означає, що зведення про розкрадання вантажу не будуть надходити від працівників залізниці, стрільців ВОХОП або поліцейських, наприклад, зі станції де потяг з вантажем зробив зупинку.

Разом з тим, я пропоную нову класифікацію типових слідчих ситуацій, які пов'язані зі створенням ВКП, і складаються на момент отримання інформації про розкрадання в залежності від місця повідомлення:

- розкрадання, інформація про яке надійшла з першого ВКП на шляху потягу після його відправлення зі станції навантаження або сортування вантажу;

- розкрадання, інформація про яке надійшла з чергового ВКП (ВКП,) на шляху руху потягу;

- розкрадання, яке виявлено під час вивантаження вантажу, але зведення ВКП, у тому числі і останнього перед станцією призначення, не вказували на факт розкрадання [3].

Остання слідча ситуація перекидає також випадок, коли розкрадання вантажу виявлено при перевірці вантажу на пункті комерційного огляду, але ВКП, обладнаний на станції не сповістив про це. Нагадаємо, що згідно проекту впровадження мережі ВКП, останні повинні бути створенні на усіх станціях, де здійснюється комерційний огляд вантажів.

Також доцільно було б визначитися із загрозами які можуть виникати під час функціонування даної мережі. Взагалі організація забезпечення безпеки інформації повинна носити комплексний характер і спиратися на всебічний аналіз можливих негативних наслідків. При цьому важливо не упустити будь-які суттєві аспекти. Аналіз негативних наслідків припускає обов'язкову ідентифікацію можливих джерел загроз, факторів, сприятливих їх прояву, і, як наслідок, визначення актуальних загроз безпеки інформації.

Виходячи з викладеного, моделювання та класифікацію джерел загроз та їх проявлень доцільно проводити на основі аналізу взаємодії наступного логічного ланцюга: **джерело загроз – фактор (уразливість) – загроза (дія) – наслідок (атака)**[4].

Аналізуючи мережу електронного супроводження вантажоперевезень і, зокрема, ВКП, можна стверджувати, що основними загрозами безпеки інформації є:

- викрадання (копіювання) інформації;
- знищення інформації;
- модифікація (викривлення) інформації;
- порушення доступності (блокування) інформації;
- заперечення дійсності інформації;
- нав'язування хибної інформації [5].

Отже, залізничний транспорт України є галуззю економіки, що визначає стан та стабільність розвитку регіонів, забезпечує внутрішні і зовнішні транспортно-економічні зв'язки. Розкрадання вантажів під час їх транспортування по залізниці завдає значний шкоду економічній безпеці держави. Тому ефективність розкриття і розслідування означених злочинів забезпечує адекватність впливу та нейтралізацію негативних чинників і наслідків. Водночас, в останні роки науковці приділяли недостатньо уваги дослідженню проблем розкриття та розслідування розкрадань вантажів на залізничному транспорті з використанням сучасних технічних засобів. Тому під час запропонованого дослідження було розв'язане наукове завдання, що полягало в розробці методики використання методів і засобів вагового контролю вантажоперевезень для підвищення ефективності виявлення та розслідування розкрадань вантажів на залізницях.

1. Вишня В. Б., Вишня О. В. Електронні засоби контролю для розкриття розкрадань вантажів на транспорті. Науковий вісник Національної академії Національної поліції України, № 5. Київ, 2001. С. 183-188.
2. Вишня В. Б. Використання технічних засобів вагового контролю для виявлення та розкриття викрадань вантажів на залізничному транспорті : монографія / Вишня В. Б., Вишня О. В. Д. : ДДУВС, 2006. С. 156.
3. Зеленіна О.В., Вишня В.Б. Типові слідчі ситуації для розслідування розкрадань вантажів в умовах використання системі контролю вантажоперевезень на залізниці Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Зб. наук. праць. 2017. №1. С. 221-226.
4. Домарев В.В. Защита информации и безопасность компьютерных систем. К.: DiaSoft, 1999. С. 480.
5. Антонюк А.О. Основи захисту інформації в автоматизованих системах. – К.: Київ-Могилянська академія, 2003. С. 452.

Скорик Тарас Миколайович
курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач кафедри
кримінального процесу ФПФОДР, к.ю.н. Гаркуша А.Г.*

УЧАСТЬ ПОТЕРПІЛОГО У ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ

Актуальність даної теми знаходить своє відображення у сучасному практичному забезпеченні участі потерпілого у процесі доказування, а саме деяких законодавчих особливостях залучення потерпілого до даної процесуальної дії.

Для розуміння даної теми, на мою думку, доцільно розкрити два основоположних поняття наведених у темі. Це «потерпілий» та «доказування».

Відповідно до ч. 1 ст.55 КПК потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди.

Загалом, законодавець надає нам чітко сформульованого ним поняття доказування у ч. 2 ст. 91 КПК, де воно полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Але аналіз думок з приводу інтерпретації даного поняття доволі широкий і воно в основному розглядається як процес отримання сукупності доказів та обґрунтованості відповідних процесуальних рішень.

Доказування- це обґрунтування, що являє собою логічно комунікативну діяльність з переконування суду та інших учасників судочинства (адресатів

доказування) в достовірності доказів, достатності їх системи та істинності суджень, умовиводів, висновків [1].

Розглядаючи питання щодо участі потерпілого в доказуванні, С. В. Давиденко звертає увагу на те, що кримінальне процесуальне законодавство має гарантувати не тільки дотримання прав потерпілого на своєчасне відшкодування (компенсацію) завданої кримінальним правопорушення шкоди, а і його активність по встановленню обставин, що входять до предмета доказування під час досудового і судового провадження [2, с. 5].

Я вважаю, що законодавець дуже правильно зробив, що надав право потерпілому на збирання доказів самостійно. Дане правило закріплено у п. 3 ч. 1 та п. 3 ч. 2 ст. 56 КПК. Щоб забезпечити постійну участь потерпілого у процесі доказування та для повнішого розуміння даних норм КПК необхідно відмежовувати ці два поняття, а саме правом збирати та подавати докази потерпілий наділений на стадії досудового розслідування, а правом подавати – на стадії судового розгляду.

Тепер якщо відомо, що потерпілий все ж таки може збирати та подавати докази, то йому необхідно вказати на те як саме, з дотриманням усіх законних процедур та правил. І саме такий спосіб і закріплений у ч.3 ст. 93 КПК, де вказується: «Сторона захисту, потерпілий здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.

Ініціювання стороною захисту, потерпілим проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому статтею 220 цього Кодексу. Постанова слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій може бути оскаржена слідчому судді».

На сьогоднішній день одним з найпроблемніших питань участі потерпілого у процесі доказування є спроможність потерпілого приймати участь у процесі доказування за допомогою одержання висновку експерта. Відповідно до ст. 243 КПК правом самостійно залучати експерта наділені тільки сторони обвинувачення і захисту. При цьому ч. 4 ст. 15 Закону України «Про судову експертизу» передбачає можливість проведення експертизи у кримінальному провадженні на замовлення не лише підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, а й потерпілого і його представника [3].

Керуючись ч. 3 ст. 9 «Законність» КПК Закони та інші нормативно-правові акти України, положення яких стосуються кримінального провадження, повинні відповідати цьому Кодексу. При здійсненні кримінального прова-

дження не може застосовуватися закон, який суперечить цьому Кодексу.

Тому можна стверджувати, що при здійсненні провадження не можна застосовувати закон котрий суперечить КПК. Таким чином потерпілий не зможе скористатися своїм правом зазначеним у ЗУ «Про судову експертизу».

Аналізуючи описану інформацію можна констатувати факт значних неточностей у процесі реалізації потерпілим свого права на збирання доказів.

На думку науковця О. П. Кучинської тут простежується «відверта диспропорція у правових можливостях потерпілого і сторони захисту в отстоюванні своєї позиції в кримінальному провадженні» [4].

Я підтримую думку автора щодо необхідності залучення експерта потерпілим на договірних засадах для проведення експертизи та розширення ч. 2 ст. 243 КПК.

Разом з тим я б хотів наголосити на необхідності приведенні положень деяких нормативно-правових актів у відповідність до положень чинного кримінального процесуального кодексу, а саме ЗУ «Про судову експертизу».

Отже, я вважаю, що зазначені доповнення до КПК та деяких законів України заслуговують на увагу, бо вони не суперечать принципам та засадам і завданнями кримінального процесуального права та допоможуть більш повно та неупереджено захищати особу від кримінальних посягань та охороняти законні права, свободи, інтереси учасників кримінального процесу.

1. Тertiшник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Академічне видання. Підручник. Київ: Алерта, 2014. С. 440
2. Давиденко С. В. Потерпілий як суб'єкт кримінально-процесуального докування [Текст]: монографія С. В. Давиденко; за наук. ред. Ю. М. Грошевого; НЮОУ ім. Ярослава Мудрого. ФІНН, 2008. С. 296
3. Закон України «Про судову експертизу» Відомості Верховної Ради України. 1994. № 28. С. 232.
4. Кучинська О. П. Принципи кримінального провадження в механізмі забезпечення прав його учасників [Текст]: монографія. Юрінком Інтер, 2013. С. 288

Скороход Дар'я Ігорівна
студентка

*Науковий керівник –
кандидат філософських наук **Стояцька Г.М.***

ПРОБЛЕМА СЕНСУ ЖИТТЯ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКИХ ПОШУКІВ Ф. НІЦШЕ

Кожна людина в певний момент чи проміжок свого життя замислюється над тим хто вона, задля чого живе і чи варто їй жити далі. Філософи світу усіх часів намагалися відповісти на ці вічні запитання. Однак до сьогодні од-

нозначних відповідей так і не сформульовано. З кожним етапом нашої історії змінювались стереотипи життєвих цінностей. Деякі знаходили свої ідеали, виправдавши сенс життя, а інші зневірювались і в людській природі, і навіть в собі. Мета даного дослідження – розкриття філософської проблеми пошуку сенсу життя людини з огляду на ірраціоналістичну філософську традицію.

Питання пошуку сенсу життя знаходиться в центрі уваги сучасних вітчизняних і зарубіжних дослідників Г. Єршова, Г. Горського, А. Михайлова, О. Скрипніка, О. Данильяна та ін. Вчені обґрунтовували питання сенсу життя з різних точок зору.

Сенс людського життя – це ті цінності, які реалізують люди у своїх вчинках. Людина створює свою власну систему цінностей, свій світогляд, свою картину світу. Часто ця картина містить в собі щось міфологічне, оскільки створюється на підставі поглядів на світ багатьох поколінь, які жили на певному місці до нас і будуть жити після нас. Здавна людина намагався пізнати себе і знайти своє місце в суспільстві і в навколишньому його світі. Багато мислителів намагалися відповісти на питання: «Для чого живе людина (у чому життєві цінності)? З якою метою прийшов я у цей світ і для чого жити?»

Великі філософи – Діоген, Сократ, Платон, Декарт, Спіноза та багато інших – мали чіткі уявлення про те, яке життя «найкраще», і, як правило, асоціювали сенс життя з поняттям блага.

Найбільш відомі філософські гіпотези сенсу життя можна звести до наступних:

– сенс людського життя полягає в філософствуванні, у постійному самопізнанні, вічному пошуку самого себе шляхом випробування. Подолання полону «незнання» припускає пошук того, що є добро і зло, прекрасне і потворне, істина й омана (Сократ);

– щастя (блаженство) можливо лише в потойбічному світі, коли безсмертна душа – ідеальна сутність в людині – звільняється від полону тлінного тіла. Людська душа складається з трьох частин: перша з них виражає ідеально-розумну здатність, друга – жадаюче-вольову, третя – інстинктивно-афективну. Від того, яка з цих частин бере верх, залежить доля людини, спрямованість її діяльності, сенс життя (Платон).

– мета всіх людських вчинків є щастя (eudaimonia), яке полягає у здійсненні сутності людини. Для людини, суть якої – душа, щастя полягає в мисленні і пізнанні (Аристотель).

– мета людських прагнень – моральність, неможлива без правдивого пізнання. Душа людини безсмертна, а чеснота складається в житті людини у згоді з природою і світовим розумом – логосом (стоїки). Життєвий ідеал стоїків — незворушність і спокій по відношенню до зовнішніх і внутрішніх подразнюючих факторів.

– німецький філософ-ірраціоналіст Артур Шопенгауер визначив життя людини як прояв світової волі: людям здається, що вони вчиняють за власним бажанням, але насправді ними рухає чужа воля. Будучи несвідомою, сві-

това воля абсолютно байдужа до своїх творінь – людей, які кинуті нею на свавілля випадково складних обставин. За Шопенгауером, життя – це пекло, в якому дурень женеться за насолодами і приходять до розчарування, а мудрець, навпаки, намагається уникати бід через самообмеження – мудра людина усвідомлює неминучість лиха, а тому вгамовує свої пристрасті і обмежує свої бажання. Життя людини, за Шопенгауером – це постійна боротьба зі смертю, невпинне страждання, причому всі зусилля звільнитися від страждань призводять лише до того, що одне страждання замінюється іншим, тоді як задоволення основних життєвих потреб обертається тільки пересиченням і нудьгою.

Найбільш барвистий та резонансний підхід до визначення сенсу життя міститься у філософських пошуках Ф.Ніцше, який багато в чому зводив його ідею до ствердження ідеалів «надлюдини». Питання про те, що може означати наше життя, було для Ніцше ледь не головним предметом його філософування. Хоча він зазвичай визначається у історії філософії як нігіліст, почасти його філософія свідчить про протилежне. Дійсно, більша частина його робіт пов'язана з проблемою подолання нігілізму, незважаючи на безліч проблем, які ведуть людей до стану зневіри у сенсі життя. Інтерпретації того, як Ніцше запропонував подолати нігілізм, може бути різним. Ідея надлюдини (Übermensch) дає уявлення про те, як знайти більше сенсу в нашому житті.

Для Ніцше проблема сенсу життя починається зі смертю Бога – за Ніцше все більш світське і наукове суспільство більше не може звернутися до християнства, аби знайти сенс [1, с.14]. У віках минулого весь сенс зводився до служіння Богу. Без можливості звернутися до Бога, людина марно могла прагнути віднайти сенс життя. За Ніцше пересічна людина буде керуватися нігілістичними настроями без допомоги Бога. Ніцше, колись індивідуаліст, по суті відкидає це поняття. Замість цього він пропонує нам три рішення, які ми, як люди, можемо намагатися використати, аби знайти сенс в наших життях «по смерті Бога».

Культурна революція. Ніцше, який був атеїстом, зрозумів, що релігія корисна для забезпечення сенсу, спільноти та допомоги в вирішенні проблем життя. Його перша пропозиція полягала в тому, аби замінити релігію на філософію, мистецтво, музику, літературу, театр та інші частини гуманітарних наук, щоб забезпечити подібні переваги.

Порожнеча, створена смертю Бога, дає можливість гуманітарним наукам контекстуалізувати наші страждання, наші зусилля та можливість побачити наше життя як таке, що не надто відрізняється від життя оточуючих. Універсалізація проблем життя дає можливість універсуалізувати також шляхи їх вирішення. Втім, важливо не просто вивчати ці проблеми, а розглядати їх як інструменти життєвого сенсу. Трагічність людського життя не є просто приводом для драматургії, вона повинна навчити вас, як побачити красу в сумних подіях.

Що робити, якщо філософія не дає нам адекватних відповідей на про-

блеми сенсу життя? Ніцше формулює нарратив «надлюдини», яка створює власний зміст і цінності, не звертаючи уваги на зовнішні впливи. Така людина може подолати проблему сенсу життя, просто вигадуючи їх власний зміст і беручи на себе всю відповідальність за це. Ніцше запропонував нам кілька прикладів людей, які наблизилися до того, аби бути надлюдиною: Ісуса, Юлія Цезаря, Наполеона, Будди та Гете. Для тих, хто залишається типовими людьми, є надія знайти певний сенс, спостерігаючи цю еволюцію людства. Він бачить психологічну еволюцію людства як постійно прогресуючу історію, яку ми хотіли б здійснити.

Третій варіант підходу до вирішення проблеми «сенсу життя» від Ніцше – знаменита алегорія *Amor fati* – любов до життя, незалежно від того, що у ньому є [2]. Це ще один ніцшеанський рецепт способу знайти сенс. Любов до долі є однією з найцікавіших ідей Ніцше, вона обдаровує нас заспокоєнням тоді, коли нам найбільше це потрібно. Любити свою долю – це знати, що все, що відбулося у вашому житті; доброго, поганого та потворного, робить свій внесок у те, хто ти та що робиш в цей самий момент. Для того, аби охопити будь-яку частину життя, каже Ніцше, потрібно досягнути все його різнобарв'я. Така спроба може призвести до невдачі, але досягнення цих невдач разом із успіхами може допомогти знову засвітити любов до життя і може допомогти зрозуміти сенс навіть у найгірші моменти.

Проблема сенсу життя спантеличувала філософів з часів давньої Греції, Китаю та Індії. Для Ніцше ця проблема набула нового значення після епохи Просвітництва і «смерті Бога». Навіть якщо ми сьогодні почасти не погоджуємось з його ідеями, його внесок у ірраціоналізм та екзистенціалізм, його рецепти вирішення проблеми сенсу життя все ще дають надію для дехто з тих, хто знаходиться у пошуках сенсу в житті.

1. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. // Ніцше Ф. Жадання влади. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2003. 437 с.

2. The meaning of life according to Nietzsche [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://bigthink.com/scotty-hendricks/nietzsches-advice-for-how-to-find-meaning-in-your-life>

Сойка Юлія Юрївна

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ООН

Серед міжнародних акторів ООН - єдина організація, яка наділена повною правосуб'єктністю щодо комплексу заходів із попередження та подолання конфліктів у світі. ООН, утворена у 1945 р. як гарант сучасної системи

універсальної колективної безпеки, чия мета, відповідно до Статуту полягає в «позбавленні прийдешніх поколінь від нещастя війни» [2, с.5], має особливу відповідальність у сфері підтримання міжнародного миру та безпеки. Протягом усього періоду існування ООН миротворчість залишалась одним із пріоритетних напрямків діяльності організації.

Миротворча діяльність ООН має певні переваги перед іншими організаціями: легітимність, принцип перерозподілу відповідальності, потенціал із розгортання та забезпечення функціонування військових та поліцейських контингентів із країн-членів ООН та об'єднання їх зусиль з зусиллями цивільних миротворців з метою здійснення комплексних мандатів. Загальні основи миротворчої діяльності ООН містяться в Статуті. Терміни, пов'язані з миротворчими операціями, не зафіксовані в Статуті ООН, що викликає дискусії щодо правомірності механізмів здійснення таких операцій.

Миротворчі операції здійснюються Радою Безпеки ООН відповідно до Статуту ООН та не потребують додаткового правового обґрунтування. Статут ООН покладає на Раду Безпеки головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки. Для виконання цієї функції, Рада Безпеки наділена повноваженнями призначення операцій ООН з підтримки миру. Розгортання подібних операцій здійснюється на основі мандатів, що надаються Радою Безпеки ООН.

Статут ООН є документом, який містить загальні декларативні положення, що передбачає широке позначення сфер регулювання без детальної регламентації окремих аспектів та не виключає додаткове тлумачення. Статті 5, 39, 50 Статуту ООН передбачають здійснення превентивних або примусових заходів з використанням воєнної сили, зокрема у випадку констатації Радою Безпеки ООН загрози міжнародному миру та безпеці. Превентивні та примусові заходи з використанням воєнної сили можуть бути згодом подовжені прийняттям резолюції Ради Безпеки ООН про запровадження операції з підтримки миру або операції з примусу до миру [2].

Статут ООН санкціонує, у випадку необхідності, використання воєнної сили з метою підтримки миру та, навіть, примусу до миру [2]. Колишній Генеральний секретар ООН Даг Гаммаршельд запровадив концепцію «шести з половиною» розділу, яка передбачає застосування воєнних дій щодо особливих ситуацій, які не підпадають під дію положень Статуту ООН. Практика застосування цих заходів має визначення «підтримання миру».

Збройний примус застосовується у відповідь на збройне насильство, засоби примусу виступають в якості інструменту. Питання про використання засобів примусу постає при припущенні можливості застосування будь-яких видів озброєння. При цьому примус в міжнародному праві являє собою не насилля, а один із засобів реалізації права. Саме тому застосування примусу має бути правомірним як за підставами та цілями, так і за методами та засобами.

Правомірність примусу визначається в першу чергу на основі прин-

ципів міжнародного права, серед яких особливе значення має принцип незастосування сили та погрози силою. Застосування примусу можливо та правомірно в міжнародній практиці в єдиному випадку – як засіб для реалізації встановленої санкції у відповідь на порушення міжнародних правових норм. У більшості випадків задачею примусу є відновлення порушеного правопорядку, що відповідає Статуту ООН.

У випадку збройного примусу міжнародне право накладає ряд обмежень. Так, ст. 20 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів встановлює загальне правило, відповідно до якого репресалії проти осіб та об'єктів, яким надається захист, забороняються [1].

Розділ VI Статуту ООН містить положення щодо «мирного вирішення спорів» [12]. Операції ООН із підтримання миру традиційно спиралися на Статут, але Рада Безпеки має право не посилається на конкретний розділ статуту під час прийняття резолюції, що санкціонує розгортання операції ООН.

Розділ VII Статуту ООН містить положення, що передбачають «дії щодо загрози миру, порушень миру та актів агресії» [2]. В останні роки Рада Безпеки посилається на розділ VII Статуту ООН при прийнятті резолюцій, що санкціонують розгортання операцій ООН із підтримання миру в складних умовах постконфліктних ситуацій у випадках, коли держава не здатна забезпечити безпеку та суспільний порядок. У цьому контексті посилення на розділ VII Статуту може трактуватися не тільки в якості правової підстави для дій Ради Безпеки, але і як заява щодо твердої політичної волі та нагадування сторонам конфлікту та іншим членам ООН про їх обов'язки виконувати рішення ради Безпеки ООН.

Виходячи із вищенаведеного можна стверджувати, що сучасна миротворчість ООН представляє собою сукупність заходів, що здійснюються з метою збереження та підтримки міжнародного миру та безпеки. Нормативно-правова база миротворчої діяльності ООН являє собою міцну політико-правову основу для здійснення миротворчих операцій. При цьому особливе значення надається нормам щодо політичного урегулювання конфліктів та їх попередження. Держави-члени ООН розглядають діяльність із попередження та урегулювання конфліктів, в тому числі миротворчі операції, як важливу складову політики із зміцнення національної та колективної безпеки, збереженню територіальної цілісності та незалежності держав на основі норм міжнародного права.

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_199 (дата звернення: 02.05.2018).

2. Статут Організації Об'єднаних Націй/Департамент громадської інформації ООН. – К., 2008. – 67 с.

Сорока Аліна Олегівна

курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії
та політології факультету економіко-правової безпеки,
к.психол.н., доц. І.О. Шинкаренко*

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ГРОМАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Формування морально досконалої особистості було і залишається одним з центральних напрямків виховання громадян, працівників різних професій.

В Україні здавна ставили надзвичайно високі вимоги до морального ставлення людини до себе – порядність, чесність, правдивість, справедливість, працелюбність, гідність, честь, дотримання слова, вірність (громадянська, товариська і подружня); до інших людей - повага до старших, свого родоводу, тактовність, толерантність, ствердження гуманних стосунків, гостинність; до праці – повага, любов до вільної праці, чесна праця, шана праці, побожне ставлення до хліба, відданість рідній землі.

Під час гуманізації і демократизації суспільства роль моральних елементів неухильно зростає.

Моральне виховання створює ту необхідну морально-психологічну атмосферу, яка стимулює високоморальні вчинки, регулює поведінку людини.

Важливу роль у формуванні громадянина відіграють вкорінені у пам'яті народу позитивні образи його героїв, які є своєрідним уособленням позитивних рис особистості-патріота, його ціннісних орієнтацій, моралі, життєвих установок. Актуальними у даному контексті є слова давньоримського філософа Сенеки; у його праці “Моральні листи до Луція” читаємо: “Подумай, наскільки нам допомагають гарні приклади, — й зрозумієш: пам'ять про великих мужів не менше корисна, ніж їх присутність”.

Багато уваги моральному становленню особистості приділяли І. Кант та Ж.-Ж. Руссо, Л. Н. Толстой і Ф. М. Достоєвський, К. Д. Ушинський.

Формування громадянських поглядів, переконань, почуттів, єдності слова і діла, високих моральних якостей і норм поведінки було для В. Сухомлинського центральною проблемою всього виховання: “... мужньою, безстрашною стає тільки та людина, яка з дитинства навчилася дорожити своєю громадянською гідністю... А громадянська гідність включає в себе єдність думки і діла, слова й вчинку”.

Соціальне середовище накладає помітний відбиток на всю систему виховання, на всі його напрями, але особливу роль вона відіграє в моральному вихованні.

Громадянське виховання передбачає формування «громадянськості», так званої інтегрованої якості особистості, що дає можливість людині відчувати себе морально, соціально, політично, юридично дієздатною та захищеною.

Специфіка морального виховання полягає і в тому, що воно здійснюється в значній мірі, як би поволі, саме по собі, без повчань, менторства, моралізування, заучування моральних істин.

Зміст морального виховання в школах західного світу визначений в цілому цінностями західної цивілізації.

Школа формує, як уже зазначалось, ряд моральних якостей за допомогою так званої поведінкової методики виховання.

Формування морально досконалої особистості — це безперервний процес щодо прищеплювання людині: а) етичних знань; б) моральних переконань; в) моральних якостей та почуттів; г) моральних потреб і звичок, які можна розглядати як завдання морального виховання.

Вихідним етапом морального виховання є внесення етичних знань у свідомість людини.

Етичні знання — не тільки умова і передумова морального виховання, але і важливий елемент духовної культури людини.

Моральні переконання (поряд з політичними, правовими, естетичними, релігійними або атеїстичними) суттєво впливають на всі сторони діяльності і поведінки людини, оскільки являють собою ті укорінені в її свідомості принципи, норми, ідеали, категорії етики, які вона вважає необхідним слідувати.

Моральні переконання можуть бути як позитивного змісту (високоморального), так і негативного (без морального, аморального).

Є моральні переконання трудівника, патріота, творця, захисника суспільного ладу, правопорядку, але не будемо забувати, що й ханжі, міщани, дармоїди, кар'єристи, міщани, злочинці теж мають певні моральні переконання, хоча і несумісні з справжньої мораллю, моральними цінностями демократичного суспільства, правової держави.

Одна з причин аморальних, а часом і злочинних дій частини громадян полягає як раз в тому, що аморальні акти життєдіяльності цих людей знаходять виправдання в їх спотвореному уявленні про моральне і аморальне, про справедливість і несправедливість, про добро і зло, про честь і безчестя, про скромність і хамство.

Молода людина має відчувати себе частиною одного діючого організму, цілісної системи, для якої характерні певні правила та норми поведінки, моральні й духовні цінності, чітка правова система тощо.

Людина, що володіє високими моральними переконаннями, ніколи не дозволить собі проявити неповагу до людей, зарозумілість, егоїзм і корисли-

вість, зловживання службовим становищем, негідну поведінку в побуті.

Одне з головних завдань морального виховання — прищеплення людині моральних якостей і почуттів.

Оскільки основним змістом моральних якостей служить співвідношення громадського і особистого в свідомості і поведінці людей, то їх можна звести у три великі групи:

1. Якості, що характеризують ставлення людини до суспільства, до даної суспільної системи в цілому (патріотизм, відданість ідеалам демократії, гуманізм, політична пильність, громадянську мужність, почуття господаря своєї країни, принциповість, національна гордість і ін.).

2. Якості, що відображають ставлення особистості до інших людей і до самого себе (останні якості іноді виділяють в особливу групу).

3. Якості, пов'язані з відношенням людини до власності, праці, своєї професії - працьовитість, ощадливість, почуття професійної гордості, ініціативність, наполегливість, старанність, дисциплінованість, цілеспрямованість, трудова активність, прагнення підвищувати професійні знання, навички, майстерність та ін.

Моральні якості (як і моральні переконання) можуть бути як позитивними (чесноти), так і негативними (в останньому випадку вони називаються аморальними, або вадами).

Моральні якості мають загальнозначущий характер. Разом з тим певні види діяльності і деякі професії висувають особливі вимоги до морального вигляду працівника.

Формування молодого громадянина повинно здійснюватися шляхом виховного впливу як у школі, так і в сім'ї. Від ефективності взаємодії вчитель-учень-батьки залежить результат їх діяльності – нове українське громадянське суспільство.

Роль сім'ї у політичному вихованні важко переоцінити, адже саме цей суспільний інститут є фундатором тих цінностей, які мають лежати в основі прогресивного демократичного суспільства: особистість, свобода, толерантність, відповідальність, побудована на спільній історичній пам'яті національна свідомість, полікультурність.

На усіх історичних етапах розвитку українського суспільства сім'я завжди була фундатором збереження національних, культурних, духовних, державних інтересів, виховну роботу в родині спрямовували на виховання майбутнього громадянина.

1. Бех І. Д. Виховання особистості: Підручник / І. Д. Бех. Либідь, 2008. 848 с.

2. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інформаційний збірник МОУ. 1996. № 13. С. 2-5.

3. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Інформаційний збірник МОУ. 2010. № 22. С. 7-21.

4. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навчальний посібник / О. Г. Кучерявий. – К.: Видавничий дім «Слово», 2014. 440 с.

5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. 2001. 11–18 липня. С. 2–6.

6. Підготовка майбутнього вчителя до морального виховання учнів: Навч. посібник / В. К. Демиденко, В. П. Перепелиця, О. О. Худяков; За заг. ред В. К. Демиденка; Міністерство освіти України. К., 1996. 204 с.

7. Роговець О. В. Структура громадянськості молодших школярів / О. В. Роговець // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. 2012. № 4. С. 53-58.

Старусьова Альвіна Михайлівна
курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії та політології
факультету економіко-правової безпеки,
к.психол.н., доц. І.О. Шинкаренко*

РОЛЬ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

На сучасному етапі розвитку Україна потребує вирішення питань розбудови правової, незалежної, демократичної країни, а тому потребує вирішення державотворчих процесів на засадах демократії, гуманізму, справедливості - це передбачає зміну світогляду та переконань нашого народу. Але все це неможливо без моральних якостей особистості, активної громадянської та професійної позиції, які повинні бути сформовані ще у ранньому віці.

Актуальність даної теми полягає у потребі виховувати та формувати моральні якості особистості, якими повинен володіти кожен член громадянського суспільства, без яких неможливе становлення громадянина. Воно полягає у потребі виховувати підрастаюче покоління на засадах честі, справедливості та гуманізму.

Тому, насамперед, потрібно з'ясувати взагалі: «Що таке громадянське суспільство?». Багато вчених досліджували це питання Г. Лейбніц, Дж. Локк, Ж-Ж Руссо, М.А. Вихляєва, А.Н. Медушевський, Ю.М. Резник, І.І. Кравченко, Б.Я. Бляхман та інші. Багато думок є з цього приводу, але можна зробити єдиний висновок, що «громадянське суспільство» – це сукупність соціальних утворень, об'єднаних спільними інтересами, що дозволяють контролювати дії держави та облаштування суспільного життя в умовах демократичної системи.

Людина не може не підкорятися чийсь правилам, це є необхідною умовою розвитку стійкості, виживання суспільства. Зокрема, норми та пра-

вила покликані захищати достоїнства та інтереси людей. Як говорить М.Ф. Юрій, «мораль – це система норм, правил, які регулюють спілкування і поведінку людей для забезпечення єдності суспільних та особистих інтересів» [1, с. 133]. Мораль – це покликання духовно єднати суспільство. У наш час загострюється ситуація як у сфері моралі, так і в економічному та політичному житті. Для звільнення людини від, насамперед, бездуховності, у якій вона сама загубилася, треба застосовувати всі доступні, але гуманні методи. Саме тому філософське дослідження низки проблем людського існування є, напевно, одним з найважливіших засобів вирішення глобальних проблем людської духовності. Мораль покликана духовно єднати суспільство. Моральна людина, навіть зустрівшись із безумовною необхідністю вчинити щось проти власної совісті, демонструє свободу людського духу, право вибору. Мораль орієнтує особистість на найкраще. Свобода вибору, невимушеність у діях – основні ознаки моральності людини. Іноді мораль і моральність розрізняють: мораль – це норми свідомості, а моральність – реалізація цих норм у житті, практичній поведінці людей.

Моральна свідомість виступає як всезагальна духовна основа орієнтації людини в соціальному середовищі.

Функціонування образу конкретного вчинку у свідомості можна уявити як складний комплекс думок. Аналізуючи якусь конкретну життєву ситуацію, ми не просто прикладаємо до неї готові моральні принципи, а й уявляємо, як та чи та людина вчинила б на нашому місці. Перекручування морального розвитку настає тоді, коли ця внутрішня суперечка не виходить [2, с. 50].

Основою морального виховання є етичне виховання. До головних завдань етичного виховання належать: нагромадження позитивного морального досвіду й знань щодо правил суспільної поведінки, розумного використання вільного часу, розвиток таких якостей, як уважне ставлення до людей, відповідальність за доручену справу, чесність, принциповість, дисциплінованість, почуття честі та обов'язку, поваги до людської гідності.

У своєму дисертаційному дослідженні, аналізуючи філософську і педагогічну думку, О. Потапенко визначив два основні підходи щодо вирішення проблеми виховання моральної особистості. Перший підхід характеризується надмірним антропоцентризмом, коли природу розглядають як об'єкт необмеженого впливу (технократична концепція виховання й освіти). Другий – виходить з висновку про тісний зв'язок людини, природи і суспільства і доводить нам необхідність визнання своєрідності дитячої природи і вивчення її особливостей (гуманістичні концепції) [3, с. 8].

Відтак, формування моральних засад сучасного українського суспільства, а, отже, і формування нової культури, має відбуватися на основі історично зважених, і водночас спрямованих у майбутнє, загальноприйнятих норм, що сприятимуть утвердженню соціоприродної гармонії людини. Нова мораль і нова культура не можуть бути чимось абсолютно новим; у нових історичних

умовах є очевидною необхідність повернення до споконвічних національних і загальнолюдських моральних регуляторів, їх нова актуалізація, сприйняття й рецепція.

Отже, зазначене дає нам підстави зробити висновок, що в сучасному суспільно-політичному житті надзвичайно важливою є проблема формування та виховання моральної особистості. Розв'язання цієї проблеми спонукає до механізмів, орієнтирів, окреслення відносно замкнутого кола джерел, згідно з якими стає можливим дійсно ефективний процес сталого розвитку будь-якої соціальної системи. В умовах суперечливого і конфліктного сьогодення одним із чинників соціально-політичної стабільності є індивідуальний прояв – моральність та мораль. Перспективою подальшого вивчення цієї проблеми є необхідність пошуків нових морально-ціннісних орієнтацій та форм соціальної інтеграції. Адже подальший розвиток людства потребує не лише морально-етичної переорієнтації у системі людських уподобань, а й створення умов для утвердження домінанти ціннісно-нормативних форм соціальної інтеграції суспільства щодо системно-функціональних її форм на засадах регулятивної ідеї справедливості та спільної відповідальності.

1. Юрій М. Ф. Людина і світ / М. Ф. Юрій. К. : Дакор, 2006. 460 с.
2. Сидоркин А. Диалог в воспитании: к постановки проблемы / А. Сидоркин // Педагогика. 1996. № 2. С. 48–53.
3. Потапенко О. Б. Ідея виховання моральної особистості у спадщині українських педагогів-мислителів другої половини XVIII століття : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О. Б. Потапенко. – Кіровоград, 2009. – 20 с.

Струц Анастасія Сергіївна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: доцент кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету, к.пед.н. Маркіна Л.Л.*

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ У СИСТЕМІ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Система профілактичної роботи серед учнівської молоді розглядається як невід'ємна складова частина державної молодіжної політики. Обов'язок забезпечити профілактику правопорушень підлітків і молоді покладається на широке коло державних та громадських організацій, начальних закладів, родину.

Педагоги, психологи, соціологи, правоохоронці усвідомлюють важливість завдань профілактики правопорушень серед учнівської молоді, об'єктивно оцінюють її стан, бачать її нерозв'язані проблеми, шукають можливі шляхи їх вирішення. Особлива увага приділяється визначенню умов раціональної організації правовиховної роботи серед молоді, висвітленню позитивного досвіду інтеграції нових прийомів правового виховання з уже знайомими, що добре себе зарекомендували і сприяли підвищенню рівня життєвої позиції молоді у правовій сфері.

Результати копіткої і наполегливої роботи великого кола фахівців щодо приведення в дію нових форм та методик профілактики правопорушень, а також активізації традиційних видів діяльності, збереження досягнень минулого, здійснення конкретних шляхів оптимізації системи правового виховання молоді знайшли своє відображення в матеріалах всеукраїнських науково-практичних конференцій, педагогічних читань, у ґрунтовних наукових статтях, монографіях.

Останніми роками сутність, функції і механізм правового виховання; формування правосвідомості та правової культури особи в умовах розбудови правової держави України досліджували такі вчені як: В. Д. Бабкін, О. О. Ганзенко, В. В. Головченко, Н. М. Крестовська, М. Ю. Коваленко, М. В. Костицький, В. О. Котюк; В. К. Ларіонова, С. М. В. В. Лемак, Л. Г. Матвеева, О. Г. Мурашин, О. Є. Проць, С. С. Сливка, О. Л. Слюсаренко, С. Г. Стеценко, М. Й. Штангер.

Вивчення наукових джерел свідчить про те, що розбудова України як демократичної, соціальної, правової держави об'єктивно потребує оновлення та модифікації традиційних підходів до правового виховання як невід'ємної складової профілактики правопорушень серед молоді [1, 2].

Молодість є важливим етапом подальшого становлення особистості. У цей період розкриваються потенційні можливості, трансформується система ціннісних орієнтацій, формуються нові соціальні настанови, правові погляди та переконання. При цьому важливим є подолання в правовій свідомості молодої людини помилкових поглядів і переконань, негативних навичок і звичок поведінки.

Позитивні зміни в правосвідомості молодої людини виявляються в зміцненні мотивів, пов'язаних із формуванням системи ціннісних орієнтацій, спрямованості дій щодо забезпечення своїх прав і свобод.

Тому слід зазначити, що у процесі правового виховання необхідно враховувати різні мотиви дотримання правових норм.

Молода людина може виконувати правові норми тільки тому, що побоюється можливого покарання в разі їх порушення. При дотриманні особистістю правових норм проявляє мінімальна ступінь активності. Людина уникає дії, що заборонені правом, але до їх порушень з боку оточуючих спостерігається байдуже ставлення.

Іноді молода людина просто звикли виконувати правила співжиття.

При виконанні правових норм не проявляє ініціативність та активність, до недотримання вимог законодавства іншими ставиться пасивно.

Найбільш бажаний варіант, коли молода людина виконує правові норми внаслідок глибокої переконливості в їх правильності та необхідності. При виконанні правових норм проявляє ініціативність. Така людина активно протидіє правопорушенням.

Отже, для підвищення профілактично-виховної роботи, на наш погляд, потрібно:

- знати мотиви, якими керується молода людина, виконуючи вимоги правових норм;
- формувати позитивні мотиви правомірної поведінки;
- організувати життєдіяльність молодої людини в навчальних закладах з метою підвищення рівня активності особистості по відношенню до вимог закону.

Здатність людини розуміти правила співжиття і вимоги законів не є вродженою особливістю, вона формується під впливом виховних заходів, є наслідком спілкування з іншими людьми, участі в різних видах діяльності. Важливо, щоб молода людина активно застосовувала правові знання у процесі навчальної, трудової, сімейно-побутової, громадської діяльності.

Безперечно, що почуття власної гідності, дисциплінованість, повага й довіра до державної влади, до права, готовність виконувати свої громадянські обов'язки формується в гармонійному поєднанні патріотичних, національних та загальнолюдських почуттів. Тому правове виховання пов'язане з усіма видами соціального виховання – патріотичного, морального, громадянського, естетичного, трудового та ін. Будучи органічно взаємопов'язані між собою, ці напрями виховання, охоплюють усі аспекти його змісту і сприяють формуванню людини як цілісної особистості.

Таким чином, процес своєчасного правового виховання молоді є однією з базових засад профілактики правопорушень. Правове виховання – це цілеспрямований постійний вплив на людину з метою формування в неї правової культури й активної правомірної поведінки.

1. Формування правової культури особи в умовах розбудови правової держави України [Рукопис]: автореферат дис.. к.ю.н. 12.00.01: захищена 17. 02. 2003 / О. О. Ганзенко; наук. Керів. О. Г. Мурашин; офіц.. опонент: В. Д. Бабкін, В. В. Головченко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2003 (Запоріжжя: Друкарня Запорізького юридичного інституту МВС України, 19. 02. 2002). – 16 с.

2. Правова культура молоді в Україні: загальнотеоретичне дослідження [Рукопис]: автореферат дис.. к.ю.н. 12.00.01: захищена 18. 04. 2013 / О. Є. Проць; наук. Керів. Н. М. Крестовська; офіц.. опонент: В. В. Лемак, Л. Г. Матвеева; Міжнародний гуманітарний університет. – Одеса, 2013 (Одеса: ПП «Фенікс», 11. 03. 2013). – 20 с.

Таран Артем Романович
студент Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: к.псих.н., доц. Гальцева Т.О.

ВСТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ НА ДОПИТІ

Слідча тактика передбачає встановлення психологічного контакту та впливу на осіб, які беруть участь у провадженні. Тому, є цілком зрозумілою потреба у розробленні методів психологічного впливу, які б дали змогу у межах, передбачених законом, ефективніше виконувати завдання кримінального судочинства [3, 132].

Питання професійно-психологічного контакту у юридичній психології розглядали В.Г. Андросюк, В.Л. Васильєва, М.І. Єнікеєва, Л.І. Казміренко, Я.Ю. Кондратьєва, В.С. Медведєва, Ю.В. Чуфановський та інші.

У науковій літературі, присвяченій питанням тактики допиту, існує багато рекомендацій щодо порядку встановлення психологічного контакту. Кожен автор розкриває особисте бачення цього складного феномену, пропонує власні тактичні прийоми та послідовність їх застосування, однак, аналіз зазначених рекомендацій свідчить про те, що серед учених немає єдиного погляду щодо порядку встановлення психологічного контакту. Механізм його формування різними ученими трактується залежно від власного визначення змісту та ролі психологічного контакту у допиті.

Психологічний контакт у науковій літературі трактується як найбільш сприятлива психологічна «атмосфера» допиту, що допомагає взаємодії та взаємовідносинам між її учасниками, це певний «настрій» на спілкування. Психологічний контакт у допиті передбачає два рівні: 1) коли допитуваний бажає давати показання; 2) коли допитуваного примушують до показань.

Психологічний контакт завжди має двосторонній характер, його встановлення і підтримання залежить як від слідчого, так і від допитуваного, хоча ініціатива повинна належати слідчому.

Як свідчать результати аналізу юридичної літератури і криміналістичної практики, на цей час у кримінальному провадженні не існує повної, послідовної, максимально наближеної до потреб криміналістичної практики системи прийомів психологічного впливу. Гранат Н.А. зазначає, що для полегшення роботи слідчого, під час цілеспрямованого психологічного впливу та підготовки до нього, доцільно розробити збірки, у яких викласти поширені та ефективні методи такого впливу. Це позбавить слідчого власноруч шукати прийоми, які вже існують на практиці і дозволить модифікувати їх варіанти [3, с. 49].

Прийоми психологічного впливу, на думку Сокиран Ф.М., доцільно поділити на окремі блоки: естетичний, процесуальний, етичний, тактико-криміналістичний, психологічний (наведені назви певною мірою є умовними

і відображають не єдину, а основну зону впливу, головний акцент, головне навантаження, яке вони несуть). Зрозуміло, що зазначені блоки мають у цілому фіксований психологічний зміст, у свою чергу, кожний з них містить окремі елементи інших блоків.

До *естетичного блоку належить*:

- культура поведінки слідчого;
- зовнішній вигляд слідчого;
- інтер'єр службового приміщення;
- стан оргтехніки;
- ознайомлення осіб (з посиланням на закон) з їх правами, обов'язками, відповідальністю, порядком проведення і значенням певних слідчих (розшукових) дій.

Цей блок покликаний формувати в осіб, які спілкуються зі слідчим, почуття поваги як до слідчого, так і до установи, в якій він працює, завдяки зовнішнім ознакам (одяг, обличчя, інтер'єр тощо), культурі мовлення та поведінці.

Процесуальний блок передбачає:

- попередження про кримінальну відповідальність за надання неправдивих показань і за відмову від них (стосується свідка, потерпілого);
- роз'яснення правових наслідків поведінки на слідстві підозрюваних осіб;
- суворе дотримання слідчим норм кримінального процесуального законодавства;
- повідомлення осіб, учасників слідчої (розшукової) дії, про застосування під час слідчої (розшукової) дії науково-технічних засобів, роз'яснення принципу їх дії.

Отже, прийоми цього блоку характеризують чітко і навіть підкреслене (іноді з нотками урочистості) виконання слідчим процедури слідчої (розшукової) дії, передбаченої КПК України. Тут не може бути жодних скорочень і спрощень, а тим паче, порушень. Це створює атмосферу діловитості, взаємної поваги до закону, переконаності в тому, що у слідчого немає іншої мети, як служіння закону, встановлення об'єктивної істини розслідуваної події.

До прийомів психологічного впливу *етичного блоку належить*:

- дотримання слідчим під час проведення слідчої (розшукової) дії норм етики й моралі;
- тактовність, доброзичливість, увічливість, уважність до людей, які причетні до розслідування;
- шанобливе ставлення до честі й гідності, здоров'я та майна осіб, з якими спілкується слідчий у кримінальному провадженні.

Цей блок прийомів певною мірою завершує фонову частину системи психологічного впливу і передбачає бездоганне дотримання норм етики службового спілкування, ввічливості, чесності, розумної офіційності, неупередженості тощо. Дотримання цих норм має бути доволі суворим, оскільки

кримінальне судочинство — найбільш уразливий з морально-етичного боку ланцюг людських стосунків, у межах якого може бути оголошено вирок.

Тактико-криміналістичний блок прийомів містить:

- переконання;
- виявлення злочинної обізнаності (психологічний експеримент щодо визначення злочинної обізнаності);
- раптовість;
- створення видимості обізнаності слідчого (перебільшена, применшена);
- часткове повідомлення інформації, якою володіє слідчий;
- використання суперечностей у свідченнях осіб, які фігурують у кримінальному провадженні;
- використання суперечностей між свідченнями та іншими наявними доказами;
- повідомлення результатів експертиз;
- оголошення всього обсягу доказової інформації;
- повідомлення певних відомостей для переконання особи в неминучості розкриття вчиненого злочину;
- пред'явлення речових доказів;
- словесну розвідку;
- психологічну підготовку особи до наступної слідчої (розшукової) дії;
- відтворення для допитуваної особи фрагментів звуко-, відеозапису окремих епізодів або фактів злочину, що розслідується;
- повторне проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Цей блок є сукупністю прийомів психологічного впливу за допомогою чітко визначеної позиції слідчого в цій ситуації, переконання у доцільності (або потребі) говорити правду, визначення послідовності пред'явлення доказів, місця і часу проведення певної слідчої (розшукової) дії, виявлення високого професіоналізму в застосуванні окремих криміналістичних актів тощо.

Психологічний блок містить прийоми впливу за допомогою використання психологічної сфери людини, а саме:

- надання психологічної допомоги шляхом нагадування, активізації мислення і пам'яті для відновлення, відтворення раніше сприйнятих фактів;
- стимулювання позитивних якостей особи;
- спонукання особи до певних вчинків і дій шляхом активізації її емоцій та почуттів;
- стимулювання пригадування забутих обставин особами, які проходять у справі, за допомогою асоціацій суміжності, схожості, протилежності, місця, часу, перегляду (відображення в пам'яті забутого);
- подолання хиб відтворення сприйнятого;
- відновлення асоціативних зв'язків шляхом нагромадження або збудження слідів афектів, спонукання до збудження пережитих емоцій, моторних реакцій, образів, що зафіксовані у підсвідомості;
- відтворення обставин сприйняття;

- зосередження уваги особи;
- активізацію установок у емоційно-вольовій сфері [3, 48-51]

В. А. Журавель згрупував етапи встановлення психологічного контакту при допиті в наступну *систему*:

1. Пошук інформації про особливості особи допитуваного, що здійснюється як у процесі підготовки так і під час допиту. Важливою умовою успішного виконання цього завдання є правильне сприйняття психологічного вигляду (обличчя) людини. Одним із методів отримання інформації про особу є діагностика його особистості під час допиту, що здійснюється безпосередньо через спостереження, бесіду та метод незалежних характеристик.

2. Вибір засобів та способу «входження» в контакт, де основним засобом встановлення психологічного контакту є коректна, тактовна поведінка слідчого, де такт, як комплекс психологічних рекомендацій, спрямованих на встановлення психологічного контакту, повинен поширюватись на порядок виклику, першу зустріч з допитуваним, тон, темп та обстановку допиту.

3. Створення атмосфери взаєморозуміння та доброзичливості між слідчим і допитуваним – важливий етап формування безконфліктної ситуації допиту [1, 8].

На нашу думку, робота слідчого під час встановлення психологічного контакту з допитуваною особою потребує значної підготовки ще до початку слідчої дії та використання всіх професійних, моральних і психологічних навичок під час розмови з останнім.

Отже, необхідно зазначити, що засоби та методи психологічного впливу в процесі допиту найчастіше використовуються у комплексі, взаємодіючи між собою. Вміння слідчого передбачати психологічні ефекти від використання різних методів та засобів у сполученні, а також вміння варіювати ними залежно від конкретних обставин є показником його професіоналізму. Професійні технології психологічного впливу формуються у процесі становлення професійної свідомості й придбання професійного досвіду слідчим.

Систематичне відслідковування слідчим результатів свого впливу на допитуваних, дозволяє йому вносити корективи і оптимізувати процес психологічного впливу.

1. Баранчук В.В. Етапи формування психологічного контакту при допиті / В.В. Баранчук // Теорія і практика правознавства. – 2013. – Вип. 2. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/tipp_2013_2_68.pdf

2. Сокиран Ф.М. Психологічний вплив під час провадження досудового розслідування за новим кримінальним процесуальним кодексом України/ Ф.М. Сокиран // Юридичний часопис Національної академії Внутрішніх Справ. – 2013.- № 2. – С. 132-136 - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

3. Сокиран Ф.М. Характеристика тактичних прийомів психологічного впливу у криміналістичній діяльності слідчого / Ф.М. Сокиран // Криміналістичний вісник. – 2014. – 1 (21). – С. 45- 52

Темрієнко Наталя Володимирівна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії
та політології, к.філос.н., доц. Підлісний М.М.*

РОЗВИТОК ДУХОВНОЇ СФЕРИ ЛЮДИНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Важливою проблемою, що порушується при взаємодії людини із суспільством, є духовна сфера кожної людини. Особливо гостро це питання постає сьогодні в умовах глобалізації. Духовність вивчалась у різних аспектах, зокрема, як психологічний вимір суспільної діяльності, реалізація громадянського досвіду, а також як функціонування раціональних норм та правил суспільного буття. Суспільство, суспільні умови – необхідна умова розвитку особистості. Однак неможна забувати і про внутрішню свободу людини, її духовне самовизначення та збагачення. Дане питання базується на дослідженнях філософської антропології, в якій лейтмотивом простягається комплексний підхід до аналізу сутності людини, що спирається на знання інших галузей наук.

Слід погодитись із тим, що саме у сфері духовного життя особистості формуються, діють і розгортаються всі без виключення цінності, а тому з'ясування особливостей функціонування духовної сфери має неабияке значення не лише для теоретичної рефлексії провідних парадигмальних компонентів людського буття, але й для окреслення стратегії практичного вирішення глобальних проблем сучасності, у тому числі і метаморфозним зрощуванням громадянського суспільства [1, с. 118].

Наукова доктрина наголошує на тому, що громадянське суспільство має складну соціальну структуру, для якої характерна наявність розвинених горизонтальних і вертикальних зв'язків [2, с. 130].

Головним елементом громадянського суспільства є людина, а похідним – утворювані ним соціальні інститути. Правовідносини всередині громадянського суспільства починаються з безпосередньої участі кожного індивіда як частини соціальної групи, родини, громадського об'єднання тощо. Разом з тим, інтереси та потреби окремо взятого індивіда обумовлюють рамки того чи іншого об'єднання громадянського суспільства.

Сім'я є одним з найважливіших інститутів соціальної системи громадянського суспільства, та сфера відносин, де людина проводить суттєву частину свого життя. Сім'я, її цілі, ступінь її матеріального благополуччя, духовні відносини всередині сім'ї багато в чому визначають життя людини, його громадську активність, а в результаті впливають на успіхи і досягнення

всього громадянського суспільства.

Малюська В. зауважує, що система базових національних цінностей створює смислову основу простору духовно спрямованого розвитку особистості. У цьому просторі у міру формування духовної культури людини поступово нівелюються бар'єри між окремими предметами, між професійною діяльністю і сім'єю, школою і суспільством, школою і життям [3, с. 96].

Якщо розглядати поняття громадянського суспільства через призму генетичного (об'єктивістського) підходу, то стає цілком очевидним, що його культивування можливе лише за умови особистісного розвитку індивідуума у соціальному, культурному, політичному векторах, усвідомленості своїх безпосередніх прав і обов'язків.

На думку Д. Норта, існування громадянського суспільства неможливе без наявності у членів суспільства громадянських якостей і особливої, громадянської культури. Людина тільки тоді стає громадянином, коли володіє високими моральними ідеалами, світоглядом, заснованим на поєднанні почуття власної гідності, незалежності, індивідуальності з повагою прав і свобод інших громадян при неухильному дотриманні законів. Громадянська культура охоплює все різноманіття інтересів різних соціальних верств і визначає фундаментальні цінності громадянського суспільства [4, с. 52].

Отже, духовний світ особистості передбачає нерозривний взаємозв'язок індивіда і суспільства. Людина вступає в суспільство, що має певні духовні надбання, освоїти які їй необхідно. Таким чином, духовний розвиток особистості – це цілісне і в той же час суперечливе явище, основами якого є духовні потреби у пізнанні оточуючого світу, знання про природу, суспільство, людину, самого себе, цінності, що лежать в основі ставлення людини до світу і самої себе, що надають сенс її діяльності. Пошук джерел і умов, при яких відбувається становлення і розвиток духовної діяльності особистості, пов'язаний з виникненням здатності людини перетворювати власну життєдіяльність в предмет практичного перетворення. Виходячи з того, що громадянське суспільство ґрунтується на духовно-ціннісній складовій окремої людини, а духовна сфера індивіда обумовлюється оточенням, тобто соціумом, то дані явища можуть існувати виключно у симбіозі.

1. Костюк Т. В. Духовна сфера особистості: простір ціннісної орієнтації / Т. В. Костюк // *International scientific journal*. - 2016. - № 3. - С. 118-122.

2. Бублій М. П. Основні характеристики взаємодії громадянського суспільства та держави / М. П. Бублій // *Актуальні проблеми державного управління*. - 2013. - № 2. - С. 129-137.

3. Малюська В. Духовні засади розвитку українського суспільства: архетипна складова / В. Малюська // *Публічне управління: теорія та практика*. - 2014. - Вип. 2(спец. вип.). - С. 94-99.

4. Норт Д. *Насилие и социальные порядки. Концептуальные рамки для интерпретации письменной истории человечества* / Д. Норт, Д. Уоллис, Б. Вайнгаст / [пер. с англ. Д. Узланера, М. Маркова, Д. Раскова, А. Расковой]. – М. : Изд-во Ин-та Гайдара, 2011. – 480 с.

Фурман Карина Владиславівна

слухач магістратури
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції ДДУВС

ПЛЮРАЛІЗМ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СТАДІЙ ПРОЦЕСУ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ПРАВА

Процес застосування норм права є системою послідовних і однорідних його стадій. Дії органів публічної влади, їх посадових осіб, спрямовані на розв'язання певного завдання правозастосування являють собою стадію правозастосовного процесу. Кожна стадія, яка є відносно відокремленою ланкою, частиною правозастосовного процесу, тісно пов'язана з іншими стадіями. Лише послідовне і правильне здійснення кожної стадії забезпечує успіх застосування норм права в цілому.

Дослідженню особливостей правозастосування присвятили свої праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як С.С. Алексеев, Г.Я. Дюрягін, О.Г. Мурашин, П.Є. Недбайло, В.С. Нерсеянц, П.М. Рабінович І.А. Сердюк, , В.М. Сирих, В.А. Юсупов та ін. Процес застосування норм права може починатися за ініціативою суб'єкта права, вказівкою вищого за ієрархією органу або за заявами зацікавлених суб'єктів і як нами зазначено вище являє собою систему послідовних дій, певні однорідні групи яких об'єднуються у стадії правозастосування. У наукових дослідженнях визначається різна кількість стадій процесу застосування норм права.

На думку Р.Ф. Васильєва, правозастосовна діяльність складається з двох основних етапів: юридичної кваліфікації спірних правовідносин і вирішення справи. Однак такий підхід до розв'язання проблеми дещо спрощує її, ігнорує потребу встановлення фактичної основи справи та забезпечення здійснення ухваленого рішення[1].

В.С. Нерсеянц виокремлює три стадії застосування норм права: 1) встановлення фактичних обставин справи; 2) юридична кваліфікація поведінки суб'єктів ; 3) ухвалення рішення у справі. Правник вважає, що всі дії суб'єкта правозастосування на всіх стадіях – це передбачені нормами права юридично значущі дії для визначення юридичного значення відповідних фактичних обставин справи і ухвалення юридичного рішення[2].

В.А. Юсупов проводить аналогію стадій правозастосування зі стадіями управлінської діяльності. Якщо стадіями правозастосування є: 1) встановлення фактичних обставин справи; 2) юридичний аналіз фактичних обставин справи; 3) вирішення справи, то стадії управління – це

- а) збирання інформації;
- б) оцінка інформації;
- в) підготовка і ухвалення управлінського рішення[3].

Специфічною особливістю застосування норм права в аспекті

суб'єктів є його спрямованість не на учасника управлінських правовідносин, а на іншу їх сторону. Як правило, суб'єкти, які застосовують норми права не є учасниками суспільних відносин, що зазнають регулятивного впливу. Вони, як зазначає С.С. Алексєєв, діють з боку, доповнюючи владну силу юридичних норм силою індивідуальних актів [4].

Цю думку поділяє і Ю.С. Решетов, котрий вбачає у правозастосуванні владне індивідуально-правове регулювання як вираз його функціонального призначення [5]. Автор під «владним» розуміє, швидше за все, регулювання, що характеризується надходженням юридичної енергії від державних органів. Але з огляду на сучасні реалії, «владне» не означає «державне», а швидше - встановлене законом, нормативними правовими актами. У практичній діяльності всі три стадії процесу застосування норм права переплетені, нерідко виражаються в одних і тих же діях. Крім того, в практичній діяльності виокремлюються стадії судового розгляду кримінальних і цивільних справ, коли до цієї роботи крім суду долучаються й інші учасники процесу.

А.М. Колодій вказує на доцільність виокремлення таких самостійних стадій процесу застосування норм права: 1) встановлення та аналіз фактичних обставин справи або ситуації, що потребує врегулювання чи вирішення; 2) вибір та встановлення автентичності тексту норми права, що регулює даний випадок (юридична кваліфікація); 3) тлумачення норм права; 4) прийняття рішення по справі, яке знаходить своє закріплення у виданні правозастосовного акта; 5) заключна стадія, на якій здійснюються фактичні дії, завдяки чому норма права, її настанови впроваджуються у життя [6, С. 214]

Отже, в сучасній правничій науці відсутня єдність у підході вчених до розуміння кількісного аспекту стадій процесу застосування норм права. Основною причиною цього є різні погляди правників на технологічну складову правозастосовного процесу, що поряд із діями спрямованими на встановлення фактичної юридичної основи справи та ухвалення рішення у справі, може передбачати прояви правової поведінки, що мають на меті з'ясування змісту правової норми, на основі яких вирішується юридична справа та забезпечується виконання ухваленого рішення.

1. Васильєв РФ. Акти управління (значення, проблема дослідження, поняття). - М., 1987. - С. 102-104.

2. Нерсесянц В. С Право и закон. - М., 1983. - С. 260.

3. Юсупов В.А. Правоприменительная деятельность органов государственного управления. - М., 1979. - С. 190.

4. Алексєєв С.С. Проблемы теории права. Курс лекций в 2-х т. Т. 2. - Свердловск, 1973. - С. 239

5. Решетов Ю.С. Реалізація норм радянського права: системний аналіз. - Казань., 1999.

6. Теорія держави і права : навч. посіб. / А. М. Колодій та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с. [с. 214-221].

Хитрук Руслана Олегівна
курсант факультету економіко-правової безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії
та політології факультету економіко-правової безпеки,
к.філос.н., доц. Стояцька Г.М.*

НАУКА ЯК ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ВИРОБНИЧА СИЛА СУСПІЛЬСТВА

Питання про виникнення науки виходить за рамки тривіального історичного або наукознавчого дослідження, оскільки в процесі емпіричного вивчення науки історик повинен так чи інакше спиратися на деяке розуміння науки, для того аби пересвідчитись, що обрані факти пізнання належать чи не належать до наукового дослідження. Таким чином, будь-яке історичне дослідження науки, так чи інакше передбачає певне філософське розуміння її сутності. Залежно від того як ми розуміємо сутність науки, буде формулюватися питання про те, коли вона виникла.

У цьому сенсі аналіз історії формування науки як соціального і культурного явища можуть дати багатий матеріал для розкриття закономірностей виникнення і розвитку науки та тих проблем, з якими вона вже стикалась на різних історичних етапах свого розвитку. Ознайомлення та розкриття тих різноманітних форм, в яких існувала наука на різних цивілізаційних етапах розвитку здатні розкрити шляхи до визначення та вирішення сучасних проблем у науці. Історія досучасної науки забезпечує доступ до стародавніх цілей, цінностей та ідеологій, відрізняючись від інших областей стародавньої думки в розумінні того, що є наукова реальність і якими можуть бути вірогідні наслідки науково-технічного прогресу для особистості та людства в цілому.

Що дійсно відрізняє науку від інших форм пізнання – це перш за все метод. Таким чином, саме методологічна культура Нового часу і розглядається як ідеал будь-якої науки, будь-якого наукового пізнання. А отже, все що було до XVII століття треба розглядати як переднауковий етап. Тому не випадково відомий історик науки Альфред Норт Уайтхед [1, с.56-75] розглядає античну математику як підготовчу роботу. Але то що ми маємо в Новий час, в XVII столітті – це, безсумнівно, якийсь новий спосіб мислення та винахід саме цього нового способу мислення Уайтхед оцінює набагато вище, ніж будь-які окремі наукові досягнення даного періоду. Бо тут ми дійсно маємо, як він вважає, початок науки. Тому якщо ми так будемо розуміти сутність науки тоді виникнення науки датується починаючи з XVII століття.

Античність буде розглядатися як переднауковий етап. Адже «греки, хоч і почали ставити окремі експерименти (як це робив Аріхмед), але не створили експериментального методу, не надавали експериментальним дослідженням принципового значення. Тому, відносно античної епохи і можна стверджувати появу *переднауки*» [2, с.194].

Ми можемо сказати що наука в певний період стала безпосередньою продуктивною силою. Таким чином, якщо сутність сучасної науки бути продуктивною силою людства, то цей процес починається не в XVII столітті, а в середині XIX. Саме в цей час відбувається радикальне перетворення всього інституту пізнання, який почав закладатися ще в XVII столітті. Академії наук, які відігравали важливу роль в XVII столітті, практично втратили свою провідне значення вже на початку XIX століття і на перший план висуваються університети. Саме вони є носіями передового знання в той час. Сама ж наука в цих умовах набуває предметно-дисциплінарної форми організації. У певний історичний період експеримент, експериментальні дослідження, теоретичне пізнання розвиваються незалежно одне від одного. Це практично все Середньовіччя і частина епохи Відродження. І тільки вже в пізній період Відродження ми бачимо як ці два види пізнання починають тяжіти один до одного, потім з'єднуються і виникає нова якість пізнання – наука Нового часу. В науці Нового часу теоретичне пізнання та експериментальні дослідження органічно зливаються.

«Наука має свою «малу батьківщину» у Європі, але із самого початку заявляє про себе як про універсальну силу ареною якої може бути весь світ. Це особливо чітко виявляється в нашу епоху глобалізації, що фактично стала парадигмацією європейської цивілізації в параметрах науково-технічної революції як умови виживання в сучасному світі. У часи глобалізації наука і перетворюється на своєрідну «нервову систему» планетарної цивілізації, на її керівний підрозділ» [2, с.191].

Фактично, ми керуємось міркуваннями, що наука є дійсно явище все-світньо-історичне, аж ніяк не тільки європейське. І, по можливості, розглядаючи історичний розвиток науки, ми повинні враховувати також той внесок, який зробили в розвиток науки інші культури, не тільки європейська. Крім того, ми повинні розуміти, що цілісність науки є певна конкретність, єдність різноманіття. І в цьому сенсі набуття цієї цілісності пов'язане з тим, що наука дійсно поступово вибудовує себе, інтегруючи різні види діяльності які зустрічає на своєму шляху для того, аби в кінцевому підсумку стати сучасною продуктивною силою суспільства.

У науці ми маємо особливий вид суспільних зв'язків які проявляються в пізнанні. Дослідник спирається на праці попередників, він об'єднує свої зусилля з сучасниками, і все це заради того, аби отримати якийсь новий оригінальний результат, відкрити, пізнати, винайти щось. Тому наука безпосередньо дає можливість зрозуміти досліднику громадський характер своєї праці. Інакше дослідник просто елементарно не зможе сказати, в чому новиз-

на його власних робіт, який внесок він сам вніс в розвиток науки.

Якщо виходити з того, що наука є духовним виробництвом, що наукове пізнання – це діяльність, обумовлена особливим соціальним зв'язком, то ми можемо зрозуміти науку як якийсь складноорганізоване органічне ціле яке формується в процесі історичного розвитку. Тобто, тим самим, ті шаблі наукового пізнання, які абсолютизують і видають за науку як таку, можна розглядати лише як основні фази історичного розвитку науки, яка в підсумку і отримує статус продуктивної сили суспільства. Саме наука винайшла різні способи здійснення діяльності, різні споживчі вартості, відкрила нові форми життєдіяльності. У цьому сенсі будь-яке відкриття, винахід – є наука. І в цьому сенсі вона нерозривно була пов'язана колись з матеріальним виробництвом, була чинником його розвитку.

Але цього недостатньо для того, аби стати продуктивною силою. Необхідно створити ланцюг наступних ланок, які дозволяють наукову ідею перетворити в практично корисний предмет. Для цього необхідна діяльність проєктувальників, інженерів-конструкторів, тобто ціла подальша низка досліджень і винаходів, які в підсумку дозволять науковій ідеї перетворитися в суспільно-корисний продукт. І тільки в цьому випадку наука дійсно може інтегруватися з матеріальним виробництвом, може стати новою продуктивною силою і тим самим перетворити матеріальне виробництво в свою власну експериментальну базу. Наука перестає тут бути духовним виробництвом, вона знову стає фактором розвитку. Причому стає безпосередньою продуктивною силою і в цьому сенсі наука і набуває свої максимально конкретні вирази.

Підсумовуючи, варто констатувати, що аналізуючи проблеми виникнення науки, ми отримуємо доступ до широкого кола загальнокультурних і світоглядних питань досліджуваної епохи. Наука виступає наче ключем до широкого культурного та історичного контексту. Робота науковців на різних етапах історичного розвитку, в тому числі і на ранньому етапі, їх пояснення, стилі перевірки наукових даних та особливо їх передбачення отримували своє відображення паралельно в інших сферах історичного дослідження. А у своїх амбіціях описати, пояснити і зрозуміти навколишній світ вчені постійно віднаходили нові аспекти реальності і, таким чином, конструювали те, що ми сьогодні називаємо науковими картинами світу.

1. Уайтхед А. Истоки современной науки // Избранные работы по философии: Пер. с англ. / Сост. И. Т. Касавин: Общ. ред. и вступ. ст. М.А. Кисселя. М. : Прогресс, 1990. 717 с.

2. Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. / С.Б.Кримський. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 367 с.

Цебинога Вікторія Юріївна
курсант 3 курсу факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри адміністративного права
і процесу факультету № 3 ХНУВС, к.ю.н. Коломоєць Н.В.*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Проблема забезпечення прав та законних інтересів людини і громадянина є надзвичайно актуальною в сучасних складних умовах внутрішнього економіко-політичного розвитку нашої держави та враховуючи воєнні дії на сході країни. Вказані події призвели до того, що значно збільшились обсяги обігу вогнепальної зброї в державі. Такий стан справ не є характерним для нашої держави, а тому потребує правової оцінки.

Одне з провідних місць у системі правового регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні належить адміністративному праву, що регламентує порядок її придбання, зберігання та носіння. В свою чергу, питаннями адміністративно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні займалися такі провідні вчені як: В. Авер'янов, О. Бандурка, С. Гусаров, А. Комзюк, Т. Коломоєць, Р. Мельник, Р. Шаповал, Ю. Фрицький, Р. Калюжний, О. Синявська та інші.

Адміністративно-правові відносини, що складаються з приводу обігу вогнепальної зброї – це установлені нормами адміністративного права суспільні відносини, що виникають у сфері придбання, виготовлення та зберігання, носіння та обліку, перевезення та переробки вогнепальної зброї. Ключовими при регулюванні даної категорії відносин є межі адміністративно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї. До меж, у даному випадку варто віднести предмет адміністративно-правового забезпечення, гарантії, норми, що регулюють обіг вогнепальної зброї в Україні та відповідний адміністративний інструментарій.

При визначенні сутності та змісту адміністративно-правового забезпечення обігу вогнепальної зброї, слід звертати увагу на принципи такого забезпечення. Так, до принципів адміністративно-правового забезпечення обігу вогнепальної зброї, ми відносимо: принцип верховенства права, законності, взаємної відповідальності суб'єктів відносин, що складаються у сфері забезпечення обігу вогнепальної зброї, а також принципи захисту життя і здоров'я, недоторканності людини, рівності перед законом.

Та, незважаючи на теоретичне підґрунтя, аналіз сучасних нормативно-правових актів, що регламентують порядок адміністративно-правового за-

безпечення обігу вогнепальної зброї в Україні, дає нам підстави зробити такі висновки:

1) правило вільного обігу вогнепальної зброї в Україні не застосовується, що підтверджується існуючим правовим режимом обігу вогнепальної зброї;

2) відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би регулював питання обігу вогнепальної зброї на рівні закону, а не підзаконного нормативно-правового акта;

3) оскільки механізм адміністративно-правового забезпечення обігу вогнепальної зброї – це правовий інструментарій, який спрямований на упорядкування відносин у даній сфері, то держава повинна закріпити певні гарантії реалізації таких суспільних відносин та забезпечити права та законні інтереси їх учасників;

4) сучасний стан повноважень МВС України у сфері забезпечення обігу вогнепальної зброї потребує подальшого законодавчого вдосконалення;

5) враховуючи міжнародну практику та досвід, варто посилити відповідальність за незаконне використання вогнепальної зброї та порушення порядку її зберігання.

Цебинога Олена Юріївна
курсант 3 курсу факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – викладач кафедри кримінального права
і кримінології факультету № 1 ХНУВС, к.ю.н. Шевчук Т.А.*

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛІЗАЦІЮ ДІЯНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ

Стрімкий розвиток суспільних відносин, зумовлений низкою соціальних, геополітичних змін, державних економічних та регіональних перетворень впливає на криміногенну обстановку в світі. В повній мірі ці зміни торкаються і України, її політики, економіки, науки і техніки, ідеології і культури. Злочинність як соціальний прояв суспільних відносин також розвивається і видозмінюється, пристосовується до змін оточуючого середовища, шукає нові форми існування.

Нажаль, стрімкі темпи розвитку сучасних інформаційних технологій слугують не тільки запорукою прогресивного розвитку суспільства, а і активно використовуються злочинцями для вчинення злочинів.

Останнім часом широкої популярності набувають криптовалюти, як

альтернативний спосіб зберігання та примноження коштів. Криптовалюта – це цифрова (віртуальна) валюта, одиниця якої – монета, яка захищена від підробки, бо вона містить зашифровану інформацію, скопіювати яку неможливо. Криптовалюта створюється безпосередньо в мережі і ніяк не пов'язана з будь-якою валютою або державною валютною системою.

Усе це – головна її відмінність від звичайних грошей, які перш, ніж з'явитися на рахунку в електронному вигляді, повинні бути спочатку внесені на рахунок в грошовому еквіваленті. Тобто для звичайної валюти електронний вигляд – лише одна з форм існування.

На даний момент у світі існує близько тисячі видів криптовалют, і цей ринок продовжує рости. Біткоїни – це перша і найвідоміша монета з безлічі інших віртуальних електронних валют.

Актуальність дослідження даної тематики зумовлена необхідністю врегулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку з обігом криптовалют в Україні. Механізм реагування відповідних органів на такого роду посягання не відпрацьований. Чинний кримінальний кодекс України (далі КК України) визначає вичерпний перелік суспільно небезпечних діянь, які визнаються злочинами, і серед них немає такого, що містив би у собі посилення на незаконний обіг криптовалют в Україні.

Широке розповсюдження Bitcoin, як засобу платежу, вимагає надання хоча б спочатку цьому різновиду криптовалют певного правового статусу, створення механізму регулювання операцій та угод, здійснення максимально можливої ідентифікації учасників платіжних операцій з застосуванням Bitcoin, здійснення контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів, що використовують Bitcoin тощо.

НБУ у своєму роз'ясненні щодо правомірності використання в Україні віртуальної валюти/крипто валюти Bitcoin зазначив, що остання повинна розглядатися як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу. Біткоїн не визнається ані валютою, ані платіжним засобом.

В той же час в Україні дедалі більше випадків вчинення правопорушень пов'язаних з обігом криптовалют, зокрема, тільки за останній рік, за даними Управління Національної Поліції України, було вчинено десятки вимагань, отримання неправомірної вигоди, підробки криптовалют, легалізації доходів отриманих злочинним шляхом.

За відсутності правової визначеності у розглядуваному питанні НБУ застерігає від використання віртуальних валют для обміну на товари або грошові кошти, оскільки це пов'язано з ризиком залучення до діяльності з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України), або фінансування тероризму (258-5 КК України). Втім, не є можливим і доцільним просто заборонити все, що може бути використане у злочинній діяльності (грошову одиницю України, долари США, комп'ютери,

апарати стільникового зв'язку тощо). Але цілком слушно НБУ неодноразово попереджав про ризики шахрайства (ст. 190 КК України) для осіб, що володіють або мають намір володіти криптовалютою та приймати участь в операціях з нею.

Значна кількість правопорушень, пов'язаних з обігом криптовалют в Україні, на нашу думку, зумовлює необхідність розгляду питання про можливість криміналізації таких діянь. Так, із цього приводу спеціалісти з кіберполіції заявляють про необхідність віднесення криптовалют до електронних коштів, що можуть прийматися як засіб платежу. У той же час слід здійснювати контроль за їх транзакціями, що забезпечується криптографічним захистом. Сьогодні виникла необхідність якнайшвидшого урегулювання на законодавчому рівні питань, пов'язаних з використанням криптовалют, а також впровадження необхідного оподаткування операцій з їх купівлі чи продажу. Крім того, необхідним є визначення відповідних правила функціонування українських криптовалютних бірж і пунктів обміну криптовалют.

Цикало Максим Віталієвич,
Студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник –
заслужений працівник народної освіти України,
професор Грибан Віталій Григорович,
кафедра фізичного виховання

ГІГІЄНА ТА БЕЗПЕКА ПРАЦІ В ЄВРОСОЮЗІ

Значна увага приділяється питанням охорони праці та здоров'я на виробництві у Європейському Союзі і країнах, що входять до нього. Створення Європейського Союзу було затверджено Трактатом 7 лютого 1992 року в Маастрихт (Нідерланди).

Європейський Союз - це об'єднання демократичних європейських країн, які об'єдналися заради миру та розвитку. Країни, що входять до його складу, заснували спільні інституції, яким було делеговано частину їхніх суверенних повноважень, завдяки чому стало можливо демократично приймати рішення з конкретних питань, які становлять спільний інтерес, на європейському рівні. Європейський Союз створив спільну валюту, спільний ринок, в якому люди, послуги, товари і капітал пересуваються вільно. Він намагається зробити так, щоб внаслідок соціального прогресу та справедливої конкуренції якомога більше людей могли скористатися перевагою спільного ринку

Правовими актами ЄС є *регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки*. За своєю природою вони є різними, одні з них обов'язкові до виконання, інші – ні, вони встановлюють бажані схеми поведінки.

Основні напрямки стратегії ЄС в області охорони праці:

- збереження і розвиток працездатності;
- профілактика виробничого травматизму і професійних захворювань;
- профілактика захворювань опорно-рухливого апарату;
- сприяння психологічному благополуччю на робочому місці;
- збереження трудової активності і управління трудовим процесом.

Стратегія і політика Європейського Союзу у сфері гігієни та безпеки праці розвивалася протягом кількох десятиріч. З 1980-х років одним із пріоритетів ЄС стає забезпечення здорових і безпечних умов праці. Сьогодні це один з найбільш концентрованих і, як зазначено у ст. 153 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС), найважливіших напрямів соціальної політики Євросоюзу. Право кожного працівника на працю в умовах, що забезпечують його здоров'я, безпеку і гідність, закріплено у ст. 31 Хартії ЄС про основні права. Правові основи охорони праці знайшли розвиток у фундаментальній законодавчій базі ЄС і підкріплені значною кількістю інструментів незаконотдавчого характеру. Загалом законодавство ЄС у сфері гігієни та безпеки праці ґрунтується на чотирьох основних принципах:

- 1) досконаліші стандарти охорони праці покликані сприяти підвищенню конкуренції;
- 2) законодавство про охорону праці може дати очікувані результати тільки за умови його належного дотримання;
- 3) виникнення нових ризиків потребує розроблення нових правових норм;
- 4) соціальний діалог залишається основним засобом під час розроблення стратегії і політики у сфері охорони праці, успіх якої залежатиме від спільних зусиль соціальних партнерів.

Стратегія і політика ЄС у сфері гігієни та безпеки праці спрямована на виконання двох основних завдань:

у соціальній сфері – захист працівників за допомогою забезпечення відповідного рівня охорони праці (ст. 153 Договору про функціонування Європейського Союзу);

в економічній сфері – забезпечення відповідності товарів, які виробляють, стандартам з безпеки та гігієни праці (ст. 169 ДФЄС, директива 2001/95/ЄС).

Головною метою стратегії і політики у сфері гігієни та безпеки праці ЄС є зведення до мінімуму виробничого травматизму і професійних захворювань. За минулі роки ця мета набула нового значення, охопивши поняття «добробут на роботі». Йдеться про сприятливі моральні та психологічні умови праці з виключенням чинників стресу на робочих місцях, а не лише про зниження кількісних показників нещасних випадків і профзахворювань. Крім

головної, відокремлюють **допоміжні цілі** стратегії і політики у сфері гігієни та безпеки праці Європейського Союзу:

- профілактика соціальних ризиків (стресів, домагань на робочому місці, депресій, роздратування, ризиків, пов'язаних з алкогольною, наркотичною, медикаментозною залежністю);

- аналіз нових ризиків, а також ризиків, пов'язаних з роботою з хімічними, фізичними та біологічними агентами, і ризиків, пов'язаних з виробничим середовищем (ергономічні, психологічні, соціальні ризики);

- урахування змін у формах зайнятості, організації праці та робочого часу (до найуразливішої групи належать частково зайняті або тимчасові працівники);

- урахування розмірів підприємств (програми щодо запобігання ризикам мають бути спрямовані також на малі та середні підприємства, приватних підприємців, хатніх працівників тощо);

- інтенсивна профілактика професійних захворювань (особливу увагу приділяють вирішенню проблем опорнорухового апарата, а також захворюванням, пов'язаним з втратою слуху і роботою з токсичними матеріалами та речовинами);

- урахування демографічних змін; урахування гендерного чинника під час оцінки ризиків, проведення превентивних заходів і компенсаційних виплат.

Для досягнення поставлених цілей здійснюють гармонізацію стандартів у сфері охорони праці в державах – членах ЄС. Активно цей процес розпочався з кінця 1980-х років, що збіглося із завершальним етапом створення єдиного економічного і правового простору ЄС. У цей час були ухвалені директиви, що стосуються засобів індивідуального захисту працівників, знаків безпеки на робочому місці, максимальної маси вантажу, який дозволяється переносити вручну, і т. ін.

У 1989 року було ухвалено основний документ у сфері охорони праці – рамкову Директиву 89/391/ЄЕС «Про впровадження заходів щодо поліпшення безпеки та охорони здоров'я працівників під час роботи». Директива містить загальні принципи, що стосуються запобігання виробничим ризикам, поліпшення стану гігієни та безпеки праці, виключення чинників ризику і нещасних випадків, інформування, консультацій, пропорційної участі відповідно до національного законодавства або практики, навчання працівників тощо. Рамкова директива передбачає право працівників не виконувати роботи у разі серйозної небезпеки, можливості нещасного випадку або захворювання.

Таким чином в Євросоюзі безпеці праці та охороні здоров'я працівників приділяється належна увага, що є прикладом для нашої країни.

Чабаненко Діана Сергіївна
студентка Криворізького факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У Конституції України, прийнятій на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 грудня 1996 р., Україну визначено як суверенну, незалежну, демократичну, правову державу. Основоположними принципами Української держави стало верховенство права, першочергова цінність прав та свободи людини і громадянина - традиційно європейські цінності.

В умовах євроінтеграції України процес формування правосвідомості і правової культури майбутніх спеціалістів та управління ним набуває особливого значення. Перш за все, це стосується майбутніх фахівців юристів, оскільки юридична освіта займає одне з пріоритетних місць в освітніх системах європейських країн. Тому важко переоцінити у цьому плані європейський досвід.

Важливою рисою європейського досвіду є інтеграційні тенденції, прагнення до зближення, узгодження різних підходів до розробки міжнародних стандартів освіти, що забезпечувало б взаємне визнання дипломів і присудження міжнародних відзнак. Примітною рисою навчання правознавців у Європі є тісний зв'язок і активне співробітництво з юридичними факультетами інших держав. Багато європейських університетів мають партнерські договори з університетами Європи, Америки, Азії: тут не тільки вивчаються основи права зарубіжних країн, але і ведуться заняття викладачами мовами цих країн англійською, німецькою, французькою, російською та ін. Це дозволяє готувати фахівців для роботи в спільних міжнародних підприємствах і організаціях. Для студентів регулярно видаються довідники, що містять інформацію про організацію юридичної освіти за кордоном, які допомагають молодим людям вибрати місце для продовження навчання.

Підготовка цивілізованих професіоналів повинна відповідати світовому рівню цивілізації, характерному ствердженню в житті ідей та норм гуманізму, демократії, правової держави і суспільства з ринковою економікою. Це невід'ємна частина і міжнародних освітніх стандартів. Однією з таких ідей вимог є гуманітарна підготовка професіоналів правоохоронної діяльності. Вона посідає найважливіше місце в системі їх освіти та кадрової роботи. Гуманізм виступає сьогодні як загальнолюдський світогляд, як основа ідеології, моралі, організації і життя цивілізованого суспільства, в центрі якого знаходиться людина, що визнається найвищою соціальною, духовною і природною

цінністю. Гуманізм є передумовою створення правового суспільства, покликаного на захист законних прав, свобод і гідності громадян.[3]

В сучасній Європі та, зокрема, в Німеччині достатньо уваги приділяється навчанню і вихованню студентів юридичних освітніх закладів в дусі ідей глобального розуміння світу, взаєморозуміння між народами, визнання миру як найвищої цінності в умовах збереження людства на землі, визнання цілковитої рівності людей незалежно від нації, статі, політичних переконань, визнання свободи, прав, розвитку здібностей, переконань кожним громадянином в рамках закону як найважливішого призначення цивілізованого правового суспільства, необхідності створення і зміцнення правового суспільства, покликаного стояти на захисті законних інтересів громадян.

Така підготовка, за німецьким досвідом, передбачає досягнення внутрішнього прийняття норм поведінки, що полягають у визнанні права кожної людини на своє розуміння оточуючого, на свою думку, свої інтереси бажання, на вибір рішень, на індивідуальність, вільний розвиток, наменталітет, але в межах норм права і поваги прав інших. Ставлення до різноманітності ідей, поглядів, бажань, підходів як до нормального явища в житті суспільства, не як до недоліку, а як до переваги суспільства, колективу, групи, як до обов'язкової умови швидкого розвитку, руху вперед, досягнення успіхів. Отже, підготовка студентів до життя та професійної діяльності в умовах демократичного суспільства займає важливе місце в системах підготовки професіоналів.[1]

Очевидна актуальність орієнтованості освітнього процесу на формування особистості майбутніх юристів. Всі кваліфікаційні вимоги та характеристики утворюють модель особистості сучасного юриста, покликану бути зразком, прикладом, основою для побудови освітнього процесу, формування професійних та особистісних якостей студентів. Важливо, що при розробці моделі німецького юриста використовуються результати досліджень вимог юридичної діяльності до її суб'єкта. Від ступеня відповідності сформованості особистості юриста професіонала цим вимогам залежить і ступінь його особистого успіху, а значить, і самоствердження, кар'єра тощо. Характеристики особистості, втілені в професійну модель, визначаються і в порівнянні юристів, що досягли успіху і малопритатних для юридичної діяльності, таких, що піддалися професійній деформації, скоїли службові проступки чи кримінально карне діяння.[2]

Професійна модель юриста втілює узагальнені об'єктивні вимоги до особистості юриста, виходячи з того, що в юриспруденції особистість дієздатна особа, суб'єкт правових відносин, яка свідомо приймає рішення і несе відповідальність за свої діяння.

На думку дослідників, загальний професійний портрет особистості юриста включає в себе такі основні властивості: професійну спрямованість, моральнопсихологічну підготовленість, професійно ділову підготовленість, Всі ці властивості взаємопов'язані з такими педагогічними якостями як

загальна і професійна освіченість, вихованість особистості, що удосконалюються разом з ними.

Не менш важливим є формування у студентів морально психологічних особливостей особистості юриста. Це формування особливої групи ділових якостей, особливого виду професійної підготовленості до юридичної діяльності. Морально - психологічна підготовленість включає в себе моральні знання і переконання, навички, уміння і звички високоморальної поведінки як на службі так і в побуті. Морально-психологічні установки і ціннісні орієнтири, що виражають ступінь внутрішнього прийняття юристом певної групи моральних норм, стають критеріями у вирішенні питань справедливості. Морально-психологічні якості стійкі особистісні особливості поведінки. Їх сформованість є основним показником морально-психологічної підготовленості юриста. Така професійна модель юриста допомагає в конкретному університеті розробити навчальний план, перелік навчальних дисциплін, раціонально розподілити години по навчальних дисциплінах з урахуванням їх внеску в професійне формування особистості студентів.

У фахових виданнях з'являються спроби описати "ідеальну модель" юриста професіонала, адже без цього дуже складно організувати ефективну систему професійної освіти, прийняти освітній стандарт. Головна проблема полягає в різноманітності напрямків в юридичній професії, ускладнює створення універсальної моделі, яка включала б всі знання, навички, якості, прокурора, адвоката, нотаріуса, юрисконсульта. У створенні моделі обов'язково буде відобразатись суспільне уявлення про ту чи іншу юридичну спеціальність, саме ту, представники якої і втілюють образ «ідеального юриста». Для англосаксонської правової системи таким, скоріше за все, буде образ адвоката, що захищає інтереси свого клієнта, в тому числі клієнта-держави. Для континентальної системи, до якої належить Німеччина, «ідеальний юрист» – це, передусім, суддя, що виносить рішення по справі.[5]

Для набуття юристом якостей, знань і умінь, необхідних для його ефективної діяльності в нових умовах, кожна країна розробляє свої стратегії, беручи до уваги при цьому рекомендації Міжнародної комісії юристів (що є особливо актуальними для країн, які знаходяться на перехідному етапі розвитку).

На загальнонімецькому з'їзді викладачів юридичних факультетів у червні 1895р. у Вюрцбурзі були сформульовані основні принципи юридичної освіти: науковість як основний принцип юридичної освіти і необхідна умова для оволодіння всіма юридичними професіями; зумовлений принципом науковості нерозривний зв'язок навчання з дослідницькою діяльністю, що забезпечувало б доступ викладачів і студентів до останніх наукових досягнень в галузі юриспруденції та суміжних університетських дисциплін.

Стосовно ж міжнародних стандартів етичної поведінки юристів, то їх правила не лише вивчаються, але й систематизуються в національні етичні кодекси. Такими міжнародними орієнтирами є: Деонтологічний кодекс (Кодекс правил здійснення адвокатської діяльності адвокатів ЄС, 1988 р.),

Основні принципи щодо незалежності судових органів (1985 р.), Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.), Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються здійснення правосуддя у справах неповнолітніх, Міжнародний кодекс етики (1998 р.) та інші. Більшість із вказаних документів прямо передбачають втілення їх положень в національні правила. [6]

Основи цього процесу були закладені на Восьмому Конгресі ООН з прийняттям Основних принципів стосовно ролі юристів. В сучасних умовах країни ЄС дійшли згоди щодо загальних завдань юридичної освіти, які включають: 1) особистісний та професійний розвиток юристів; 2) вдосконалення якості юридичних освітніх систем; 3) взаємодія між освітою та суспільством. [4]

Найбільш важливою, на наш погляд подією в процесі наближення до європейської освітньої системи стала міжнародна конференція, організована у 1991р. юридичним факультетом Маастрихтського університету (Нідерланди). 250 учасників конференції з 20 країн зробили спробу відповісти на питання про роль загального права Європи в навчальному плані юридичних факультетів. Відповіді були від радикальних ("центральна роль") до стримано-песимістичних. Отже, багатоманітність юридичних освітніх систем держав Європи дає підстави стверджувати, що європеїзація юридичної освіти-тривалий процес.

Висновки. Оскільки зміст навчального плану визначає суть навчання, одним з головних дискусійних аспектів європейської освіти є питання про співвідношення «традиційних» і «європейських» юридичних дисциплін в навчальному плані. Це означає, що сучасна європейська правова освітня програма потребує постійного методологічного осмислення, чіткого розмежування базових принципів та юридичних деталей, спрямованих на формування правосвідомості та правової культури сучасних європейських юристів.

1. Андрощук А.Г. Сучасні вимоги до професії юриста в німецьких умовах розбудови єдиної Європи // Вища освіта України – Додаток 3 (т. 2) – 2006р.-Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”- 528 с.

2. Гладкий С.О. Склад правосвідомості в контексті правового самопізнання // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 1. – С.12 – 16.

3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96- ВР [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/>

4. Проць Є.О. До питання про функції правосвідомості // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 1.– С.36 – 40.

5. Русенко І. Я. Реформування національної правової системи України: філософсько-правовий підхід // Часопис Київського університету права. 2014.–№ 1.–С.67–70

6. Удовика Л.Г. Трансформація правової системи в умовах глобалізації: Антропологічний вимір: Монографія – Х.: Право, 2011. – 552 с.

Чанцева Т.П.
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МОРАЛЬНА ШКОДА»

Питання про відшкодування моральної (немайнової) шкоди на сьогодні є досить актуальним, оскільки це відносно новий в Україні правовий інститут, який потребує теоретичних досліджень і перевірки їх судовою практикою. Законодавство України не містить у собі єдиного визначення такої категорії, як «моральна шкода». Визначення поняття моральної (немайнової) шкоди є предметом дискусій серед науковців, а також супроводжується неоднозначним її тлумаченням законодавцем. Так, на сьогодні існує розширена законодавча база, яка закріплює право громадянина на відшкодування моральної (немайнової) шкоди, а саме: Конституція України, Цивільний кодекс України, Кодекс законів про працю, Закони України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 р., «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р., «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 р., «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р., «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» від 1 грудня 1994 р. тощо.

Крім зазначених, важливе значення для визначення поняття моральної (немайнової) шкоди має судова практика: Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31 березня 1995 р. № 4, Методичні рекомендації «Відшкодування моральної шкоди» (лист Міністерства юстиції України від 13 травня 2004 р. № 35-13/797) та інші.

Разом із тим жодені з нормативних актів не містять узагальненого поняття моральної (немайнової) шкоди. Такі акти розкривають зміст моральної (немайнової) шкоди лише стосовно регульованих ними галузевих правовідносин, а поняття «моральна (немайнова) шкода» формується відповідно до потреб цих правовідносин. Зауважу, що закріплені законодавцем різні поняття моральної (немайнової) шкоди обумовлюються залежно від виду правопорушення, яким завдається моральна (немайнова) шкода, а також колом суб'єктів, що спричиняють певний вид шкоди. У свою чергу наявні наукові дослідження в більшості випадків ґрунтуються на малознайомих практичним працівникам правових конструкціях, при цьому не приділяють потрібної уваги аналізу вітчизняній практиці.

Підхід, запропонований у постанові Пленуму Верховного Суду України, на думку Р. Стефанчука, є більш точним за своїм змістом, оскільки в основу

визначення ставить не страждання як певний процес, що не підлягає оцінці, а негативні наслідки немайнового характеру, які спричинені вказаними стражданнями, що за своєю сутністю і є моральною шкодою [6, с. 220].

У теорії цивільного права стосовно визначення поняття моральної (немайнової) шкоди, яка заподіяна фізичній особі, існують три підходи. Для першого властиве встановлення факту моральних, психічних або фізичних страждань [5, с. 301]. Для другого недостатньо встановлення цих страждань, а необхідним є наявність втрат немайнового характеру або негативних наслідків морального чи іншого немайнового характеру, які виникли внаслідок моральних, психічних або фізичних страждань [6, с.106]. Третій підхід полягає в пониженні честі, гідності й ділової репутації або в моральних переживаннях у зв'язку з ушкодженням здоров'я, а також унаслідок порушення інших прав [7, с.14].

Проте положення ст. 23 Цивільного кодексу України не дають чіткого розуміння ознак моральної шкоди. Натомість норми цієї статті вказують на те, у чому моральна шкода може полягати: у душевних стражданнях фізичної особи, пониженні її честі та гідності, а також у пониженні ділової репутації фізичної або юридичної особи. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» моральна шкода – це шкода, яку заподіяно особистим немайновим правам суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та яка призвела або може призвести до збитків, що мають матеріальне вираження [1].

Отже, встановлення наявності у суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності моральної шкоди цитованою нормою пов'язується з таким наслідком, як збитки. Подібний підхід також не дозволяє відповісти на питання про те, що слід вважати моральною шкодою, оскільки відбувається змішування збитків та немайнової шкоди. Частина 5 статті 4 Закону України «Про відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» під моральною шкодою розуміє страждання, заподіяні громадянину внаслідок фізичного чи психічного впливу, що призвело до погіршення або позбавлення можливостей реалізації ним своїх звичок і бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми, інших негативних наслідків морального характеру [2].

Наближено до наведених вище легальних визначень поняття моральної шкоди формулюється й в інших нормах законодавства та постановках вищих судових органів України. Звертає на себе увагу те, що у переважній більшості подібних законодавчих визначень категорія «моральна шкода» розкривається через поняття «страждання», що слід визнати негативною обставиною.

Я приєднуюсь до думки тих дослідників правових проблем відшкодування моральної шкоди, які вказують на некоректність подібної спроби визначення моральної шкоди: страждання ще не є самою немайновою шкодою, а виступає психоемоційним виразом такої шкоди; описання поняття мораль-

ної шкоди через категорію «страждання» ототожнює даний вид шкоди з підставами її відшкодування.

Виходячи із компенсаційно-відновлювальних функцій цивільно-правового захисту, моральну шкоду слід розуміти, за моїм переконанням, як певні негативні особисті втрати фізичних осіб. Стосовно юридичних осіб не обхідно говорити про моральну шкоду, а про шкоду, щотягне за собою немайнові втрати організації (перш за все, репутаційні втрати). Понятійне описання моральної шкоди через «втрати» дозволяє встановити не тільки юридичну підставність відшкодування (компенсації) такої шкоди, але й встановити обсяг відшкодувань та порядок їх здійснення. На відміну від цього, «страждання» не піддаються об'єктивній оцінці, а тому виникають проблеми зі встановленням факту виникнення подібних негативних обставин.

Отже, через недосконалість правозастосовної практики суди часом обмежуються «вузьким» поняттям моральної (немайнової) шкоди, не обтяжуючи себе встановленням ступеня важкості перенесених моральних страждань і не бажаючи творчі підходити до рішень, що виносяться.

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 10.05.2017р.: (ОФЦ.ТЕКСТ).-ПАЛИВОДА А.В., 2017.-408с.

2. Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР «Про відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду»// Відомості Верховної Ради України. - 1995р. - № 1. – ст.2.

3. Постанова Пленуму ВСУ від 31.03.2015р. №4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди»/ Офіційний сайт Верховної Ради України.. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

4. Стефанчук Р. «Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захист)»: [монографія] / Р. Стефанчук. – К. : КНТ, 2008. – 626с. 5. Нескороджена Л. Цивільний позов, моральна шкода та її компенсація у кримінальному та цивільному судочинстві: теорія і практика: [наук.-практ. посіб.] / [Л. Нескороджена, С. Щербак, М. Сіроткіна] ; за заг. ред. С. Фурси. – К. : КНТ, 2008. – 416с.

6. Енциклопедія цивільного права України / [С. Антонов, А. Бабаскін, І. Безклубий, С. Фурса та ін.] ; відп. ред. Я. Шевченко ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К.: Ін Юре, 2009. – 952 с.

7. Корчевна Л. Компенсація моральної шкоди, завданої порушенням особистих немайнових прав, у цивільному праві України : автореф. дис.... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л. Корчевна ; Університет внутрішніх справ. – Х., 1998. – 24 с.

Ваврищук Анастасія Євгеніївна
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції ДДУВС

*Науковий керівник –
кандидат юридичних наук, доцент
Кононець Віта Петрівна
доцент кафедри адміністративного
права, процесу та адміністративної діяльності*

ВИЛУЧЕННЯ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА ПОРЯДОК ЇХ ЗБЕРІГАННЯ

Актуальність розгляду даної теми полягає в тому, що питання про торгівлю у невстановлених місцях набуває все більшого поширення та вимагає додаткового вивчення та аналізу проблем при вилученні і зберіганні харчових продуктів .

Такий вид правопорушення як «Торгівля з рук у невстановленому місці», передбачений ст.160 КУпАП в якій зазначається, що торгівля в містах з рук на вулицях, площах, у дворах, під'їздах, скверах та в інших невстановлених місцях-тягне за собою накладення штрафу від одного до семи неоподаткованих мінімумів доходів громадян з конфіскацією предметів торгівлі або без такої.

Торгівля з рук у невстановлених місцях промисловими товарами-тягне за собою накладення штраф від шести до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією предметів торгівлі. Санкція цієї статті передбачає окрім штрафу ще й конфіскацію предметів торгівлі, таким чином органи Національної поліції повинні здійснювати конфіскацію в рамках ст.265 КУпАП, однак харчові продукти не вилучаються.

Відповідно Постанови Кабінету Міністрів України «Про Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним» , де в пункті 9 зазначається, що продукти харчування насамперед ті, що швидко псуються, за умови проведення належної експертизи за рішенням комісії, створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку, можуть безоплатно передаватися закладам охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення населення, військовим формуванням, установам виконання покарань, слідчим ізоляторам і на благодійні цілі;

Також відповідно до розділу «Переробка, утилізація або знищення майна» пункту 16 Постанови КМУ «Про Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним» можна зазначити, що продукти харчування, які визнані непридатними для вживання в їжу людям і є безпечними в санітарно епідемічному відношенні, за відповідним рішенням санітарно-епідеміологічної та ветеринарної служби, якщо вони походять з країн, адміністративна територія

яких є благополучною в епізоотичному відношенні, можуть бути передані на корм тваринам.

Працівники поліції у разі виявлення факту правопорушення торгівлі з рук, перевіряють документи у особи, що займається торгівлею на наявність дозволів та свідоцтв про право торгівлі конкретним товаром. Як правило такі дозволи видаються Державною фіскальною службою.

Працівники поліції по факту виявлення незаконної торгівлі в громадських місцях складають протоколи про правопорушення «Торгівля з рук у невстановленому місці» передбаченого статтею 160 КУпАП:

- уповноважені на те посадові особи Національної поліції;
- посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад за порушення, учинені в місцях, заборонених рішенням відповідної ради (ст. 255 КУпАП).

А розглядають справи про адміністративні правопорушення передбачені ст. 160 КУпАП «Торгівля з рук у невстановлених місцях» та, відповідно, накладають штрафи, районні, районні в місті, міські чи міськрайонні суди (судді) (ст. 221 КУпАП).

Слід зазначити, що суд може обмежитися й усним зауваженням, з огляду на малозначність учиненого адміністративного правопорушення відповідно до ст. 22 КУпАП.

Дивлячись постанови суду по ст.160 КУпАП «Торгівля з рук у невстановлених місцях» можна знайти і такі вирoki, коли суддя звільняє правопорушника від відповідальності.

Так, в справі про адміністративне правопорушення № 184/1095/17, номер провадження 3/184/410/17 від 21.07.2017 м. Покров ОСОБА_1 здійснювала торгівлю молоком в об'ємі 4 літри у невстановленому для торгівлі законом місці. Також в справі 184/333/14-п, номер провадження 3/184/76/14 від 5.02.2014 м. Орджонікідзе, де сказано, що ОСОБА_1 здійснювала торгівлю з рук саморобною печеною продукцією, а саме, пиріжками, у кількості 30 штук у невстановленому законом місці. Як і в першій справі, так і в другій, суддя врахував характер учиненого правопорушення, особу правопорушника, ступінь його вини, незначну кількість реалізованої продукції, наявність решти пом'якшуючих обставин, зокрема щире каяття правопорушника, і звільнив таку особу від відповідальності.

Аналізуючи ці та інші постанови суду про даний вид правопорушення, можна зробити висновок, що не мала кількість постанов, коли суддя враховуючи малозначність скоєного правопорушення – звільняє особу від адміністративної відповідальності, обмежившись усним зауваженням.

Зараз факт нелегальної торгівлі спочатку документують, складають адміністративний протокол, описують продукцію сумнівного походження, без маркування та супровідних документів. В рамках статті 277 КУпАП «строки розгляду справ про адміністративні правопорушення», складені документи направляють до суду, який протягом 3 днів повинен прийняти рішення. Це

може бути рішення про утилізацію або повернення продукції власнику. При складанні адміністративного протоколу і спису нелегальної продукції правоохоронці повинні прийняти рішення, вилучити товар або ні. Діюче законодавство дає можливість обирати один із двох вказаних варіантів.

Проблема в тому, що після вилучення продукції її повинно десь зберігати, повинні бути спеціальні приміщення, а для зберігання продуктів, які швидко псуються, потребується ще й морозильне обладнання. Оскільки у органів Національної поліції немає можливості зберігати таку продукцію - для цього у них просто немає ні приміщення, ні обладнання - нерідко її під розписку до рішення суду залишали у правопорушників. Отже, виходячи з цього, можна сказати, що у стихійних торгівців продукцію не вилучають, їх карають не дуже великим штрафом.

Роблячи висновок, ми бачимо, що проблема зберігання вилучених харчових продуктів до сих пір підлягає вирішенню, адже правоохоронним органам цю продукцію майже ніде зберігати. Тому є необхідність включити окрему норму статті в Наказ МВС України №1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції», що буде визначати порядок передачі харчових продуктів особам, що притягуються до відповідальності в рамках адміністративного провадження, під розписку для зберігання до розгляду справи у судді.

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. 2010. - ст. 160.
2. Єдиний реєстр судових рішень: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58343963>
3. Постанова КМУ «Про Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним»
4. Інтернет джерело <https://news.pn.ru/money/154091>

Золотухіна Аліна Сергіївна
курсант КП-644 ДДУВС

*науковий керівник –
Рижкова Світлана Анатоліївна,
старший викладач кафедри теорії
та історії держави та права ДДУВС*

ДО ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ

Участь населення у взаємодії з поліцією є одним із основних напрямів та принципів діяльності Національної поліції України. Побудова довірливих відносин між населенням та поліцією є запорукою безпечного середовища в суспільстві та ефективності їх діяльності. Завдяки такому підходу, уявлення населення про діяльність поліції, повинно докорінно змінюватися на краще,

тому що громадян, які готові співпрацювати з поліцією на добровільних засадах, сприймають як дієвих партнерів, метою яких є сприяння у забезпеченні громадського порядку у населених пунктах.

Відповідно до ст.11 п. 1., Закону України «Про Національну поліцію», діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб [1].

Однією із центральних служб, яка взаємодіє з громадськістю є служба дільничних офіцерів поліції (далі - ДОП). Від вміння дільничного побудувати довірливі стосунки з населенням на поліцейській дільниці, залежить ефективність превентивної роботи, зміцнення авторитету ДОП зокрема, та підвищення іміджу та довіри поліції в цілому.

Відповідно до наказу № 650 від 28.07.2017 року «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», діяльність дільничних офіцерів поліції повинна ґрунтуватися на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства, та мати на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності [2].

Дільничний офіцер поліції при виконанні покладених на нього обов'язків, та керуючись принципом взаємодії з населенням має право залучати населення, а саме громадян до протидії злочинності, профілактики правопорушень, охорони публічного порядку.

Крім того, ДОП повинен співпрацювати з органами місцевого самоврядування, представниками територіальних громад, населенням, керівниками підприємств, соціальних, навчальних та культурних закладів, закладів захисту дітей з метою реалізації принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства, обмін інформацією для подальшого її використання під час виконання службових обов'язків. Він повинен визначати спільні пріоритетні напрями роботи та оцінювати її з урахуванням думки і потреб громадськості. Дільничний офіцер поліції повинен проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням, інформувати про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території. Керуючись принципом взаємодії з населенням в межах поліцейської дільниці ДОП повинен проводити серед населення роз'яснювальну роботу для формування правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ з метою підняття іміджу поліції та доводити способи захисту і самооборони від злочинних посягань.

Одним з ефективних методів роботи з населенням є залучення громадян, які виявили бажання співпрацювати з поліцією в охороні громадського порядку, як членів громадських формувань.

Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» у ст. 12 закріплює право громадян України, які досягли 18 річного віку та виявили бажання брати участь у зміцненні правопорядку та здатні за своїми діловими, моральними якостями і станом здоров'я виконувати на добровільних засадах взяті на себе зобов'язання. Відповідно до цих умов громадяни наділяються відповідним спеціальним статусом, як члени громадських формувань та набувають спеціальних прав та обов'язків, соціальних гарантій, щодо реалізації права участі в охороні громадського порядку. Для виконання завдань, визначених у цьому Законі, громадські формування з охорони громадського порядку та їх члени мають право: 1) брати участь у забезпеченні охорони громадського порядку разом з поліцейськими, а в сільській місцевості - самостійно шляхом виконання конкретних доручень керівника відповідного органу Національної поліції; 2) вживати спільно з поліцейськими заходів до припинення адміністративних правопорушень і злочинів; 3) представляти і захищати інтереси своїх членів у державних органах та підприємствах, установах, організаціях, навчальних закладах; 4) взаємодіяти з іншими органами громадської самодіяльності, що беруть участь у заходах, спрямованих на ведення індивідуально-профілактичної роботи з особами, схильними до вчинення адміністративних правопорушень і злочинів; надання допомоги у боротьбі із злочинами у сфері економіки, податкового законодавства, а також пияцтвом, наркоманією, порушеннями правил торгівлі та у сфері благоустрою території міст, інших населених пунктів; охорону природи і пам'яток історії та культури; забезпечення безпеки дорожнього руху; 5) вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності пропозиції щодо запобігання адміністративним правопорушенням і злочинам, виникненню причин і умов, що сприяють їх вчиненню; 6) підтримувати зв'язки з відповідними громадськими організаціями інших країн з метою обміну досвідом роботи [1].

Окрім законодавчого закріплення взаємодії дільничного офіцера поліції з громадянами в охороні громадського порядку, на сьогодні є проблеми в організаційному аспекті так і в правовому, які виступають негативними чинниками, та не дають в повній мірі реалізувати ефективну взаємодію між зазначеними суб'єктами.

Стосовно організаційних аспектів, можна віднести неналежне інформування населення щодо спільної участі в охороні громадського порядку, відсутність соціальних роликів, щодо такої взаємодії. Мотиваційний аспект щодо участі в охороні громадського порядку досить на низькому рівні. Було б доречним внести зміни в Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» такого змісту: особи, які вступають на навчання в навчальні заклади МВС України, та які набрали рівну кількість балів, перевагу надавати тому, хто мав досвід діяльності як член громадського формування.

1. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. 2000. - № 40. - Ст. 338.

2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції Наказ МВС України № 650 від 28.07.2017 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>

Орлова Олена Олександрівна,
к.ю.н., доц., доцент кафедри
теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Патріман Марина Віталіївна,
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ: ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ

Відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1], практика Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ) є джерелом права, при цьому норми даного акту дають підстави зробити висновок, про відсутність належного визначення цього поняття. Розуміння та інтерпретація цього поняття має важливе значення, як в загальнотеоретичній площині, так і в практичній діяльності суб'єктів правозастосування.

Так, наприклад в ст. 6 Закону України «Про Національну поліцію» вказує на необхідність урахування практики ЄСПЛ у поліцейській діяльності [2]. Таким чином на сьогодні постає питання щодо окреслення поняття та складових елементів практики ЄСПЛ.

Об'єктивне визначення цього поняття неможливе без розуміння наукових підходів родового поняття, яким є судова практика.

Судовою практикою звичайно розуміють ті положення (рішення) судів, які розробляються судами при розгляді певної категорії справ (наприклад, щодо встановлення батьківства, відшкодування шкоди, що заподіяна джерелом підвищеної небезпеки тощо).

Частинами практики Європейського суду з прав людини є три основних елементи. Це діяльність суду, її рішення, а також соціально-правовий досвід.

Загалом, судова практика – це сукупність судових рішень, що створюється в процесі діяльності судових органів, перш за все судів вищих інстан-

цій [3].

Судова практика має три головних напрями, за якими ми і можемо її охарактеризувати. Це - судова практика діяльності суду, судова практика рішення суду, судова практика досвіду суду, також є додаткові напрями (такі як комбінування діяльності та соціального права досвіду діяльності суду, також діяльність, досвід та результати судової діяльності).

Перший напрямок, на нашу думку, влучно визначає П.В. Пушкар, що під судовою практикою Європейського суду з прав людини розуміє дуже узагальнене поняття, що включає широкий спектр судових рішень цього Суду, рішень як матеріального, так і процесуального характеру, деякі з яких дослідники цього питання не згадують або на які вони не посилаються взагалі. Тобто, саме по собі поняття «судова практика» включає в себе не тільки рішення Суду, постановлені щодо суті вимог Конвенції, але й і його ухвали (в деяких випадках такого роду рішення перекладаються як «постанови Суду») [4].

Б.В. Малишев вказує, що принцип верховенства права є істотною характеристикою головного співвідношення між людиною і державою, його закладено в зміст суспільного договору як юридично-політичної категорії. З цієї точки зору зазначений принцип є концентрованим виразом юридичних гарантій досягнення індивідами своїх цілей при укладенні суспільного договору, а за допомогою його дії діяльність держави спрямовується на виконання мети – утвердження і забезпечення прав людини [3, с. 18].

Отже, використовувати в науковому обігу твердження «судова практика – джерело права» можна лише суто умовно у спеціальному, вузькому значенні, маючи на увазі тільки певну частину результатів судової діяльності. Так, потрібно зазначити, що співвідносити із поняттям «джерело права» у формально-юридичному змісті можна лише «судову практику» в статичному аспекті, тобто розуміючи під нею певний результат законної діяльності органів судової влади, який знаходить своє зовнішнє вираження у формі актів органів судової влади (рішень, вироків, постанов, ухвал, що були прийняті у визначеному законом порядку й набрали чинність), адже будь-яке формально-юридичне джерело права набуває цього статусу лише в результаті певної діяльності держави (її уповноважених органів чи інших суб'єктів, відповідні повноваження яких визнає держава).

Також, важливою ознакою таких актів органів судової влади має бути їх нормативність – тільки за цієї умови судову практику (чи певну її частину) можна буде визнати джерелом українського права. Однак, саме теза про те, що акти органів судової влади не містять правових норм, а лише їх тлумачення та індивідуальні правові приписи, обов'язкові тільки для сторін у справі, є головним аргументом противників ідеї визнання судової практики джерелом вітчизняного права. Проте із цим аргументом не можна сьогодні погодитися хоча б з огляду на те, що Конституція України, а також деякі інші законодавчі акти, наділяють судову владу повноваженнями «негативних пра-

вотворців»: визнавати закони (чи їх окремі положення) неконституційними, а підзаконні нормативно-правові акти (чи їх окремі положення) – не тільки неконституційними, але й незаконними, що має наслідком втрату цими актами чинності.

Таким чином, юридичну практику ЄСПЛ необхідно розуміти та сприймати як діяльність Суду, яка носить доктринальний характер, основана на накопичуваному досвіді міжнародного правоохоронного інституту, об'єктивного результату котрий являє собою рішення, сформовані на основі тлумачення норм та принципів конвенції відносно обсягу та норм прав людини, ціллю яких є констатація факту про не порушення конвенційних прав людини.

Отже, юридична практика та практика ЄСПЛ, включає в себе й судову практику. Юридична практика є тотожною з поняттям юридичної діяльності, а юридична практика визначається самостійним явищем, що охоплює об'єктивний досвід правової діяльності компетентних органів, який сформувався в результаті застосування права в ході вирішення юридичних справ. А от юридична практика охоплює як діяльність усіх спеціально уповноважених суб'єктів, так і сформований на її основі соціально-правовий досвід.

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

2. Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004

3. Малишев Б.В. Принцип верховенства права (теоретико-правовий аспект) // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. № 8 (130). С. 18.

4. Пушкар П.В. Заборона катувань та інші форми жорстокого поводження чи покарання: застосування практики Європейського суду з прав людини / П.В. Пушкар // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://aau.edu.ua/static/pdf/hr_ppushkar_art3.pdf.

Манойло Олег Олегович,
курсант навчально групи КП-643
ФПФПП ДДУВС
Шевченко Богдан Романович,
курсант навчально групи КП-643
ФПФПП ДДУВС
*Науковий керівник: к.ю.н.
майор поліції*
Кононець Віта Петрівна

ПРОВАДЖЕННЯ ПО ВИКОНАННЮ ПОСТАНОВИ ПРО ОПЛАТНЕ ВИЛУЧЕННЯ ПРЕДМЕТА

Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в його примусовому вилученні і подальшій реалізації з передаванням вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат на реалізацію вилученого предмета (ст. 28 КУпАП).

Сьогодні цей захід застосовується за повторне протягом року порушення водіями правил експлуатації транспортних засобів, управління транспортними засобами в стані алкогольного сп'яніння або ухилення від огляду на стан сп'яніння; порушення правил перевезення небезпечних речовин на повітряному транспорті; порушення правил зберігання або перевезення вогнепальної зброї, ухилення від її реалізації (ч. 5 ст. 121; ч. 2 ст. 130; ч. 3 ст. 133; ст. ст. 191, 193 КУпАП).

Оплатне вилучення транспортних засобів за вчинення правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 121 і ч. 2 ст. 130 КУпАП, здійснюється за постановою міського (районного) суду (судді), до компетенції якого належить розгляд цих справ [1].

Постанову про оплатне вилучення вогнепальної зброї і боєприпасів за порушення правил їх зберігання або перевезення, а також ухилення від їх реалізації (ст. ст. 191, 193 КУпАП), виносять органи внутрішніх справ.

Згідно зі ст. 311 КУпАП, постанова про оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, виконується державним виконавцем

Предмет, вилучений на підставі постанови про його оплатне вилучення, здається державним виконавцем для реалізації в порядку, встановленому законом [2].

Суми, виручені від реалізації оплатно вилученого предмета, передаються колишньому власникові з відрахуванням витрат, пов'язаних з проведенням виконавчих дій.

Доставка транспортних засобів на штрафмайданчик регулюється ст. 265-2 Кодексу про адміністративні правопорушення та Постановою КМУ №1102 від 17.12.08. У цих документах є така фраза "Транспортний засіб может бути тимчасово Затриманий на строк до вирішення справи про Адміністративне правопорушення, але НЕ більш як три доби з моменту такого затримання".

Повернення затриманого транспортного засобу, який зберігається на штрафмайданчику або стоянці, здійснюється за письмовим зверненням його водія, власника (співвласника) [1]. Відповідно до зазначеного Постановою КабМіну, повернення здійснюється за умови оплати водієм або власником витрат, пов'язаних з транспортуванням та зберіганням такого транспортного засобу і пред'явлення відповідного протоколу про адміністративне правопорушення. За транспортування і зберігання транспортного засобу на штрафмайданчику або стоянці ДАІ стягується плата в розмірі, який встановлюється спільним наказом МВС, Мінфіну та Мінекономіки. Однак, слід нагадати, що відповідно до частини 5 ст. 265-2 Кодексу (КУпАП), плата за повернення стягненню не підлягає [3]. У цьому плані, постанова КабМіну прямо суперечить закону, який має вищу юридичну силу. Хоча цю норму, з урахуванням урядової постанови можна тлумачити і таким чином: якщо Ви звернулися за поверненням ТЗ через 3 доби після затримання, Вам повинні повернути транспортний засіб без справляння плати за зберігання;

Забрати зі штрафмайданчика своє авто, відправлене туди зі столичних вулиць за неправильну парковку, можна і у вихідні дні. В патрульній службі України, в робочі дні та суботу це можливо з 9.00 до 18.00, у неділю - з 10.00 до 14.00 [2].

В Управлінні патрульної поліції, створено єдине вікно. Звернувшись туди, водій отримає постанову про порушення і штраф, там же йому оформлять всі документи, необхідні для отримання авто. Порушник може оплатити штраф і затверджений державний тариф за евакуацію на місці через спеціальний електронний термінал.

Відповідно до наказу МВС та Мінекономіки вартість послуг евакуатора становить 720 гривень для автомобілів вагою від двох до трьох тонн і 1020 гривень - для автомобілів вагою важче трьох тонн. Ціна за зберігання авто на штрафмайданчику - 144 гривні на добу за перші сім днів і 24 гривні на добу, починаючи з восьмого дня.

1. Електронний ресурс – Режим доступу - [http://pidruchniki.com/1944070150408/pravo/provadhennya_vikonannyu_postanovi_pro_oplatne_viluchennya_predmeta]

2. Електронний ресурс – Режим доступу - [http://pidruchniki.com/1429011445261/pravo/provadhennya_vikonannyu_postanovi_pro_oplatne_viluchennya_predmeta]

3. Електронний ресурс – Режим доступу - [http://westudents.com.ua/glavy/58215-23-provadjennya-po-vikonannyu-postanovi-pro-oplatne-viluchennya-predmeta.html]

З М І С Т

Ададуров Андрій Володимирович ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПОНЯТИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	3
Ададуров Андрій Володимирович ВИНЕСЕННЯ ПОСТАНОВИ ЗА СПРОЩЕНИМ ПРОВАДЖЕННЯМ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ	5
Аксьонова Дар'я Валеріївна МОЖЛИВОСТІ ПРОФАЙЛІНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	7
Байдуж Юлія Ігорівна ПРОБЛЕМИ ЛАТЕНТНОСТІ КІБЕРЗЛОЧИНІВ	9
Бакало Вікторія Олександрівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ВІДНОСНО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ	12
Балюра Аліна Олександрівна СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ ПЕРЕД СУДОМ І ЗАКОНОМ	14
Біденчук Тетяна Миколаївна АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	18
Бобик Марина Василівна ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОДНОЧАСНОГО ДОПИТУ ДВОХ ЧИ БІЛЬШЕ ВЖЕ ДОПИТАНИХ ОСІБ	21
Бурлаку Ольга Георгіївна ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ АГЕНТІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	24
Водоп'ян Денис Володимирович КОНЦЕПЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Ж.-Ж. РУССО, ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОСЛУХНЯНОЇ ПОВЕДІНКИ В СУСПІЛЬСТВІ ..	27

Гапіч Ігор Олегович

ОСОБЛИВІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ 29

Горелік Дар`я Сергіївна

АНАЛІЗ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ
ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ 32

Горобець Максим Ігорович

УКРАЇНА ТА ІНТЕРПОЛ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА 35

Грисенко П.О

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЗА ПОРУШЕННЯ ТИШІ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ 38

Грищенко Наталія Михайлівна

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ КРИМІНАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА ДЕРЖАВ – ЧЛЕНІВ СНД
ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА РЕЙДЕРСТВО 42

Давидюк Віталій Олександрович

Чорний Микола Олександрович
ПРАВО АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ 46

Дегтяр Вікторія Андріївна

ДЕКОМУНІЗАЦІЯ: ПОВЕРНЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ
ЧЕРЕЗ ТОПОНІМІКУ МІСТА (НА ПРИКЛАДІ м. МИКОЛАЄВА) 50

Жихарева Анастасія Андріївна

СУБ'ЄКТИ, ЯКІ НАДІЛЕНІ ПРАВОМ УХВАЛЮВАТИ
РІШЕННЯ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЙ
(НА ПРИКЛАДІ ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ
ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ ДЕРЖАВ) 53

Журавель Валерія Віталіївна

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ 55

Земелько Данило Олександрович

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
В УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ 57

Золотухіна Аліна Сергіївна

ВИЛУЧЕННЯ ЗБРОЇ У ОСОБИ, ЩО ВЧИНИЛА
НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ 59

Іотов Євгеній Олегович РІВНІСТЬ ОСІБ ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ ЯК ОДНА З ОСНОВОПОЛОЖНИХ ЗАСАД КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА... 61	
Карпенко Роман Валерійович РОЗВИТОК ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ 63	
Кінаш Ярослав Андрійович ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДВОДУ (САМОВІДВОДУ) СУДДІ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ 67	
Кононець Віта Петрівна АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО УХИЛЕННЯ ВІД ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ, ДЕРЖАВНИМ ВИКОНАЦЕМ 69	
Коржик Дмитрій Григорович СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ У СУСПІЛЬСТВІ 72	
Курганова Діана Романівна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ76	
Лисенко Сергій Станіславович ЩОДО ПОРЯДКУ ЗБЕРІГАННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ 79	
Манік Юлія Анатоліївна ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ ЯК КОМПОНЕНТА ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ 82	
Манік Юлія Анатоліївна ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ НА БАНКІВСЬКІ УСТАНОВИ ТА ІНКАСАТОРСЬКІ АВТОМОБІЛІ 85	
Матвійчук Ігор Васильович МОЖЛИВОСТІ ТРАСОЛОГІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ 89	
Матвійчук Ігор Васильович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ 91	

Мацак Максим Дмитрович БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ	93
Машковський Петро Ігорович Радіонов Богдан Олегович ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ	97
Михайлова Олена Юріївна ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	99
Мороз Юлія Григорівна Юзефович Дмитро Владиславович РАСОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ ЯК МІЖНАРОДНИЙ ЗЛОЧИН: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ	101
Нагорна Катерина Григорівна ПРАВНИЧА ДОПОМОГА (ст. 15 ЦПК УКРАЇНИ)	105
Назаров Володимир Ігорович ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У КОНТЕКСТІ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД З УРАХУВАННЯМ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	108
Найда Віталій Олегович ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО	110
Пархоменко Анастасія Олегівна, Бойко Ольга Василівна СПАДКУВАННЯ ЗА СЕКРЕТНИМ ЗАПОВІТОМ	111
Патріман Марина Віталіївна ЗНАЧЕННЯ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ДЛЯ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ ТА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ	113
Паукова Анастасія Миколаївна ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	117

Пекарчук Альона Володимирівна ШТУЧНЕ ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ ДИСКУРС	119
Повстін Іван Віталійович ПРИЙОМИ МАНІПУЛЮВАННЯ У ПРОПАГАНДІ ЯК РІЗНОВИДИ АРГУМЕНТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	122
Рец Віолетта Володимирівна ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	124
Савела Єлізавета Андріївна ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ ОСОБИ ПОМЕРЛОЮ	127
Сароян Ріпсіме Мгерівна МОТИВАЦІЯ РЕКРУТИНГУ ДО ЛАВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ	129
Семенкова Н.І. ПРОБЛЕМАТИКА МАЛОЗНАЧНОСТІ СПРАВИ ЗА НОВИМ ЦПК УКРАЇНИ	133
Скорик Тарас Миколайович МЕРЕЖА ЕЛЕКТРОННОГО КОНТРОЛЮ ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕНЬ НА ЗАЛІЗНИЦІ	135
Скорик Тарас Миколайович УЧАСТЬ ПОТЕРПІЛОГО У ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ	138
Скороход Дар'я Ігорівна ПРОБЛЕМА СЕНСУ ЖИТТЯ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКИХ ПОШУКІВ Ф. НІЦШЕ	140
Сойка Юлія Юріївна ПРАВОВІ ЗАСАДИ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ООН	143
Сорока Аліна Олегівна ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ГРОМАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	146

Старусьова Альвіна Михайлівна РОЛЬ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	149
Струц Анастасія Сергіївна ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ У СИСТЕМІ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	151
Таран Артем Романович ВСТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ НА ДОПИТІ	154
Темрієнко Наталя Володимирівна РОЗВИТОК ДУХОВНОЇ СФЕРИ ЛЮДИНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	158
Фурман Карина Владиславівна ПЛЮРАЛІЗМ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СТАДІЙ ПРОЦЕСУ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ПРАВА	160
Хитрук Руслана Олегівна НАУКА ЯК ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ВИРОБНИЧА СИЛА СУСПІЛЬСТВА	162
Цебинога Вікторія Юріївна ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ	165
Цебинога Олена Юріївна ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛІЗАЦІЮ ДІЯНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ	166
Цикало Максим Віталієвич ГІГІЄНА ТА БЕЗПЕКА ПРАЦІ В ЄВРОСОЮЗІ	168
Чабаненко Діана Сергіївна ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	171
Чанцева Т.П. ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МОРАЛЬНА ШКОДА»	175

Ваврищук Анастасія Євгеніївна ВИЛУЧЕННЯ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА ПОРЯДОК ЇХ ЗБЕРІГАННЯ	178
Золотухіна Аліна Сергіївна ДО ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ДІЛЬНИЧНОГО ОФЦЕРА ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ	180
Орлова Олена Олександрівна, Патріман Марина Віталіївна ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ: ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ	183
Манойло Олег Олегович, Шевченко Богдан Романович ПРОВАДЖЕННЯ ПО ВИКОНАННЮ ПОСТАНОВИ ПРО ОПЛАТНЕ ВИЛУЧЕННЯ ПРЕДМЕТА	186

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРАВА
В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції курсантів, студентів, слухачів,
ад'юнктів (аспірантів) та докторантів*

*(16 травня 2018 року, Дніпропетровський
державний університет внутрішніх справ)*

Дизайн – А.В. Самотуга
Оригінал-макет – Н.Ю. Веріго

Підп. до друку 14.05.2018 р. Формат 60x84/16. Друк – трафаретний. Папір офісний.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 11,56. Обл.-вид. арк. 12,25. Тираж – 70 прим.
Зам. № 05/18-зб

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6054 від 28.02.2018